

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
TİCARET HUKUKU BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LİMİTED ŞİRKETLERDE ÇIKMA VE ÇIKARILMA

Tuğba ÖZDOĞAN DALOĞLU

2501151073

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi Fatih AYDOĞAN

İSTANBUL- 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : TUĞBA ÖZDOĞAN DALOĞLU Numarası : 2501151073
Anabilim Dalı /
Anasanat Dalı / Programı : ÖZEL HUKUK Danışmanı : DR.ÖĞR.ÜYESİ FATİH AYDOĞAN
Tez Savunma Tarihi : 06.09.2019 Saati : 14:00
Tez Başlığı : LİMİTED ŞİRKETLERDE ÇIKMA VE ÇIKARILMA

A) DÜZELTME VE RED DURUMLARINDA JÜRİ ÜYELERİNİN ORTAK ÖNERİ VE GÖRÜŞLERİ:

KABUL ☒ DÜZELTME [] RED []

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KARAR	ORTAK KANAAT *
1-DR.ÖĞR.ÜYESİ TURKAY ÖZDEMİR		Kabul	
2-DR.ÖĞR.ÜYESİ KADİR BAŞ		Kabul	
3-DR.ÖĞR.ÜYESİ FATİH AYDOĞAN		Kabul	
YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KARAR	
1-DR.ÖĞR.ÜYESİ HALİL ÇONKAR			
2-DR.ÖĞR.ÜYESİ NURİ ERDEM			

B) JÜRİ ÜYELERİNİN KİŞİSEL OLUMSUZ ÖNERİ VE GÖRÜŞLERİ: **

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KİŞİSEL GÖRÜŞ
1- DR.ÖĞR.ÜYESİ TURKAY ÖZDEMİR		
2- DR.ÖĞR.ÜYESİ KADİR BAŞ		
3- DR.ÖĞR.ÜYESİ FATİH AYDOĞAN		
YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	
1- DR.ÖĞR.ÜYESİ HALİL ÇONKAR		
2- DR.ÖĞR.ÜYESİ NURİ ERDEM		

* Oybirliği durumunda "düzeltme" veya "red" kararı veren jüri üyeleri ittifak ettikleri öneri ve görüşlerini burada kendilerine ayrılan yere yazarlar.

** Oyçokluğu veya oybirliği durumunda "düzeltme" veya "red" kararı veren jüri üyeleri ittifak hali dışında kişisel öneri ve görüşlerini burada kendilerine ayrılan yere yazarlar.

Belirtilecek açıklamalar için ayrılan yerlerin yeterli olmaması durumunda formun arka yüzü veya ek bir kağıt da kullanılabilir.

Versiyon: 1.0.0.2-61559050-302.14.06

ÖZ

LİMİTED ŞİRKETLERDE ÇIKMA VE ÇIKARILMA

Tuğba ÖZDOĞAN DALOĞLU

Tezimizin konusunu, limited şirket ortağının Türk Ticaret Kanunu uyarınca şirketten çıkması ve çıkarılması düzenlemelerinin incelenmesi oluşturmaktadır.

Çalışmamız dört bölümden oluşacak şekilde hazırlanmıştır. İlk bölüm, limited şirket ve ortak unsuru ile ortağın hak ve yükümlülüklerinin incelenmesi amacıyla giriş niteliğinde olmak üzere hazırlanmıştır. İkinci bölümde limited şirket ortağının şirketten çıkması halleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde ortağın şirketten çıkarılması halleri ele alınmıştır. Nihayet son bölüm, çıkma ve çıkarılmanın sonuçlarına, özellikle ayrılma akçesine ilişkin düzenlemelere tahsis edilmiştir.

Anahtar Kelime: Limited şirket, ortak, çıkma, çıkarılma, ayrılma akçesi

ABSTRACT

Withdrawal and Expulsion in Limited Liability Companies

Tuğba ÖZDOĞAN DALOĞLU

The purpose of this thesis is to analyze the legal regulations of withdrawal and expulsion of the member from the limited liability companies in accordance with Turkish Commercial Code.

Our study includes four parts. The first part is prepared as introduction with the aim of examining limited company, member, rights and obligations of the member. In the second part, withdrawal cases from limited liability company are analyzed. The third part consists of cases related to expulsion of the member. In final part, consequences of withdrawal and expulsion are examined, especially by considering the regulations concerning dissociation compensation.

Key Words: Limited Liability Company, member, withdrawal, expulsion, dissociation compensation

ÖNSÖZ

Tezimizin konusunu limited şirket ortağının şirketten çıkması ve çıkarılmasına ilişkin 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin incelenmesi oluşturmaktadır. TTK’da ortağın çıkma ve çıkarılmasına ilişkin ayrıntılı düzenlemeler bulunmasına rağmen bazı noktalarda tartışmalara neden olan ifadeler kullanıldığı görülmektedir. Bu noktalar incelenirken doktrindeki görüşler de dikkate alınarak değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Uygun çalışma ortamı ve kaynak çeşitliliğinin sağlanması, akademik çalışmaların başarıya ulaşması için zorunlu iki unsurdur. Tez çalışmam süresince ve kütüphane çalışmalarım sırasında sıklıkla İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi kütüphanesinden yararlandım. Kütüphane işleyişine katkılarından dolayı Dekanımız sayın Prof. Dr. Abuzer Kendigelen’e bu vesile ile teşekkür etmek isterim.

Tez konumun seçiminde ve hazırlanmasında değerli katkılar sunarak bakış açımı şekillendiren, çalışmalarım sırasında önerilerini esirgemeyen ve her daim ulaşılabilir olan tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Fatih Aydoğan’a harcadığı emek için teşekkür ederim.

Akademik bir çalışma hazırlamanın gerektirdiği emek ve mesai şüphesiz ki tartışılmaz. Bu denli bir çalışmanın ortaya çıkmasında bana akademik çalışmalarım için zaman tanıyarak imkân sağlayan saygıdeğer üstadım Av. Yusuf Ayar’a teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Eğitim hayatım boyunca her zaman desteklerini hissettirerek bana güç veren anneme, babama ve kardeşime bana duydukları sonsuz güven için teşekkür ederim.

Bu süreçte en az benim kadar fedakârlık gösteren biri daha var ki teşekkür etmek yetersiz kalacaktır. Sevgili eşim ve meslektaşım Av. İbrahim Ayberk Daloğlu’na desteği ve çalışmamı inceleyerek sunduğu katkılar için bu vesile ile bir kez daha teşekkür ederim.

Tuğba Özdoğan Daloğlu

İstanbul, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ	1

Birinci Bölüm

Limited Şirket – Ortak - Ortaklık Sifatının Sona Erme Halleri

1. Limited Şirket	3
1.1. Limited Şirketin Tanımı ve Özellikleri	3
1.2. Şirket Sözleşmesi	4
2. Limited Şirkette Ortak	6
2.1. Ortak Sıfatı	6
2.2. Limited Şirket Ortağının Hak ve Yükümlülükleri	6
2.2.1. Ortağın Hakları	6
2.2.1.1. Mali Haklar	7
2.2.1.2. Yönetim Hakları ve Koruyucu Haklar	8
2.2.2. Ortağın Yükümlülükleri.....	11
2.2.3. Ortakların Sorumluluğu	14
3. Türk Ticaret Kanunu Düzenlemesinde Ortaklık Sifatının Sona Erme Halleri	15
3.1. Ortaklık Sifatını Sona Erdiren Haller	15

İkinci Bölüm

Limited Şirket Ortağının Şirketten Çıkması

1. Çıkma Kavramı	19
2. Sözleşme ile Düzenlenen Çıkma Halleri	20
2.1. Şirket Sözleşmesi ile Tanınan Çıkma Hakkı (TTK m. 638/1)	21
2.1.1. Genel Olarak	21
2.1.2. Çıkma Hakkının Tanınması.....	22
2.1.2.1. Şartsız Olarak Tanınabilme.....	23
2.1.2.2. Çıkma Hakkının Belirli Şartlara Bağlanması	24
2.1.2.2.1. Çıkma Hakkının Kullanılmasında Şekle İlişkin Şartlar.....	24

2.1.2.2.2. Çıkma Hakkının Kullanılmasında Esasa İlişkin Şartlar	25
2.1.3. Çıkma Hakkının Kullanılması	26
2.1.3.1. Çıkma Bildiriminin Değerlendirilmesi	28
2.1.3.2. Çıkma Bildiriminin Geçerliliğinin Tespiti ile Bu Halde Bildirimin Hüküm İfade Etme Zamanı.....	29
2.1.4. Çıkma Hakkının Sonradan Sınırlandırılması veya Kaldırılması	29
2.2. Birleşme Sözleşmesinde Tanınan Çıkma Hakkı (TTK m. 141/1).....	30
2.2.1. Genel Olarak	30
2.2.2. Seçimlik Çıkma Hakkının Tanınması.....	32
2.2.3. Seçimlik Çıkma Hakkının Kullanılması	34
2.2.4. Ayrılma Akçesinin Hesaplanması ve Ödenmesi	36
3. Kanunen Düzenlenen Çıkma Halleri	38
3.1. Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Şirket Ortağının Çıkma Hakkı (TTK m. 638/2).....	38
3.1.1. Genel Olarak	38
3.1.2. Haklı Sebep Kavramı.....	39
3.1.3. Haklı Sebep Olarak Kabul Edilebilecek Haller	41
3.1.3.1. Subjektif Açıdan Haklı Sebepler	42
3.1.3.2. Objektif Açıdan Haklı Sebepler.....	43
3.1.3.3. Haklı Sebebin Oluşmasında Kusur	44
3.1.4. Haklı Sebep Çıkma Hakkının Kullanılması.....	45
3.1.4.1. Genel Olarak	45
3.1.4.2. Çıkma Davası	46
3.1.4.2.1. Haklı Sebep Çıkma Davasının Son Çare Olması.....	47
3.1.4.2.2. İhtiyati Tedbir	48
3.1.4.2.3. Çıkma Davasında Taraflar ve Süre	50
3.1.4.2.4. Zorunlu Arabuluculuk Hükümlerinin Değerlendirilmesi	50
3.1.4.2.5. Görevli ve Yetkili Mahkeme ile Yargılama Usülü	51
3.2. Çıkmaya Katılma Yoluyla Şirketten Çıkma Hakkı	51
3.2.1. Genel Olarak	51
3.2.2. Çıkmaya Katılmanın Aşamaları	53
3.2.2.1. Geçerli Bir Çıkma Bildirimi veya Çıkma Davasının Bulunması....	53

3.2.2.2. Çıkma Bildirimi veya Çıkma Davasının Müdürler Tarafından Diğer Ortaklara Bildirilmesi	54
3.2.2.3. Çıkmaya Katılma Hakkının Kullanılması.....	55
3.2.2.3.1. Çıkmaya Katılma İradesinin Açıklanması ve Eşit İşlem İlkesi	58
3.2.3. Tüm Ortakların Çıkmaya Katılması.....	60
3.3. Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması Halinde Bağlı Şirket Ortağının Çıkma Hakkı (TTK m. 202/1 ve m. 202/2).....	61
3.3.1. Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılmasının Sonucu Olarak Bağlı Şirketin Kayba Uğraması Halinde Ortağın Çıkma Hakkı (TTK m. 202/1).....	63
3.3.2. Hâkimiyetin Uygulanması ile Gerçekleştirilen İşlemlere Genel Kurulda Ret Oyu Veren veya Yönetim Kurulu Kararlarına Yazılı Olarak İtiraz Eden Ortağın Çıkma Hakkı (TTK m. 202/2).....	68
4. Ortakların Kararı ile Çıkma	72

Üçüncü Bölüm

Limited Şirket Ortağının Şirketten Çıkarılması

1. Çıkarılma Kavramı.....	73
2. Sözleşme ile Düzenlenen Çıkarılma Halleri	74
2.1. Şirket Sözleşmesi ile Tanınan Çıkarma Hakkı (TTK m. 640/1)	74
2.1.1. Genel Olarak.....	74
2.1.2. Çıkarma Hakkının Tanınması.....	75
2.1.2.1. Çıkarma Hakkının Sebepsiz Olarak Tanınıp Tanınamayacağı.....	75
2.1.2.2. Çıkarma Hakkının Belirli Sebep ve Şartlara Bağlanması.....	76
2.1.2.2.1. Şirket Sözleşmesinde Öngörülebilecek Çıkarma Sebepleri..	76
2.1.2.2.2. Çıkarma Hakkının Kullanılmasına İlişkin Sözleşmesel Şartlar	78
2.1.3. Çıkarma Hakkının Kullanılması	79
2.1.3.1. Genel Kurul Kararının Alınması.....	79
2.1.3.1.1. Çıkarılacak Ortağın Genel Kurul Kararının Alınmasında Oy Hakkının Bulunup Bulunmadığı	80
2.1.3.1.2. İki Ortaklı Limited Şirketlerde Çıkarma Kararı	81
2.1.3.2. Genel Kurul Kararının Etkisi ve İptal Davası (TTK m. 640/2)	83

2.2. Şirket Birleşmelerinde Ortağın Çıkarılması (TTK m. 141/2)	86
2.2.1. Genel Olarak	86
2.2.2. Çıkarma Hakkının Tanınması ve Kullanılması	87
2.2.3. Ayrılma Akçesinin Hesaplanması ve Ödenmesi	89
3. Kanunen Düzenlenen Çıkarılma Halleri	90
3.1. Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Ortağın Çıkarılması (TTK m. 640/3)	90
3.1.1. Genel Olarak	90
3.1.2. Haklı Sebep Kavramı	90
3.1.3. Haklı Sebep Olarak Kabul Edilebilecek Haller	91
3.1.3.1. Subjektif Açıdan Haklı Sebepler	91
3.1.3.2. Haklı Sebebin Oluşmasında Kusur	93
3.1.4. Haklı Sebeple Çıkarma Hakkının Kullanılması	93
3.1.4.1. Genel Olarak	93
3.1.4.2. Genel Kurul Kararı	94
3.1.4.3. Çıkarılma Davası	96
3.1.4.3.1. Haklı Sebeple Çıkarma Davasının Son Çare Olması	97
3.1.4.3.2. İki Ortaklı Limited Şirketlerde Çıkarılma Davası	97
3.1.4.3.3. İhtiyati Tedbir	100
3.1.4.3.4. Çıkarılma Davasında Taraflar ve Süre	100
3.1.4.3.5. Zorunlu Arabuluculuk Hükümlerinin Değerlendirilmesi ...	101
3.1.4.3.6. Görevli ve Yetkili Mahkeme ile Yargılama Usulü	101
3.2. Hâkim Şirketin Satın Alma Hakkı Kapsamında Çıkarılma (TTK m. 208) ..	101
3.2.1. Genel Olarak	101
3.2.2. Satın Alma Hakkının Kullanılması	102
3.2.3. Satın Alma Bedelinin Tespiti	103
3.3. Ortağın Hâkim Kararı ile Resen Çıkarılması	104
3.3.1. Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması Halinde Ortağın Çıkarılması (TTK m. 202/1-b)	104
3.3.2. Haklı Sebeple Şirketin Feshini Talep Eden Ortağın Çıkarılması (TTK m. 636/3)	105
3.3.2.1. Genel Olarak	105
3.3.2.2. Çıkarılma Kararı	107

Dördüncü Bölüm

Limited Şirket Ortağının Ortaklıktan Çıkma ve Çıkarılmasının Sonuçları

1. Çıkma ve Çıkarılmanın Etkisi.....	110
1.1. İç İlişkide Etkisi.....	110
1.1.1. Çıkma ve Çıkarılmanın Gerçekleştiği Zaman	110
1.1.2. Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ile Bu Sıfata Bağlı Hak ve Yükümlülüklerinin Akıbeti.....	112
1.2. Dış İlişkide Etkisi	115
2. Ayrılma Akçesi (TTK m. 641-642)	116
2.1. Genel Olarak.....	116
2.2. Ayrılma Akçesinin Hukuki Niteliği	118
2.3. Ayrılma Akçesinin Hesaplanması	119
2.4. Ayrılma Akçesinin Şirket Sözleşmesinde Düzenlenmesi (TTK m. 641/2)..	124
2.5. Ayrılma Akçesinin Muacceliyeti ve Ödenme Kaynakları (TTK m. 642)....	125
2.5.1. Ayrılma ile Birlikte Muacceliyet	126
2.5.1.1. Genel Olarak	126
2.5.1.2. Şirketin Kullanılabilir Özkaynağının Varlığı.....	128
2.5.1.3. Esas Sermaye Paylarının Devredilebiliyor Olması.....	130
2.5.1.4. Esas Sermayenin Azaltılmış Olması.....	131
2.5.2. Ayrılmadan Sonra Muacceliyet (TTK m. 642/3)	133
2.6. Ayrılma Akçesine Faiz İşletilip İşletilemeyeceği.....	134
2.6.1. Anapara Faizi Açısından	135
2.6.2. Temerrüt Faizi Açısından.....	135
2.7. Ayrılma Akçesinin Ödenme Şekli.....	137
2.8. Ayrılma Akçesinde Zamanaşımı	137
SONUÇ.....	139
KAYNAKÇA	146

KISALTMALAR LİSTESİ

a.e.	: aynı eser
a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
AATUHK	: 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
AÜEHFD	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
b.	: bent
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
bkz.	: bakınız
c.	: cümle
C.	: Cilt
dn.	: dipnot
E.	: Esas
Ed.	: Editör
EÜHFD	: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
eTK	: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
f.	: Fıkra
GK	: Genel Kurul
GSÜHFD	: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD	: Hukuk Dairesi
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUAK	: 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu

İsvBK	: İsviçre Borçlar Kanunu
İÜHFİM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
m. / md.	: madde
MÜHAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
RG	: Resmî Gazete
s.	: sayfa
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TSY	: 27.01.2013 Tarih 28541 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Ticaret Sicil Yönetmeliği
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vd.	: ve devamı
Y.	: Yargıtay

GİRİŞ

Limited şirketler; ortakların sınırlı sorumluluğunun olması, kuruluşlarının kolay olması ve daha az sermaye gerektirmesi nedeni ile en çok tercih edilen sermaye şirketleridir. Limited şirketler, küçük tasarruf sahiplerinin yatırım yapmasını sağlamaktayken ülke ekonomisine de katkıda bulunmaktadır. Bir yandan şirket ortaklarının menfaatleri açısından diğer yandan da ülke ekonomisine, istihdam ve üretime katkısı nedeni ile şirketin devamlılığı önemlidir.

Limited şirketler, her ne kadar sermaye şirketi de olsalar iç ilişkide şahıs şirketine özgü özellikler barındırırlar. Bu nedenle güven ve iş birliği ortamı oldukça önem arzeder. Ortaklar arasında yakın ilişki ortamının bozulması, sorunların ortaya çıkması halinde şirkette ortak olmaya devam etmek gerek ortak açısından gerek şirket açısından çekilmez bir hal alabilir. Bu halde ortağın pay devri ile şirketten ayrılabilceği düşünülebilir. Ancak, kişi unsurunun önemli olması nedeni ile limited şirketlerde pay devri her zaman kolay olmaz. Öyle ki, pay devrinin şirket sözleşmesinde yasaklanmış olması ya da genel kurul tarafından devre onay verilmemesi hallerinde ortak, payını devrederek şirketten ayrılamayacaktır. İşte bu halde ortağın kişilik haklarının korunması, şirket içi barışın ve şirketin devamlılığının sağlanması açısından çıkma ve çıkarılma müessesesi önemli bir yere sahiptir.

Çalışmamızın konusunu 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun limited şirket hükümlerinde özel olarak düzenlenen çıkma ve çıkarılma halleri ile TTK genel hükümlerde düzenlenmesi (birleşme, şirketler topluluğu) nedeni ile limited şirketlere de uygulanacak olan çıkma ve çıkarılma hallerinin incelenmesi oluşturmaktadır.

Çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde limited şirket ve ortaklık sıfatı hakkında genel açıklamalarda bulunulduktan sonra ortağın hak ve yükümlülükleri ile ortaklık sıfatını sona erdiren haller incelenmiştir. Ortağın şirketten çıkması ve çıkarılması çoğu zaman karşılıklı hak ve yükümlülüklerin ihlalinden kaynaklanmaktadır. Diğer taraftan ortaklık sıfatının sona ermesinin en önemli sonuçlarından biri ortağın hak ve borçlarının akıbetidir. Bu nedenlerle ilk bölüm çalışmamızın kapsamına alınmıştır. Çıkma ve çıkarılma; en geniş anlamıyla pay devri, kanuni intikal, payın itfası ve ıskat prosedürünü de ifade etmektedir. Nitekim

bu hallerde de ortaklık sıfatı, ortağın iradesiyle veya iradesi dışında sona ermektedir. Ancak bu haller “ayrılma” kapsamında değerlendirilmiş ve çalışmamızın ilk bölümünde ortaklık sıfatını sona erdiren haller kısmında incelenmiştir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde limited şirket ortağının şirketten çıkma halleri incelenmiştir. Bu bölümde çıkma halleri; sözleşme ile düzenlenen çıkma halleri (TTK m. 638/1, m. 141/1), kanunen düzenlenen çıkma halleri (TTK m. 638/2, m. 639, m. 202/1-2) ve kanunda açık bir düzenleme olmamasına rağmen doktrinde kabul edilen ortakların kararı ile çıkma hali olmak üzere üç başlık altında inceleme konusu yapılmıştır. Belirtmek gerekir ki, sözleşme ile düzenlenen çıkma hallerinin kaynağını da kanun oluşturmaktadır. Ancak bu hallerde kanuni düzenlemenin varlığı çıkma hakkı için yeterli olmayıp ayrıca sözleşme ile de düzenleme yapılması gerekmektedir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde limited şirket ortağının şirketten çıkarılma halleri incelenmiştir. Bu bölümde çıkarılma halleri; sözleşme ile düzenlenen çıkarılma halleri (TTK m. 640/1, m. 141/2) ve kanunen düzenlenen çıkarılma halleri (TTK m. 640/3, m. 208 ve m. 202/1-b ile m. 636/3 uyarınca ortağın hâkim kararı ile resen çıkarılması) olmak üzere iki başlık altında inceleme konusu yapılmıştır. Belirtmek gerekir ki, sözleşme ile düzenlenen çıkarılma hallerinin kaynağını da kanun oluşturmaktadır. Ancak bu hallerde kanuni düzenlemenin varlığı çıkarma hakkı için yeterli olmayıp ayrıca sözleşme ile de düzenleme yapılması gerekmektedir.

Çalışmamızın son bölümünde ise ortağın şirketten çıkma ve çıkarılmasının sonuçları incelenmiştir. Bu kapsamda çıkma ve çıkarılmanın iç ve dış ilişkide etkileri, özellikle ayrılmanın gerçekleştiği zaman ve ortaklık sıfatının sona ermesiyle bu sığata bağılı hak ve yükümlölüklerin akıbeti ile ayrılma akçesi inceleme konusu yapılmıştır.

Birinci Bölüm

Limited Şirket – Ortak - Ortaklık Sıfatının Sona Erme Halleri

1. Limited Şirket

1.1. Limited Şirketin Tanımı ve Özellikleri

Limited şirket, ilk olarak Alman kanun koyucu tarafından düzenlenmiş, sınırlı sorumluluk ve kuruluşundaki kolaylık nedeni ile tercih edilir hale gelmiştir¹. Türk hukukunda limited şirket hükümlerinin kaynağını İsviçre hukuku oluşturmaktadır².

TTK m. 573 hükmü tanım yapmakta ziyade limited şirketin özelliklerini belirtir şekilde kaleme alınmıştır³. Buna göre limited şirketi; bir veya daha fazla gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında yasak olmayan her türlü ekonomik amaç için kurulabilen, ortakların kural olarak sadece şirkete karşı ve taahhüt ettikleri sermaye borcunu ödemekle sorumlu oldukları, tüzel kişiliği bulunan sermaye şirketi olarak tanımlamak mümkündür⁴.

TTK’da, mehz İsviçre hukukundan farklı olarak, limited şirketleri anonim şirkete daha da yaklaştıran düzenlemeler yapılmıştır⁵. Ancak buna rağmen limited şirketlerin şahıs şirketi özellikleri korunmuş ve şirket içi ilişkilerde ortak unsuru odaklı düzenlemelere yer verilmiştir⁶. Bu nedenle Türk hukukunda limited şirketler, dış ilişkide sermaye şirketine benzemelerine rağmen iç ilişkide şahıs şirketine ilişkin

¹ Halil Arslanlı/ Hayri Domaniç, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, 3. Cilt, İstanbul, 1989, s. 23; Ersin Çamoğlu (Reha Poroy/ Ünal Tekinalp), **Ortaklıklar Hukuku II**, Güncellenmiş 13. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017, N.1635, s. 383; Oruç Hami Şener, **Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2017, s. 1; Şükrü Yıldız, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku**, Arıkan Yayıncılık, 2007, s. 55.

² Murat Alışkan, **Limited Şirket (Tarihçe Niteliği)**, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2013, s. 84.

³ Madde düzenlemesinin tam bir tanım içermediği ve yetersiz olduğuna ilişkin olarak bkz. Nihat Taşdelen, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Ortaklıkta Çıkma Çıkarılma ve Fesih**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2012, s. 57-58.

⁴ Fatih Bilgili/ Ertan Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, 9. Baskı, Bursa, Dora Yayınları, 2013, s. 616, 617

⁵ Alışkan, **a.g.e.**, s. 84.

⁶ Mustafa Yasan, **Limited Şirketlerde Ortakların Genişletilmiş Sorumluluğu**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2018, s. 32.

özellikler barındıran bir şirket türüdür⁷. Limited şirketin şahıs şirketine ait özellikleri kanuni düzenlemelerde ve şirket sözleşmesi hükümlerinde kendini gösterebilir⁸.

Limited şirketin şahıs şirketi özelliklerine örnek olarak, pay devrinin tamamlanabilmesi için kural olarak genel kurulun onayının gerekmesi, idare ve temsilde olmamalarına rağmen tüm şirket ortaklarının bağlılık yükümlülüğünün olması, ortakların şirketten çıkma ve çıkarılmasının mümkün olması, tek bir ortak tarafından haklı sebeple feshin istenebilmesi verilebilir⁹. Bu özellikler kanunen düzenlenen ve limited şirketlerde ortak unsurunu öne çıkaran düzenlemelerdir.

Limited şirketin sermaye şirketi özelliklerine ise; emeğin ve ticari itibarın sermaye olarak getirilememesi, ortaklardan birinin ölümü veya iflasının şirketin sona ermesine neden olmaması, sınırlı sorumluluğun olması, asgari esas sermayesinin olması, şirket yönetimi, kararların iptal ve butlanı, sermaye kaybının sonuçları gibi konularda anonim şirket hükümlerine tabi olmaları örnek olarak verilebilir¹⁰. Limited şirketlerde nama yazılı pay senedinin çıkarılabilmesi ise sadece ispat kolaylığı sağlamaktadır¹¹.

1.2. Şirket Sözleşmesi

Limited şirketin kurulması için ortaklar arasında sözleşmenin varlığı şarttır¹². Ortakların kazanç sağlayıp paylaşmaya yönelik müşterek amaçlarını gerçekleştirmek için yaptıkları şirket sözleşmesi ile sürekli borç ilişkisi doğmaktadır.

Şirket sözleşmesinde karşılıklı edimler olmaması, en fazla elli ortağın olabilmesi, karşılıklı edimlerin tamamlanması ve sözleşmenin bu nedenle sona ermesinin söz konusu olmaması, ortakların sermaye getirme borcunun bulunması

⁷ Alışkan, **a.g.e.**, s. 84; Şener, **Limited**, s. 10; İrfan Baştuğ, **Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması (Doçentlik Tezi)**, İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınlarından No:49, İzmir, İzmir Ege Üniversitesi Matbaası, 1996, s. 13; Yasan, **a.g.e.**, s. 32.

⁸ Yasan, **a.g.e.**, s. 33.

⁹ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 74; Yasan, **a.g.e.**, s. 33; İsmail Kaya, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku**, Güncellenmiş 5. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 491.

¹⁰ Kaya, **a.g.e.**, s. 491; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 73.

¹¹ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, 2013, s. 720. Nama yazılı senedin ispat kolaylığı sağladığı yönünde bkz. Y.12. HD, T. 7.5.2013, E. 2013/7955, K. 2013/17423 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 15 Ekim 2018.

¹² Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1648, s. 393.

onu diğer özel hukuk sözleşmelerinden ayırmaktadır¹³. Bu farklı yönleri dışında şirket sözleşmesi de 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu genel hükümlerine tabidir¹⁴.

Şirket sözleşmesi zorunlu kayıtlar (TTK m. 576) ve ihtiyari kayıtlardan (TTK m. 577) oluşur¹⁵. Şirket kurucuları TTK m. 577 uyarınca düzenleme yaparak şirketin iç işleyişinde şahsi yönünü güçlendirebileceklerdir. Bu kapsamda limited şirket sözleşmesinde örneğin, esas sermaye paylarının devrine ilişkin düzenlemeler yapılması, belirli veya belirlenebilir ortaklara veto hakkı tanınması, bazı ortaklara üstün oy hakkı tanınması, sermaye şirketlerinde ortakların asli borcunun sermayenin ödenmesi ile sınırlı olmasına rağmen limited şirketlerde ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri öngörülerek ortaklara bu borcun dışında da borçlar yüklenebilmesi, ortaklara azlık pay sahibi olmaya gerek kalmadan genel kurulu toplantıya çağırma hakkı tanınması, şirket ortakları için rekabet yasağının öngörülmesi, çıkma ve çıkarılma hakkına ilişkin düzenlemeler yapılması mümkündür. Bu kayıtlar ancak şirket sözleşmesinde düzenlenmeleri halinde bağlayıcı olacaktır. Şirket sözleşmesi dışındaki düzenlemeler ise borçlar hukuku sözleşmesi olarak değerlendirilirler ve bu düzenlemelere aykırılık halinde iptal davası açmak gibi şirketler hukuku yaptırımları uygulanamaz¹⁶.

TTK m. 579'da şirket sözleşmesi ile TTK'da bulunan limited şirketlere ilişkin hükümlerden farklı düzenlemeler öngörülebilmesi için kanunda buna açıkça cevaz verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu hüküm limited şirketlerde sözleşme serbestisi kuralını TBK m. 27 ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m. 23 hükümlerinde öngörülenin ötesinde sınırlandırmaktadır¹⁷.

¹³ Kayar, **a.g.e.**, s. 313, 314, 315.

¹⁴ Kayar, **a.g.e.**, s. 313.

¹⁵ Şirket sözleşmesinde bulunabilecek diğer ihtiyari kayıtlar için bkz. Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 631.

¹⁶ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 635.

¹⁷ Yasan, **a.g.e.**, s.72; Alışkan, **a.g.e.**, s. 209.

2. Limited Şirkette Ortak

2.1. Ortak Sıfatı

Ortak sıfatının kazanılabilmesi için en az bir esas sermaye payına sahip olmak gerekir¹⁸. Ortakların, Türk vatandaşı olması veya Türkiye’de ikamet etmesi gerekmeyip gerçek veya tüzel kişiler ortak olabilirler¹⁹. Bunun yanında şirket sözleşmesinde ortaklarda bulunması gereken niteliklere ilişkin düzenlemeler yapılabilir. Belirli bir yaş veya mesleğe sahip olma, Türk vatandaşı olma gibi özellikler şirket sözleşmesinde düzenlenerek ortak olacakların nitelikleri belirlenebilir²⁰.

Ortaklık sıfatı aslen veya devren kazanılır. Payın ilk kez edinilmesi aslen iktisap iken var olan sermaye payının devri, payın kanuni intikal halleri ile geçişi ve şirketin kendi payını iktisabı hallerinde devren iktisap söz konusudur²¹.

2.2. Limited Şirket Ortağının Hak ve Yükümlülükleri

2.2.1. Ortağın Hakları

Limited şirket ortağının sahip olduğu haklar; mali haklar, yönetim hakları ve koruyucu haklar olarak sınıflandırılabilir²².

Bu ayrım dışında yapılabilecek bir diğer ayrım ise hakların, vazgeçilmez veya müktesep hak olarak sınıflandırılmasıdır²³. Vazgeçilmez haklar, ortakların söz hakkının olmayıp feragat edemeyecekleri, şirket sözleşmesi veya genel kurul kararı ile sınırlandırılmayan veya kaldırılamayan haklardır²⁴. Müktesep haklar ise ortağın

¹⁸ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1643, s.391; Yasan, **a.g.e.**, s. 33; Alışkan, **a.g.e.**, s.135.

¹⁹ Yıldız, **a.g.e.**, s. 73.

²⁰ Alışkan, **a.g.e.**, s. 102; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 618-619.

²¹ Yıldız, **a.g.e.**, s. 136.

²² Ünal Tekinalp, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 3.bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013, N. 21-60, s. 501; Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1682, s. 453.

²³ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1681, s. 450; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-61, s. 502.

²⁴ Yıldız, **a.g.e.**, s. 165; Nuri Erdem, “6102 Sayılı “Yeni” TTK’ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin “Müktesep” (Kazanılmış) Hakları”, **Regesta**, C. 2, S. 1, 2012, s. 31, 34.

rızası olmadan hiçbir değişikliğin yapılamayacağı haklardır. Bu nedenle bu haklar ancak ortağın rızası ile sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir²⁵.

2.2.1.1. Mali Haklar

Ortağın sahip olduğu mali haklar; kâr payı alma hakkı, rüçhan hakkı, hazırlık dönemi faizi, tasfiye payı alma ve ayrılma akçesi talep haklarıdır²⁶.

Ortağa ödenecek olan kâr payı, TTK m. 608 uyarınca “*net dönem kârından ve bunun için ayrılmış yedek akçelerden*” karşılanacaktır. Kâr payı hakkı nispi müktesep hak niteliğinde olduğundan²⁷ sınırlandırılabilir, ancak bu hakkın tamamen kaldırılması mümkün değildir²⁸. Bu nedenle, bu hak, aynı zamanda vazgeçilmez nitelikte bir haktır²⁹. Kâr payına ilişkin ortağın sahip olduğu hak, genel kurulda kâr dağıtılmasına karar verilmesi ile alacak hakkına dönüşmektedir. Bu nedenle ortağın ayrılmasından önce genel kurulda dağıtılmasına karar verilen kâr payına ilişkin ayrılan ortağın alacak hakkı vardır. Ortakların kâr payı hakkı açısından tezimiz kapsamında önemli olan bir başka husus ise ayrılan ortağa ayrılma akçesi tamamen ödenene kadar ortaklara kâr payı dağıtılamayacak olmasıdır³⁰. Bunun yanında ortak ve müdür tarafından haksız olarak alınan kâr payları TTK m. 611 uyarınca şirkete geri verilmelidir. Haksız alınan kâr payının iadesi kârın alındığı tarihten itibaren beş yıl, iade yükümlüsünün iyi niyetli olması halinde ise iki yıllık zamanaşımı süresine tabidir.

TTK m. 591’de rüçhan hakkı düzenlenmiştir. Buna göre, her ortak, dış kaynaklı esas sermaye artırımına payı oranında katılarak yeni pay alabilecektir³¹. Ancak, bu hak, şirket sözleşmesi veya genel kurul kararı ile sınırlandırılıp kaldırılabilir³². Genel kurul tarafından rüçhan hakkının sınırlandırılması veya

²⁵ Erdem, **Müktesep**, s. 32, 34; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 174. Müktesep hakların oybirliği ile değiştirilebileceği hakkında bkz. Tekinalp, **a.g.e.**, N.21-61, s. 502.

²⁶ Sami Karahan (Edit), **Şirketler Hukuku**, Güncellenmiş 2. Baskı, Konya, Mimoza Yayınları, 2012, s. 857; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-62, s. 502.

²⁷ Detaylı açıklama için bkz. Erdem, **Müktesep**, s. 33.

²⁸ Yıldız, **a.g.e.**, s. 166; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 515.

²⁹ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-63, s. 502.

³⁰ Şener, **Limited**, s. 930, 934.

³¹ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 730. Ayrıca iç kaynaklardan yapılan sermaye artırımında bedelsiz payları talep hakkına ilişkin bkz. Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-70, s. 505.

³² Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1689, s. 455.

kaldırılması için TTK m. 591/2 uyarınca haklı sebeplerin varlığı ve m. 621/1-e uyarınca ağırlaştırılmış nisapla karar alınması şartları birlikte gerçekleşmelidir.

TTK m. 609 uyarınca sermaye şirketlerinde esas sermayeye faiz işletilememektedir. Ancak bu kuralın istisnasını, şirket sözleşmesinde düzenlenmesi kaydıyla hazırlık dönemi faizi oluşturmaktadır. Şirket sözleşmesinde hazırlık dönemi faizi ödenmesi kararlaştırılmışsa, bu ödeme ortakların malvarlığı haklarını oluşturacaktır. Hâkim görüşe göre bu hak ortağa, kâr dağıtılmasına karar verildikten sonra oluşan alacak hakkı gibi bir hak verir³³. Bu alacak TBK m. 146 uyarınca on yıllık zamanaşımına tabidir.

TTK m. 636/5 ve m. 643 hükümleri uyarınca anonim şirketlere ilişkin TTK m. 543 hükmü limited şirketlere de uygulanacaktır. Limited şirketin sona ermesi halinde, ortaklara tasfiye payı ödenecektir. Tasfiye payı ödemesi, şirketin borçları ödenip ortakların ödemiş oldukları sermaye tutarları ile ek ödeme ve yan yükümleri ortaklara iade edildikten sonra ortağın ödemiş olduğu sermaye tutarı dikkate alınarak gerçekleştirilecektir³⁴. Bu hak, tasfiye sonucunda “*genel kurul tarafından onaylanan kapanış bilançosunda olumlu bakiye kalması*” ile muaccel olmaktadır³⁵. Bunun yanında ayrılan ortağın payına karşılık gelen ayrılma akçesi ödenmeden ortaklara tasfiye payı ödenemeyeceğini de belirtmek gerekir.

TTK m. 641 düzenlemesinde karşılığını bulan ayrılma akçesi talep hakkı ise şirketten ayrılan ortağın sahip olduğu payın şirket malvarlığındaki karşılığını ifade etmektedir. Bu hakka ilişkin açıklamalar tezimizin ilgili bölümünde yapılacaktır³⁶.

2.2.1.2. Yönetim Hakları ve Koruyucu Haklar

Ortakların sahip olduğu yönetim hakları; genel kurula katılma, genel kurulda öneride bulunma, görüş ileri sürme ve oy hakkıdır³⁷. Koruyucu haklar ise; bilgi alma ve inceleme hakkı, sorumluluk davası açma hakkı, iptal ve butlan davası açma hakkı,

³³ Tekinalp, (Poroy/ Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, N. 939, s. 8.

³⁴ Yıldız, **a.g.e.**, s. 172; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 732; Alışkan, **a.g.e.**, s. 142.

³⁵ Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1688, s. 454.

³⁶ Bkz.: aş. Dördüncü Bölüm 2. Ayrılma Akçesi (TTK m. 641-642), s. 117 vd.

³⁷ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-73, s. 505-506; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 721.

özel denetim isteme hakkı, şirketin haklı sebeple feshini isteme hakkı, çıkma davası açma ve çıkmaya katılma hakkıdır³⁸.

Genel kurul, alınan bağlayıcı kararlar ile şirket iradesinin oluştuğu bir organdır³⁹. Ortakların genel kurula katılma ve bu hakla bağlantılı olarak söz alma ve soru sorma hakları bulunmaktadır⁴⁰. Şirket iradesinin oluşumuna katılan her ortağın asgari bir oy hakkı vardır. Ortakların genel kurula katılma ve asgari bir oy hakkı vazgeçilmez niteliktedir⁴¹.

Ortakların bilgi alma ve inceleme hakkı, TTK m. 614'te düzenlenmiştir. Buna göre her ortak, şirketin bütün iş ve hesapları hakkında müdürlerden bilgi isteyebileceği gibi belirli konularda inceleme de yapabilecektir. Maddenin ikinci fıkrasında, ortağın bilgi alma ve inceleme hakkının müdürler tarafından engellenebileceği belirtilmiştir. Ancak bu durum hakkın vazgeçilmezlik niteliği ile ilgili olmayıp sadece somut bilgi alma ve inceleme taleplerine yönelik olabilecektir⁴².

TTK m. 644/1-a yollamasıyla limited şirketlere de uygulanacak olan m. 553 uyarınca; her bir ortak, yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ederek şirketin ya da kendisinin zararına neden olan kurucular, müdürler, denetçiler ve tasfiye memurlarına karşı sorumluluk davası açma hakkına sahiptir. Bu hak vazgeçilmez nitelikte bir hak olduğundan sınırlandırılması ve kaldırılması mümkün değildir⁴³.

Limited şirket ortakları, TTK m. 622 yollaması ile uygulanacak olan anonim şirketlere ilişkin TTK m. 445-447 hükümleri uyarınca genel kurul kararının iptalini veya butlanının tespitini isteyebilir. Ortak, TTK m. 445 hükmü uyarınca; kanuna, şirket sözleşmesine ve dürüstlük kurallarına aykırı olan genel kurul kararlarının iptali için mahkemeden talepte bulunabilir. TTK m. 447'de ise özellikle ortakların sahip olduğu vazgeçilmez nitelikteki hakları sınırlandırmaya veya kaldırmaya yönelik olan,

³⁸ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-73, s. 505-506; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 721; Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1681g, s. 453; Yıldız, **a.g.e.**, s. 176 vd.

³⁹ İsmail Doğanay, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C. 2, 4. Bası, İstanbul, Beta Yayınları, 2004, s. 1455.

⁴⁰ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-74, 21-75, s. 506.

⁴¹ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-74, 21-76, s. 506; Yıldız, **a.g.e.**, s. 173.

⁴² Yıldız, **a.g.e.**, s. 177-178; Fevzi Fırat Gözüyeşil, Limited Şirketlerde Ortağın Çıkması ve Çıkarılması (6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre), **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Ticaret Hukuku Bilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, Ankara, 2012, s. 24-25.

⁴³ Yıldız, **a.g.e.**, s. 179.

sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan genel kurul kararlarının batıl olduğu düzenlenmiştir. Butlanla malul olan genel kurul kararları hiç alınmamış kabul edilir ve alındığı tarihten itibaren hüküm ifade etmez. Bu nedenle ortaklar her zaman genel kurul kararının butlanının tespitini mahkemeden isteyebilecektir⁴⁴. Bunun yanında TTK m. 644 hükmü uyarınca anonim şirket yönetim kurulu kararlarının butlanını düzenleyen TTK m. 391 hükmü limited şirketlerde müdürler kurulu kararları için de uygulanacağından; ortaklar, müdürler kurulu kararının butlanının tespitini isteyebilir⁴⁵. İptal ve butlan davası açma hakkı vazgeçilmez nitelikte olduğundan bu hakkın sınırlandırılması veya kaldırılması mümkün değildir⁴⁶.

TTK m. 635'in yollaması ile anonim şirketlerin özel denetime ilişkin hükümleri limited şirketlere de uygulanacaktır. Bu kapsamda TTK m. 438 uyarınca her bir ortak, pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olduğu takdirde belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını genel kuruldan isteyebilecektir. Ancak bunun için ortağın bilgi alma ve inceleme hakkını önceden kullanmış olması gerekmektedir. Özel denetim talebinin genel kurulda onaylanması halinde; şirket veya her bir pay sahibi TTK m. 438/2 uyarınca mahkemeden özel denetçi atanmasını isteyebilecektir. Genel kurul tarafından talebin reddedilmesi halinde ise TTK m. 439 uyarınca azınlık pay sahipleri tarafından mahkemeye başvurularak özel denetçi atanması talep edilebilecektir⁴⁷.

Limited şirket ortağının, şirketin feshini talep edebileceği iki farklı hal mevcuttur⁴⁸. Bunlardan ilki, TTK m. 644 yollamasıyla TTK m. 353 uyarınca kuruluş işlemlerine aykırılık nedeni ile şirketin feshinin talep edilmesidir. Diğer hal ise haklı sebeplerin varlığı halinde her bir ortağın TTK m. 636/3 uyarınca mahkemeden şirketin feshini talep edebilmesidir. Türk hukukunda "haklı sebep" kavramına ilişkin genel bir tanım bulunmamaktadır⁴⁹. Her somut olay için şirketin özellikleri de dikkate alınarak haklı sebebin oluşup oluşmadığı ve sebebin feshi gerektirip

⁴⁴ Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1681h, s. 453.

⁴⁵ Yıldız, **a.g.e.**, s. 179.

⁴⁶ Erdem, **Müktesep**, s. 31.

⁴⁷ Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1690c, s. 456.

⁴⁸ Yıldız, **a.g.e.**, s. 181-182.

⁴⁹ Engin Erdil, **Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma**, 2. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010, s. 67.

gerektirmediği hâkim tarafından takdir edilecektir⁵⁰. Haklı sebeple fesih davası açma hakkı vazgeçilmez nitelikte bir haktır.

TTK m. 638/2 uyarınca; her ortak, haklı sebeplerin varlığı halinde şirketten çıkma talebi ile mahkemeye başvurabilecektir. TTK m. 639 hükmünde ise ortakların çıkmaya katılma hakkı düzenlenmiştir. Bu haklara ilişkin açıklamalar tezimizin ilgili bölümünde yapılacaktır⁵¹.

2.2.2. Ortağın Yükümlülükleri

Limited şirket ortağının yükümlülükleri; sermaye borcunu ödeme yükümlülüğü, ek ödeme yükümlülüğü, yan edim yükümlülüğü, bağlılık yükümlülüğü, sır saklama yükümlülüğü ve rekabet yasağına uyma yükümlülüğüdür⁵².

TTK m. 573/2 uyarınca ortağın şirkete karşı olan asli borcu, sermaye koyma borcudur⁵³. TTK m. 601 uyarınca ortakların sermaye koyma borcundan ibra edilmeleri mümkün değildir. 10.03.2018 tarihinde yayımlanan 7099 sayılı kanun ile TTK m. 585 hükmünde değişiklik yapılmış, bu değişiklik 15.03.2018 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁵⁴. Düzenleme ile limited şirketin kuruluşunda, kurucuların imzalarının noterde onaylanması ve nakit sermayenin dörtte birinin ödenmesi kuralı kaldırılmıştır. Bu nedenle ortakların kuruluşta nakit sermaye pay bedellerini ödemesi gerekmez⁵⁵. Ancak, TTK m. 344 hükmü uyarınca ortaklar taahhüt etmiş oldukları sermayenin tamamını şirketin tescilinden itibaren 24 ay içerisinde ödeyeceklerdir. TTK m. 585 uyarınca esas sermaye pay bedellerinin ödenmemesi hallerinde anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanacağından TTK m. 482 uyarınca ortaktan temerrüt

⁵⁰ Ali Haydar Yıldırım, **6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi**, Bursa, Dora Yayıncılık, 2013, s. 128, 130.

⁵¹ Haklı sebeplerin varlığı halinde ortağın çıkma hakkına ilişkin açıklamalar için bkz.: aş. İkinci Bölüm **3.1. Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Şirket Ortağının Çıkma Hakkı** (TTK m. 638/2), s. 38 vd.; Çıkmaya katılma hakkına ilişkin açıklamalar için bkz.: aş. **3.2. Çıkmaya Katılma Yoluyla Şirketten Çıkma Hakkı**, s. 51 vd.

⁵² Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N.1691, s. 457 vd.

⁵³ Yıldız, **a.g.e.**, s. 193; Ulrich Stache, **GmbH-Recht**, 2006, s. 87 (Gözüyeşil, **a.g.e.**, s. 31, dn.115'den naklen).

⁵⁴ 10 Mart 2018 Tarihli ve 30356 Sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan 7099 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 25 ve m. 34, (Çevrimiçi) <http://www.resmigazete.gov.tr>, 20 Kasım 2018.

⁵⁵ Yasan, **a.g.e.**, s. 324. Ancak, TTK m.128 uyarınca aynı sermaye unsurları için sermaye koyma borcunun şirket tüzel kişilik kazanmadan önce yerine getirilmesi gerekir (Yasan, **a.g.e.**, s. 324).

faizi istenmesi, şirket sözleşmesinde öngörülümüşse sözleşme cezası istenmesi ve ıskat prosedürünün uygulanması mümkündür⁵⁶.

TTK m. 573/2 ve m. 577 uyarınca şirket sözleşmesinde öngörülmek kaydıyla ortakların ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri gündeme gelecektir. Bu yükümlülükler kuruluş esnasında öngörülebileceği gibi TTK m. 607 hükmü uyarınca sonradan şirket sözleşmesi değişikliği ile de öngörülebilir. Ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri, ortağın şirkete karşı ve sadece taahhüt etmiş olmasına rağmen ödememiş olduğu sermaye payı miktarıyla sorumlu olmasına ilişkin sınırlı sorumluluk ilkesinin istisnasını oluşturmaktadır⁵⁷.

Ek ödeme yükümlülüğü; TTK m. 577/1-c uyarınca şirket sözleşmesinde öngörülmesi halinde bağlayıcı olan ve TTK m. 603 hükmünde belirtilen ekonomik zorluklar nedeni ile şirkete ek finansman sağlama amacına yönelik nakdi ödemede bulunma borcudur⁵⁸. TTK m. 603'de belirtilen şartlar gerçekleşmediği yani mali yönden şirketin ihtiyacı oluşmadığı sürece ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi istenemeyecektir. Bu yükümlülüğün bazı paylara, pay gruplarına veya payların tümüne yönelik olarak düzenlenmesi mümkündür⁵⁹. TTK m. 603/3 uyarınca bu yükümlülük şirket sözleşmesinde ancak esas sermaye payını esas alan belirli bir tutar olarak öngörülebilecektir. Bu tutar, esas sermaye payının itibari değerinin iki katını aşamayacaktır. TTK m. 603/4 uyarınca ek ödeme yükümlüsü sadece kendi esas sermaye payına düşen ödemeyi yapmakla yükümlüdür. İfa edilmiş yükümlülükler, sermaye borcundan farklı olarak, şirketin ek ödemediği yararlanmasına neden olan şartların ortadan kalkmış olması halinde TTK m. 605 uyarınca ortağa iade edilecektir⁶⁰. Ek ödemeler iade edildikten sonra şartların oluşması koşuluyla şirket tarafından tekrar talep edilmesi de mümkündür⁶¹. Bu yükümlülük, paya bağlı olduğundan ortağın ayrılması ile kural olarak onun açısından sona erecekken payın yeni sahibi ile varlığını sürdürecektir⁶². Ancak şirketin iflas

⁵⁶ İfa etmemenin sonuçları hakkında bkz. Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1693, s. 458 vd.

⁵⁷ Kayar, **a.g.e.**, s. 516.

⁵⁸ TTK m.603 gerekçesi; Karahan/Çeker, **a.g.e.**, s. 865.

⁵⁹ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-88, s. 509. Aksi yönde bkz. Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 743.

⁶⁰ Yıldız, **a.g.e.**, s. 190; Karahan/Çeker, **a.g.e.**, s. 866.

⁶¹ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 745.

⁶² Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-94, s. 511; Karahan/Çeker, **a.g.e.**, s. 867.

etmesi halinde TTK m. 604 uyarınca ayrılan ortaktan ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmesi istenebilecektir.

Yan edim yükümlülüğü ise TTK m. 606 hükmünde düzenlenmiştir. Bu yükümlülük, şirket sözleşmesinde öngörülme kaydıyla ve sözleşmede yer alan esaslar çerçevesinde ortağın şirkete ifa borcu altına girdiği ayni edimlerdir⁶³. Bu kapsamda örneğin, yoğurt üreten bir şirketin ortaklarının şirkete her yıl belli bir miktarda süt vermesi sağlanabilecektir. Bu edimler şirketin konusunun gerçekleştirilmesi, ortakların belli alanlarda birlikteliğinin korunması, şirketin hâkimiyet altına girmesine engel olunması amaçlarına hizmet etmektedir⁶⁴. Yan edim yükümlülüğü bazı paylara, pay gruplarına veya payların tümüne yönelik olarak düzenlenebilir⁶⁵. Ek ödeme yükümlülüğünden farklı olarak yan edim yükümlülüklerinin bir karşılığı olması gerektiğinden ortaklar, yan edimlerin ifası karşılığında şirketten ücret alabileceklerdir⁶⁶. Bu yükümlülük de, ek ödeme yükümlülüğünde olduğu gibi paya bağlı olduğundan, ortağın ayrılması üzerine payın yeni sahibi ile devam edecektir⁶⁷.

TTK m. 613 hükmünde tüm ortaklar için düzenlenmiş olan yükümlülük ise bağlılık yükümlülüğüdür. Bu yükümlülük, ortak amaç unsuru ve dürüstlük kuralının gereği olarak, sır saklama yükümlülüğü ve şirket menfaatine aykırı hareket etmeme yani sadakat yükümlülüğünü kapsamaktadır⁶⁸. Bağlılık yükümlülüğü en geniş anlamıyla; ortakların, şirket çıkarlarını zedeleyecek davranışlardan kaçınma yükümlülüğüdür⁶⁹. Ortakların kendine menfaat sağlayacak ve şirket amacına zarar verecek davranışları ise TTK m.613/2’de bağlılık yükümlülüğünü ihlal eden ayrı bir kategori olarak düzenlenmiştir⁷⁰. Bununla birlikte; sır saklama yükümlülüğü, bağlılık yükümlülüğü kapsamında olsa da TTK m. 613/1’de ondan ayrı olarak düzenlenmiştir. Bu yükümlülük; ortağın herhangi bir şekilde öğrendiği şirket

⁶³ Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1704a, s. 462; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-97, 21-99, s. 511, 512.

⁶⁴ TTK m. 606 gerekçesi.

⁶⁵ TTK m. 606 gerekçesi; Karahan/Çeker, **a.g.e.**, s. 867-868.

⁶⁶ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-99, s. 512; Karahan/Çeker, **a.g.e.**, s. 867-868.

⁶⁷ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 747.

⁶⁸ Karahan/Çeker, **a.g.e.**, s. 863-864; Mustafa Erdem Can, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirket Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri”, **GÜHFD**, C. 25, S. 4, 2011, s. 12; Yıldız, **a.g.e.**, s. 185.

⁶⁹ Yıldız, **a.g.e.**, s. 186.

⁷⁰ TTK m. 613 gerekçesi; Yıldız, **a.g.e.**, s. 186.

sırlarını, şirketi maddi veya manevi zarara uğratacak şekilde kullanamamasını ve bu sırları saklamasını kapsamaktadır⁷¹.

TTK m. 613/2 hükmünün son cümlesi ile m. 613/3 düzenlemesi ise rekabet yasağına ilişkindir. Rekabet yasağı, kanunen sadece müdürler açısından öngörülmüştür (TTK m. 626). Ancak, TTK m. 613/2 ve m. 577/1-g uyarınca şirket sözleşmesi ile “ortakların, şirketle rekabet eden işlem ve davranışlardan kaçınmak zorunda olduklarına” dair düzenleme yapılabilecektir. Madde de hangi hallerin rekabet yasağına aykırılık oluşturacağı belirtilmemiştir. “Ortakların şirket amacına zarar veren her türlü eyleminin” rekabet yasağı kapsamında olduğu kabul edilmektedir⁷².

2.2.3. Ortakların Sorumluluğu

Limited şirket, borçlarından dolayı bütün malvarlığı ile sorumludur⁷³. Şirket ortaklarının sorumluluğu ise şirkete karşı olup taahhüt edilen sermaye ile sınırlıdır⁷⁴. Ortaklar, bir istisna dışında şirket borçlarından dolayı sorumlu tutulamaz. Bu istisnai hal; 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’un 35. maddesi uyarınca şirketten tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği⁷⁵ anlaşılan kamu borçlarından dolayı ortağın sermaye payı oranında ve tüm malvarlığı ile sorumlu olmasıdır⁷⁶. Ortak sermaye koyma borcunu tamamen yerine getirmiş olsa bile kamu borcundan dolayı sorumluluğu vardır⁷⁷.

Kamu borçlarından sorumluluk, tüm ortaklar arasında müteselsil sorumluluk hali değildir. Bu nedenle her ortak kendi esas sermaye payı oranında sorumlu olup ortağın payı oranından fazlasını ödemesi söz konusu olmaz⁷⁸. Ancak müteselsil sorumluluğun gündeme geldiği iki hal vardır. Bunlar AATUHK m. 35/2 ve m. 35/3 hükümlerinde düzenlenmiştir. Müteselsilen sorumluluğa ilişkin m. 35/3 uyarınca

⁷¹ Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1707, s.465; Yıldız, **a.g.e.**, s. 185-186.

⁷² Karahan/Çeker, **a.g.e.**, s. 864-865; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 740.

⁷³ Can, **a.g.m.**, s. 3.

⁷⁴ Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1708b, s. 466.

⁷⁵ Tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan alacak terimlerine ilişkin tanım için bkz. AATUK m. 3.

⁷⁶ Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1709, s. 466; Yaşar Karayalçın, **Ticaret Hukuku II. Şirketler Hukuku**, 2. Baskı, Ankara, Sevinç Matbaası, 1973, s. 379.

⁷⁷ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 379.

⁷⁸ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 749.

kamu borcunun doğduğu sıradaki pay sahibinin daha sonra şirketten ayrılmış olması yani ödeme zamanında pay sahibinin farklı olması halinde ayrılan ortağın kamu borcundan sorumluluğu devam etmektedir. Bu sorumluluk kapsamında ortak ile şirket arasındaki ilişkisinin sona erdiği yani ayrılmanın gerçekleştiği zaman önem kazanmaktadır. Öyle ki, ortağın ayrılmasından sonra oluşacak kamu borçlarından dolayı ortağın sorumluluğu olmayacaktır⁷⁹.

3. Türk Ticaret Kanunu Düzenlemesinde Ortaklık Sifatının Sona Erme Halleri

3.1. Ortaklık Sifatını Sona Erdiren Haller

Limited şirket diğer ortaklarla varlığını sürdürürken, ortak ile şirket arasındaki ilişkisinin sona ermesine neden olan haller “ayrılma” kavramıyla ifade edilmektedir⁸⁰. Ayrılma, sözleşme veya kanundan kaynaklanabilmekte ve ortaklık sıfatını sona erdirmektedir. Böylece, ayrılan ortak şirkete karşı herhangi bir üçüncü kişi konumuna gelmektedir⁸¹.

Ortaklık sıfatının sona ermesine neden olan haller; pay devri, kanuni intikal, payın itfası, ortağın şirketten çıkması ve çıkarılmasıdır⁸². Bunlar dışında ortağın sahip olduğu tüm paylara ıskat prosedürünün uygulanması veya şirketin sona ermesi durumunda da ortaklık sıfatı sona erecektir.

Ortaklık sıfatını sona erdiren hallerden biri TTK m. 595 uyarınca ortağın payını devretmesidir. Pay devrinde, devreden ortağın yerine hukuki bir muameleyle yeni bir ortak geçmektedir. Bu nedenle pay devri teknik anlamda çıkma değildir, ancak ayrılma sonucunu doğurmaktadır⁸³. Pay üzerinde mülkiyet hakkına sahip olan ortak, aksi şirket sözleşmesinde öngörülmediyse payını devrederek şirketle olan ilişkisini sona erdirebilir. Devrin geçerli olabilmesi için genel kurul tarafından onaylanması şarttır (TTK m. 595/2). Onay işlemi ile birlikte paylar devrana geçer.

⁷⁹ Ersin Çamoğlu, “Limited Şirketten Çıkma-II”, *Yaklaşım Dergisi*, S. 254, 2014, s. 250.

⁸⁰ Hanife Öztürk Dirikkan, **Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Payı**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005, s.18-19; Şener, **Limited**, s. 871; Yusuf Ziyaeddin Sönmez, **Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2009, s. 1.

⁸¹ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 19.

⁸² Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s.18-19.

⁸³ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 88.

Bu nedenle devrin ticaret sicile tescili veya pay defterine kaydı sadece açıklayıcı niteliktedir⁸⁴. Payını devreden ortak, payının karşılığı olan bedeli kural olarak devralandan almaktadır.

Ortağın ayrılması sonucunu doğuran diğer bir hal ise payın kendiliğinden intikali halleridir. TTK m. 596 uyarınca; miras, eşler arasındaki mal rejimine ilişkin hükümler veya şirket ortağının şahsi borçlarından ötürü şirket payının alacaklısı tarafından haczedilerek paraya çevrilmesi hallerinde pay intikalleri kendiliğinden yani genel kurul onayı dahi gerekmeksizin gerçekleşmektedir⁸⁵. Şirket sözleşmesinde, bu hallerde genel kurulun onayı gerektiğine ilişkin düzenlemeye yer verilmesi de mümkün değildir⁸⁶. Pay intikalinin gerçekleşmesi ile birlikte paya bağlı tüm haklar ve borçlar da payı iktisap edene geçecek ve ortakla şirket arasındaki ilişki sona erecektir⁸⁷. Ortaklar arasındaki güven ilişkisi, şirketin işleyişinde önemli olduğundan kanun her ne kadar intikalın gerçekleşmesi için genel kurul onayını aramasa da şirket, iktisabı öğrendiği tarihten itibaren 3 ay içinde payın geçtiği kişiyi onaylamayı reddedebilir (TTK m. 596/2). Bunun için şirketin, payı iktisap eden kişiye payları, kendisi, ortağı veya üçüncü bir kişi hesabına gerçek değer üzerinden almayı önermesi gerekmektedir. Payın intikal ettiği kişi, şirketin red hakkını kullanmasına itiraz edemeyecek olsa da gerçek değer belirlenmesine itiraz edebilecektir⁸⁸. Gerçek değer konusunda anlaşılamazsa; değer belirlenmesi TTK m.597 uyarınca şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden talep edilebilecektir⁸⁹.

İtfa ise esas sermaye payının yok edilmesidir⁹⁰. Bu da esas sermayenin azaltılması yoluyla ve ancak şirket sözleşmesinde yapılacak değişiklikle mümkündür⁹¹. Esas sermaye payının itfa edilmesi, kural olarak pay sahibinin şirketten çıkması sonucunu doğurmaktadır⁹². Payın itfasında, eşit işlem ilkesinin

⁸⁴ Kayar, **a.g.e.**, s. 507; Tekinalp, **a.g.e.**, N.21-21, s. 484.

⁸⁵ Kayar, **a.g.e.**, s. 507; Yıldız, **a.g.e.**, s. 146.

⁸⁶ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-23, s. 485.

⁸⁷ Yıldız, **a.g.e.**, s. 144.

⁸⁸ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 756.

⁸⁹ Kayar, **a.g.e.**, s. 508.

⁹⁰ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 355; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 191.

⁹¹ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 191.

⁹² Taşdelen, **a.g.e.**, s. 191.

uygulandığı haller dışında kural olarak itfa edilecek payın sahibinin rızası şarttır⁹³. Ancak şirket tarafından iktisap edilen esas sermaye payının itfasında veya itfa hükümlerinin şirket sözleşmesinde düzenlenmiş olması halinde pay itfasında ortağın muvafakati gerekmez⁹⁴. İtfanın uygulanması ile ortaklık sıfatının sona ermesinden de öte payın imha edilmesi söz konusudur. Bu nedenle itfa ile birlikte paydan kaynaklanan haklar ve borçlar da imha olmakta ve ortaklık mevkiî ortadan kalkmaktadır⁹⁵. Oysa ayrılma sonucunu doğuran diğer hallerde, ortaklık sıfatı sona ermesine rağmen pay varlığını sürdürmektedir.

TTK m. 585 hükmünde, limited şirketlerde esas sermaye pay bedellerinin ödenmemesinin sonuçlarına anonim şirket hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Bu nedenle TTK m. 481- 483 hükümleri uyarınca limited şirketlerde sermaye borcunu yerine getirmeyen ortak için ıskat prosedürü uygulanabilir. Buna göre TTK m. 482/2 uyarınca şirket müdürleri, mütemerrit ortağın paylarını satmaya yetkilidirler. ıskat, sermaye borcu ödenmeyen paya uygulandığından her zaman ortaklık sıfatının sona ermesi sonucunu doğurmaz. Bu nedenle ancak ortağın sahip olduğu tüm paylara ıskatın uygulanması ile ortaklık sıfatı sona erecek ve ortaklıktan kaynaklanan haklar da kaybedilecektir⁹⁶. Tüm paylara ıskatın uygulanması halinde ortağın şirketle olan ilişkisi iradesi dışında sona ermektedir. Bu nedenle ıskat, çıkarılmanın bir görünüm biçimidir; ancak esasa ve usule ilişkin özel şartlara tabi olması nedeni ile çıkarılmadan ayrılmaktadır⁹⁷. Bunun yanında amaç yönünden de fark söz konusudur. Öyle ki, ortağın çıkarılmasındaki amaç, şirketin devamlılığı ve şirket içi barışın sağlanması iken ıskatın uygulanmasındaki tek amaç, ödenmeyen sermayenin şirkete getirilmesinin sağlanmasıdır⁹⁸.

⁹³ Arslanlı/Domaniç, **Şerh**, s. 356; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 191; Hayrettin Çağlar, **Anonim Şirketlerde Esas Sermayenin Azaltılması**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2010, s. 59.

⁹⁴ Arslanlı/Domaniç, **Şerh**, s. 356.

⁹⁵ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 355; Orhan Nuri Çevik, **Limitet Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, Ankara, Yetkin Yayınları, 2003, s. 239; Çağlar, **a.g.e.**, s. 59.

⁹⁶ Kemal Şenocak, “Anonim Ortaklıkta ıskat Kararının Sonuçları”, **GÜHFD**, C. 21, S. 1-2, 2007, s. 281-282; Aytekin Çelik, **Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma**, Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s. 92, 93.

⁹⁷ Ayşe Şahin, **Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013, s. 407.

⁹⁸ Cenker Değirmenci, **Anonim Ortaklıkta ıskat**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2006, s. 19.

Limited şirketin sona ermesi fesih ve infisah olmak üzere iki türlü gerçekleşebilir⁹⁹. Şirketin sona ermesi ile ortaklık sıfatı tüm ortaklar için sona erecektir. Bu halde tasfiye işleri tamamlandıktan sonra kalan şirket varlıkları, ortaklara tasfiye payı olarak dağıtılacaktır¹⁰⁰.

Ortaklık sıfatının sona ermesine neden olan diğer haller ise tez konumuz olan ortağın şirketten çıkması ve çıkarılması halleridir. Bu konulara ilişkin açıklamalar tezimizin ilgili bölümlerinde yapılacaktır¹⁰¹.

⁹⁹ Detaylı bilgi için bkz. Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N.1741, s. 552 vd.; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 778 vd.

¹⁰⁰ Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1743y, s. 578.

¹⁰¹ Ortağın çıkma halleri için bkz.: aş. İkinci Bölüm **Limited Şirket Ortağının Şirketten Çıkması**, s. 19 vd.; Çıkarılma halleri için bkz.: aş. Üçüncü Bölüm **Limited Şirket Ortağının Şirketten Çıkarılması**, s.73 vd.

İkinci Bölüm

Limited Şirket Ortağının Şirketten Çıkması

1. Çıkma Kavramı

Çıkma, ortağın kendi iradesi doğrultusunda şirketten ayrılmasıdır¹. Çıkma sonucunu doğuran bu irade, tek taraflı veya karşılıklı birbirine uyan irade olarak kendini gösterebilir². Pay devri halinde de ortağın iradesi, ortaklık sıfatını sona erdirmeye yöneliktir. Ancak bu halde ortağın tek taraflı iradesi sonucun gerçekleşmesi için yeterli değildir. Öyle ki, pay devrinde, devreden ile devralanın karşılıklı birbirine uygun iradeleri söz konusudur. Bu nedenle bu hal, ortaklık sıfatını sona erdiren haller kısmında incelenmiştir. Burada ise limited şirket hükümlerinde özel olarak düzenlenen çıkma halleri ile genel hükümlerde düzenlenen çıkma halleri incelenecektir.

Sözleşme özgürlüğü, hem tarafların kanuni sınırlar içerisinde diğer kişilerle serbestçe sözleşme yapmasını hem de bu sözleşmeyi yine serbestçe sona erdirmesini gerektirir³. Çıkma düzenlemeleri, şirketten ayrılmak isteyen ortağı şirkette kalmak zorunda bırakmayarak adeta 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m. 23 hükmünde düzenlemesini bulan kişilik haklarının korunmasına hizmet etmektedir⁴. Bu düzenlemeler, diğer taraftan da şirketi korumaktadır⁵. Bu koruma, gerek haklı sebeplerle hakkın kullanılması gerek ayrılan ortağın payının ödenmesi düzenlemelerinde görülmektedir⁶. Ortak ve şirket açısından hukuki ilişkisinin devamı kendilerinden beklemeyecek bir hal aldığında bu ilişkiyi devam ettirmeye zorlanmaları şirketin işleyemez hale gelmesine ve feshine neden olabilecektir. Tüm bu nedenlerle çıkma hakkı önem arz etmektedir. Böylece şirketin devamlılığı

¹ Ersin Çamoğlu, “Limited Şirketten Çıkma-I”, **Yaklaşım Dergisi**, S. 253, 2014, s. 256; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 85; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, 3. Baskı, C. 3, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, N. 105, s. 2782; Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675b, s. 424; Mehmet Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku (Kısa Karşılaştırma ve Değerlendirmeler-Dersler-Soru Örnekleri)**, 12. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2017, s. 455.

² Taşdelen, **a.g.e.**, s. 89.

³ Yasan, **a.g.e.**, s. 137.

⁴ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 21.

⁵ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 87.

⁶ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 87-88.

sağlanarak en geniş anlamda ülke ekonomisine katkı sağlanmakta, şirket ortaklarının ve şirket alacaklıları gibi diğer ilgililerin menfaatleri korunmaktadır⁷.

Çıkma hakkı, kişisel ve koruyucu bir haktır⁸. Ortaklık sıfatını sona erdirecek olması nedeni ile aynı zamanda bozucu yenilik doğuran bir haktır⁹. Yenilik doğuran haklar, bazen şirkete ulaşması gereken tek taraflı irade beyanı ile kullanılırken bazen de dava yolu ile kullanılmaktadır¹⁰. Bu nedenle yenilik doğuran işlemlerde tek taraflı irade beyanı ile hakkın kullanılmasıyla sonuç gerçekleşirken¹¹, yenilik doğuran mahkeme kararları ise kesinleşmekle sonuçlarını doğuracaktır.

Çıkma hakkının, ortaklık sıfatının varlığı ve devamına bağlı olduğunu belirtmek gerekir. Bu nedenle, hakkın, ortaklık sıfatından bağımsız olarak devredilmesi mümkün değildir¹².

Ortağın iradesi ile ortaklık sıfatını sona erdirebileceği haller; limited şirketlere ilişkin TTK m. 638-639 hükmünde, genel hükümlerde ise TTK m. 141/1 ve m. 202/1-2 hükümlerinde düzenlenmiştir.

2. Sözleşme ile Düzenlenen Çıkma Halleri

Sözleşme ile ortağa çıkma hakkının tanınması mümkündür. Böylece ortak, tek taraflı irade beyanı ile şirketten çıkma konusunda yetkili kılınmaktadır. Bu halde belirleyici olan; sözleşmedeki düzenleme uyarınca, ortağın iradesinin şirketle olan ilişkisini sona erdirmeye yönelik olmasıdır.

Limited şirket ortağına, şirket sözleşmesinde veya şirket birleşmeleri halinde birleşme sözleşmesinde çıkma hakkının tanınması mümkündür.

⁷ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 29-30.

⁸ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-37, s. 490; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 85.

⁹ Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 256.

¹⁰ Kemal Oğuzman/Nami Barlas, **Medeni Hukuk, Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar**, 24. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018, N. 565, s. 165.

¹¹ Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, N. 568-569, s. 167; Harun Demirbaş, Yenilik Doğuran Haklar, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi)**, İstanbul, 2006, s. 33,86 vd. Ancak TTK m.141 uyarınca ortağın şirketten ayrılması halinde ayrılma, birleşme prosedürünün tamamlanması ile gerçekleşecektir.

¹² Yenilik doğuran hakların tali olma özelliği nedeni ile asıl ilişkiden bağımsız olarak devredilemeyeceği yönünde ayrıntılı bilgi için bkz. Demirbaş, **a.g.e.**, s. 37.

2.1. Şirket Sözleşmesi ile Tanınan Çıkma Hakkı (TTK m. 638/1)

2.1.1. Genel Olarak

Çıkma hakkının limited şirket sözleşmesinde düzenlenebileceğine ilişkin kanuni dayanaklar TTK m. 577 ve m. 638/1. maddeleridir.

TTK m. 577/1-k hükmünde çıkma hakkının tanınması, bu hakkın kullanılmasının şartları, bu hâllerde ödenecek olan ayrılma akçesinin türü ve tutarına ilişkin şirket sözleşmesinde düzenleme yapılabileceği belirtilmiştir. Ortağa tanınan çıkma hakkı, TTK m.577 uyarınca ancak şirket sözleşmesinde düzenlenmesi halinde bağlayıcı olacaktır. Maddede belirtilen düzenlemelerin şirket sözleşmesi dışında bir sözleşmeye konu olması halinde ise bu düzenlemeler borçlar hukuku hükümlerine tabidir¹³.

TTK m. 638/1 hükmünde de şirket sözleşmesi ile ortaklara çıkma hakkının tanınabileceği, hakkın kullanılmasının belirli şartlara bağlanabileceği düzenlenmiştir. TTK m. 638/1 hükmünde geçen “*bağlayabilir*” ifadesinden de anlaşıldığı üzere sözleşmesel çıkma hakkı, koşulsuz şartsız tanınabileceği gibi esasa ve şekle ilişkin şartlar altında da düzenlenebilecektir¹⁴.

TTK m. 577 ve m. 638 düzenlemesinden anlaşıldığı üzere ortağa şirket sözleşmesi ile tanınacak çıkma hakkı ihtiyari niteliktedir¹⁵. Sözleşmede çıkma hakkı öngörülmemişse ortak bildirim yoluyla şirketten çıkamayacak, ancak haklı sebeple çıkma davası açabilecektir¹⁶. Bu yönde bir hakkın şirket sözleşmesi ile tanınmış olması halinde ise ortak tek taraflı irade beyanı ile kullanabileceği bozucu yenilik doğuran bir hakka sahip olmaktadır¹⁷. Böylece limited şirket ve diğer ortaklar, çıkma

¹³ TTK m. 577 gerekçesi.

¹⁴ Yasan, **a.g.e.**, s. 141; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 176; Ayşe Şahin, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Ortaklıkta Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Ersin Çamoğlu’na Armağan**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013, s. 177; Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675c, s. 424; Şener, **Limited**, s. 873.

¹⁵ Yıldırım, **a.g.e.**, s. 75.

¹⁶ Gönen Eriş, **Ticari İşletme ve Şirketler**, Güncellenmiş 3. Baskı, C. 3, Seçkin Yayıncılık, 2017, s. 3137; Soner Altaş, **Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketler**, 8. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2017, s. 328; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 765.

¹⁷ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 767; Şahin, **a.g.m.**, s. 177; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 110, s. 2783.

hakkının kullanılmasına itiraz edemeyeceklerdir¹⁸. Çıkmanın gerçekleşmesi şirketin kabulüne bağlı değildir.

2.1.2. Çıkma Hakkının Tanınması

Çıkma hakkı, kuruluş esnasında veya daha sonra sözleşme değişikliği ile tanınabilir¹⁹. Kuruluş sırasında sözleşmede bulunmayan çıkma hakkı, TTK m. 589 uyarınca aksi şirket sözleşmesinde öngörülmediği takdirde esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararı ile şirket sözleşmesi değiştirilerek tanınabilecektir²⁰. Bu halde, ortağa tanınan ve kullanıp kullanmama konusunda tamamen ortağın iradesinin söz konusu olduğu bir durum söz konusu olup yapılan düzenleme ortaklar lehine olacaktır. Bu açıdan ortaklara sonradan çıkma hakkının tanınması, şirkete sonradan çıkarma hakkının tanınmasından farklıdır²¹.

Burada sözleşmesel çıkma hakkının ortaklardan sadece bazısına tanınmasının mümkün olup olmadığını incelemek gerekmektedir. Sözleşmesel çıkma hakkı tüm ortaklara veya esas sermaye paylarına tanınabilecektir²². Bunun yanında hakkın tüm ortaklara değil, ancak bazı ortaklara veya imtiyaz olarak esas sermaye paylarına tanınmasının eşitlik ilkesine aykırı olmayacağı çoğunlukta olan görüş tarafından kabul edilmektedir²³. Buna göre farklı ortaklar için farklı çıkma koşulları da öngörülebilecektir²⁴. Ancak bir başka görüş, sözleşmesel çıkma hakkının bazı ortakları kapsayacak şekilde düzenlenmesinin mümkün olmadığını, mümkün olsa bile bunun özel bir hak olmadığını belirtmektedir. Bu görüşe göre sadece bazı ortaklar özelinde düzenleme yapılması, çıkmaya katılma kurumunun varlığı ve eşit

¹⁸ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-38, s. 491. Ancak, sözleşmede belirtilen çıkma sebeplerinin gerçekleşmediği iddiasında bulunan şirket veya gerçekleştirdiği iddiasında olan ortak, çıkma sebebinin gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda tespit davası açabilecektir. Bkz.: aş. İkinci Bölüm 2.1.3.2. Çıkma Bildiriminin Geçerliliğinin Tespiti ile Bu Halde Bildirimin Hüküm İfade Etme Zamanı, s. 29.

¹⁹ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 177; Şener, **Limited**, s. 873; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 31.

²⁰ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 31; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 177-178; Yıldız, **a.g.e.**, s. 155; Şener, **Limited**, s. 873; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 33, dn. 53; M. Fadlullah Cerrahoğlu, **Türk Ticaret Kanunu'na ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Limited Ortaklıklar Hukuku**, İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları: 1976/5, İstanbul, 1976, s. 183, dn. 2.

²¹ Sözleşmesel çıkarılma sebeplerinin sözleşme değişikliği ile düzenlenmesi halinde TTK m. 621/3 uyarınca oy birliği aranacaktır. Bu farklılık, ortakların menfaatine bir durum yaratmaktadır. Bkz.: aş. Üçüncü Bölüm 2.1.2. Çıkarma Hakkının Tanınması, s. 75.

²² Yıldız, **a.g.e.**, s. 155.

²³ Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 256; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 766; Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675d, s. 424- 425; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 175; Yıldız, **a.g.e.**, s. 155; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 32; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 768.

²⁴ Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675d, s. 425; Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 256.

işlem ilkesi gereğince bu haktan tüm ortakların yararlanabilecek olması nedeni ile işlevsiz kalacaktır²⁵.

Sözleşme serbestisi gereği çıkma hakkı ve koşulları TBK'nun genel hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla serbestçe düzenlenebilecektir. Çıkma hakkına ilişkin düzenlemeler emredici hükümlere, ahlak ve adaba aykırı nitelikte olamaz²⁶. Bu nedenle ortakların çıkma hakkını düzenlemeye ilişkin iradesinin sınırsız olmadığını belirtmek gerekir. Çıkma hakkı koşulsuz olarak tanınabileceği gibi esasa ve şekle ilişkin şartlar da öngörülebilecektir. Çıkma hakkına ilişkin sözleşmesel şartlar; belirli sebeplerin gerçekleşmesi halinde ortağın ayrılabilmesine, hakkın kullanılma usulüne, süresine ilişkin olabilir²⁷.

2.1.2.1. Şartsız Olarak Tanınabilme

Kanunda şirket sözleşmesinde tanınan çıkma hakkının kullanılmasına ilişkin herhangi bir şart belirtilmemiştir. TTK m. 638/1 hükmü ise şirket sözleşmesinde, ortaklara çıkma hakkı tanınabileceğini ve bu hakkın kullanılmasının belirli şartlara bağlanabileceğini düzenlemektedir. Bu hükümden yola çıkarak şirket sözleşmesinde herhangi bir şart öngörülmeden mutlak bir hak olarak çıkma hakkının tanınmasının mümkün olduğunu belirtmek gerekir²⁸. Bu halde ortak herhangi bir sebep belirtmeden ve uyması gereken bir şekil şartı olmadan şirketten çıkma hakkını kullanacaktır²⁹. Ancak şartsız çıkma halinde dahi ortağın TMK m.2 uyarınca dürüstlük kuralına göre uygun zamanlarda bu hakkını kullanması gerekir³⁰. Şirketi ve

²⁵ Pulaşlı, **Şerh III**, N. 109, s. 2783; Yasan, **a.g.e.**, s. 140.

²⁶ TBK m. 26-27 hükümlerine uymak şartıyla düzenleme yapılabilecektir (Şener, **Limited**, s. 874).; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 176.

²⁷ Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 256; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 767-768; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 108, s. 2782; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 34.

²⁸ Yıldız, **a.g.e.**, s. 179-180; Esra Cenkci, “Çıkan ya da Çıkarılan Limited Ortağına Ayrılma Akçesinin Ödenmesi (TTK m. 642)”, **Ankara Barosu Dergisi**, C. 76, S. 4, 2018, s.7; Oruç Hami Şener, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 764; Mehmet Umur Tarhan, “Limited Şirket Ortaklığından Çıkma ve Çıkarılma (TK 638-642)”, yay. haz.: Abuzer Kendigelen, İsmail Cem Soykan, Necdet Uzel, Müge Evlek, Nurgül Yıldız, **Yürürlüğünün 6. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Tüicaret Kanunu Sempozyumu (Tebliğler ve Tartışmalar)**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 179.

²⁹ Filiz Berberoğlu Yenipınar, **Şirket İçi Uyuşmazlıklardan Kaynaklanan Davalar**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 60; Yasan, **a.g.e.**, s. 140; Tarhan, **a.g.m.**, s. 179; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-38, s. 491.

³⁰ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 41; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 34, dn. 53 devamı.

diğer ortakları zor duruma düşürmek amacıyla çıkma hakkının kullanılması halinde, TMK m. 2 hükmüne aykırı olan bu çıkma bildirimi geçerli olmayacaktır³¹.

Çıkma hakkının şartsız olarak tanınması sakıncalar yaratabilir. Özellikle hiçbir şart öngörülmemiş olması nedeni ile ortağın şirketten istediği zaman ayrılması mümkün olacaktır. Ayrılan ortağın payına karşılık gelen değeri ödemek zorunda olan şirket, bu ödeme için hazırlıksız yakalanacaktır. Bu nedenle belki de şirketin sermaye azaltması gerekecek hatta çıkan ortağın büyük hissedar olması durumunda şirketin infisahı dahi gündeme gelecektir³². Sermayenin şirket alacaklıları için teminat olması ve ortakların şirket borçlarından dolayı kişisel sorumluluklarının bulunmaması nedenleri ile bu durum şirket alacaklıları tarafından da hoş karşılanmayacak ve ayrıca şirketin kredi durumunu da önemli ölçüde etkileyecektir³³.

2.1.2.2. Çıkma Hakkının Belirli Şartlara Bağlanması

2.1.2.2.1. Çıkma Hakkının Kullanılmasında Şekle İlişkin Şartlar

Şirket sözleşmesi ile irade beyanının açıklanması veya çıkmanın gerçekleşmesi şekil ve süre şartlarına bağlanabilecektir³⁴. Bu halde irade açıklamasının geçerli olması için şirket sözleşmesinde düzenlenen şartlara uyulması gerekir³⁵.

Şirket sözleşmesinde çıkma hakkının kullanılmasında iradenin açıklanması ve çıkmanın gerçekleşmesine yönelik öngörülebilecek şekle ilişkin şartlara; bildirimin sözlü olarak veya noter vasıtasıyla yapılması³⁶, çıkma hakkının dava açılarak kullanılacağına düzenlenmesi³⁷, çıkmanın genel kurul onayına bağlanması³⁸,

³¹ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 41.

³² Baştuğ, **a.g.e.**, s. 32-33; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 176.

³³ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 33.

³⁴ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 34.

³⁵ TBK m.17 hükmü; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 35; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-38, s. 491. Aynı yönde ve TTK m.638'de geçen "*hakkın kullanılmasına ilişkin şartlar*" ifadesinden hakkın doğumu için öngörülen koşulların anlaşılması gerektiği, irade bildiriminin koşula bağlanmasının hakkın koşula bağlanması olarak yorumlanamayacağı yönünde bkz. Tarhan, **a.g.m.**, s. 179.

³⁶ Bünyamin Gürpınar, "Limited Şirkette Çıkma ve Çıkmaya Katılma", **GÜHFD**, C. 20, S. 2, 2016, s. 84. Şirket sözleşmesinde, sözleşmede belirtilen koşulların gerçekleşmesi halinde ortağın bildirimde bulunmasına gerek kalmadan çıkmanın kendiliğinden gerçekleşeceğine ilişkin düzenlemelerin yapılması da mümkündür (Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 27). Sözleşmede böyle bir düzenleme olmaması halinde ise yenilik doğurucu iradenin karşı tarafa bildirilmesi gerektiğinden ortağın şirkete yapacağı bildirimle bu hakkını kullanması gerekir (Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 184).

³⁷ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 35; Gürpınar, **a.g.m.**, s.84.

ayrılan ortağın payının şirket veya bir üçüncü kişi tarafından devralınması ile çıkmanın gerçekleşeceğine³⁹ ilişkin düzenlemelerin yapılması örnek olarak verilebilir.

Çıkma hakkının kullanılmasında şirket sözleşmesinde öngörülebilecek süreye ilişkin şartlara; çıkma iradesinin açıklanmasında ihbar süresi öngörülmesi, çıkma hakkının belirli bir süre içinde kullanılması, çıkmanın belirli bir süre için yasaklanması örnek olarak verilebilir⁴⁰.

Çıkma bildirimi ve çıkmanın gerçekleşmesine ilişkin sözleşme hükümlerinin bulunmaması durumunda hakkın nasıl kullanılacağı ise aşağıda incelenecektir⁴¹.

2.1.2.2.2. Çıkma Hakkının Kullanılmasında Esasa İlişkin Şartlar

Çıkma hakkının kullanılmasında şirket sözleşmesi ile esasa ilişkin düzenlemelerde yapılabilir. Esasa ilişkin düzenlemeler, çıkma sebeplerinin şirket sözleşmesinde düzenlenmesi ve bu sebeplerin gerçekleşmesi halinde çıkma hakkının kullanılmasına yöneliktir⁴².

Çıkma sebebi olarak doğrudan ortaktan kaynaklanan kişisel ve sosyal sebepler ile şirketin faaliyetlerinden ve işleyişinden kaynaklanan sebepler kararlaştırılabilir. Bu kapsamda esasa yönelik olarak, şirket sözleşmesinde; şirket faaliyetleri, mali durumu, organlardaki değişimler, ortaktan kaynaklanan kişisel sebepler, diğer ortaklara ilişkin koşullar çıkma hakkının kullanılabilmesi için öngörülebilecek sebeplerdendir⁴³. Bunun yanında her ortak için aynı çıkma sebebinin öngörülmesi gerekmez. Bazı ortaklar için farklı çıkma sebeplerinin düzenlenmesi mümkündür⁴⁴.

Şirketten kaynaklanabilecek çıkma sebeplerine; şirketin kâr etmemesi, kazancının belirlenen oranın altında kalması, hedeflerin gerçekleştirilememesi, art arda zarar etmesi, limited şirket organlarında değişimler olması bu kapsamda güçlü

³⁸ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 176.

³⁹ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 768.

⁴⁰ Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675d, s. 424; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 35; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 176.

⁴¹ Bkz.: aş. İkinci Bölüm **2.1.3. Çıkma Hakkının Kullanılması**, s. 26 vd.

⁴² Yasan, **a.g.e.**, s. 141.

⁴³ Tarhan, **a.g.m.**, s. 182.

⁴⁴ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 33.

ortağın ayrılması veya güvenilen müdürlerin değişmesi gibi hususlar örnek olarak verilebilir⁴⁵.

Şirket ortağından kaynaklanan çıkma sebeplerine örnek olarak, yan edim yükümlülüklerini yerine getirememesi⁴⁶, belli bir yaşa gelmesi, belli bir ortaklık süresini doldurması⁴⁷, ortağın şirket merkezinin bulunduğu yerden sağlık, çocukların tahsili gibi herhangi bir nedenden dolayı taşınması, politikaya atılması⁴⁸, ortağın paylarının sermayenin belli bir oranını temsil etmesi⁴⁹ gibi haller verilebilir. Bu kapsamda çıkma hakkının kayıtsız şartsız olarak tanınabileceği de göz önünde bulundurulduğunda, ticari hayatla hiçbir ilgisi olmayan tamamen kişisel sebeplerin de çıkma sebebi olarak kabul edilebileceğini belirtmek gerekir⁵⁰.

Diğer ortaklardan kaynaklanan çıkma sebeplerine ise ortaklardan bazılarının sadakat yükümlülüğünü ihlal etmesi örnek olarak verilebilir⁵¹.

Sözleşmede çıkma hakkının kullanılması için öngörülen sebeplerin haklı sebep niteliğinde olması gerekmez⁵². Ancak sözleşmede belirtilen sebepler, ortakların kabulünde olduğundan artık üzerinde tartışılmayacak olup haklı sebep vasfını kazanmıştır.

2.1.3. Çıkma Hakkının Kullanılması

Yenilik doğuran haklar, muhatap tarafından sonucun meydana geleceği zamanın bilinmesi için sözleşmede veya kanunda belirlenen süreler içerisinde kullanılmalıdır. TTK m. 638/1 hükmünde çıkma hakkının nasıl ve hangi süre içinde kullanılacağına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır.

Şirket sözleşmesi ile çıkma hakkının kullanılmasında şekle ve süreye ilişkin düzenlemeler yapılmasının mümkün olduğunu yukarıda inceledik. Sözleşmede bu

⁴⁵ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 767; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-40, s. 492; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 176; Gözüyeşil, **a.g.e.**, s. 67-68; F. Betül Çakır Çelebi, Limited Şirkette Çıkma ve Çıkarma, **Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, 2015, s. 12.

⁴⁶ Gözüyeşil, **a.g.e.**, s. 69.

⁴⁷ Şener, **Limited**, s. 874.

⁴⁸ Pulaşlı, **Şerh III**, N. 124, s. 2787.

⁴⁹ Şahin, **a.g.m.**, s. 177.

⁵⁰ Aynı yönde bkz. Gözüyeşil, **a.g.e.**, s. 69.

⁵¹ Çelebi, **a.g.e.**, s. 13.

⁵² Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 32, 38.

yönde bir düzenleme yoksa çıkma bildirimi kural olarak her zaman yapılabilecektir⁵³. Ancak kanaatimizce, hakkın muhatabı olan şirketin sürekli bu tehlike ile karşı karşıya kalmaması açısından çıkma hakkı, makul süre içerisinde kullanılmalı ve hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olmamalıdır.

İrade beyanının nasıl açıklanacağı hususunda şirket sözleşmesinde düzenleme bulunmaması halinde de ortağın iradesinin şirkete bir şekilde ulaştırılması gerektiğinden bildirimde bulunmak kaçınılmaz olacaktır⁵⁴. Bu irade, kayıtlara geçirilmiş sözlü bir beyanla da açıklanabilir⁵⁵. Ancak iradenin açık ve koşulsuz olarak açıklanması gerekmekte olup örtülü irade açıklaması geçerli bir irade açıklaması olarak kabul edilemez⁵⁶. Bu nedenle Pulaşlı'nın da belirttiği gibi zımni veya kayıtlara geçirilmemiş sözlü çıkma bildirimi yerinde bir uygulama olmayacak, ispat kolaylığı sağlaması açısından irade açıklamasının yazılı şekilde yapılması ise isabetli olacaktır⁵⁷.

Sözleşmesel çıkma hakkının ortak tarafından bizzat veya temsilcisi aracılığıyla kullanılması mümkündür⁵⁸. Çıkma bildiriminin, aksi şirket sözleşmesinde düzenlenmediği sürece şirket tüzel kişiliğini temsil eden müdürüne yapılması gerekir⁵⁹. Birden fazla müdürün olması halinde çıkma bildirimine ilişkin irade açıklaması, şirket ile müdür arasındaki ilişkinin vekâlet sözleşmesi niteliği gereği müdürlerden herhangi birine yapılmakla geçerli olacaktır. Bununla birlikte şirketin tek müdürünün olması ve bu müdürün çıkma hakkını kullanması halinde; şirkete kayyım atanması, genel kurul tarafından müdürün azli ile başka bir ortağın müdür olarak atanması ya da TTK m. 631'de belirtildiği şekilde ticari mümessil yahut ticari vekil atanması gündeme gelebilir⁶⁰. Bu halde ortak olan tek müdür, çıkma bildirimini ortaklığa atanan temsilciye yapabilecektir.

⁵³ Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 184.

⁵⁴ Yenilik doğuran hakların muhataba varmakla sonuç doğuran hukuki işlemle veya yenilik doğuran dava yolu ile kullanılacağı hakkında detaylı bilgi için bkz. Demirbaş, **a.g.e.**, s. 42 vd.

⁵⁵ Tarhan, **a.g.m.**, s. 180.

⁵⁶ Tarhan, **a.g.m.**, s. 180.

⁵⁷ Pulaşlı, **Şerh III**, N. 110, s. 2783.

⁵⁸ Çıkma hakkının, temsilci aracılığıyla kullanılması mümkündür. Ancak bu hakkın devredilmesi mümkün değildir. Detaylı bilgi için bkz. Gürpınar, **a.g.m.**, s. 79, dn. 21.

⁵⁹ Pulaşlı, **Şerh III**, N. 110, s. 2783; Şahin, **a.g.m.**, s. 179; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 184.

⁶⁰ Tarhan, **a.g.m.**, s. 181.

Sözleşmesel çıkma hakkının kullanacak ortağın sebebin oluşmasında kusursuz olması aranmaz. Ancak, sözleşmesel çıkma sebebinin oluşmasında doğrudan kusurlu olan ortağın kendi kusurundan yararlanarak çıkma hakkını kullanması TMK m. 2 hükmüne aykırı olacaktır⁶¹.

Çıkma beyanı, yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğundan şirket sözleşmesinde başka bir an belirtilmemişse kural olarak bildirimin ortaklığa ulaşması ile hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır⁶². Bunun üzerine çıkan ortağın sahip olduğu paya ilişkin ayrılma akçesinin müdürler tarafından tespit edilmesi gerekir⁶³. Aksi halde ayrılma akçesinin tespiti mahkemeden talep edilecektir.

2.1.3.1. Çıkma Bildiriminin Değerlendirilmesi

Çıkma bildiriminin geçerlilik kazanması için şirketin kabulü gerekmez. Ancak, bildirim alan şirket müdürleri, sözleşmesel sebeplerin gerçekleşip gerçekleşmediğini, hakkın sözleşmesel şartlara uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını inceleyecektir⁶⁴.

Çıkma sebebinin gerçekleşmediği veya bildirimin geçersiz olduğunun tespiti ve bunların ispat yükü şirkettedir. Bu nedenle şirket tarafından çıkma bildiriminin geçersizliğine yönelik tespit davası açılması gerekmektedir⁶⁵. Ancak bu açıklamamız çıkma iradesini açıklayan ortak tarafından tespit davası açılmayacağı şeklinde anlaşılmamalıdır. Çıkmak isteyen ortağın da çıkma bildiriminin geçerliliğine yönelik tespit davası açması mümkündür⁶⁶. Ancak, çıkma bildiriminin şirkete ulaşmakla hüküm ve sonuçlarını doğurduğu düşünüldüğünde, kanaatimizce, ortağın dava

⁶¹ Tarhan, **a.g.m.**, s. 182-183. Ortağın kusursuz olması aranmasa da hiç kimsenin kendi kusurundan yararlanamayacağı göz önünde bulundurulmalıdır [Ortağın kendi kusurundan yararlanamayacağı yönünde bkz. Y.11.HD., T. 25.10.2010, E.12276/K.5839 (Gönen Eriş, **Ticari İşletme ve Şirketler**, Güncellenmiş 2. Baskı, C. 3, Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 3595 vd.)].

⁶² Şener, **Limited**, s. 916; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 178; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 110, s. 2783; Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675c, 1680a, s. 424, 446; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 39, 40, 42.

⁶³ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 767.

⁶⁴ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 767; Yıldız, **a.g.e.**, s. 155.

⁶⁵ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 767; Yıldız, **a.g.e.**, s. 155; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 178. Müdürlerin bildirimde bulunan ortağın bu hakka sahip olmadığı görüşünde olması halinde ortak tarafından, bildirimin geçerli olduğuna ilişkin tespit davası açılması gerektiği yönünde bkz. Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 263; Çamoğlu, **Çıkma-II**, s. 250.

⁶⁶ Şener, **Limited**, s. 878.

açması değil de aksini iddia eden şirket tarafından davanın açılması yerinde olacaktır.

2.1.3.2. Çıkma Bildiriminin Geçerliliğinin Tespiti ile Bu Halde Bildirimin Hüküm İfade Etme Zamanı

Çıkma bildiriminin geçerli olup olmadığının incelenmesi mahkemeden istendiğinde mahkeme tarafından verilen kararın niteliğinin de incelenmesi gerekmektedir. Mahkemenin dava sonunda vereceği karar, ortaklık sıfatını sona erdirmeye yönelik bir talebi karara bağlamamakta sadece çıkma nedenlerinin gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit etmektedir. Bu nedenle mahkeme kararı geçmişe etkili olup açıklayıcı niteliktedir⁶⁷. Bu konuda Tekinalp, şirket tarafından çıkmanın iptali davası açıldığında mahkeme tarafından verilecek kararın yenilik doğurucu bir karar olduğunu, bu nedenle de çıkan ortağın davayı kazanması durumunda çıkmanın mahkeme kararının kesinleştiği tarihten itibaren hüküm doğuracağını belirtmektedir⁶⁸. Ancak, çıkma bildiriminin şirkete ulaşmakla sonuç doğurması ve ortaklık sıfatının o anda sona ermesi nedeni ile bu görüşe katılmıyoruz.

Tespit davası sonucunda çıkma bildiriminin geçerli olduğuna karar verilirse, çıkmanın gerçekleştiği an bildirimin şirkete ulaştığı an veya şirket sözleşmesinde belirlenen an olacaktır⁶⁹. Yoksa mahkeme kararının kesinleşmesinin çıkmanın gerçekleşmesi üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır. Çünkü belirttiğimiz gibi burada ortağın kullandığı çıkma hakkı, bildirim yoluyla kullanılan ve yenilik doğuran nitelikte bir haktır.

2.1.4. Çıkma Hakkının Sonradan Sınırlandırılması veya Kaldırılması

Çıkma hakkının şirket sözleşmesinde düzenlenmesi halinde, bu hakkın daha sonra şirket sözleşmesinin değiştirilmesi suretiyle sınırlandırılması, kaldırılması veya hakkın kullanılmasının ağırlaştırılmasının mümkün olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir.

⁶⁷ Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 257; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 42; Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675e, s. 425.

⁶⁸ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-39, s. 491.

⁶⁹ Şener, **Limited**, s. 916; Veliye Yanlı, "Limited Şirketlerde Payın Şirket Tarafından Edinilmesinde Şekil", **Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp'e Armağan**, C.I, İstanbul, 2003, s. 684-685.

Şirket sözleşmesinin kendisi müktesep hak oluşturmaz⁷⁰. Bu nedenle tüm ortakların muvafakati olmasa da TTK m. 589 uyarınca şirket sözleşmesinde değişiklik yapılması mümkündür. Bu kapsamda ortağa tanınan çıkma hakkının kullanımının kolaylaştırılması veya koşullarının hafifletilmesine ilişkin değişiklikler yapılabilecektir⁷¹.

Şirket sözleşmesi ile tanınan çıkma hakkının kaldırılması, sınırlandırılması veya kullanımının ağırlaştırılması da mümkündür⁷². Bu konuda bir görüş, sözleşmede tanınan çıkma hakkının sözleşmesel müktesep hak niteliğinde olması nedeni ile bu hakkın ancak ilgili ortakların muvafakati ile sınırlandırılması, kaldırılması veya kullanımının ağırlaştırılmasının mümkün olduğunu belirtmektedir⁷³. Bu görüşe göre, ilgili ortakların muvafakati olmadan hakkın sınırlandırılması, kaldırılması veya kullanımının ağırlaştırılması halinde ortaklar, şirket sözleşmesinin değiştirilmesi hakkındaki genel kurul kararının iptalini talep edebilecektir⁷⁴. Diğer bir görüş ise, sözleşmesel çıkma hakkının genel hukuk öğretisindeki müktesep haktan farklı bir müktesep hak olduğunu, bu nedenle çıkma hakkının kaldırılmasında sözleşme değişikliğine ilişkin TTK m. 589 uyarınca esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararının yeterli olduğunu belirtmektedir⁷⁵. Kanaatimizce, bu halde çıkma hakkı sözleşmesel müktesep hak niteliğinde olup yapılacak bahsi geçen işlemler ortaklar aleyhine bir durum yaratacağından ilgili ortakların muvafakatının aranması isabetli olacaktır.

2.2. Birleşme Sözleşmesinde Tanınan Çıkma Hakkı (TTK m. 141/1)

2.2.1. Genel Olarak

Şirket birleşmelerine ilişkin düzenlemeler genel hükümlerde TTK m. 136 ve devamında bulunmaktadır.

Şirket birleşmeleri, iki veya daha çok şirketin külli halefiyet yoluyla yeni bir şirket kurmasını veya içlerinden birinin bünyesinde bir araya gelerek tek şirket

⁷⁰ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 174; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 20-01, s. 473.

⁷¹ Tarhan, **a.g.m.**, s. 182.

⁷² Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 183, dn. 2.

⁷³ Tarhan, **a.g.m.**, s. 181, 182; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 34. Şirket sözleşmesi ile tanınan çıkma hakkının nispi müktesep hak olduğu yönünde bkz. Şener, **Limited**, s. 876.

⁷⁴ Tarhan, **a.g.m.**, s. 182; Şener, **Limited**, s. 876. Ayrıca bkz. TTK m. 452 ve 445.

⁷⁵ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 31; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 177-178.

olmasını ifade eder⁷⁶. Birleşmenin gerçekleşmesi için; şirketlerin yönetim organları tarafından birleşme sözleşmesinin hazırlanması, bu sözleşmenin birleşen şirketlerin genel kurullarında onaylanması yani birleşme kararının⁷⁷ alınması ve bunun üzerine birleşmenin yönetim organları tarafından ticaret siciline tescil ettirilmesi gerekmektedir.

Devrolunan şirketin birleşme kararını tescil ettirmesi⁷⁸ ile devrolunan şirket sona ermekte, hem şirket ortakları hem de şirketlerin birleşmesi gerçekleşmekte ve ayrılma akçesi muaccel hale gelmektedir⁷⁹. Bunun sonucu olarak devrolunan şirketin tüm malvarlığı, aktif ve pasifleri ile birlikte herhangi bir tasfiye işlemine gerek kalmadan yeni kurulan veya devralan şirkete geçmekte ve ayrıca devir işlemi olmadan devrolunan şirket ortakları devralan şirket ortağı olmaktadır⁸⁰.

Şirket birleşmelerinde yeni kurulan veya devralan şirkette ortaklığın devam etmesi ilkesi esastır⁸¹. Ancak TTK m. 141 bu ilkenin istisnasını oluşturmaktadır⁸². TTK m. 141/1 hükmü ortağın çıkma hakkını düzenlemektedir.

Diğer yeniden yapılanma halleri olan şirket bölünme ve tür değiştirmelerinde, sözleşme ile çıkma hakkının tanınıp tanınamayacağı konusunda kanunda açık bir düzenleme yoktur. Bu konuda bir görüş, bölünme ve tür değiştirme hallerinde de, açıkça bir düzenleme olmamasına rağmen şirket bölünmelerine ilişkin m.161 gerekçesi ve TTK m. 191 hükmü dikkate alındığında, seçimlik çıkma hakkının

⁷⁶ Nevzat Akbilek, **Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda Anonim Şirket Birleşmelerinde Pay Sahibinin Korunması**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2009, s. 25; Şengül Al Kılıç, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi**, İstanbul, Beta Basım, 2009, s. 9; Çelik, **a.g.e.**, s. 258.

⁷⁷ TTK m. 152 gerekçesi.

⁷⁸ TTK m. 153 gerekçesi; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, 3. Baskı, C. I, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, N. 116, s. 253.

⁷⁹ TTK m. 152 madde ve gerekçesi; Gökçen Turan, “İhtiyari Ayrılma Akçeli Birleşme Hakkında Bazı Tartışmalı Noktalar”, **Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı**, Ankara, 2015, s. 586; Bilge Develi, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ayrılma Akçesi”, **GÜHFD**, C. 27, S. 1-2, 2013, s. 455.

⁸⁰ TTK m. 153 madde ve gerekçesi; Çelik, **a.g.e.**, s. 258.

⁸¹ TTK m. 140 gerekçesi; Abuzer Kendigelen, **Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016, s. 138; Develi, **a.g.m.**, s. 445; Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 178.

⁸² Pulaşlı, **Şerh I**, N. 33, s. 222; Ünal Tekinalp, “Birleşmede Ayrılma Akçesi”, **Regesta**, C. 2, S. 1, 2012 s. 22; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 24-42, s. 627.

düzenlenmesinin mümkün olduğunu belirtmektedir⁸³. Diğer görüş ise, açık kanun hükmü olmadığından TTK m. 141 hükmünün kıyas yoluyla bölünme ve tür değiştirme hallerinde uygulanamayacağını belirtmektedir⁸⁴.

2.2.2. Seçimlik Çıkma Hakkının Tanınması

TTK m. 141/1 uyarınca birleşme sözleşmesinde, birleşmeye katılmayı istemeyen ortaklar için seçimlik çıkma hakkı tanınabilecektir. Bu sayede birleşmeyi kendi menfaatine aykırı gören ortak, birleşme işlemi ve sonucuna katlanmaktan kurtulabilecektir⁸⁵.

Ortağa tanınan bu hak, “devralan şirkette, pay ve ortaklık haklarının iktisabı ile iktisap olunacak şirket paylarının gerçek değerine denk gelen bir ayrılma akçesi arasında seçim yapma” hakkıdır. Madde, çıkma hakkının “devralan şirkette” kullanılacağını belirtmektedir. Ancak, yeni kurulacak bir şirket bünyesinde birleşme halinde de şirket ortaklarına çıkma hakkı tanınabilecektir⁸⁶. Zira bu halde birleşmenin tarafı olan tüm şirketler devrolunan şirkettir⁸⁷.

TTK m. 141/1 uyarınca seçimlik çıkma hakkı, sadece devrolunan şirket ortaklarına tanınabilmektedir⁸⁸. Çünkü devralan şirkette pay edinecek olan ortaklar,

⁸³ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 158, 161, 167, 169; Gürpınar, **a.g.m.**, s. 81-82. Şirket bölünmelerine ilişkin m. 161 gerekçesinde, bölünen şirket ortaklarının mutabakat varsa bölünen şirketten ayrılacağı ancak ihraç edilemeyecekleri belirtilmiştir. Bu konuda Çamoğlu, şirket bölünmelerinde TTK m. 161 hükmü gerekçesindeki “mutabakat” ifadesinin iki şekilde anlaşılmasının mümkün olduğunu belirtmektedir. Bu ifade, ayrılmak isteyen ortak ve diğer ortaklar arasında yapılacak bir anlaşma şeklinde yorumlanırsa, kuşkusuz bu anlaşma ayrılmaya neden olabilecektir. Diğer yorum ise “mutabakat” ifadesi ile bölünme sözleşmesinde ortaklara çıkma hakkının tanınmasının kastedilmiş olmasıdır. Yazara göre, bölünme sözleşmesinde çıkma hakkının düzenlenmesi TTK m. 638 hükmünün uygulamasını oluşturmaktadır. Tür değiştirmeye ilişkin TTK m. 180 vd. hükümlerinde ve gerekçede ise çıkma hakkına ilişkin bir açıklama yoktur. Çamoğlu, tür değiştirme halinde TTK m.191 hükmünün şirketten çıkma ile bir ilgisinin olmadığını, hükmün, ortakların doğrudan zarar gördüğü hallerde tazminat taleplerine ilişkin olduğunu belirtmektedir (Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 257 dn. 8).

⁸⁴ Tekinalp, **Akçe**, s. 23. Tekinalp ayrıca, bölünmeye katılan şirketler ile ayrılmak isteyen ortaklar arasındaki anlaşmanın bölünme sözleşmesinde yer alması şartı ile ve sadece devralma yoluyla yapılan bölünmelerde ayrılma akçesi ödenmesine bir engel olmadığını belirtmektedir. Bkz. Ünal Tekinalp, (Reha Poroy/ Ersin Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, Güncellenmiş Yeniden Yazılmış 14. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019, N. 165b, s. 180.

⁸⁵ Tekinalp, (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N. 146b, s. 141.

⁸⁶ Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 258; Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 50.

⁸⁷ Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 50.

⁸⁸ Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 50; Hülya Çoştan, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılanmasında Alacaklıların Korunması**, Ankara, Bankacılık ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2009, s. 174-175; Tekinalp, **Akçe**, s. 22-23; Turan, **a.g.m.**, s. 591.

devrolunan şirket ortaklarıdır. Devralan şirket ortaklarının birleşme sonucunda ayrıca pay iktisap etmeleri söz konusu değildir⁸⁹. Bu nedenle devrolunan şirket ortağı, pay veya ayrılma akçesi arasında seçim yapabilecektir. Ancak doktrinde aksi yönde olan görüş, devralan şirket ortakları arasında da birleşmenin gerçekleşmesinden memnun olmayan ortaklar olabileceğinden seçimlik çıkma hakkının devralan şirket ortakları tarafından da kullanılabilmesi gerektiğini belirtmektedir⁹⁰.

Birleşme sözleşmesinde çıkma hakkının düzenlenip düzenlenmemesi katılan şirketlerin inisiyatifindedir⁹¹. Bu nedenle birleşmeye katılan şirketler böyle bir seçimlik hak düzenlemeyerek devrolunan şirket ortağının devralan şirket ortağı olarak devam etmesini sağlayabilirler. Ancak, çıkma hakkının tanınmasının İsviçre hukukunda olduğu gibi şirketlerin iradesine bırakılması doktrinde eleştirilmiştir⁹². Bu eleştirilerin temelini, ortağın korunmasının ihtiyari nitelikte olmaması gerektiği düşüncesi oluşturmaktadır. Zira, birleşme sözleşmesinde bu yönde bir hüküm yoksa birleşmeye karşı olan ortak şirketten çıkamayacak ve birleşmeye katlanmak zorunda kalacaktır.

Birleşme sözleşmesinin onaylanmasına ilişkin nisaplar TTK m. 151 hükmünde düzenlenmiştir. TTK m. 151/1-c uyarınca limited şirketlerde birleşme sözleşmesi, “*sermayenin en az dörtte üçünü temsil eden paylara sahip bulunmaları şartıyla, tüm ortakların dörtte üçünün oylarıyla*” onaylanmaktadır. Kural bu olmakla birlikte, TTK m. 151/5 hükmü ile birleşme sözleşmesinde gerek seçimlik olarak gerekse de zorunlu olarak düzenlenmiş olsun ayrılma akçesinin öngörülmesi hali için özel bir nisap aranmaktadır. Hüküm uyarınca; birleşme sözleşmesinde ayrılma akçesine ilişkin düzenlemelerin olması halinde bu sözleşmenin, genel kurulda “*devreden şirket şahıs şirketiye oy hakkını haiz ortaklarının, sermaye şirketiye şirkette mevcut oy haklarının yüzde doksanınin olumlu oylarıyla*” onaylanması

⁸⁹ Coştan, **a.g.e.**, s. 174-175.

⁹⁰ Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 50-51; Develi, **a.g.m.**, s. 450-451.

⁹¹ Sönmez, **a.g.e.**, s. 188; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 24-48, s. 629. Bu durumun tek istisnasını TTK m. 155/2 uyarınca kolaylaştırılmış birleşmede devrolunan şirket ortaklarına TTK m.141 uyarınca ayrılma hakkının tanınması zorunluluğu oluşturmaktadır (Sönmez, **a.g.e.**, s.188).

⁹²Bkz. Erdoğan Moroğlu, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler**, 8. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2016, s. 98; Sönmez, **a.g.e.**, s. 201; Akbilek, **a.g.e.**, s. 183.

şarttır⁹³. Doktrinde bu ağırlaştırılmış nisabın sadece zorunlu ayrılma akçesi öngören birleşme sözleşmelerinin onaylanması için aranması gerektiği belirtilmektedir⁹⁴. Ancak hükmün, birleşme sözleşmesinde ayrılma akçesi içeren her iki hal için de şirkette mevcut oy haklarının %90'ının olumlu oyuyla karar alınmasını kapsayacak şekilde düzenlendiğini belirtmek gerekir.

2.2.3. Seçimlik Çıkma Hakkının Kullanılması

Birleşme sözleşmesinde, seçimlik çıkma hakkının hangi süre içerisinde, nasıl ve kim tarafından hangi koşullarda kullanılacağına ilişkin düzenlemeler yapılması mümkündür⁹⁵. Ancak sözleşmenin bu yönde bir düzenleme içermemesi halinde seçimlik hakkın devrolunan şirket ortaklarından hangileri tarafından nasıl ve ne zaman kullanılacağına incelenmesi gerekmektedir.

Bu hakkı kullanacak ortağın birleşme kararına olumsuz oy vermesi gerektiğine ilişkin kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır⁹⁶. Madde gerekçesinde de birleşme sözleşmesindeki çıkma hakkını birçok ortağın kullanması halinde birleşmenin gerçekleşmeyeceği belirtilmiştir⁹⁷. Ancak, ortağın hem birleşmeye olumlu oy vermesi hem de birleşmeye katılmak istemeyerek seçimlik çıkma hakkını kullanması birbiri ile çelişen davranışlar olacağından doktrinde, birleşme halinde çıkma hakkını kullanabilecek ortakların ancak birleşme kararına olumsuz oy verenler

⁹³ Ayrılma hakkı sadece devrolunan şirket ortaklarına bir seçim hakkı tanıdığından ve TTK m. 151/5 hükmünde birleşme sözleşmesinin “devreden şirkette” mevcut oy haklarının yüzde doksanınin olumlu oyuyla onaylanacağı düzenlendiğinden, ağırlaştırılmış nisap sadece devrolunan şirket ortakları tarafından alınacak karar için aranacaktır (Turan, **a.g.m.**, s. 591; Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 50).

⁹⁴ Kanun düzenlemesinde gerek seçimlik çıkma hakkı gerekse de zorunlu ayrılma akçesi ile çıkarma hakkı için birleşme sözleşmesinin ağırlaştırılmış nisapla onaylanmasının aranması doktrinde eleştirilmiştir. Turan’a göre, ihtiyari ayrılma akçesi (TTK m. 141/1) ortakların menfaatine bir düzenleme olup kullanılıp kullanılmayacağı belli olmadığından seçimlik hakkın varlığı halinde birleşme sözleşmesinin onaylanması için ağırlaştırılmış nisap aranmamalı, birleşme sözleşmesi TTK m.151/1’deki nisapla onaylanmalıdır. TTK m. 141/2 hükmü ise ortağın iradesi dışında çıkarılması sonucunu doğurmaktadır. Bu nedenle yazara göre, TTK m. 151/5 hükmündeki şirkette mevcut oy haklarının yüzde doksanınin onayı sadece TTK m. 141/2 uyarınca zorunlu ayrılma akçesi halinde söz konusu olmalıdır. İsviçre hukukunda da ağırlaştırılmış nisap sadece zorunlu ayrılma akçesinin düzenlendiği hallerde aranmaktadır (Turan, **a.g.m.**, s. 596, 598, 599, 608 dn.53).; Akbilek, **a.g.e.**, s. 186.

⁹⁵ Tekinalp, (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N. 146f, s. 142.

⁹⁶ Sönmez, **a.g.e.**, s. 195.

⁹⁷ TTK m. 141 gerekçesi “Ayrılma akçesinin nakden ödendiği hallerde, bunun serbestçe tasarruf edilebilecek yedeklerden alınması, yoksa sermayenin iadesi şeklinde olmaması gerekir. Bütün ortakların ya da çok sayıda ortağın ayrılma akçesini almak istemesi, birleşmenin gerçekleşmemesi olasılığını ortaya çıkarabilir. Bu da bir sakınca olarak değil, pay sahipleri demokrasisinin gereği olarak değerlendirilmelidir.”

olabileceği belirtilmektedir⁹⁸. Bu nedenle seçimlik çıkma hakkını kullanarak şirketten ayrılacak olan ortakların oranı en fazla yüzde on olabilecektir⁹⁹. Aksi yöndeki diğer görüş ise, kanunda açık bir düzenleme olmadığından birleşmeye olumlu oy vermiş olan ortağın da seçimlik çıkma hakkını kullanabileceği yönündedir¹⁰⁰. Ancak kanaatimizce, yalnızca birleşmeye olumsuz oy veren ortakların seçimlik çıkma hakkını kullanabileceğinin kabulü isabetli olacaktır. Aksi hal, ortağın birleşme kararına olumlu oy verip sonrasında da şirketten bu nedenle ayrılması sonucunu doğuracak ve çelişki yaratacaktır. Öyle ki, bu durum birleşmeye olumlu oy verip sonrasında da ayrılan ortağın, diğer ortakların şirketle olan gelecekteki menfaatlerine yön vermesi anlamına gelecektir.

Seçimlik çıkma hakkının nasıl ve ne zaman kullanılacağına ilişkin kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Birleşme sözleşmesinde seçimlik çıkma hakkının kullanılacağı süreye ilişkin herhangi bir düzenlemenin yapılmamış olması durumunda bu hakkın ne zaman kullanılacağına ilişkin doktrinde farklı görüşler vardır. Bir görüş, TTK m.149 uyarınca ortağa tanınan inceleme hakkı nedeniyle, ortakların birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantısından önce birleşmenin koşulları ve seçimlik hakkın kullanılması konusunda bilgi sahibi olduklarını, bu nedenle seçimlik hakkın kararın alınacağı genel kurul toplantısından önce otuz günlük süre içerisinde kullanılması gerektiğini belirtmektedir¹⁰¹. Diğer görüş, TTK 191. madde hükmünün çıkma hakkının kullanılma süresinin tespiti için de uygulanabileceğini, bu nedenle birleşme kararının ilanından itibaren iki ay içerisinde hakkın kullanılması gerektiğini belirtmektedir¹⁰². Ancak TTK m.191 hükmü ile ortağa tanınan iki aylık süre denkleştirme akçesine ilişkin davanın açılması için öngörülmüştür. Bu sürenin kısalması adına, ayrılma akçesi hakkının

⁹⁸ Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 53, 54; Develi, **a.g.m.**, s. 453. Ayrıca, TTK m.193/3 yollaması ile uygulanacak olan TTK m.202/2 gereğince seçimlik çıkma hakkını kullanacak ortakların birleşme sözleşmesine olumsuz oy verenler olabileceği yönünde bkz. Akbilek, **a.g.e.**, s. 183.

⁹⁹ Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 54. Bu konuda, ayrıca, seçimlik çıkma hakkını kullanabilecek ortak sayısının belirlenmesinde TTK m. 612 uyarınca şirketin kendi paylarını iktisabına ilişkin sınırın uygulanması gerektiği, bu nedenle seçimlik çıkma hakkının en fazla yüzde on pay sahibi tarafından kullanılabilmesi hakkında bkz. Develi, **a.g.m.**, s. 459, 485 ve Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 54 ve dn. 157.

¹⁰⁰ Turan, **a.g.m.**, s. 608; Kürşat Göktürk, “Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci ve Bazı Sorunlar”, **GÜHFD**, C. 27, S. 1-2, 2013, s. 645.

¹⁰¹ Develi, **a.g.m.**, s. 453; Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 259; Çamoğlu, (Poroy/ Tekinalp), **Ortaklıklar II**, 2017, N. 1675g, s. 426.

¹⁰² Sönmez, **a.g.e.**, s. 194.

bu sürede kullanılabileceği kabul edilemez¹⁰³. Diğer yandan ayrılma akçesi olarak ödenecek miktarın ve devralan şirket tarafından yapılacak sermaye arttırımının birleşmenin tescilinden önce bilinmesi gerekir¹⁰⁴. Bu nedenlerle seçimlik çıkma hakkının birleşmenin tescilinden önce kullanılması uygun olacaktır. Kanaatimizce, birleşmeye olumsuz oy verenlerin seçimlik çıkma hakkını kullanabileceği kabulüyle, devrolunan şirket genel kurulunda birleşme kararının alınmasından sonra ancak birleşmenin tescilinden önce çıkma hakkı kullanılabilmelidir.

Mehaz İsviçre hukukunda bu hak, devralan şirkete yapılacak bir bildirimle kullanılacaktır. TTK m. 141 düzenlemesinde herhangi bir açıklık olmadığından bu uygulamanın Türk hukukunda da kabulü mümkündür¹⁰⁵. Bildirimin ne şekilde yapılacağına ilişkin bir geçerlilik şartı olmamakla birlikte, yazılı şekilde yapılması ispat kolaylığı sağlayacaktır.

Seçimlik çıkma hakkının düzenlenmesi halinde ortak tek taraflı irade açıklaması ile bozucu yenilik doğuran hakkını kullanarak şirketten ayrılabilir¹⁰⁶. Birleşme kararının tescili ile külli halefiyet gerçekleşmekte ve devrolunan şirket ortakları devralan şirket ortağı olmaktadır. Bu sonuç, çıkmanın gerçekleşmesinde de etkilidir. Birleşmenin tescil edilmesi ile çıkan ortağın ortaklık sıfatı sona erecektir¹⁰⁷.

2.2.4. Ayrılma Akçesinin Hesaplanması ve Ödenmesi

Seçimlik çıkma hakkını kullanarak şirketten ayrılan ortağa ödenecek ayrılma akçesi, devralan veya yeni kurulan şirkette devrolunan şirket ortağına verilecek olan payların gerçek değeri yani yaşayan şirket değeri üzerinden hesaplanacak değerdir¹⁰⁸. Bu nedenle öncelikle TTK m. 140/1, c. 2 hükmünde belirtildiği gibi değişim oranı belirlenecek¹⁰⁹, daha sonra m. 140/1, c. 1 uyarınca ortaklık ilişkisinin devamı halinde devrolunan şirket ortağının devralan şirkette ne kadar pay iktisap edeceği

¹⁰³ Turan, **a.g.m.**, s. 603; Çoştan, **a.g.e.**, s. 176.

¹⁰⁴ Çoştan, **a.g.e.**, s. 176.

¹⁰⁵ Sönmez, **a.g.e.**, s. 193-194; Develi, **a.g.m.**, s. 451.

¹⁰⁶ Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 258; Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 52; Akbilek, **a.g.e.**, s. 182.

¹⁰⁷ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 146.

¹⁰⁸ TTK m. 141/1. Ayrıca gerçek değere ilişkin açıklamalar için bkz.: aş. Dördüncü Bölüm 2.3. Ayrılma Akçesinin Hesaplanması, s. 120 vd.

¹⁰⁹ Değişim oranı hakkında detaylı bilgi için bkz. Develi, **a.g.m.**, s. 446.

belirlenecektir¹¹⁰. Sonrasında devralan şirkette iktisap edilecek bu payların, yaşayan şirket içindeki değeri tespit edilerek ayrılma akçesi hesaplanacaktır¹¹¹.

Düzenleme bu yönden İsviçre Birleşme Kanunu'ndan farklılık göstermektedir. İsviçre Birleşme Kanunu'nda seçimlik ayrılma akçesi olarak ayrılma hakkını kullanan ortağa, birleşme halinde devralan şirketteki payının karşılığı olarak bir ayrılma akçesi ödeneceği belirtilmekle birlikte bunun gerçek değer olacağı belirtilmemiştir. Bu nedenle İsviçre hukukunda şirket birleşmelerinde ayrılma akçesinin değeri, gerçek değer olmak zorunda değildir¹¹².

Kural olarak devralan veya yeni kurulan şirketin, devreden şirket ortaklarına pay tesis etmesi veya tesis edilecek payın karşılığı olan ayrılma akçesini ödemesi gerekir¹¹³. Ayrılma akçesi birleşmenin gerçekleşmesi ile muaccel olacağından ödemenin de devralan şirket tarafından yapılması gerekecektir¹¹⁴. Ancak, devrolunan şirket tarafından da ödemenin yapılması mümkündür¹¹⁵. Ayrılma akçesi nakit veya ayın olarak ödenebilir¹¹⁶. Nakdi ödeme ancak devrolan veya devralan şirketin üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği yedekler varsa mümkündür¹¹⁷. Ayrılma akçesi karşılığı olarak başka bir şirketin payı, pay senedi veya tahvil gibi başka bir menkul değerde verilebilecektir¹¹⁸. Ortak, birleşme halinde belirlenen ayrılma akçesini uygun bulmazsa TTK m. 191 hükmü uyarınca denkleştirme akçesi talep edebilecektir¹¹⁹.

¹¹⁰ Turan, **a.g.m.**, s. 601.

¹¹¹ Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 52.

¹¹² Tekinalp, **a.g.e.**, N. 24-52, s. 632; Tekinalp, (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N. 147, s. 144.

¹¹³ Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 51; Develi, **a.g.m.**, s. 455.

¹¹⁴ Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 51-52; Develi, **a.g.m.**, s. 455. Tekinalp ise uygulamada tikanıklığa neden olmaması adına ayrılma akçesinin kim tarafından, hangi kaynaktan ve nasıl ödeneceğine ilişkin kanunda kesin kurallar olmadığını, birleşme sözleşmesinde bu hususlara ilişkin düzenlemelerin bulunması gerektiğini belirtmektedir. Yazara göre, ayrılacak ortaklara yapılacak ödemeler birleşme prosedürü dışında ve “devralınan payların satın alma bedeli” olarak devrolunan şirket, devrolunan şirketin ortakları veya üçüncü bir kişi tarafından yapılabilecektir; birleşme prosedürü içinde yapılacak “ayrılma akçesi” ödemesi ise birleşme sözleşmesinde açıkça yazılmak kaydıyla, devrolunan şirketin kendi paylarını iktisap etmesi suretiyle veya devrolunan şirketin bir veya bir kısım ortaklarınca payların devralınması ile yapılabilir. Yazar, ayrılma akçesinin devralan şirket tarafından ödenmesinin ise istisnai bir hal olduğunu belirtmektedir (Tekinalp, **a.g.e.**, N. 24-51, s. 630-632).

¹¹⁵ Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 51.

¹¹⁶ TTK m. 141 gerekçesi; Tekinalp, **Akçe**, s. 27.

¹¹⁷ TTK m. 141 gerekçesi; Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 51. Devralan veya devrolunan şirketin üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği yedek akçeler yoksa ayrılma akçesi nakden ödenemez (TTK m. 141 gerekçesi; Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 52). Aksi uygulama, sermayenin iadesi sonucunu doğurur ki bu da sermayenin korunması ilkesi uyarınca mümkün değildir (Pulaşlı, **Şerh I**, N. 37, s. 224).

¹¹⁸ TTK m. 141 gerekçesi.

¹¹⁹ Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 185; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 24-51, s. 631.

3. Kanunen Düzenlenen Çıkma Halleri

3.1. Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Şirket Ortağının Çıkma Hakkı (TTK m. 638/2)

3.1.1. Genel Olarak

TTK m. 638/2’de haklı sebeplerin varlığı halinde her ortağın, şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açma hakkının olduğu belirtilmiştir. Bu madde ile ayrıca “*mahkeme tarafından istem üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere*” karar verilebileceği düzenlenmiştir.

Madde gerekçesinde haklı sebeple çıkma hakkının “*şahıs şirketlerine özgü ve varlığı zorunlu bir kurum*” olduğu ifade edilmiştir¹²⁰. Bu hak, limited şirket ortağına şirket ile olan sürekli borç ilişkisini sona erdirmeye imkânı vermektedir. Böylece ortak, pay devrinin zor olduğu ve güven ilişkisinin önemli olduğu limited şirketlerde kendisi için çekilmez olan bir ilişkiyi devam ettirmek durumunda kalmayacak ve TTK m. 638/2 uyarınca dava açarak çıkma hakkını kullanabilecektir¹²¹.

Şirket sözleşmesinde çıkma hakkının tanınmasının ihtiyari bir durum olduğunu ve bu hakkın bazı ortaklar için tanınmasının mümkün olduğunu yukarıda incelemiştik. Oysa TTK m. 638/2 hükmünde haklı sebeplerin varlığı halinde istisnasız her ortağın şirketten çıkmayı talep edebileceği açıkça düzenlenmiştir. Bu nedenle, şirket sözleşmesinde çıkmaya ilişkin bir düzenleme bulunmasa da haklı sebeplerin varlığı halinde ortağın şirketten çıkması mümkündür¹²².

¹²⁰ TTK m. 638 gerekçesi “*İkinci fıkra, aynen 6762 sayılı Kanunun 551 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmünde olduğu gibi, ortağa haklı sebeplerin varlığında, çıkma davası açabilmesi olanağını sağlamıştır. Aksi halde, ortak, onu ortak olmaya yönelen şartlar ortadan kalktığında şirkette kalmaya mahkûm edildikten başka, şirketten ayrılmasını gerektiren sebepler doğduğu hallerde de şirketten ayrılmaz duruma düşürülür. Bu ise şahıs şirketlerinde bile kabul edilemez. Onun için haklı sebeplerle çıkma davası şahıs şirketlerine özgü ve varlığı zorunlu bir kurumdur.*”

¹²¹ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 180.

¹²² Berberoğlu Yenipınar, **a.g.e.**, s. 60.

Kanunda emredici olarak düzenlenen haklı sebeple çıkma hakkı mutlak ve vazgeçilmez niteliktedir¹²³. Bu nedenle şirket sözleşmesi ile kaldırılması veya sınırlandırılması mümkün değildir¹²⁴. Haklı sebeple çıkma hakkının sadece bazı ortaklara tanınması, hakkın bazı şartların gerçekleşmesi halinde kullanılacağı ya da bu hakkın hiçbir şekilde kullanılamayacağına yönelik hakkı sınırlayan veya hakkın özüne dokunan sözleşme hükümleri geçersizdir¹²⁵. Bunun yanında şirket sözleşmesi ile hakkın doğumu ve kullanılmasını kolaylaştıran düzenlemeler yapılabilir. Bu kapsamda şirket sözleşmesinde ortaklar tarafından, belirtilenlerle sınırlı olmamak kaydıyla, haklı sebepler belirlenmiş olabilir. Bu halde hâkim, bu sebeplerin haklı sebep niteliğinde olup olmadığını araştırmayacaktır.

3.1.2. Haklı Sebep Kavramı

Şirket sözleşmesi, sürekli borç ilişkisi oluşturmaktadır. Ahde vefa prensibi nedeni ile bu ilişkinin devamlılığı esastır. Yasa koyucu bu durumu gözeterek, ortaklık ilişkisinin her ne olursa olsun devam etmesi gerektiğini kabul etmemiş ve ahde vefa prensibine istisna oluşturmuştur¹²⁶. Bu nedenle kanunda “haklı sebep” kavramı kabul edilmiş ve haklı sebeplerin varlığına çeşitli sonuçlar bağlanmıştır. TTK hükümlerinde haklı sebep kavramına; şirketin feshi, ortağın çıkma veya çıkarılması, yönetim yetkilerinin kısıtlanması veya geri alınması sonuçları bağlanmıştır¹²⁷.

Haklı sebep kavramının temelini dürüstlük kuralı ve kişilik haklarının korunması ilkesi oluşturmaktadır¹²⁸. Bu nedenle haklı sebeplere sonuçlar bağlayan kanuni düzenlemeler emredici niteliktedir¹²⁹. Haklı sebep kavramı açıklanırken, bütün hukuki ilişkilerde geçerli bir tanım vermek mümkün değildir. Çünkü bu

¹²³ Tarhan, **a.g.m.**, s. 183; Şener, **Limited**, s. 879; Ertan Demirkapı/Alı Haydar Yıldırım, “İsviçre Borçlar Kanunu’nda Limited Ortaklıklar Hukuku Alanında Yapılan Yeni Düzenleme”, **BATİDER**, C. 24, S. 3, s. 462; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 51; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 72; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 180; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 113, s. 2784.

¹²⁴ Pulaşlı, **Şerh III**, N. 113, s. 2784; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 38; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 765; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 384; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 184.

¹²⁵ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 384; Fahman Tekil, **Limited Şirketler ve Kooperatifler Hukuku**, İstanbul, 1994, s. 77; Şahin, **a.g.m.**, s. 179; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 38.

¹²⁶ Ersin Çamoğlu, **Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008, s. 56; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 179.

¹²⁷ Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 23; Erdil, **a.g.e.**, s. 67.

¹²⁸ Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 57; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 179.

¹²⁹ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 38 dn. 62.

kavram, her hukuki ilişki ve her somut olayın özelliğine göre değişiklik göstermekte olup nispi bir kavramdır¹³⁰. Bu nedenle kanunda bir tanım verilme gayretine girilmeyerek haklı sebeplerin tespiti konusunda hâkime geniş takdir yetkisi tanınmıştır¹³¹.

Kanunda haklı sebep kavramına yönelik olarak limited şirketlere ilişkin hükümler ve genel hükümlerde açık bir tanım bulunmamaktadır¹³². Anonim şirketlerin haklı sebeple feshini düzenleyen TTK m.531 gerekçesinde de haklı sebep kavramının niteliklerinin gösterilmesi ve tanımlanmasının yargı kararlarıyla öğretiye bırakıldığı belirtilmiştir. TTK’da kavramı açıklayıcı tek düzenleme m. 245 hükmündeki kollektif şirketlere ilişkin düzenlemedir. Bu maddenin, şahıs ve sermaye şirketi ayrımı göz önünde bulundurulup¹³³ somut olay özellikleri de dikkate alınarak limited şirketlerde de örnekseme yoluyla uygulanabileceği kabul edilmektedir¹³⁴. Maddede “*şirketin kuruluşuna yol açan fiili veya kişisel sebepleri, şirketin işletme konusunun elde edilmesini imkânsız kılacak veya güçleştirecek şekilde ortadan kaldıran*” her sebebin haklı sebep olduğu belirtilmiştir. TTK’daki bu düzenleme dışında TBK hükümlerinde de kavramı tanımlayıcı bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak bazı maddelerde nelerin haklı sebep niteliğinde olduğu sınırlı olmayacak şekilde belirtilmiştir. Buna göre örneğin, adi şirketlere ilişkin TBK m. 629 hükmü ile yönetici ortağın görevini aşırı derecede ihmal etmesi veya yönetim yeteneklerini kaybetmesi, yönetim yetkisinin kaldırılması veya sınırlandırılması için haklı sebep olarak kabul edilmiştir.

Öğretide haklı sebebe ilişkin çeşitli tanımlar yapılmıştır. Çamoğlu haklı sebebi, “*hukuki ilişkinin sürdürülmesini çekilmez hale getiren ve (bozucu) yenilik doğuran bir bildirim veya dava yolu ile hukuki ilişkiyi sona erdirmek veya*

¹³⁰ Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 22; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 735.

¹³¹ Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 22. TMK m. 4 “*Kanunun takdir yetkisi tanıdığı veya durumun gereklerini ya da haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir*” hükmü ile de haklı sebeplerin hâkim tarafından takdir edileceği belirtilmiştir.; Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 260. Yargıtay, haklı sebeple çıkmak isteyen ortağın bu talebine diğer ortakların uymaması ve şirket sözleşmesinde haklı sebeplerin belirtilmemiş olması nedenleri ile haklı sebeplerin varlığının hâkim tarafından belirleneceğini belirtmektedir [Y.11.HD., T. 22.11.2001, E.2001/7132, K.2001/9218 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 11 Nisan 2019].

¹³² Taşdelen, **a.g.e.**, s. 182.

¹³³ Nuri Erdem, **Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012, s. 97.

¹³⁴ Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 9; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 735 vd.; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 104, s. 2781; Erdem, **a.g.e.**, s. 97.

değiştirmek yetkisinin kullanılmasını adil gösteren hukuki olgu” olarak tanımlamaktadır¹³⁵. Pulaşlı ise haklı sebebi, “*ortaklık ilişkisinin ve akdinin dürüstlük kuralı uyarınca devamını olanaksız kılan bir hukuki olay*” olarak tanımlamaktadır¹³⁶. Baştuğ’a göre ortağın haklı sebeple çıkma hakkını kullanarak şirketten ayrılmasını sağlayacak olan sebepler, “*kendisinin şirkete katılmasını sağlayan şahsi ve maddi nitelikteki amilleri ortadan kaldıracak nitelikte önemli olmalı*” ve “*objektif olarak kendisinden şirkete devamı istenemeyecek bir durumu da yaratmış*” olmalıdır¹³⁷.

Yapılan tanımların ortak özelliğini; dürüstlük kuralı uyarınca hukuki ilişkinin devamını ortaktan beklenemeyecek şekilde çekilmez kılan sebeplerin, haklı sebep olarak kabul edilmesi oluşturmaktadır¹³⁸. Bu genel kural çerçevesinde hâkim, somut olayın özelliklerini dikkate alarak ve menfaatler dengesini gözeterek nelerin haklı sebep olduğunu takdir edecektir¹³⁹.

3.1.3. Haklı Sebep Olarak Kabul Edilebilecek Haller

Ortağın şirketten çıkmasına neden olabilecek haklı sebepler subjektif veya objektif nitelikte olabilir¹⁴⁰. Subjektif sebepler, ortakların kişiliğinden doğan sebepler iken objektif sebepler ise ortağın kişiliğinin dışında oluşan sebeplerdir¹⁴¹.

Gerek öğreti gerekse de Yargıtay kararlarında haklı sebebin, ortak ile şirket arasındaki ilişkiden, ortaklar arasındaki ilişkilerden veya doğrudan şirketin durumundan kaynaklanabileceği belirtilmektedir¹⁴². Çıkma hakkının kullanılmasında haklı sebep olarak kabul edilen hallerle ortağın şirketten çıkarılmasına ilişkin haklı sebepler bu açıdan birbirinden farklı olabilir. Çünkü ortağın çıkarılmasında haklı sebepler ancak çıkarılacak ortağa ilişkin olacaktır¹⁴³. Haklı sebepler her somut olaya göre değişiklik göstereceğinden tüm sebeplerin sayılmak sureti ile belirtilmesi

¹³⁵ Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 23.

¹³⁶ Pulaşlı, **Şerh III**, N. 118, s. 2785.

¹³⁷ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 47.

¹³⁸ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 16751., s. 428.

¹³⁹ Yıldız, **a.g.e.**, s. 156; Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 97; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 765.

¹⁴⁰ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 47; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 183.

¹⁴¹ Taşdelen, **a.g.e.**, s.183.

¹⁴² Berberoğlu Yenipınar, **a.g.e.**, s. 60; Şener, **Limited**, s. 886.

¹⁴³ Güzin Üçışık, “Limited Şirketlerde Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması”, **Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan**, İstanbul, 2003, s. 200; Tekil, **a.g.e.**, s. 79.

mümkün değildir. Bu nedenle haklı sebep oluşturabilecek hallere ancak örnekler verilebilecektir.

Bunun yanında şirket sözleşmesinde hangi hallerin haklı sebep sayılacağına ilişkin düzenleme yapılabilir¹⁴⁴. Ancak, haklı sebeplerin sadece sözleşmede belirtilenlerle sınırlı olduğu veya haklı sebeple çıkma hakkının kullanılamayacağı yönlü sözleşme hükümleri geçersiz olacaktır¹⁴⁵. Çünkü haklı sebeple çıkma davası açılması her ortağa kanunen tanınmış mutlak nitelikte bir haktır¹⁴⁶. Burada önemli olan haklı sebeplerin şirket sözleşmesinde belirtilenlerle sınırlı olmamasıdır. Sözleşmede belirtilen her sebep kural olarak haklı sebep olduğundan bu sebeplerin haklı olup olmadığı genel kurul veya mahkeme tarafından tartışılmayacaktır¹⁴⁷. Bu nedenle, ortağın açacağı çıkma davasında sözleşmedeki haklı sebebe dayanması halinde, hâkim tarafından sebebin haklı sebep niteliğinde olup olmadığı araştırılmayacak sadece şirket sözleşmesinde düzenlenen sebebin gerçekleşip gerçekleşmediği incelenecek, sebebin gerçekleşmiş olması halinde ise çıkma talebinin kabulüne karar verilecektir¹⁴⁸.

3.1.3.1. Subjektif Açıdan Haklı Sebepler

Ortağın iflası, bedeni veya akli hastalığı, çalışma gücünü kaybetmesi, ortağın belirli bir yaşı geçmesi, başka bir ülkeye taşınması¹⁴⁹ gibi ortağın şahsından kaynaklanan sebeplerle yükümlülüklerini yerine getirememesi hallerinde subjektif haklı sebeplerin varlığı kabul edilebilir¹⁵⁰. Bir ortağın sadakat yükümlülüğünü ihlal etmesi gibi ortak amaç unsurunun eksikliği hallerinde ise bu sebep, kendisinin şirketten çıkarılmasına neden olabileceken diğer ortaklar için de çıkma sebebi oluşturacaktır¹⁵¹.

¹⁴⁴ Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 103; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 33 ve dn. 52.

¹⁴⁵ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 38.

¹⁴⁶ Şener, **Limited**, s. 875.

¹⁴⁷ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 554, dn. 136; Ünal Tekinalp, “Çıkmaya Katılma”, **Arsanlı Bilim Arşivi**, 2011 (Çevrimiçi) <http://arslanlibilimarsivi.com>, 2 Aralık 2018, s. 5.

¹⁴⁸ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 33 ve ayrıca dn. 52; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 53; Şahin, **a.g.m.**, s. 179; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 189.

¹⁴⁹ Ancak, davacı ortağın şirketin bulunduğu şehirden başka bir şehirde yaşaması, haklı sebep olarak kabul edilmemektedir. Bkz. Y. 11. HD., 22.06.2016, E. 5702/ K. 5863 (Eriş, **Şirketler**, s. 3138).

¹⁵⁰ Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 260-261; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 186.

¹⁵¹ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 185.

Burada, kanaatimizce, şirketi hiçbir şekilde etkilemeyen tamamen keyfi ve şahsi nedenlerin çıkma nedeni olarak kabul edilmesi ise mümkün değildir¹⁵². Çünkü haklı sebebin varlığından bahsedebilmek için ortaklık ilişkisinin devamını objektif olarak çekilmez kılan durumlar söz konusu olmalıdır.

3.1.3.2. Objektif Açıdan Haklı Sebepler

Bazı durumlarda ortağın şahsından kaynaklanan nedenler söz konusu olmasa da şirketin işleyişinden ve ortakların birbiri ile olan ilişkilerinden kaynaklanan sebepler haklı sebeple çıkma talebine gerekçe olabilmektedir¹⁵³.

Ortakların birbiri ile olan ilişkisinde haklı sebeple çıkmaya neden olabilecek durumlara örnek olarak, ortaklar arasında sürtüşme yaşanması ve kişinin ortaklığını sürdürme imkânının kalmaması¹⁵⁴ ve bunun gibi ortakların birbiri ile olan ilişkilerinin birlikte çalışmayı imkânsızlaştırması¹⁵⁵, ortaklar arasında güven ilişkisinin zedelenmesi¹⁵⁶ halleri verilebilir.

Şirketin işleyişinden kaynaklanan sebeplere örnek olarak, şirketin kötü yönetilmesi, sürekli zarar etmesi¹⁵⁷, uzun zamandan beri kâr dağıtmaması¹⁵⁸, ortaklık amacının değiştirilmesi veya amacın gerçekleştirilmesinin imkânsızlaşması¹⁵⁹, alınan kararların uygulanamaması, müdürler tarafından ticari defterlerin kanuna ve şirket sözleşmesine aykırı tutulması¹⁶⁰, çoğunluk ortak tarafından yetkinin sürekli kötüye

¹⁵² Tekil de bu konuda çıkmayı gerektirecek haklı sebebin ancak ortakla şirket arasındaki ilişkilerden kaynaklanacağını belirtmektedir (Tekil, **a.g.e.**, s. 79). Öztürk Dirikkan ise, bazı hallerde ortağın başka türlü karşılayamayacağı acil ve kişisel para ihtiyacı içinde olması halinin haklı sebep olarak kabul edilebileceğini belirtmektedir (Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 43).

¹⁵³ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 47.

¹⁵⁴ Y. 11. HD., T. 02.04.2002, E. 2002/162, K. 2002/3015 (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 11 Kasım 2018.

¹⁵⁵ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 47-48; Altaş, **a.g.e.**, s. 329; Y. 11. HD., T. 24.4.2001 E. 2001/1389, K. 2001/3568, (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 11 Kasım 2018.

¹⁵⁶ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 16751, s. 428-429; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 186

¹⁵⁷ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 16751, s. 428-429. Şirketin bazı dönemler zarar etmiş olması, haklı sebep olamaz; zararın süreklilik arz etmesi gerekir [Y. 11. HD., T. 22.06.2016, E. 5702/K. 5863(Eriş, **Şirketler**, s. 3138)].

¹⁵⁸ Yıldız, **a.g.e.**, s. 156.

¹⁵⁹ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 187.

¹⁶⁰ Müdürlerin ticari defterleri kanuna aykırı tutması halinde, öncelikle, her ortak tarafından müdürlerin azli talepli dava açılabilir olması ve çıkmanın son çare olması nedeni çıkma davasının ancak güven ilişkisinin zedelenmediği hallerde açılabilirliği yönünde bkz. Şener, **Limited**, s. 890.

kullanılması¹⁶¹, ortağın haklı sebeple çıkarılmasına ilişkin genel kurulda karar alınmaması verilebilir.

Kanaatimizce burada incelenmesi gereken önemli bir konu da, TTK m. 595/5 hükmü düzenlemesinin amacı dikkate alınarak pay devrinin yasaklanması veya devre onay verilmemesinin tek başına haklı sebep olarak kabul edilip edilmeyeceğidir. TTK m. 595/5 hükmünün amacı, haklı sebeple açılacak çıkma davasının emredici ve mutlak niteliğini vurgulayarak, devrin yasaklanmış olması halinde dahi haklı sebeplerle dava açılmasının mümkün olduğunu belirtmektir¹⁶². Bu nedenle pay devrinin yasaklanmış olması veya genel kurul tarafından devre onay verilmemesi tek başına haklı sebep olarak kabul edilmez¹⁶³. Ancak, bu iki halin, açılacak çıkma davasında somut olay özellikleri de dikkate alınarak haklı sebep olup olmadığı hâkim tarafından değerlendirilecektir¹⁶⁴.

3.1.3.3. Haklı Sebebin Oluşmasında Kusur

Haklı sebeple çıkma hakkını kullanan ortağın sebebin oluşmasında kusursuz olması şart değildir¹⁶⁵.

Her ne kadar ortağın kusursuz olması şart değilse de bizzat kusurlu olan veya karşılıklı kusur halinde kusur oranı yarıyı geçen ortağın haklı sebeple çıkma talebi kabul görmez¹⁶⁶. Aksinin kabulü kişinin kendi kusurundan faydalanması sonucunu doğuracak olup TMK m.2 düzenlemesine aykırı olacaktır¹⁶⁷. Ancak, bazı hallerde sebep ortağın kendi kusurundan kaynaklansa dahi somut olayın özelliklerine göre

¹⁶¹ Şener, **Limited**, s. 887.

¹⁶² TTK m. 595 gerekçesi.

¹⁶³ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 502; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-37, s. 490; Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 260; Şahin, **a.g.m.**, s. 179; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 44 dn. 80; Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675n, s. 429.

¹⁶⁴ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1662, s. 411.

¹⁶⁵ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 183; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 120, s. 2785.

¹⁶⁶ Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 261; Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675o, s. 430; Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 82; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 45. Y. 11. HD., 8.6.2015 T., 2015/2292 E., 2015/7902 K. numaralı kararında “davacı-karşı davalı M. E. 6762 sayılı TTK’nın 551 maddesi uyarınca, haklı sebeplerle çıkma talebinde bulunmuş ise de, şirket ortakları arasında oluşan nizalarda kendisinin ağır kusurlu olduğu ve kendi eylemleri ile şirketin zarara uğramasına sebebiyet verdiği, hiç kimsenin kendi ağır kusurundan kaynaklanan sebeplere dayanarak hukuki yarar sağlayamayacağından eski TTK’nun 551 maddesindeki koşulların oluşmadığı, bu nedenle davacı M.E..tarafından açılan şirket ortaklığından çıkmasına izin verilmesi davasının yerinde bulunmadığına” karar vermiştir. (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 10 Ekim 2018.

¹⁶⁷ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 765; Şener, **Limited**, s. 886.

haklı sebep olarak kabul edilebilecektir. Bu duruma örnek olarak ortağın kendi kusuru ile geçirdiği trafik kazası sonucu şirket görevlerini yerine getiremeyecek şekilde sakatlanması halinin haklı sebep olması verilebilir¹⁶⁸.

Haklı sebebin oluşmasında ortağın kusursuz olması ancak kusurun diğer ortaklarda olması halinde ise davacı açısından haklı sebep olduğu kabul edilecektir¹⁶⁹. Bunun yanında haklı sebebin oluşmasında bir ortağın kusurlu olması, bir başka ortağın haklı sebeple çıkma davasına gerekçe olabileceği gibi kusurlu ortağın haklı sebeple çıkarılması için de bir gerekçe olabilecektir¹⁷⁰.

3.1.4. Haklı Sebeple Çıkma Hakkının Kullanılması

3.1.4.1. Genel Olarak

TTK m. 638/2 hükmü, haklı sebeplerin bulunması halinde dava yolu ile çıkma talebinde bulunulacağını düzenlemiştir. Sözleşmesel çıkma hakkından farklı olarak haklı sebeple çıkma halinde ortağın tek taraflı iradesi, çıkmanın gerçekleşmesi için yeterli değildir.

Madde metninde her ne kadar çıkma talebinin mahkemede görüleceği belirtilmişse de, şirket sözleşmesinde veya uyuşmazlığın gündeme gelmesinden sonra taraflar arasında yapılan özel sözleşme ile çıkma ve çıkarılma hallerinde uyuşmazlığın mahkeme tarafından değil de hakem tarafından çözüleceği düzenlenebilir¹⁷¹. Bunun yanında haklı sebeplerin varlığı nedeni ile çıkmak isteyen ortağın dava açmak yerine önce şirkete çıkma bildirimde bulunması da mümkündür¹⁷². Bu halde çıkmanın gerçekleşmesi için bildirimin şirkete ulaşması yeterli kabul edilemez¹⁷³. Çıkma isteminin ortaklar tarafından reddedilmesi halinde ortak, her zaman TTK m. 638/2 hükmü uyarınca mahkemeye başvurabilecektir.

¹⁶⁸ Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 261.

¹⁶⁹ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675o, s. 430.

¹⁷⁰ Gürpınar, **a.g.m.**, s. 86 dn. 48; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 185; Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675o, s. 430.

¹⁷¹ Eriş, **Şirketler**, s. 3137. Ancak bu halde, ortak ve şirket arasında çıkabilecek her ihtilafın hakem tarafından çözüleceğine ilişkin genel bir ifade yeterli değildir. Çıkma ve çıkarılma konusundaki uyuşmazlığın hakem tarafından çözüleceği açıkça belirtilmiş olmalıdır (Y. TD., T.16.11.1965, E. 3504/K. 3294. Karar için bkz. Eriş, **Şirketler**, s. 3156-3157); Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 85, dn. 222.

¹⁷² Pulaşlı, **Şerh III**, N. 121, s. 2786.

¹⁷³ Bu konuda açıklamalarımız için bkz.: aş. İkinci Bölüm 4. Ortakların Kararı ile Çıkma, s. 71-72.

3.1.4.2. Çıkma Davası

Kanunda ortağa çıkma hakkı tanınırken şirket ise sermayenin korunması amacı ile tamamen korumasız bırakılmamıştır. Bu nedenle haklı sebebe dayanarak çıkma talep eden ortağın iddia ettiği sebebin, ortağın ayrılmasını zorunlu kılacak nitelikte bir haklı sebep olup olmadığı hâkim tarafından incelenecektir. Hâkim bu incelemeyi yaparken somut olay özelliklerini, şirketin ortak sayısı ile yapısını¹⁷⁴ ve tarafların menfaatini¹⁷⁵ de göz önünde bulunduracaktır.

Haklı sebebin varlığı halinde hâkim tarafından çıkma kararı verilebilmesi için başkaca bir inceleme yapılması gerekecek midir? Bu soruyu ortağın pay karşılığının şirket tarafından ödenememesinin çıkma davasına etkisi açısından incelemek gerekmektedir. Bu konu hakkında doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüş, iddia edilen haklı sebebin gerçekleşmesinin yeterli olmadığını, ortağın payının karşılığı ayrılma akçesinin şirket tarafından ödenemeyeceğinin veya payın başka bir kişi tarafından devralınamayacağının tespiti halinde çıkma kararı verilemeyeceğini, davanın reddinin gerektiğini belirtmektedir¹⁷⁶. Ancak bu halde ortak kendisi açısından çekilmez hale gelen ilişkide kalmak zorunda bırakılacağından kanaatimizce bu görüş isabetli değildir¹⁷⁷. Yerel mahkemenin ayrılma akçesinin ödenemeyeceğini tespit etmesi halinde çıkma kararı veremeyeceğini savunan bir başka görüş ise, bu halde çıkma talebinin şirketin feshi talebi olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir¹⁷⁸. Ancak kanaatimizce, ortağın talebi olmamasına rağmen mevcut çıkma davasının fesih davası olarak değerlendirilmesi taleple bağlılık ilkesi nedeni ile mümkün değildir¹⁷⁹. Bizim de katıldığımız diğer görüş ise, ayrılma akçesinin ödenemeyecek olması ihtimali göz önünde bulundurularak TTK m.642/1 ve 3’de düzenlemeler yapıldığını, bu nedenle şirketin

¹⁷⁴ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675n, s. 430.

¹⁷⁵ Şener, **Limited**, s. 880; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 766.

¹⁷⁶ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 158; Helvacı bu konuda, mahkeme tarafından verilecek kararda ekonomik koşulların da göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmektedir. Bkz. Mehmet Helvacı, “İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebeple Ortaklıktan Çıkma ve Yargıtay’ın Görüşü Hakkında Bazı Düşünceler”, **MÜHAD**, C. 9, S. 1-3, 1995, s. 372, 374.

¹⁷⁷ Aynı yönde bkz. Cenkci, **a.g.m.**, s. 36.

¹⁷⁸ Cenkci, **a.g.m.**, s. 38, 39.

¹⁷⁹ Çıkma talebine rağmen mahkemece fesih kararı verilmesinin taleple bağlılık ilkesine aykırılık oluşturduğu yönünde bkz. Y. 11. HD, 03.02.2015 T., 2014/15047 E. , 2015/1168 K. (Altaş, **a.g.e.**, s. 330).

ödeme yetersizliğinin mahkemenin çıkma kararı vermesi için bir engel olmadığı yönündedir¹⁸⁰.

Yenilik doğuran hakların bir kısmı ancak dava yoluyla kullanılmaktadır. Bu davalar inşai davalar olup hukuki durum değişikliği kararın kesinleştiği anda doğar¹⁸¹. Çıkma davası sonunda verilen karar, çıkmanın gerçekleşmesini sağlayan iradedir. Karar, bozucu yenilik doğuran bir karardır. Çıkma davası inşai nitelikte olduğundan verilen karar ancak kesinleşmekle iç ilişkide sonuçlarını doğuracaktır¹⁸². Başka bir deyişle ortağın çıkmasına ilişkin mahkeme kararının kesinleşmesi ile çıkma gerçekleşecektir¹⁸³.

3.1.4.2.1. Haklı Sebeple Çıkma Davasının Son Çare Olması

Haklı sebeple çıkma davasında mahkeme tüm tarafların menfaatlerini dikkate almalıdır¹⁸⁴. Bu nedenle gerek öğretide gerekse de Yargıtay kararlarında haklı sebeple çıkma hakkının son çare olması gerektiği belirtilmektedir¹⁸⁵. Buna göre mahkeme tarafından, dava konusu ihtilafın başka yollarla giderilme imkânının olup olmadığı incelenmelidir. İhtilafın giderilmesini sağlayan yöntemler; iptal, butlan veya sorumluluk davası açılması, müdürlerin yönetim yetkisinin kaldırılması veya azli olabilecektir¹⁸⁶. Bu yolların herhangi biri ile ihtilafın giderilmesi ve davacının menfaatinin korunması mümkünse haklı sebeple çıkma davası reddedilmelidir¹⁸⁷. Bu konuda Baştuğ, ortağın dava açmadan önce başkaca yollara başvurmuş ancak sonuç

¹⁸⁰ Halit Aker, “Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebeple Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, **BATİDER**, C. 32, S. 1, 2016, s. 91.

¹⁸¹ Meral Sungurtekin Özkan, “İnşai Karar ve Özellikleri”, yay.haz.: Hakan Pekcanitez, **75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, TBB Yayınları: 55**, Ankara, 2004, s. 555-556, 560.

¹⁸² Şener, **Limited**, s. 916; Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675j., s. 428. Çıkma kararının kesinleşmekle sonuç doğuracağına ilişkin bkz. Y. 11. HD, 07.12.2015 T., 2015/5541 E., 2015/13068 K., (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 10 Ekim 2018.

¹⁸³ Tarhan, **a.g.m.**, s. 184; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 52; Erdil, **a.g.e.**, s. 39.

¹⁸⁴ Şener, **Limited**, s. 880.

¹⁸⁵ Şener, **Limited**, s. 879; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 44-45,92; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 46. Yargıtay bir kararında, ortağın bilgi alma ve inceleme hakkının ihlal edildiği gerekçesi ile çıkma kararı veren yerel mahkeme kararını, ortağın dava açmadan önce TTK m. 614 uyarınca genel kurula başvurması ve madde de belirtilen yasal yolları tüketmesi gerektiği gerekçesi ile bozmuştur. [Y. 11. HD., 06.04.2016 T., 2015/8665 E., 2016/3695 K., (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 5 Nisan 2019].

¹⁸⁶ Haklı sebep bir genel kurul kararından kaynaklanıyorsa, ortağın çıkma talep etmeden önce bu genel kurul kararının iptalini dava etmesi gerektiği belirtilmektedir (Gözüyeşil, **a.g.e.**, s. 75). Şirketin kötü yönetilmesi hali de çıkma davasında haklı sebep olarak kabul edilebilir. Ancak bu halde, çıkma talep edilmeden önce yönetimin değiştirilmesinin denemesi gerektiği yönünde bkz. Rocco Julia, **Der GmbH-Gesellschafter**, 3. Auflage, Berlin, 2009, s. 351 (Gözüyeşil, **a.g.e.**, s. 76 dn.305’den naklen).

¹⁸⁷ Şahin, **a.g.m.**, s. 180.

alamamış olmasının şirketle olan ilişkinin çekilmezliğini kanıtlayacağını belirtmektedir¹⁸⁸.

Çamoğlu ise ortağın iptal veya butlan davası açma, yöneticilerin azlini isteme veya sorumluluk davası açma haklarının olmasının çıkma davası açmasına bir engel oluşturmayacağını belirtmektedir¹⁸⁹. Çamoğlu'na göre bu olanaklar ile ortağın şirketten çıkması ile sahip olacağı menfaatlerin karşılanması mümkün değildir. Haklı sebeple çıkma davasında önemli olan taraflar arasındaki ilişkinin ortak açısından çekilmez hale gelip gelmediğidir. Bu nedenle kanaatimizce de ihtilafın giderilmesi için başka bir yolun olup olmadığından ziyade ortaklar arasındaki ilişkinin çekilmez hale gelip gelmediği incelenmeli ve çekilmezliğin tespiti halinde çıkma kararı verilmelidir¹⁹⁰.

3.1.4.2.2. İhtiyati Tedbir

Çıkma davasında karar kesinleşmekle sonuçlarını doğuracağından kural olarak, ortağın hak ve borçları çıkma kararı kesinleşene kadar devam etmektedir¹⁹¹. Bu nedenle haklı sebeple çıkma talepli davanın açılmasından kararın kesinleşmesine kadar geçen süre içerisinde davacı ortağın haklarını kullanmaya devam etmesi şirketi olumsuz etkileyebilir. Yine aynı şekilde şirkette davacı ortağın haklarını olumsuz yönde etkileyecek sonuçlar doğuracak işlemler yapılabilir. Bu şekilde hem ortağın hem de şirketin menfaatleri dava süresince olumsuz etkilenebilecektir¹⁹².

Olumsuz sonuçların oluşmasının engellenmesi adına kanun koyucu, TTK m. 638/2 hükmünde mahkeme tarafından *“istem üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere”*

¹⁸⁸ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 46, dn. 143.

¹⁸⁹ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675j, s. 428.

¹⁹⁰ Nitekim Y. 11. HD., 06.04.2016 T., 2015/8665 E., 2016/3695 K. sayılı kararının karşı oy metninde de, *“az sayıda ortak arasındaki anlaşmazlık ve güven ilişkisinin zedelenmesinin”* ortağın şirketten çıkması için haklı sebep olarak kabul edildiği belirtilecek, ortağın TTK m. 614’de belirtilen yasal yolları tüketmemiş olmasına rağmen çekilemez hale gelen ortaklık ilişkisinin devamının kendisinden beklenemeyeceği, bu nedenle çıkma davasının kabulü gerektiği belirtilmiştir. (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 5 Nisan 2019.

¹⁹¹ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 190, 198; Şener, **Limited**, s. 916.

¹⁹² Baştuğ, **a.g.e.**, s. 50; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 190.

karar verilebileceğini düzenlemiştir¹⁹³. Ancak maddede hangi tarafın talepte bulunacağı belirtilmemiştir. Bu nedenle sonuç açısından bir değişiklik yaratmayacak olsa da doktrinde farklı görüşler gündeme gelmiştir¹⁹⁴. Ortağın haklarının dondurulması talebi şirket menfaatine bir durum yaratacaktır. Bu nedenle şirket kendi menfaatini gözeterek davacının oy hakkı, bilgi alma ve inceleme hakkı¹⁹⁵, kâr payı hakkı, rüçhan hakkı¹⁹⁶ gibi haklarının, ortağın müdür olması halinde ise idare ve temsil yetkisinin dondurulmasını¹⁹⁷ mahkemeden talep edebilir. Çıkma davası açan ortak da şirketin malvarlığını azaltacak nitelikteki işlemlerinin dondurulmasını¹⁹⁸, şirkete olan yükümlülüklerinin örneğin sözleşme ile düzenlenen rekabet yasağının¹⁹⁹, ek ödeme²⁰⁰ ve yan edim yükümlülüklerinin²⁰¹ dondurulmasını mahkemeden talep edebilecektir.

Mahkeme bu şekilde ihtiyati tedbirlere karar verirken HMK m. 389 ve devamı hükümlerine göre inceleme yapacaktır. Bunun sonucu olarak mahkeme, tedbir kararı verebilmek için somut tehlikenin varlığını arayacak ve gerekli görmesi halinde teminat yatırılmasına karar verebilecektir²⁰². Mahkeme tarafından daha kısa bir süreye karar verilmediği veya tedbir kaldırılmadığı sürece söz konusu tedbirler, mahkeme kararı kesinleşene kadar devam edecektir²⁰³. TTK m. 640'da düzenlenen

¹⁹³ Eriş, istem olmasa da mahkeme tarafından gerek görülen önlemlere resen karar verilebileceğini belirtmektedir (Eriş, **Şirketler**, s. 3137). Şener ve Altaş ise açıklıkla, böyle tedbirlerin talep olmadan mahkeme tarafından resen alınamayacağını belirtmektedir (Şener, **Limited**, s. 913; Altaş, **a.g.e.**, s. 329).

¹⁹⁴ Çamoğlu, TTK m. 638/2 hükmünün davacı lehine verilecek ihtiyati tedbiri düzenleyen özel bir hüküm olduğunu, şirketin tedbir taleplerini HMK uyarınca ihtiyati tedbir hükümlerine dayandırması gerektiğini belirtmektedir (Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 261 dn. 23). Diğer bir görüş ise, gerek şirket gerekse de ortak tarafından TTK m. 638/2 uyarınca talepte bulunulacağını, bu kapsamda hakların dondurulmasının şirket tarafından, borçların dondurulmasının ise ortak tarafından istenmesinin mümkün olduğunu belirtmektedir (Yıldız, **a.g.e.**, s. 157; Şahin, **a.g.m.**, s. 181).

¹⁹⁵ Şener, **Limited**, s. 915.

¹⁹⁶ Şahin, **a.g.m.**, s. 181.

¹⁹⁷ Şener, **Limited**, s. 915; Şahin, **a.g.m.**, s. 181.

¹⁹⁸ Şahin, **a.g.m.**, s. 181-182.

¹⁹⁹ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 190; Şener, **Limited**, s. 915.

²⁰⁰ Şahin, **a.g.m.**, s. 181; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 190. Şener ise, ek ödeme yükümlülüğünün ortak ayrıldıktan sonra dahi şirketin iflası halinde TTK m.604 uyarınca devam ettiğini, bu nedenle bu yükümlülüğün TTK m.638/2 uyarınca mahkeme tarafından kaldırılamayacağını belirtmektedir (Şener, **Ortaklık**, s. 767). Ancak, şirket alacaklılarını korumak ve kötüye ayrılmalari engellemek amacıyla düzenlenen TTK m.604'ün ihlal edilmemesi kaydıyla ek ödeme yükümlülüğünün de dondurulması mümkün olmalıdır (Şahin, **a.g.m.**, s. 181).

²⁰¹ Şahin, **a.g.m.**, s. 181; Şener, **Limited**, s. 915.

²⁰² Şener, **Limited**, s. 913, 914.

²⁰³ Şener, **Limited**, s. 915-916.

ortağın haklı sebeple çıkarılması halinde, TTK m. 638 hükmüne benzer bir düzenleme yapılmamıştır. Doktrinde bu düzenlemenin haklı sebeple çıkarma davasında da uygulanması gerektiği kabul edilmektedir²⁰⁴.

3.1.4.2.3. Çıkma Davasında Taraflar ve Süre

Çıkma davası, haklı sebeplerin varlığı halinde şirketten ayrılmak isteyen ortak tarafından şirkete karşı açılmalıdır²⁰⁵. Ancak, şirketin değil de tüm şirket ortaklarının taraf gösterilmiş olması halinde davanın şirkete karşı açıldığı kabul edilmektedir²⁰⁶. Şirket ise TTK m. 621/1-h hükmü ile HMK hükümlerine uymak şartıyla bu davaya karşı dava olarak çıkarılma davası açabilecektir.

Kanunda çıkma davasının açılması için bir süre öngörülmemiştir. Ancak, haklı sebeplerin varlığının ortaklık ilişkisinin devamını çekilmez hale getirmesi arandığından, ortağın sebebin doğumundan çok sonra dava açması hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilebilir.

3.1.4.2.4. Zorunlu Arabuluculuk Hükümlerinin Değerlendirilmesi

TTK'ya 06.12.2018 tarihinde eklenen 5/A maddesi ile bazı ticari davalarda, dava açılmadan önce arabuluculuk yoluna başvurulması dava şartı olarak kabul edilmiştir²⁰⁷. Zorunlu arabuluculuğun söz konusu olduğu hallerde öncelikle arabulucuya başvurulacak, taraflar arasında anlaşma sağlanamaması halinde ise dava açılacaktır. Dava şartı olan arabuluculuğa başvurulmadan açılan davalar ise usulden reddedilmelidir²⁰⁸.

Madde uyarınca, her ticari dava için değil ancak *“konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri”* için arabuluculuk müessesesi dava şartıdır. TTK m. 5/A hükmünden zorunlu arabuluculuk düzenlemelerinin bir miktar

²⁰⁴ Şener, **Limited**, s. 872,912; Şahin, **a.g.m.**, s. 181.

²⁰⁵ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 51.

²⁰⁶ Tarhan, **a.g.m.**, s. 183- 184; Y. 11. HD., 01.11.2010 T., 3921 E./ 11038 K. (Eriş, **Şirketler**, s. 3153). İki ortaklı şirketlerde, çıkma davasının diğer ortağa yöneltilebileceği yönünde görüş için bkz. Şener, **Limited**, s. 882.

²⁰⁷ 19 Aralık 2018 Tarih, 30630 Sayılı RG'de yayımlanan 7155 sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun m.20 ile eklenen TTK m.5/A maddesi, aynı kanunun yürürlük maddesi (m. 26) uyarınca 01.01.2019 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. (Çevrimiçi) <http://www.resmigazete.gov.tr>, 28 Mart 2019.

²⁰⁸ 6325 sayılı HUAK m. 18/A; “Arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması hâlinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilir.”

paranın ödenmesine yönelik davalar için söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. HMK m. 105 uyarınca “*bir şeyi vermeye ve yapmaya*” yönelik talepler eda davasının konusudur. Bu nedenle ancak eda davalarında zorunlu arabuluculuk gündeme gelecektir.

Çıkma ve çıkarılma talepli davalar ise ortaklık sıfatını sona erdirmeye yönelik olup HMK m. 108 uyarınca inşai yani yenilik doğurucu nitelikte olan davalardır. Bu nedenle bir para veya alacak talebine ilişkin değildir. Çıkma ve çıkarılma talepli davalar eda davası niteliğinde olmadığından, kanaatimizce, zorunlu arabuluculuk kapsamında değildir. Davacının aynı zamanda ayrılma akçesinin ödenmesini de talep etmesi halinde ise, mahkeme tarafından buna ilişkin verilen hüküm kanaatimizce tespit hükmü niteliğinde olacağından zorunlu arabuluculuk gündeme gelmeyecektir.

3.1.4.2.5. Görevli ve Yetkili Mahkeme ile Yargılama Usülü

Haklı sebeple çıkma davası TTK’da düzenlenmiş olduğundan TTK m. 4 hükmü uyarınca mutlak ticari davalardandır. Ticari davalarda görevli mahkeme, TTK m. 5 gereği asliye ticaret mahkemesidir. Yetkili mahkeme ise HMK m. 14/2 uyarınca şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesi olup bu kural kesin yetki kuralıdır.

TTK m. 1521 hükmünde, “*ortakların veya pay sahiplerinin şirketle veya birbirleriyle şirket ortaklığından veya pay sahipliğinden kaynaklanan davalarda veya şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri, müdürleri, tasfiye memurları ya da denetçilerine karşı açılacak davalarda*” basit yargılama usulü uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu nedenle haklı sebeple çıkma talepli dava, basit yargılama usulüne tabi ticari davalardandır.

3.2. Çıkmaya Katılma Yoluyla Şirketten Çıkma Hakkı

3.2.1. Genel Olarak

TTK m. 639 hükmü ile çıkmaya katılma kurumu düzenlenmiştir. Düzenleme gereğince; bir ortağın şirket sözleşmesinde düzenlenen sebeplere dayanarak çıkma bildirimde bulunması ya da haklı sebeplerin varlığı nedeni ile çıkma davası açması halinde, müdürler diğer şirket ortaklarını durumdan haberdar edecek ve diğer ortaklar da bir ay içinde çıkmaya katılma hakkını kullanabilecektir.

Çıkmaya katılma, sözleşmesel çıkma hakkının veya haklı sebebe dayalı çıkma hakkının kullanılmasında gündeme gelir. Şirket sözleşmesinde belirtilen sebepler veya haklı sebeplerle ortağın çıkarılması halinde katılma mümkün değildir (TTK m. 639/4).

Çıkmaya katılma düzenlemesinin amacı, çıkma hakkının dürüstlük kuralına aykırı veya şantaj olarak kullanılmasını ve ortağın şirkete ait öz kaynaklardan tek başına yararlanmasını önleyerek, çıkan ortakların sermaye payları ile orantılı olarak eşit işleme tabi tutulmalarını sağlamaktır²⁰⁹. Bu nedenle madde düzenlemesi ile ortaklar arasında menfaatler dengesi gözetilmiştir. Ayrıca çıkmaya katılma halinde aynı prosedürün uygulanması ile usul ekonomisine de uygun davranılmış olacaktır²¹⁰. Düzenleme, aynı zamanda şirkete kaç ortak tarafından çıkma hakkının kullanılacağına bilinmesi ve ayrılma akçesinin toplam talebe göre hesaplanması imkânını vermekte olup şirket menfaatlerini de korumaktadır²¹¹.

Çıkmaya katılma hakkı, yenilik doğurucu bir haktır ve kabule bağlı değildir²¹². Katılma, TTK m. 579 gereğince emredici niteliktedir. Bu nedenle şirket sözleşmesindeki düzenlemelerle kaldırılması veya sınırlandırılması mümkün değildir²¹³. Ancak kanaatimizce, sözleşmesel çıkma hakkına katılma açısından farklı bir değerlendirme yapmak gerekir. Çünkü haklı sebeple çıkma hakkından farklı olarak sözleşmesel çıkma hakkının sadece bazı ortaklara tanınması mümkündür. Bu nedenle çıkmaya katılmak isteyen ortak açısından sözleşmede bir çıkma sebebi düzenlenmemiş olabilir. Bu halde kendisi açısından sözleşmede düzenleme bulunmayan ortak, sözleşmesel çıkmaya katılamayacaktır. Bu nedenle kanaatimizce, sözleşmesel çıkma hakkına katılmanın, şirket sözleşmesi ile kaldırılması veya sınırlandırılması mümkündür²¹⁴.

²⁰⁹ Şener, **Limited**, s. 897; Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1676h., s. 436; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-42, s. 493; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 175.

²¹⁰ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 768; TTK m. 639 gerekçesi.

²¹¹ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675s., s. 431.

²¹² Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-42, s. 492; Eriş, **Şirketler**, s. 3158; Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675t., s. 432.

²¹³ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-42, s. 493; Şahin, **a.g.m.**, s. 185.

²¹⁴ Aynı yönde bkz. Şahin, **a.g.m.**, s. 185.

3.2.2. Çıkmaya Katılmanın Aşamaları

3.2.2.1. Geçerli Bir Çıkma Bildirimi veya Çıkma Davasının Bulunması

Çıkmaya katılma hakkının kullanılabilmesi için, öncelikle bir şirket ortağı tarafından şirket sözleşmesinde düzenlenen bir sebebe dayanarak çıkma bildiriminde bulunulmuş olması veya haklı sebeple çıkma hakkının kullanılmış olması gerekmektedir.

Bir ortağın şirket sözleşmesinde düzenlenen çıkma hakkını kullanmasının şekil şartlarına ilişkin olarak TTK m. 638 hükmünde bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, şirket sözleşmesinde çıkma hakkının kullanılmasına ilişkin şartlar öngörülmesi mümkündür. Bu halde, ortağın çıkma bildirimi ancak şirket sözleşmesinde düzenlenen şartlara uyulması halinde geçerli bir bildirim olacaktır.

Haklı sebeplerin varlığı halinde çıkmaya katılabilmek için öncelikle açılmış bir çıkma davası bulunmalıdır. Burada çıkma davası ile çıkmaya katılma davası arasındaki bağlantının tespiti önem arz etmektedir. Çünkü çıkma davasının reddedilmesi veya bu davadan vazgeçilmesi halinde mevcut bir çıkma davasından bahsedilemeyecektir. Bu nedenle çıkma davasının kabul edilip çıkmaya katılma davasının reddedilmesi durumunda bir sorun olmayacaktır²¹⁵. Ancak, çıkma davasının reddedilmesi veya davadan feragat edilmesi halinde mevcut bir çıkma davasından söz edilemeyeceğinden çıkmaya katılma davasının akıbetinin ne olacağı asıl sorunu oluşturmaktadır. Bu halde Tekinalp, çıkmaya katılma davasının akıbetini çıkma davasına bağlayarak, davadan feragat edilmiş olması halinde çıkmaya katılma davasının düşeceğini belirtmektedir²¹⁶. Çamoğlu da çıkma hakkını kullanan ortak tarafından bu talebinden vazgeçilmesi halinde çıkmaya katılan ortakların da başvurularının düşeceğini, ancak bu başvurunun bağımsız bir çıkma talebine dönüştürülebileceğini belirtmektedir²¹⁷.

²¹⁵ Fevzi Fırat Gözüyeşil, “Limited Şirketlerde Çıkmaya Katılma”, *GÜHFD*, C. 17, S. 1-2, 2013, s. 674

²¹⁶ Tekinalp, *Katılma*, s. 6-7.

²¹⁷ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), *Ortaklıklar II*, N. 1675y., s. 433; Çamoğlu, *Çıkma-II*, s. 247.

Çıkmaya katılma davası, mevcut bir çıkma davasının varlığı halinde açılabilirse de ayrı bir dava olup ondan bağımsız olarak incelenmektedir. Bunun yanında çıkmaya katılma davasında dayanılan haklı sebepler ile çıkma davasında dayanılan haklı sebeplerde farklı olabilecektir. Bunun sonucu olarak da çıkma davası açan ortağın dayandığı sebepler haklı sebep olarak kabul edilmezken, çıkmaya katılma davası açan ortağın dayandığı sebepler haklı sebep olarak kabul edilebilecektir. Yine bir an için çıkmaya katılma davasının, çıkma davasına bağlı olarak düşeceği düşünülse bile bu durum usul ekonomisi ilkesine aykırılık oluşturacaktır²¹⁸. Çünkü çıkma davasının reddedilmesi veya davadan feragat edilmesi sebebiyle davası düşen ortak, haklı sebeple çıkma davası açabilecektir. Kanaatimizce çıkma davasının varlığı, sadece çıkmaya katılma davasının açılması için bir şart olarak kabul edilmelidir. Bu nedenle çıkma davasının reddedilmesi halinde çıkmaya katılma davasının ayrı bir çıkma davası gibi yürütülerek sonuçlandırılması yerinde olacaktır²¹⁹.

3.2.2.2. Çıkma Bildirimi veya Çıkma Davasının Müdürler Tarafından Diğer Ortaklara Bildirilmesi

TTK m. 639 uyarınca; bir ortağın usulüne uygun olarak sözleşmesel çıkma hakkını kullandığı veya şirkete karşı çıkma davası açtığı durumlarda müdür veya müdürler gecikmeksizin diğer ortakları haberdar edecektir. Burada “gecikmeksizin” ifadesinden dürüstlük kuralına uygun olarak derhal bildirim yapılması gerektiği anlaşılmaktadır.

Müdürler tarafından yapılacak bu bildirimin ne şekilde yapılacağına ilişkin kanunda bir düzenleme bulunmamakla birlikte ispat edilebilmesi açısından yazılı şekilde yapılması gerektiği kabul edilmelidir²²⁰.

Bildirimin yapıldığı zamanın tespiti oldukça önem taşımaktadır. Çünkü ancak bu bildirimin ortağa ulaştığı tarihten itibaren çıkmaya katılma hakkının kullanılması için kanunda öngörülen bir aylık süre işlemeye başlayacaktır²²¹.

²¹⁸ Gözüyeşil, **a.g.m.**, s. 674.

²¹⁹ Gözüyeşil, **a.g.m.**, s. 674-675.

²²⁰ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 768; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-42, s. 493.

Müdürlerin, bir ortağın çıkma bildiriminde bulunduğunu ya da çıkma davası açtığını diğer ortaklara bildirmemesi durumunda diğer ortaklar açısından bir hak kaybı söz konusu olmaz. Çünkü çıkmaya katılma hakkının kullanılması için müdürler tarafından bildirim yapılması şarttır. Ortağın sahip olduğu bir aylık süre, bildirimin yapılmadığı hallerde işlemeye başlamayacağından çıkmaya katılma hakkı varlığını koruyacaktır.

Bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyen müdürler ise TTK m. 644 yollaması ile TTK m. 553 hükmü uyarınca sorumlu olacaklardır²²². Bu konuda Tekinalp, TTK m. 639 hükmünün emredici niteliği nedeniyle müdürlerin sorumluluğunun yanı sıra çıkmanın butlanının da gündeme geleceğini belirtmektedir. Yazar bu görüşünü emredici hükümlere aykırı davranışın mutlak butlanla malul olmasına ilişkin TBK m. 27 hükmüne dayandırmaktadır. Bu görüşe göre, bir ortak sözleşmesel çıkma hakkını kullanmışsa ve bu durum diğer ortaklara müdür tarafından bildirilmemişse çıkma kesin hükümsüzdür²²³. Tekinalp, haklı sebeple açılan çıkma davasının diğer ortaklara bildirilmemesi durumunda ise müdürlerin sorumluluğunun yanında karar kesinleşene kadar çıkmaya katılmanın mümkün olduğunu, bildirim yapılmamasının bozma nedeni olduğunu belirtmektedir²²⁴.

TTK m. 639 hükmü emredici bir hüküm olarak müdürlere, bildirim yapma, ortakları eşit işleme tabi tutma yükümlülükleri yüklediğinden maddeye aykırı davranışın müdürlerin sorumluluğunu doğuracağı konusunda tereddüt yoktur. Ancak kanaatimizce, müdürlerin yükümlülüğünü yerine getirmemesi nedeni ile ortağın çıkma bildirimini geçersiz kabul edilmemelidir²²⁵.

3.2.2.3. Çıkmaya Katılma Hakkının Kullanılması

Bir ortağın çıkma hakkını kullandığı, diğer ortaklara müdürler tarafından derhal bildirilecektir. Bu bildirim alan ortak, bir aylık süre içerisinde çıkmaya

²²¹ Tekinalp, **Katılma**, s. 6; Şener, **Limited**, s. 896; Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675ü., s. 432.

²²² Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 263; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-42, s. 493.

²²³ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-42, s. 493.

²²⁴ Tekinalp, **Katılma**, s. 6. Ancak, Tekinalp daha yeni tarihli başka bir eserinde, bu halde, müdürlere karşı sorumluluk davası açılmasının tek imkân olduğunu belirtmektedir (Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-42, s. 493).

²²⁵ Aynı yönde bkz. Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 769 dn. 561.

katılma hakkına sahiptir. Bir aylık süre, çıkmaya katılma düşüncesinde olan ortakların acele karar vermek yerine şirketin geleceği hakkında inceleme yapmasına imkân tanımak amacıyla düzenlenmiştir²²⁶. Hakkın kullanılması için öngörülen bu süre hak düşürücü niteliktedir²²⁷. Bu nedenle süreye uyulup uyulmadığı şirket veya mahkeme tarafından resen incelenecektir. Bu sürenin geçirilmesi halinde çıkmaya katılma hakkı kullanılamaz. Süre geçtikten sonra ortağın TTK m.638 uyarınca çıkma hakkını kullanması durumunda yeni bir hakkın kullanılması söz konusu olur²²⁸.

TTK m. 639/2-a uyarınca; “(2) Diğer ortaklardan her biri, haberin kendisine ulaştığı tarihten itibaren bir ay içinde; (a) şirket sözleşmesinde öngörülen haklı sebep kendisi yönünden de geçerliyse, kendisinin de çıkmaya katılacağını müdürlere bildirmek” suretiyle çıkmaya katılabilecektir. Maddede geçen şirket sözleşmesinde öngörülen “haklı sebep” ifadesi öğretide eleştirilmiştir. Bu eleştirinin nedeni; haklı sebeple çıkma hakkının kullanılması için sözleşmede haklı sebeplerin belirtilmesinin gerekmemesi ve sözleşmede belirtilen sebeplerin haklı sebep olup olmadığı konusunda bir incelemeye dahi gerek olmamasıdır²²⁹. Bu nedenle maddede geçen şirket sözleşmesinde öngörülen “haklı sebep” ifadesi, “çıkma sebebi” olarak anlaşılmalıdır²³⁰.

TTK m. 639/2-b hükmü uyarınca; “(2) Diğer ortaklardan her biri, haberin kendisine ulaştığı tarihten itibaren bir ay içinde; b) açacağı bir dava ile haklı sebepler dolayısıyla çıkma davasına katılmak” hakkına sahiptir.

Burada çıkmaya katılacak ortağın, çıkma iradesini ilk olarak açıklayan ortağın dayandığı sebebe mi dayanması gerektiği yoksa başkaca bir sebebe dayanmasının mümkün olup olmadığının da incelenmesi gerekir. Çünkü bu soruya verilecek cevap, aynı zamanda çıkmaya katılma hakkının hangi ortaklar tarafından kullanılacağını tespiti açısından belirleyici olacaktır. Bu konuda kanunda açık bir

²²⁶ Şener, **Ortaklık**, s.768-769.

²²⁷ Eriş, **Şirketler**, s. 3158.

²²⁸ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s.769; Şener, **Limited**, s.896.

²²⁹ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 554, dn. 136.

²³⁰ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 554, dn. 136; Tarhan, **a.g.m.**, s. 185-186; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 174.

düzenleme olmamakla birlikte gerekçede bu hususun öğreti ve yargı kararlarına bırakıldığı açıkça belirtilmiştir²³¹.

Bir görüş, çıkmaya katılacak ortağın, çıkma iradesini ilk açıklayan ortakla aynı sebebe dayanmasının gerekmediği, şirket sözleşmesindeki başka bir çıkma sebebine veya haklı sebeple çıkma hakkının kullanıldığı hallerde kendisi yönünden mevcut olan başka bir haklı sebebe dayanabileceğini belirtmektedir²³². Bir diğer görüş, sözleşmesel çıkma hakkına katılacak ortağın, çıkma iradesini açıklayan ilk ortakla aynı sözleşmesel sebebe dayanması gerektiğini²³³, ancak çıkma davasının bulunması halinde çıkmaya katılacak ortağın farklı haklı sebeplere dayanabileceğini belirtmektedir²³⁴. Bu görüşe göre şirket sözleşmesinde düzenlenen farklı bir çıkma sebebine dayanılması, çıkmaya katılma değil bağımsız bir çıkma hakkının kullanılması sonucunu doğurmaktadır²³⁵.

Tüm bu açıklamalardan sonra kanaatimizce, çıkmaya katılma sebeplerinin aynı olup olmaması gerektiği hakkında çıkmaya katılma kurumunun amacı dikkate alınarak sonuca varmak mümkündür. Kurumun özellikli amacı, çıkmaya katılan ile iradesini açıklayan ilk ortağın eşit işleme tabi tutulacak olması olduğundan ve madde gerekçesinde belirtilen “aynı konum” ifadesi ile aynı sebepler dışında kalan şartlar ifade edilmek istendiğinden²³⁶ çıkmaya katılacak ortağın şirket sözleşmesinde düzenlenen ve kendisi açısından geçerli başka bir sebebe veya başkaca bir haklı sebebe dayanarak çıkmaya katılması mümkün olmalıdır. Aynı sebeplerin varlığını aramak, esas itibarıyla maddenin çıkma hakkının kötüye kullanılmasını önleme amacına da hizmet etmeyecek bir yorum olacaktır. Şener ise bu konuyu çok daha geniş ele alarak, çıkmaya katılmak için TTK m. 638 şartlarından herhangi birinin gerçekleşmesini yeterli görmekte ve haklı sebeple açılan çıkma davasına sözleşmesel

²³¹ TTK m. 639 gerekçesi.

²³² Şahin, **a.g.m.**, s. 187, 208; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 769; Şener, **Limited**, s. 895; Tekinalp, **Katılma**, s. 4-5; Tarhan, **a.g.m.**, s. 187.

²³³ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675s.-1675ş., s. 431; Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 262,263; Çamoğlu, **Çıkma-II**, s. 247.

²³⁴ Pulaşlı, **Şerh III**, N. 124, s. 2787 ve N. 125, s. 2788. Madde lafzından da aynı sonuca ulaşıldığı hakkında bkz. Gürpınar, **a.g.m.**, s. 92.

²³⁵ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675y., s. 433.

²³⁶ TTK m.639 gerekçesinde aynı konumda olan ortağın çıkmaya katılabileceği belirtildikten sonra çıkmaya katılacak ortağın aynı şirket sözleşmesi hükmüne veya aynı haklı sebebe dayanmasının gerekip gerekmediği tartışmasının yargı kararları ile öğretiye bırakıldığı ifade edilmiştir.

nedenlerle katılmanın mümkün olması gibi sözleşmesel çıkma hakkının kullanılmasına da haklı sebeplerin varlığı nedeni ile katılmanın mümkün olduğunu belirtmektedir²³⁷. Ancak, sözleşmede belirtilen sebeplerle çıkmaya katılma hakkı müdürlere yapılacak bir bildirimle kullanılabilecekken, haklı sebeplerin gerçekleşip gerçekleşmediğinin hâkim tarafından takdir edilecek olması ve madde gerekçesinde aynı konumda olan ortakların çıkmaya katılabileceğinden bahsedilmesi nedeni ile maddenin bu denli geniş yorumlanması kanaatimizce isabetli olmayacaktır.

3.2.2.3.1. Çıkmaya Katılma İradesinin Açıklanması ve Eşit İşlem İlkesi

TTK m. 639/2-a uyarınca şirket sözleşmesinde öngörülen sebeple çıkmaya katılacak ortak, bu hakkını bir aylık hak düşürücü süre içinde şirket müdürüne yapacağı bir bildirimle kullanacaktır. Kanunda müdürlere yapılacak çıkmaya katılma bildiriminin nasıl yapılacağına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak ispat kolaylığı sağlaması açısından bildirimin yazılı olarak yapılması isabetli olacaktır²³⁸. Çıkmaya katılan ortağın bu bildirimini, bozucu yenilik doğuran bir hakkın kullanılması niteliğinde olduğundan şirkete ulaştığı andan itibaren hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır²³⁹.

TTK m. 639/2-b uyarınca haklı sebeplerin varlığı halinde çıkmaya katılacak ortak, bu hakkını açacağı bir dava ile kullanacaktır. Maddede geçen “açacağı bir dava” ifadesinden haklı sebeple çıkmaya katılacak ortağın ayrı bir dava açması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle “çıkma davasına katılma” ifadesi, HMK hükümleri göz önünde bulundurularak öğretilde eleştirilmiştir²⁴⁰. Bu kapsamda çıkmaya katılma davası ile HMK m. 57-59 uyarınca ihtiyari-mecburi dava arkadaşlığının gündeme gelip gelmediği, davanın HMK m. 65-66 hükümlerinde düzenlenen asli müdahale veya fer’i müdahale ile davaya katılma hallerinden olup

²³⁷ Şener, **Limited**, s. 895; Şener, **Ortaklık**, s.769.

²³⁸ Tekinalp, **Katılma**, s. 6.

²³⁹ Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 263; Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675t., s. 432; Eriş, **Şirketler**, s. 3158.

²⁴⁰ Tarhan, **a.g.m.**, s. 187.

olmadığı ve en nihayetinde de katılma ibaresinin HMK m. 166 hükmü uyarınca davaların birleştirilmesi şeklinde mi anlaşılması gerektiği tartışılmıştır²⁴¹.

İhtiyari dava arkadaşlığına neden olan sebeplerin (HMK m. 57) varlığı halinde birden fazla kişinin birlikte dava açması veya HMK m. 166 uyarınca aralarında bağlantı bulunan davaların birleştirilmesi ile ihtiyari dava arkadaşlığı meydana gelebilmektedir²⁴². İhtiyari dava arkadaşlığında tahkikat ve yargılama aşaması birlikte yürütülmesine rağmen her bir dava arkadaşının davası birbirinden bağımsızdır²⁴³. Bu şekilde aralarında bağlantı bulunan davaların birlikte görülmesi usul ekonomisine uygun olacaktır²⁴⁴. HMK m. 60 uyarınca mecburi dava arkadaşlığından söz edilebilmesi için ise mecburi dava arkadaşlığını doğuran bir hukuki ilişki söz konusu olmalıdır²⁴⁵. Ancak bu halde mecburi dava arkadaşları tek bir dava açarak birlikte hareket edecekler ve hepsi hakkında tek bir karar verilecektir. HMK m. 65 uyarınca asli müdahalede müdahale eden kişi, dava konusu üzerinde hak iddia etmekte ve mevcut davanın hem davacısına hem de davalısına karşı yeni bir dava açmaktadır. HMK m. 66 uyarınca fer'i müdahale de ise fer'i müdahil mevcut davanın taraflarından biri yanında ve ona yardımcı olarak davaya katılacak olup taraf sıfatı yoktur. HMK m. 166 uyarınca ise aralarında bağlantı bulunan iki ayrı davanın birleştirilmesi mümkündür. Bu halde her iki davanın tahkikat aşaması birlikte yürütülmekte, ancak birbirinden bağımsız iki dava bulunmaktadır²⁴⁶.

Tüm bu açıklamalar doğrultusunda, haklı sebeple çıkmaya katılacak ortağın ancak şirkete karşı açacağı “ayrı bir dava” ile çıkmaya katılma hakkını kullanması mümkün olduğundan ve “çıkma davasına katılmak” ifadesi ile ortaya çıkan irtibat nedeniyle mahkeme tarafından, iki dava arasındaki bağlantı incelenmeye gerek olmaksızın asıl çıkma davası ile yeni açılan davanın HMK m. 166 uyarınca

²⁴¹ Bkz. Tarhan, **a.g.m.**, s. 186, 187; Şahin, **a.g.m.**, s. 184, dn.21.

²⁴² Hakan Pekcanitez/ Hülya Taş Korkmaz, **Medeni Usul Hukuku**, 15. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, C. I, 2017, s. 686-687.

²⁴³ Pekcanitez/Taş Korkmaz, **Usul I**, s. 696.

²⁴⁴ Pekcanitez/Taş Korkmaz, **Usul I**, s. 687.

²⁴⁵ Detaylı bilgi için bkz. Pekcanitez/Taş Korkmaz, **Usul I**, s. 704.

²⁴⁶ Hakan Pekcanitez/Muhammet Özkes, **Medeni Usul Hukuku**, 15. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, C. II, 2017, s. 1446.

birleştirilebileceği sonucuna ulaşmak mümkündür²⁴⁷. Çıkma ve çıkmaya katılma davasının birleştirilmesi kanuni bir zorunluluk olmamakla birlikte, davaların birleştirilmesi için aranan “bağlantı” burada m. 639 ile kanun tarafından kurulmuştur²⁴⁸. Davaların birleştirilmesi ile çıkma davası ve çıkmaya katılma davası ayrı iki dava olma özelliklerini koruyacak, ancak tahkikat aşamaları birlikte yürütülerek usul ekonomisine uygun bir çözüm oluşturulacaktır.

TTK m. 639/3 uyarınca “Çıkan tüm ortaklar, esas sermaye payları ile orantılı olarak, eşit işleme tabi” tutulacaktır. Bu düzenleme, müdürlerin eşit şartlardaki ortaklara eşit işlem yapma borcunun tezahürüdür²⁴⁹. Eşit işlem ilkesi, ayrılma akçesinin hesaplanması, ödenmesi²⁵⁰ ve muacceliyetine²⁵¹ ilişkin uygulanacak olup bunlar bakımından güvence oluşturmaktadır. Müdürlerin eşit işlem ilkesine aykırı hareket etmeleri halinde ise sorumlulukları ortaya çıkacaktır²⁵².

3.2.3. Tüm Ortakların Çıkmaya Katılması

Bir ortağın şirket sözleşmesinde düzenlenen sebebe dayanarak çıkma bildiriminde bulunması veya haklı sebeplerin varlığı halinde çıkma davası açması durumunda tüm şirket ortakları tarafından çıkmaya katılma iradesinin gösterilmesi mümkündür. Bu durum, şirketin sona ermesine neden olabilecektir. Bu halde kanaatimizce, çıkmaya katılma hakkının bildirim veya dava yoluyla kullanılmış olmasına göre bir inceleme yapmak gerekmektedir.

Sözleşmesel çıkma hakkının kullanımına katılmak isteyen ortaklar bu iradelerini şirket müdürlerine bildireceklerdir. Ortakların tümünün çıkma iradesi göstermesi halinde müdürler gecikmeksizin genel kurulu toplantıya çağırmalıdır²⁵³.

²⁴⁷ Tarhan, **a.g.m.**, s. 186; Çamoğlu, **Çıkma-I**, s. 263; Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675u., s. 432. Ayrıca çıkmaya katılmak isteyen ortağın ayrı bir dava açmak yerine, mevcut çıkma davasına asli müdahil olarak katılmasına yasal bir engel olmadığı yönünde bkz. Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675u., s. 432. Ancak kanaatimizce, çıkmaya katılma kurumunun asli müdahale olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Çünkü asli müdahil, açacağı yeni dava ile mevcut bir davanın taraflarını davalı olarak göstererek dava konusu üzerinde hak iddia etmektedir. Oysa çıkmaya katılan, sadece şirkete karşı bir dava açmaktadır.

²⁴⁸ Gözüyeşil, **a.g.m.**, s. 678.

²⁴⁹ Kayar, **a.g.e.**, s. 509.

²⁵⁰ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675v., s. 432-433; Şener, **Limited**, s. 897; Demirkapı/Yıldırım, **a.g.m.**, s. 463; Tekinalp, **Katılma**, s. 3.

²⁵¹ Şahin, **a.g.m.**, s. 205, dn. 88; Cenkeci, **a.g.m.**, s. 35.

²⁵² TTK m. 644 ve m. 553; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 769.

²⁵³ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1675y, s. 433.

Bu halde TTK m. 636 hükmü uyarınca limited şirket genel kurul kararı ile sona erdirilebilecektir²⁵⁴.

Haklı sebeple çıkma hakkının kullanılması halinde de ortakların tümü tarafından çıkmaya katılma davası açılması mümkündür. Bu halde mahkeme önündeki uyuşmazlıkta ortakların talebi, haklı sebeplerin varlığı nedeni ile şirketten çıkmalarına karar verilmesidir. Mahkemece her ortak ve her somut olay için ayrı ayrı inceleme yapılarak ortağın çıkmasını gerektirecek nitelikte haklı sebeplerin olup olmadığı belirlenecektir. Bu nedenle kanaatimizce, mahkemenin resen tüm şirket ortaklarının çıkma iradesinde bulunduğunu göz önünde bulundurarak şirketin feshine karar vermesi, taleple bağlılık ilkesine aykırılık oluşturacağından mümkün değildir²⁵⁵. Ancak bu halde, müdürler tarafından genel kurulun toplantıya çağrılarak tüm ortakların çıkmaya katılmasının fesih iradesi olarak kabul edilmesi ve şirketin feshine genel kurul tarafından karar verilmesi ise mümkündür²⁵⁶.

3.3. Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması Halinde Bağlı Şirket Ortağının Çıkma Hakkı (TTK m. 202/1 ve m. 202/2)

TTK m. 195'te hâkim ve bağlı şirket kavramları açıklanmıştır. Buna göre;

“(1) a) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak;

1. Oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya

2. Şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse veya

3. Kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyorsa,

b) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa, birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirkettir. Bu şirketlerden en az birinin merkezi Türkiye’de ise, bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır.

²⁵⁴ Şahin, **a.g.m.**, s. 184; Tekinalp, **Katılma**, s. 7.

²⁵⁵ Aynı yönde görüş için bkz. Gözüyeşil, **a.g.e.**, s. 90.

²⁵⁶ Şahin, **a.g.m.**, s. 184; Tekinalp, **Katılma**, s. 7.

(2) Birinci fıkrada öngörülen hâller dışında, bir ticaret şirketinin başka bir ticaret şirketinin paylarının çoğunluğuna veya onu yönetebilecek kararları alabilecek miktarda paylarına sahip bulunması, birinci şirketin hâkimiyetinin varlığına karinedir.

(3) Bir hâkim şirketin, bir veya birkaç bağlı şirket aracılığıyla bir diğer şirkete hâkim olması, dolaylı hâkimiyettir.

(4) Hâkim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan şirketler, onunla birlikte şirketler topluluğunu oluşturur. Hâkim şirketler ana, bağlı şirketler yavru şirket konumundadır.”

27.01.2013 Tarih 28541 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ticaret Sicil Yönetmeliği m. 105’te ise bir şirketler topluluğunun oluşabilmesi için en az iki bağlı şirketin bulunması gerektiği düzenlenmiştir. Çalışmamızın kapsamını aşacağından, hâkim şirket-bağlı şirket kavramları üzerinde fazlaca durulmamıştır²⁵⁷.

Hâkim şirket, bağlı şirket üzerindeki hâkimiyetini hukuka aykırı olarak kullanamaz. Hukuka aykırı olan hâkim şirketin yönlendirmesi ile yapılan işlemler değildir. Hukuka aykırılık, hâkim şirketin yönlendirmesinin “bağlı şirketin kaybına sebep olmasından ve şirkete, pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına zarar vermesinden ve şirket yönünden haklı bir sebebi bulunmamasından” kaynaklanmaktadır²⁵⁸.

Hâkimiyetini hukuka aykırı olarak kullanan hâkim şirketin sorumluluğu TTK m. 202’de düzenlenmiştir. Bu düzenleme tam hâkimiyetin bulunmaması halinde söz konusu olan sorumluluğa ilişkindir²⁵⁹. Buna göre kaybın denkleştirilmesi, zararın giderilmesi veya bağlı şirket ortağının paylarının hâkim şirket tarafından satın alınması halleri gündeme gelebilecektir.

²⁵⁷ Bu kavramlara ilişkin bilgi için bkz. Fatma Beril Özcanlı, “Şirketler Topluluğunda Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı (Doktora Tezi)**, İstanbul, 2017, s. 82- 83.

²⁵⁸ TTK m. 202 gerekçesi.

²⁵⁹ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 183; Şener, **Ortaklık**, s. 181.

TTK m. 202 hükmü ile ortağa tanınan çıkma hakkı, emredici olarak düzenlenmiştir²⁶⁰. Bu nedenle hakkın kullanımını engelleyen düzenlemeler yapılamaz²⁶¹.

3.3.1. Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılmasının Sonucu Olarak Bağlı Şirketin Kayba Uğraması Halinde Ortağın Çıkma Hakkı (TTK m. 202/1)

TTK m. 202/1’ de hâkim şirketin, bağlı şirketi kayba uğratacak işlem ve faaliyetlerde bulunması yasaklanmıştır²⁶². Maddede, hâkimiyetin uygulanması ile bağlı şirkete yaptırılan ve onu kayba uğratabilecek hukuki işlem ve maddi fiillere örnekler verilmiştir. Buna göre hâkim şirket, bağlı şirketi “iş, varlık, fon, personel, alacak ve borç devri gibi hukuki işlemler yapmaya; kârını azaltmaya ya da aktarmaya; malvarlığını ayni veya kişisel nitelikte haklarla sınırlandırmaya; kefalet, garanti ve aval vermek gibi sorumluluklar yüklenmeye; ödemelerde bulunmaya; haklı bir sebep olmaksızın tesislerini yenilememek, yatırımlarını kısıtlamak, durdurmak gibi verimliliğini ya da faaliyetini olumsuz etkileyen kararlar veya önlemler almaya yahut gelişmesini sağlayacak önlemleri almaktan kaçınmaya” yöneltmez²⁶³.

Hâkim şirketin yönlendirmesi nedeni ile bağlı şirketin uğradığı kaybin²⁶⁴, o faaliyet yılı içerisinde fiilen denkleştirilmesi ya da nasıl ve ne zaman denkleştirileceğinin belirtilmesi suretiyle faaliyet yılının sonuna kadar bağlı şirkete istem hakkının tanınması halinde bağlı şirketin kayba uğratılabileceği kabul edilmektedir²⁶⁵. Denkleştirme, bağlı şirketin kaybının tamamen giderilmesini sağlayacak bir karşılıktır²⁶⁶. Madde gerekçesinde “garanti veya kefaletin, karşı

²⁶⁰ Sönmez, **a.g.e.**, s. 197-198.

²⁶¹ Sönmez, **a.g.e.**, s. 199.

²⁶² Taşdelen, **a.g.e.**, s. 170.

²⁶³ Maddede geçen “yöneltme” ifadesinin bilinçli olarak seçildiği hakkında bkz. TTK m.202 gerekçesi

²⁶⁴ Bağlı şirketin uğrayacağı kayıp, malvarlığının eksilmesi, malvarlığının artmasının önlenmesi veya bir işi başarı ile yapabilme imkânının yitirilmesi şeklinde ortaya çıkabilir (TTK m. 202 gerekçesi). Kayba uğratma ifadesi, zarar kelimesini de kapsayıcı nitelikte olup sadece fiili zararları değil mali imkânlardan mahrum kalınmasını da kapsar (Ersin Çamoğlu, “Şirketler Topluluğunda Hâkimiyetin Kötüye Kullanılmasından Doğan Sorumluluk Davaları”, **Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Saygı Sempozyumu, GSÜHFD**, C. 10, S. 2, 2013, s. 22).

²⁶⁵ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 171; Sönmez, **a.g.e.**, s. 191; Şener, **Ortaklık**, s. 182.

²⁶⁶ TTK m. 202 gerekçesi; Şener, **Ortaklık**, s. 182.

garanti ve kefalet ya da avale güvence altına alınması, herhangi bir lisans ve marka kullanma hakkı tanınması, herhangi bir ücret talep edilmeden araştırma ve geliştirme hizmeti verilmesi, know-how verilmesi, personele staj ve eğitim imkânları sağlanması, pazarlama açısından yararlandırılması, denk değerde bir taşınmazın devri, bağlı şirketin kayba uğramasının karşılığında yararlandırılmış olan diğer bir bağlı şirketin sermaye artırımında rüçhan hakkı tanınması, şartlı sermaye artırımında kayba uğrayan şirketin hak sahibi kılınması” halleri denkleştirmenin hangi şekillerde yapılabileceğine ilişkin olarak örnek niteliğinde verilmiştir.

Denkleştirmenin, o faaliyet yılı içerisinde yapılmaması veya istem hakkının verilmemesi halinde hukuka aykırılık devam etmektedir²⁶⁷. Bu halde TTK m. 202/1-b ve c uyarınca bağlı şirket ortakları ve şirket alacaklıları²⁶⁸, hâkim şirketten ve onun kayba sebep olan yönetim kurulu üyelerinden açacakları tazminat davası ile şirketin zararının tazmin edilmesini talep edebileceklerdir²⁶⁹. Maddenin düzenlenme amacı şirket zararının giderilmesidir²⁷⁰. Davacılar açısından ise dolaylı zararlarının giderilmesi söz konusudur²⁷¹.

TTK m. 202/1-b’ de “hâkim istem üzerine veya resen somut olayda hakkaniyete uygun düşecekse, tazminat yerine bu maddenin ikinci fıkrası hükümlerine göre, davacı pay sahiplerinin paylarının hâkim şirket tarafından satın alınmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başka bir çözüme karar verebilir” demek suretiyle hâkime takdir yetkisi tanınarak, tazminat yerine hakkaniyete uygun düşecekse, talep üzerine payların hâkim şirket tarafından satın alınmasına veya duruma uygun düşen başkaca bir çözüme karar verebileceği

²⁶⁷ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 130.

²⁶⁸ TTK m. 202/1-c hükmü ile şirket iflas etmemiş olsa dahi alacaklılara şirketin zararının giderilmesini talep etme hakkı tanınmıştır.

²⁶⁹ Madde metninde, bağlı şirketin de davacı olabileceği açıkça belirtilmemiştir. Hatta TTK m. 202 gerekçesinde, bağlı şirketle hâkim şirketi davada karşı karşıya getirmenin hukuki gerçekliğe uymayacağı, gerekçedeki madde 195-209 hükümleri ile ilgili genel açıklamalar kısmında ise bağlı şirket yönetim kurulunun hâkim şirketin talimatları altında çalışan bir organ olarak hâkim şirket menfaatlerini gözettiği aksi halde işini kaybedebileceği belirtilmektedir. Ancak öğretide, TTK m. 202 hükmü her ne kadar bağlı şirkete dava hakkı tanımamış olsa da genel hüküm olan TBK haksız fiil hükümlerine göre bağlı şirketin de hâkim şirkete dava açmasının mümkün olduğu belirtilmektedir (Çamoğlu, **Şirketler Topluluğu**, s. 24; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 23-113, s. 584).

²⁷⁰ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1676c, s. 434; Gül Okutan Nilsson, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Şirketler Topluluğu Hukuku**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2009, s. 384.

²⁷¹ Çamoğlu, **Şirketler Topluluğu**, s. 23.

düzenlenmiştir. Bu kapsamda bağlı şirketin kayba uğraması nedeni ile bağlı şirket ortağının ayrılma hakkının doğabilmesi için hâkim şirketin hâkimiyetini bağlı şirketi kayba uğratacak şekilde kullanması, bu kaybın o faaliyet yılı içerisinde denkleştirilmemesi veya istem hakkının tanınmamış olması gerekmektedir²⁷². Bu halde bağlı şirket ortağı, şirket zararının giderilmesi davası açarken ayrıca paylarının hâkim şirket tarafından satın alınmasını da talep edebilecektir. Düzenlemenin asıl amacı şirket zararının giderilmesi olduğundan şirket zararının giderilmesi talep edilmeden sadece payların satın alınması talepli dava açılması mümkün değildir²⁷³.

Payların satın alınmasına ilişkin mahkeme kararı, davacının talebi doğrultusunda verildiğinde şirketten çıkma söz konusu olacaktır²⁷⁴.

Bağlı şirketin uğradığı kaybın hesaplanmasının ve denkleştirmenin yapılmasının mümkün olmadığı, bağlı şirkete ödenecek tazminatın davacının dolaylı zararını giderecek nitelikte olmadığı hallerde mahkeme tarafından payların satın alınması veya başkaca bir çözüme karar verilmesi hakkaniyete uygun olacaktır²⁷⁵.

Bu kapsamda mahkeme tazminat veya payların satın alınmasına karar vermeden önce “*duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başka bir çözüm*” olup olmadığını da araştırmalıdır. Bu ifadeye ilişkin olarak Adalet Komisyonu raporunda, modern şirketler hukukunun mahkemeye geniş takdir yetkisi tanıdığı belirtilerek, hâkimiyetin hukuka aykırı kullanılması nedeni ile ortak tarafından açılan tazminat davasında bazı hallerde, somut olayın taşıdığı özellikler nedeniyle, “*tazminat yerine, davacı paysahiplerinin paylarının gerçek değeriyle satın alınması veya denkleştirmenin mahkemece karara bağlanması, ek kâr payı dağıtılması, şirket esas sözleşmesinde topluluk dışında kalan paysahiplerini koruyucu önlem ve mekanizmalara yer veren değişiklik yapılması gibi duruma uygun düşen bir karar*

²⁷² Sönmez, **a.g.e.**, s. 192.

²⁷³ Davacı ortağın tazminat talep etmeden sadece payların satın alınması talepli dava açıp açamayacağı yönünde doktrinde farklı görüşler vardır. Bir görüş, davanın asıl amacının bağlı şirket zararlarının giderilmesi olduğunu, bu nedenle payların satın alınmasına ilişkin davanın tek başına açılmayacağı ancak tazminat davası ile birlikte açılması gerektiği belirtmektedir (Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 382, 384). Karşı yöndeki diğer görüş ise, bağlı şirket ortağının tazminat talep etmeden sadece paylarının satın alınması yönünde dava açabileceğini yönündedir (Sönmez, **a.g.e.**, s. 196).

²⁷⁴ Çelik, **a.g.e.**, s. 87.

²⁷⁵ Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 383; Şener, **Ortaklık**, s. 183.

verilmesinin” daha adil olabileceği belirtilmektedir²⁷⁶. Raporda belirtilen kararların örnek kabilinden sayıldığını belirtmek gerekir²⁷⁷.

Burada önemle belirtilmesi gereken bir husus da TTK m. 202/1-d düzenlemesidir. Bu hüküm ile kayba neden olan işlemin “*tedbirli bir yöneticinin özeniyle hareket eden, bağımsız bir şirketin yönetim kurulu üyeleri tarafından da yapılabileceği veya yapılmasından kaçınılabileceğinin ispatı hâlinde*” tazminata hükmedilmeyeceği düzenlenmiştir. İşte bu gibi tazminata hükmedilmeyecek hallerde bağlı şirketin davacı ortağının çıkma talebi de kabul görmeyecektir²⁷⁸.

TTK m. 202/1-b’ de payların satın alınmasına TTK m. 202/2 hükümlerine göre karar verileceği belirtilmiştir. Bu nedenle hâkim kararı payların satın alınmasına yönelikse ayrıca TTK m. 202/2 uyarınca satın alma bedeline de hükmedilecektir. TTK m. 202/2 uyarınca satın alma bedeli, borsa değeri olabileceği gibi bu değer bulunmaması veya hakkaniyete uygun olmaması halinde gerçek değer veya genel kabul gören bir yöntemle göre belirlenecek başkaca bir değer olabilecektir. Bu değerlerden hangisinin uygulanacağı hâkimin takdirine göre belirlenecektir²⁷⁹. TTK m. 202/2’de değer mahkeme kararına en yakın veriler esas alınarak belirleneceği belirtilmektedir. Ancak bu konuda Çamoğlu, payları satın alınmasına karar verilen ortağın, payının gerçek değerini alabilmesi için pay bedelinin bağlı şirketin kayba uğramadan önceki malvarlığı değeri üzerinden hesaplanması gerektiği görüşündedir²⁸⁰.

TTK m. 202/1-b uyarınca şirketin zararının tazmini davası, bağlı şirket ortakları ve alacaklıları tarafından hâkim şirkete ve onun kayba sebebiyet veren yönetim kurulu üyelerine açılabilir²⁸¹. Bağlı şirket ortağının paylarının satın

²⁷⁶ Bkz. 3.5.2007 Tarihli, 1/1138 Esas ve 123 Karar Nolu Adalet Komisyonu Raporu, (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 15 Mart.2019. Bu konuda Kendigelen, “duruma uygun düşen ve kabul edilebilir bir çözüm” ifadesinin açıklamaya muhtaç olduğunu, Adalet Komisyonu raporunda verilen örnekler göz önüne alındığında mahkemeye geniş takdir yetkisi verilmek istendiğini, şirket sözleşmesinde değişiklik yapılması örneğinde olduğu gibi mahkemeye tanınan geniş takdir yetkisinin şirketin iç işleyişine müdahale anlamı taşıyabileceğini ve azınlık pay sahiplerini koruma amacı ile uyumlu olmadığını belirterek düzenlemeyi eleştirmektedir. Bkz. Kendigelen, **a.g.e.**, s. 186.

²⁷⁷ Başkaca örnekler için bkz. Tekinalp, **a.g.e.**, N. 23-109, s. 583.

²⁷⁸ Sönmez, **a.g.e.**, s. 192; Şener, **Ortaklık**, s. 183-184.

²⁷⁹ Çamoğlu, **Şirketler Topluluğu**, s. 32; Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 411.

²⁸⁰ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1676c., s. 434.

²⁸¹ Madde de her ne kadar davanın hâkim şirkete karşı açılacağı belirtilmekte ise de Kendigelen, TTK m. 202/1-a ve b bentlerinde ve devamı maddelerde (m. 203, 206, 208, 209) “hâkim şirket” terimi

alınması talebi ise hâkim şirkete yöneltilmelidir. Davacı, TTK m. 202/1 koşullarının gerçekleştiğini yani hâkim şirketin hâkimiyetini hukuka aykırı kullanması nedeni ile bağlı şirketin kayba uğradığını, o faaliyet yılında denkleştirme yapılmadığını veya buna ilişkin istem hakkı tanınmadığını ispatlamalıdır²⁸². Denkleştirme yapılmamış ve istem hakkının da tanınmamış olması dava şartıdır²⁸³.

Tazminat veya payların satın alınması talepli dava, kaybın meydana geldiği faaliyet yılının sona erdiği andan itibaren açılacaktır²⁸⁴. Davaya uygulanacak zamanaşımı süresinin tespiti açısından ise TTK m. 202/1-b ve 202/1-e düzenlemelerinin birlikte incelenmesi gerekmektedir. Bir görüş, TTK m. 202/1-b’de ikinci fıkraya yapılan atfın gerek ayrılma bedelinin belirlenmesi gerekse de zamanaşımının tespitine yönelik olduğunu belirtmektedir²⁸⁵. Bu görüşe göre, açılacak dava iki yıllık zamanaşımı süresine tabidir. TTK m. 202/1-e’ de ise pay sahiplerinin ve alacaklıların açacağı davaya, kıyas yoluyla TTK m. 560’ın uygulanacağı düzenlenmiştir. TTK m. 201/1 hükmünde m. 202/2 hükmüne yapılan yollamanın sadece satın alma değerinin belirlenmesine ilişkin olduğunu belirten diğer görüş ise, bu halde, TTK m.560 uyarınca *“davacının zararı ve sorumluyu öğrendiği tarihten itibaren iki ve herhâlde zararı doğuran fiilin meydana geldiği günden itibaren beş yıllık”* zamanaşımı süresinin geçerli olduğunu belirtmektedir²⁸⁶. TTK m. 202/1 uyarınca açılacak tazminat davalarına, maddede yapılan açık yollama nedeni ile TTK m. 560 hükmü uygulanacaktır²⁸⁷. Maddenin amacı dikkate alındığında payların satın alınması talebi tazminat talebinden ayrı olarak ileri sürülemeyeceğinden, bu talep için de kanaatimizce, TTK m. 560 uyarınca iki ve beş yıllık zamanaşımı süresi uygulanmalıdır.

Görevli ve yetkili mahkeme hâkim şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir²⁸⁸. Hâkim teşebbüsün Türkiye’de merkezinin bulunmaması

yerine “hâkim teşebbüs” teriminin yazılmasının unutulduğunu belirtmektedir. Bkz. Kendigelen, **a.g.e.**, s. 186 ve ayrıca dn. 101.

²⁸² Çamoğlu, **Şirketler Topluluğu**, s. 26; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 23-111, s. 583.

²⁸³ Develi, **a.g.m.**, s. 470.

²⁸⁴ Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 282-283.

²⁸⁵ Sönmez, **a.g.e.**, s. 196.

²⁸⁶ Develi, **a.g.m.**, s. 471.

²⁸⁷ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 23-119, s. 585.

²⁸⁸ TTK m. 202/1-e, TTK m. 561; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 172.

halinde dava, TTK m. 202/1-e uyarınca bağlı şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açılacaktır.

3.3.2. Hâkimiyetin Uygulanması ile Gerçekleştirilen İşlemlere Genel Kurulda Ret Oyu Veren veya Yönetim Kurulu Kararlarına Yazılı Olarak İtiraz Eden Ortağın Çıkma Hakkı (TTK m. 202/2)

TTK m. 202/2 hükmü ile hâkimiyetin uygulanması ile gerçekleştirilen ve bağlı şirket için haklı bir sebebi olmayan “birleşme, bölünme, tür değiştirme, fesih, menkul kıymet çıkarılması ve önemli esas sözleşme değişikliği gibi işlemlerde” genel kurul kararına ret oyu verip tutanağa geçirten veya yönetim kurulunun (müdürler kurulu) bu ve benzeri konulardaki kararlarına yazılı olarak itiraz eden bağlı şirket ortaklarına, zararlarının tazmini²⁸⁹ veya paylarının satın alınmasını talep hakkı tanınmıştır. Bu fıkra ile ortağa seçimlik bir hak tanındığından; ortak isterse zararının tazminini isterse de paylarının satın alınmasını talep edebilecektir²⁹⁰. Düzenleme ile, hâkimiyetin kullanılması karşısında azınlıkta kalan, alınan önemli kararlar nedeni ile şirkete yabancılaşan ortaklara şirketten çıkma hakkı tanınarak ortakların korunması amaçlanmıştır²⁹¹.

Payların satın alınması talebi ortağa, şirketten çıkma hakkı tanımaktadır²⁹². TTK m. 201/1 hükmünden farklı olarak, m. 202/2 uyarınca mahkeme tarafından davacı ortağın paylarının hâkim şirket tarafından satın alınmasına karar verilebilmesi için davacının talebi şarttır. Yani mahkeme bu ihtimalde takdir yetkisine sahip olmayıp resen karar veremeyecektir²⁹³.

Bağlı şirket ortağının, hâkimiyetin kullanılması nedeni ile oluşan zararının tazmini veya paylarının satın alınmasını talep edebilmesi için bazı şartların gerçekleşmesi gerekmektedir.

²⁸⁹ Madde kapsamında ortağın, doğrudan zararlarının giderilmesini talep edebileceği yönünde bkz. Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1676e., s. 435); Çamoğlu, **Şirketler Topluluğu**, s. 29 dn.20. Bu kapsamda ortağın gerek doğrudan gerekse de dolaylı zararlarının tazminini isteyebileceği yönünde bkz. Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 406- 407.

²⁹⁰ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 131; Şener, **Ortaklık**, s. 185.

²⁹¹ TTK m. 202 gerekçesi; Şener, **Ortaklık**, s. 185.

²⁹² Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1676d., s. 435.

²⁹³ Sönmez, **a.g.e.**, s. 197.

Öncelikle hâkimiyetin uygulanması sonucu alınmış maddede belirtilen nitelikte bir genel kurul kararı veya yönetim kurulu kararı olmalıdır. TTK m. 202/2’de örnek niteliğinde sayılan²⁹⁴ kararlar yapısal değişiklik yaratan kararlar ile önemli esas sözleşme değişikliğine ilişkin kararlardır²⁹⁵. Maddede belirtilen işlemler kural olarak genel kurulun devredilemez yetkileri arasındadır²⁹⁶. Ancak, her genel kurul kararının madde kapsamında olmadığını belirtmek gerekir. Hükmün kapsamına giren kararlar şirketin sermaye yapısını, türünü, mali durumunu ve varlığını etkileyecek yapısal nitelikteki kararlardır²⁹⁷. Bu kararların ortak özelliği, payın değerini ve pay sahibinin şirkete ortak olmasındaki temel beklentilerini etkileyecek nitelikte olmalarıdır²⁹⁸. Yine her esas sözleşme değişikliğinin değil, ancak “önemli” değişikliklerin madde kapsamında olduğunu belirtmek gerekir²⁹⁹. Burada önemle belirtilmesi gereken bir başka husus da sadece genel kurulun bazı kararlarının değil, yönetim kurulunun “*bu ve benzeri konulardaki kararlarının*” da madde kapsamında olduğudur. Yönetim kurulunun şirketin idaresine yönelik aldığı kararlar ise düzenleme kapsamında değildir³⁰⁰. Ancak, kural olarak genel kurul tarafından alınması gerekmele birlikte kanun, sözleşme veya genel kurulun yetkilendirmesi üzerine yönetim kurulu tarafından da alınabilecek yapısal nitelikteki kararlar madde kapsamındadır³⁰¹. Böylece yönetim kurulu kararı alınmak suretiyle hakkın kullanılmasının engellenmesi mümkün olmayacaktır. Dava açılması halinde kararların bu nitelikte olup olmadığını hâkim takdir edecektir³⁰².

Hakkın kullanılabilmesi için ikinci koşul ise işlemin “*bağlı şirket bakımından açıkça anlaşılabilir haklı bir sebebi bulunmaması*” gerekliliğidir. Hâkimiyetin uygulanması ile yapılan işlemin bağlı şirketin menfaatine olduğu hallerde haklı sebebin varlığı kabul edilir³⁰³. Başka bir deyişle, yapılan işlem bağlı şirket için zorunlu veya gerekli değilse ve ona hiçbir yarar getirmeyecekse “*bağlı şirket*

²⁹⁴ TTK m.202 gerekçesi.

²⁹⁵ Çamoğlu, **Şirketler Topluluğu**, s. 28.

²⁹⁶ Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 299; Şener, **Ortaklık**, s. 184.

²⁹⁷ Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 300, 305; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 131; Şener, **Ortaklık**, s. 184.

²⁹⁸ Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 300.

²⁹⁹ Detaylı bilgi için bkz. Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 300- 301.

³⁰⁰ Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 305.

³⁰¹ Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 305.

³⁰² Çamoğlu, **Şirketler Topluluğu**, s. 28.

³⁰³ Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 310. Yazarın görüşü ve detaylı açıklama için ayrıca bkz. s. 313.

bakımından açıkça anlaşılabilir haklı bir sebebi bulunmayan” işlem söz konusu olacaktır³⁰⁴.

Son olarak dava açacak bağılı şirket ortağının, genel kurul kararına ret oyu vermesi ve tutanağa geçirtmesi veya yönetim kurulu kararına karşı yazılı olarak itiraz etmesi gerekmektedir. Genel kurulda ret oyu verilip tutanağa geçirilmesi toplantı sırasında olacaktır. Yönetim kurulu kararlarına karşı bağılı şirket ortaklarının ne kadar süre içerisinde itiraz edeceğine ilişkin ise kanunda bir süre sınırı öngörülmemiştir. Bu nedenle payların satın alınması veya zararın tazmini davası açılması için maddede öngörülen iki yıllık zamanaşımı süresi içerisinde itirazın yapılmış olması gerektiği kabul edilmektedir³⁰⁵. Bağılı şirket ortağı tarafından yapılması gereken bu işlemler, açılacak davada dava şartıdır³⁰⁶.

Ortağın, zararının giderilmesi veya paylarının satın alınması talepli dava açması üzerine TTK m.202 kapsamındaki genel kurul veya yönetim kurulu kararları ile ilgili hiçbir işlem yapılamaz (TTK m.202/3). Ancak, yasanın emredici şekilde düzenlediği sadece miktarı hâkim tarafından belirlenecek olan *“davacıların muhtemel zararını veya paylarının satın alma değerini karşılayan tutardaki”* teminatın, davalı tarafından *“mahkemece belirlenecek bir bankaya mahkeme adına yatırılması”* ile işlem yapmama yasağı kalkacaktır³⁰⁷. Kararlara ilişkin işlem yapılabilmesi için teminatın yatırılması TTK m. 202/3 hükmü gereği olup teminat yatırılıp yatırılmaması konusunda hâkimin takdir yetkisi yoktur.

Dava sonucunda davacı ortağın paylarının satın alınmasına karar verilmesi durumunda ortağa ödenecek pay değerine de hükmedilmelidir. Payın değeri, borsa değeri olabileceği gibi bu değer bulunmaması veya hakkaniyete uygun olmaması halinde gerçek değer veya genel kabul gören bir yöntemle göre belirlenecek başkaca bir değer olabilecektir. Bu değerlerden hangisinin uygulanacağı hâkimin takdirine

³⁰⁴ Çamoğlu, **Şirketler Topluluğu**, s. 28. Bu konuda Okutan Nilsson, hükümle korunan menfaatin şirketin değil pay sahibinin menfaati olduğunu, bu nedenle haklı sebebin sadece şirket açısından değerlendirilmemesi gerektiğini, işlem nedeni ile karara itiraz eden ortağın menfaatinin zedelenmesi veya şirketle olan hukuki ilişkinin ortak açısından çekilmez duruma girmesinin de gerektiğini belirtmektedir (Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 310-311).

³⁰⁵ Sönmez, **a.g.e.**, s. 197.

³⁰⁶ Sönmez, **a.g.e.**, s. 197.

³⁰⁷ Çamoğlu, **Çıkma II**, s. 250; Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1676h., s. 436.

göre belirlenecektir³⁰⁸. Payın gerçek değeri, şirketler topluluğu içindeki yaşayan piyasa değeridir³⁰⁹. Bu halde ödenecek satın alma bedeli, madde uyarınca karar tarihine en yakın değer üzerinden hesaplanacaktır.

Her şirket ortağı değil ancak genel kurul veya yönetim kurulu kararına muhalif bağlı şirket ortağı davacı olabilecektir³¹⁰. Burada bağlı şirket ortağı, zararının tazminini veya paylarının satın alınmasını talep edebilecektir. Tazminat davasında davacı, işlem nedeni ile gördüğü zararı ispatlamalıdır³¹¹. Payların satın alınması talepli dava da ise zarar koşulu aranmaz³¹². Dava, TTK m.202/2 uyarınca hâkim teşebbüse karşı açılacaktır³¹³.

Davada görevli mahkeme, TTK m. 5 uyarınca asliye ticaret mahkemesidir. Yetkili mahkeme ise HMK hükümlerine göre belirlenecektir. Dava hâkim teşebbüse yöneltileceği için davalı gerçek veya tüzel kişi olabilir. Bu halde davalı gerçek kişi ise yerleşim yerinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesi, tüzel kişi ise merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesi yetkili ve görevlidir³¹⁴. Dava, genel kurul kararının verildiği veya yönetim kurulu kararının ilan edildiği tarihten itibaren iki yıllık zamanaşımına tabidir.

TTK m. 202/1 ve m. 202/2 hükümleri uyarınca davacının talebi üzerine mahkeme tarafından payların satın alınmasına karar verirse kararın kesinleşmesi ile

³⁰⁸ Çamoğlu, **Şirketler Topluluğu**, s. 32; Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 411.

³⁰⁹ Çamoğlu, **Şirketler Topluluğu**, s. 27, 31.

³¹⁰ TTK m. 202/1 uyarınca açılacak tazminat davalarını şirket alacaklıları da açabilmektedir. Ancak TTK m. 202/2 uyarınca açılacak tazminat davası sadece ortak tarafından açılabilir. Bunun nedeni, ilk fıkra uyarınca şirketin zararının karşılanması talep ediliyorken, ikinci fıkra uyarınca ortağın kendi uğradığı zararı talep edebilecek olmasıdır. TTK m. 202/2 hükmünde m. 202/1'den farklı olarak, tazminat davası ile şirketin zararının giderilmesi değil, ortağın zararının giderilmesi amaçlanmıştır.

³¹¹ Çamoğlu, **Şirketler Topluluğu**, s. 29; Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1676e., s. 435.

³¹² Çamoğlu, **Şirketler Topluluğu**, s. 29; Serdar Karababa, **Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukuku Açısından Anonim Ortaklıkta Satın Alma (Squeeze-Out) ve Çıkarma Hakları**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s. 140.

³¹³ Teşebbüs kavramına ilişkin açıklamalar için bkz. Şener, **Ortaklık**, s.173. TTK m. 202/1'de tazminat talebi hâkim şirketin zarara neden olan yönetim kurulu üyelerine de yöneltilebilmektedir. Ancak TTK m. 202/2 hükmü uyarınca açılacak tazminat davasının, hâkim şirket yönetim kurulu üyelerine karşı açılması mümkün değildir.

³¹⁴ Çelebi, **a.g.e.**, s.54, dn.249.

ortak, şirketten çıkmış olacaktır³¹⁵. Bu karar, bozucu yenilik doğuran karar niteliğindedir.

4. Ortakların Kararı ile Çıkma

Kanunda açık bir düzenleme olmamakla birlikte şirket sözleşmesinde çıkmaya ilişkin bir düzenleme olmasa da her ortağın, diğer ortakların rızası ile şirketten çıkabileceği kabul edilmektedir³¹⁶. Yine haklı sebeplerin varlığı iddiasında olan ortak da dava açmak yerine öncelikle şirkete çıkma bildiriminde bulunarak tüm ortakların rızasını isteyebilir³¹⁷. Tüm ortakların rıza göstermemesi halinde ise haklı sebeplere dayanarak çıkma davası açma hakkı bakidir.

Ortakların kararı ile çıkma, şirket sözleşmesi ile getirilen bir çıkma sebebi veya dava yolu ile ileri sürülen bir sebep olmadan gerçekleşebileceği için TTK m. 638'den farklıdır. Bu nedenle çıkmanın gerçekleşmesi ve pay bedelinin ödenmesine değinmek gerekir. Bu halde çıkma; ortağın esas sermaye paylarının, şirketin gösterdiği bir ortak veya üçüncü kişi tarafından devralınması³¹⁸, şirket tarafından iktisabı³¹⁹ veya bunun mümkün olmaması halinde esas sermayenin azaltılması³²⁰ ile gerçekleşecek ve pay bedelleri ödenecektir³²¹. Ortakların kararı ile çıkmada şirket kendi paylarını iktisap edecek ise TTK m. 612/1 hükmü uyarınca yüzde onluk sınır uygulanmalıdır³²². Gerçekten de TTK m. 612/2'de “*şirket sözleşmesinde öngörülen veya mahkeme kararıyla hükme bağlanmış bulunan bir şirketten çıkma ya da çıkarma dolayısıyla*” şirketin kendi paylarını iktisap edecek olması halinde uygulanacak sınır belirtilmiş olduğundan burada uygulanacak sınırın, ilk fıkrada belirtilen sınır olması gerektiği kanaatindeyiz.

³¹⁵ Çamoğlu, **Şirketler Topluluğu**, s. 31.

³¹⁶ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 764; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 190; Yıldız, **a.g.e.**, s. 154; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 767.

³¹⁷ Yanlı, **a.g.m.**, s. 687; Y. 11. HD, 22.11.2001 T., 2001/7132 E., 2001/9218 K. “*TTK'nın 551/2. maddesi hükmünce, haklı nedenlerle Limited Şirket ortaklığından ayrılma hakkı doğan ortak, diğer ortakların bu yöndeki iradeye uymaması halinde şirket ortaklığından çıkmasına izin verilmesini mahkemeden talep edebilir.*” (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 10 Ekim 2018.

³¹⁸ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 766.

³¹⁹ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 766; Yıldız, **a.g.e.**, s. 154-155.

³²⁰ Yıldız, **a.g.e.**, s. 154-155.

³²¹ Pulaşlı, haklı sebeplerin varlığı iddiasında olan ortağın dava açmadan önce şirkete bildirimde bulunması halinde, ortağın çıkma talebinin kabul edildiğine ilişkin genel kurul kararının ortağa ulaştığı andan itibaren çıkmanın gerçekleştiğini belirtmektedir (Pulaşlı, **Şerh III**, N. 121, s. 2786).

³²² Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 764-765. TTK m. 612/2 uyarınca esas sermayenin yüzde yirmisinin aşamayacağı yönünde ise bkz. Yıldız, **a.g.e.**, s. 155.

Üçüncü Bölüm

Limited Şirket Ortağının Şirketten Çıkarılması

1. Çıkarılma Kavramı

Sürekli borç ilişkisi oluşturan ortaklık ilişkisinde ortaklık sıfatının, ortak tarafından çıkma hakkının kullanılması ile sona erdirilebileceğini inceledik. Limited şirketlerin şahıs şirketi özelliği nedeni ile önemli olan güven ortamı ve iş birliği temelini sağlanması amacıyla TTK'da ortağın şirketten çıkarılmasına ilişkin düzenlemeler de yapılmıştır¹. Böylece ortağa tanınan çıkma hakkına paralel olarak ortak ve şirket yönünden karşılıklı hak eşitliği sağlanmıştır².

Çıkarılma, ortağın iradesi dışında şirketle olan ilişkisinin kesilmesi anlamına gelmektedir³. Böylece kişiliği ve davranışları nedeni ile şirkete birlikte devam edilmesi ciddi şekilde tehlikeye düşen veya imkânsızlaşan ortak, şirketten çıkarılabilmektedir⁴. Güven ve iş birliği ortamını zedeleyen, şirketin amacına ulaşmasını zorlaştıran veya engelleyen ortağın şirketle ilişkisinin devamını beklemek şirket aleyhine sonuçlar doğurabilecektir⁵. Bu hallerde ortağın şirketten çıkarılması ile şirketin devamlılığı sağlanabilecektir. Bu nedenle bu hak, şirket ve diğer ortaklar açısından koruyucu nitelikte bir haktır⁶.

Çıkarılma ile ortak ve şirket arasındaki ilişki sona erecek; ortak, şirkete karşı herhangi bir üçüncü kişi konumunda olacaktır⁷. Bu nedenle bu hak, bozucu yenilik doğuran bir haktır⁸.

¹ Erdil, **a.g.e.**, s. 65.

² Baştuğ, **a.g.e.**, s. 54.

³ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 54; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 207; Çevik, **a.g.e.**, s. 247; Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 137; Salter Uçar, **Tüm Şirketlerde Fesih ve Tasfiye, Kurulması Faaliyetleri, Çıkma ve Çıkarılma Halleri Dağılımı Sebepleri**, İstanbul, Kazancı Yayınları, 1996, s. 371; Üçışık, **a.g.m.**, s. 191.

⁴ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 54.

⁵ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 29-30.

⁶ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 207; Yıldız, **a.g.e.**, s. 181.

⁷ Erdil, **a.g.e.**, s. 45.

⁸ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 207.

Ortağın dışındaki irade, TTK m. 640 uyarınca bazen genel kurul kararı ile bazen de mahkeme kararı ile kendini göstermektedir⁹. Bu düzenleme dışında şirket birleşmelerinde (TTK m. 141/2), hâkim şirketin satın alma hakkı kapsamında (TTK m. 208) ve hâkim tarafından resen karar verilen hallerde (TTK m. 202/1-b ve TTK m. 636/3) de ortağın çıkarılması gündeme gelmektedir.

2. Sözleşme ile Düzenlenen Çıkarılma Halleri

2.1. Şirket Sözleşmesi ile Tanınan Çıkarma Hakkı (TTK m. 640/1)

2.1.1. Genel Olarak

Şirkete ortağı çıkarma hakkının limited şirket sözleşmesinde yapılacak düzenleme ile tanınabileceğine ilişkin kanuni dayanaklar TTK m. 577/1-l ve 640/1 maddeleridir. TTK m. 577/1-l hükmünde, şirket sözleşmesinde ortağın şirketten çıkarılmasına ilişkin özel düzenlemelerin yapılabileceği belirtilmiştir. Şirkete tanınan çıkarma hakkı ancak şirket sözleşmesinde düzenlenmesi halinde bağlayıcı olacaktır.

TTK m. 640/1 hükmünde de şirket sözleşmesinde, ortağın genel kurul kararı ile şirketten çıkarılabileceği sebeplerin öngörülebileceği belirtilmektedir. Böylece bir yandan şirkete, şirket için önemli olan sebeplerin varlığı halinde ortağı çıkararak istediği ortamı yaratma imkânı tanınırken diğer yandan da sebeplerin sözleşmede belirtilecek olması nedeni ile ortak açısından hukuki güvenlik sağlanmıştır¹⁰.

Her iki hükümden de anlaşıldığı üzere şirkete, şirket sözleşmesi ile çıkarma hakkının tanınıp tanınmaması ihtiyaridir. Sözleşmede çıkarma hakkı öngörülmemişse şirket, ortağı genel kurul kararı ile şirketten çıkaramayacaktır. Bu halde şirketin ortağı çıkarabileceği tek yol, haklı sebeplerin varlığı halinde mahkemeden ortağın çıkarılmasının talep edilmesidir. Çıkarma hakkının şirket sözleşmesinde tanınmış olması halinde ise şirket, genel kurul kararı alınmak suretiyle kullanabileceği bozucu yenilik doğuran bir hakka sahip olmaktadır.

⁹ Çamoğlu, “Limited Ortaklıktan Çıkarılma”, **BATİDER**, C. 30, S. 3, 2014, s. 6; Çelik, **a.g.e.**, s. 76.

¹⁰ TTK m. 640 gerekçesi.

Ortağın çıkarılmasına ilişkin düzenlemelerin, şirket sözleşmesi dışında yapılmış olması halinde ise yapılan düzenleme borçlar hukuku sözleşmesinin hükümlerini doğuracaktır¹¹.

2.1.2. Çıkarma Hakkının Tanınması

Çıkarma hakkı, kuruluş esnasında veya daha sonra sözleşme değişikliği ile tanınabilir. Kuruluştaki sözleşmesel çıkarılma sebeplerinin öngörülmesi durumunda ortak, bu durumu bilerek şirkete katılmaktadır. Oysa çıkarılma sebeplerinin sözleşme değişikliği ile sonradan düzenlenmesi halinde, ortakların önceden bilmedikleri bir durumla karşılaşmaları söz konusu olacak ve bu düzenleme ile ortağın iradesi dışında ortaklık sıfatı sona erdirileceğinden ortaklar aleyhine bir sonuç oluşturulacaktır.

Kuruluştan sonra sözleşme değişikliği ile şirket sözleşmesine çıkarılma sebeplerinin eklenmesi için, 6495 Sayılı Kanunla¹² 2013 yılında TTK m. 621'e eklenen üçüncü fıkra uyarınca genel kurulda oy birliği ile karar alınması gerekmektedir. Sonradan yapılan bu değişiklik ortağın iradesi dışında sonuç doğuracak olup payı üzerindeki mülkiyet hakkına müdahale niteliğinde olduğundan, sözleşme değişikliği için oy birliği ile karar alınmasının aranması isabetlidir. Maddeye bu fıkra eklenmeden önce ise sözleşme değişikliğinin TTK m. 589 uyarınca alınacak kararla yapılacağı kabul edilmekteydi¹³.

Çıkarılma sebeplerinin sözleşmeden kaldırılması ise, ortaklar lehine bir düzenleme olacağından, TTK m. 589 hükmü uyarınca sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararı ile şirket sözleşmesinde değişiklik yapılarak mümkündür.

2.1.2.1.Çıkarma Hakkının Sebepsiz Olarak Tanınıp Tanınamayacağı

Sözleşmesel çıkma hakkını incelerken, ortağın hiçbir sebep göstermeden şirketten ayrılabilmesine ilişkin şirket sözleşmesi hükmünün geçerli olduğunu belirttik. Ancak aynı durum sözleşmesel çıkarma hakkı için geçerli değildir.

Şirket sözleşmesinde ortağa çıkma hakkının tanınmasına ilişkin TTK m. 638'de çıkma hakkının kullanımının belirli şartlara "bağlanabileceği"

¹¹ TTK m. 577 gerekçesi.

¹² 6495 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 52.

¹³ Bkz. Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 771; Yıldız, **a.g.e.**, s. 159.

düzenlenmiştir. Oysa şirkete ortağı çıkarma hakkı tanınabileceğine ilişkin gerek TTK m. 577 ve gerekse de m. 640 hükmünde çıkarılma “sebeplerinin” öngörülebileceği düzenlenmektedir. Bu nedenle şirket sözleşmesinde, şirketin ortağı hiçbir sebep göstermeden genel kurul kararı ile çıkarabileceğine ilişkin düzenleme yapılması mümkün değildir¹⁴. Aksi halde şirket sözleşmesinin ilgili hükümleri geçersiz olacaktır. Şirkete sebepsiz olarak ortağı çıkarma hakkının tanınamamasının nedeni ortağın korunması ve ortak açısından hukuki güvenliğin sağlanması amacıdır¹⁵.

Şirket sözleşmesinde hiçbir sebep düzenlenmemekle birlikte bazı muğlak ve sınırları belli olmayan ifadelerle çıkarılma hakkının düzenlenmesi de mümkün değildir. Yani çıkarma sebeplerin neler olduğu belirtilmeksizin, bu sebeplerin genel kurul tarafından belirleneceğine ilişkin düzenlemeler de yapılamayacaktır¹⁶. Yine sebeplerin neler olduğu belirtilmeden, üzerinde tartışılabilir bir ifade olan “haklı sebeplerin varlığı halinde” ortağın genel kurul kararı ile çıkarılabileceğine ilişkin bir sözleşme hükmü de geçerli olmayacaktır¹⁷. Çünkü bu düzenlemelerle maddenin amaçladığı, sebeplerin ortak tarafından bilinmesi ve böylece hukuki güvenliğinin sağlanması amacı dışına çıkmış olmaktadır.

2.1.2.2. Çıkarma Hakkının Belirli Sebep ve Şartlara Bağlanması

Çıkarma hakkının kullanılması için belirli sebeplerin öngörülmesi zorunluluğunu inceledik. Burada ise sözleşmede öngörülebilecek çıkarılma sebepleri ile çıkarma hakkının kullanılmasının belirli şartlara bağlanması incelenecektir.

2.1.2.2.1. Şirket Sözleşmesinde Öngörülebilecek Çıkarma Sebepleri

Sözleşme serbestisi gereği, sözleşmede öngörülecek çıkarılma sebeplerini saymak suretiyle belirtmek mümkün değildir. Ortakların korunması amacıyla sözleşmede belirtilen sebepler açık ve net olmalıdır. Açık olmayan genel nitelikteki çıkarılma sebepleri ortak lehine ve şirket aleyhine olacak şekilde dar yorumlanacaktır¹⁸. Bunun yanında sözleşmesel çıkarılma sebeplerinde TBK m. 27

¹⁴ Şener, **Limited**, s. 899; Şahin, **a.g.m.**, s. 191; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 216.

¹⁵ Şahin, **a.g.m.**, s. 191.

¹⁶ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 771.

¹⁷ Şahin, **a.g.m.**, s. 191, 208.

¹⁸ Şener, **Limited**, s. 899; Botschaft zur Änderung des Obligationenrechts (GmbH-Recht sowie Anpassungen im Aktien Genossenschafts-, Handelsregister-und Firmenrecht), vom 19.12.2001, s. 3222 (Gözüyeşil, **a.g.e.**, s. 112 dn. 420'den naklen).

hükmünde düzenlenen kesin hükümsüzlük halleri bulunmamalı; bu sebepler objektif nitelikte, kabul edilebilir ve eşit işlem ilkesine uygun olarak düzenlenmelidir¹⁹. Ancak buradaki eşitlik, mutlak anlamda eşitlik değildir. Bu nedenle şirket ilişkisinde bazı ortaklarda bulunması önemli olan özelliklerin kaybının onlar açısından çıkarma sebebi olarak öngörülmesi eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmayacaktır²⁰.

Bu genel ilkelerin yanında özellikle şirket ile hiçbir ilgisi bulunmayan tamamen kişisel nitelikteki sebeplerin çıkarma sebebi olarak öngörülmesinin kabul edilemeyeceğini belirtmek gerekir²¹. Yani kural olarak, ortağın dini ve siyasi inanışları gibi tamamen kişisel nitelik taşıyan nedenler çıkarılma sebebi olarak kabul edilemez²².

Çıkarılma sebeplerinin haklı sebep niteliğinde yani ortaklık ilişkisini çekilmez hale getiren sebepler olması gerekmez. Bu sebepler, sözleşmesel çıkma sebeplerinde olduğu gibi mutlak çıkarma sebepleridir²³. Çıkarma sebeplerinin şirket sözleşmesinde düzenlenmesi ile ortakların şirketle olan ilişkisinin devamının mümkün olmadığı haller önceden belirlenmiş olmaktadır²⁴. Bu nedenle uyuşmazlık mahkeme önüne geldiğinde sözleşmede düzenlenen sebeplerin haklı sebep olup olmadığı tartışılmayacaktır²⁵. Mahkeme tarafından yapılacak inceleme, sebeplerin gerçekleşip gerçekleşmediği ve bu sebeplerin TBK kapsamında hukuka uygun olup olmadığına yönelik olacaktır²⁶.

Sözleşmede öngörülebilecek çıkarılma sebepleri, ortağın şahsından veya davranışlarından kaynaklanan sebepler olabilir²⁷. Ortağın şahsında gerçekleşebilecek

¹⁹ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 216; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 50; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 128, s. 2789; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-44, s. 494-495.

²⁰ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 50.

²¹ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 50.

²² Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 49, dn.105. Yazar ayrıca, yakın aile bireyleri arasında kurulmuş şirketlerde bu niteliklerin önem taşıyabileceğini ve bu sebeplerin ancak bu halde şirket sözleşmesinde çıkarılma sebebi olarak öngörülmesinin mümkün olduğunu belirtmektedir.

²³ Çamoğlu, **Çıkarılma**, s. 7.

²⁴ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 770.

²⁵ Çamoğlu, **Çıkarılma**, s. 7.

²⁶ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 770; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 127 ve ayrıca dn. 183, N. 135, s. 2788-2789, 2792.

²⁷ Tekinalp de şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarılma sebeplerinin ortağın kişiliğinde gerçekleşmesi gerektiğini belirtmektedir (Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-43, s. 494).

çıkarılma sebeplerine örnek olarak, ortağın belli bir yaşa gelmesi²⁸, belirli bir ortaklık süresinin dolması, yurt dışına taşınması²⁹, şirket için önemli olan mesleki nitelikleri veya yetenekleri kaybetmesi, belirli ekonomik bir örgüte üye olma, vatandaşlık ve evlilik gibi belirli özellikleri kaybetmesi³⁰ verilebilir. Ortağın davranışlarından kaynaklanan sözleşmesel çıkarılma sebeplerine ise ortağın, bağlılık yükümlülüğüne, rekabet yasağına aykırı hareket etmesi, yan edim yükümlülüklerini yerine getirmemesi gibi yükümlülük ihlalleri örnek olarak verilebilecektir³¹.

2.1.2.2.2. Çıkarma Hakkının Kullanılmasına İlişkin Sözleşmesel

Şartlar

Şirket sözleşmesinde, çıkarılma sebeplerinin yanında çıkarma hakkının kullanılmasının belirli şartlara bağlanmasına ilişkin düzenlemeler yapılması da mümkündür³². Bu kapsamda hakkın kullanılmasının; ortağa çıkarılma kararından önce ihtar gönderilmesi³³, çıkarılma kararı üzerine ortağın savunma hakkı bulunduğu³⁴, çıkarma sebeplerinin gerçekleşmesi halinde payın şirkete veya üçüncü kişiye devrinin isteneceği³⁵, belirli bir süre içinde devrin yapılmaması halinde ortağın çıkarılacağı³⁶ gibi şartlara bağlanması mümkündür. Bu şartlara uyulmadan alınan çıkarma kararının iptali istenebilecektir³⁷.

Sözleşmede öngörülen şartlar, kanunun emredici nitelikteki hükümlerine aykırı olamaz. Bu kapsamda hakkın kullanılmasına ilişkin TTK m. 616/2-f ve m. 640 hükümlerine aykırı düzenlemeler yapılamaz. Çıkarılmaya ilişkin karar alma yetkisi, TTK m. 616/2-f uyarınca genel kurulun devredilemez yetkilerindendir. Bu nedenle çıkarılma kararının genel kurul dışında müdürler veya ortaklardan biri tarafından alınacağı veya genel kurul kararı alınmasına gerek olmadan çıkarmanın gerçekleşeceğine ilişkin sözleşme hükümleri geçersiz olacaktır³⁸. TTK m. 640

²⁸ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-44, s. 495.

²⁹ Şener, **Limited**, s. 900.

³⁰ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 49.

³¹ Şahin, **a.g.m.**, s. 190.

³² Çamoğlu, **Çıkarılma**, s. 7.

³³ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1677e, s. 438.

³⁴ Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 116; Gözüyeşil, **a.g.e.**, s. 112.

³⁵ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 50; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 128, s. 2789; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 771.

³⁶ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 50-51; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 128, s. 2789.

³⁷ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1677e, s. 438.

³⁸ Şahin, **a.g.m.**, s. 192.

hükmü, çıkarılmaya ilişkin genel kurul kararının ortağa noter aracılığıyla bildirileceğini düzenlemektedir. Bu nedenle şirket sözleşmesinde, çıkarma kararının ortağa adi yolla bildirileceği veya hiç bildirilmeyeceği gibi düzenlemelerin yapılması da mümkün değildir.

2.1.3. Çıkarma Hakkının Kullanılması

2.1.3.1. Genel Kurul Kararının Alınması

Şirket sözleşmesinde belirtilen sebeplerin gerçekleşmesi üzerine ortağın şirketten çıkarılabilmesi için TTK m. 616/2-f ve m. 640/1 gereğince genel kurul kararının alınması zorunludur.

Ortağın çıkarılmasına ilişkin karar alınması genel kurulun devredilemez yetkilerindendir. Şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarılma sebeplerinin gerçekleşip gerçekleşmediğini genel kurul takdir edecektir³⁹. Genel kurul tarafından karar alınmaması halinde şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarılma sebebi gerçekleşmiş olsa bile ortağın çıkarılması mümkün değildir.

Sözleşmesel sebepler gerçekleşmiş olmasına rağmen genel kurulun çıkarma kararı vermemesi halinde diğer ortakların iptal davası açmak suretiyle mahkemeye başvurarak ortağın çıkarılmasını sağlaması mümkün değildir⁴⁰. Çünkü mahkeme, genel kurulun yerine geçerek karar veremez. Bu halde diğer ortaklar, ancak şirketin haklı sebeple feshini veya haklı sebebin varlığı gerekçesi ile kendisinin çıkmasına karar verilmesini mahkemeden talep edebileceklerdir⁴¹.

TTK m. 621/1-h düzenlemesi gereği şirket sözleşmesinde öngörülen nedenlerden dolayı ortağın şirketten çıkarılabilmesi için alınacak genel kurul kararı önemli kararlardandır. Bu kararın alınabilmesi için maddede *“temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması”* şeklinde ağırlaştırılmış nisap öngörülmüştür. Bu konuda Çamoğlu, oy hakkı bulunan sermayenin salt çoğunluğunun toplantı nisabı, genel kurulda temsil edilen oyların üçte ikisinin ise karar nisabı olduğunu

³⁹ Pulaşlı, **Şerh III**, N. 134, s. 2792.

⁴⁰ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 771.

⁴¹ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 772.

belirtmektedir⁴². Genel kabul gören diğer görüş ise, İsvBK m. 808/b hükmünde de önemli kararların alınması için çifte çoğunluk öngörüldüğünü, ilgili düzenlemenin çifte çoğunluk gerektirdiğini belirtmektedir⁴³. Buna göre çıkarılma kararı, toplantıda temsil edilen oyların üçte ikisinin olumlu oyu ile alınmalı ve bu oylar en azından oy hakkı bulunan sermayenin salt çoğunluğunu temsil etmelidir⁴⁴. Kural bu olmakla birlikte şirket sözleşmesinde, çıkarma kararının alınması için daha ağır bir nisap öngörülmesi de mümkündür⁴⁵.

2.1.3.1.1. Çıkarılacak Ortağın Genel Kurul Kararının Alınmasında Oy Hakkının Bulunup Bulunmadığı

Genel kurulun devredilemez yetkileri arasında olan çıkarılma kararı alınmasını incelerken, ortağın kendisinin çıkarılmasına yönelik genel kurul kararının alınmasında oy hakkının bulunup bulunmadığını da incelemek gerekmektedir.

Limited şirketlere ilişkin oydan yoksunluk halleri TTK m. 619 hükmünde sayılmak suretiyle belirtilmiştir⁴⁶. Bu maddede çıkarılması istenen ortağın ilgili kararın alınmasında oy kullanması, oydan yoksunluk halleri arasında düzenlenmemiştir. Bu nedenle ortağın, kendisinin çıkarılmasına ilişkin genel kurul kararının alınmasında oy hakkına sahip olduğu kabul edilmektedir⁴⁷.

⁴² Ersin Çamoğlu, “Limited Ortaklık Genel Kurulunda Nisaplar”, **Yaklaşım Dergisi**, S. 239, 2012, s. 253.

⁴³ Pulaşlı, **Şerh III**, N. 129, s. 2789; Kendigelen, **a.g.e.**, s. 532; Abdullah Erdoğan, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Şirket Genel Kuruluna İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **GÜHFD**, C. 17, S. 3, 2013, s. 60.

⁴⁴ Hülya Çoştan, “Limited Şirkette Genel Kurul Nisapları”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, C.1, S. 1, 2015, s. 67. Toplantıda temsil edilen oyların değil, temsil edilen oyların dikkate alınması gerektiği yönünde bkz. Pulaşlı, **Şerh III**, N. 129, s. 2790; Erdoğan, **a.g.m.**, s. 60.

⁴⁵ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1677c, s. 437. TTK m. 621/2 hükmü uyarınca bu nisabın şirket sözleşmesindeki düzenleme ile daha da ağırlaştırılması mümkündür. Nisabın hafifletilmesi ise mümkün değildir (Kendigelen, **a.g.e.**, s. 533; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 222; Çoştan, **Nisap**, s. 67).

⁴⁶ 3. Oy hakkından yoksunluk

Madde 619- (1) Herhangi bir şekilde şirket yönetimine katılmış bulunanlar, müdürlerin ibralarına ilişkin kararlarda oy kullanamazlar.

(2) Şirketin kendi esas sermaye payını iktisabına ilişkin kararlarda, esas sermaye payını devreden ortak oy kullanamaz.

(3) Ortağın bağlılık yükümüne veya rekabet yasağına aykırı faaliyetlerde bulunmasını onaylayan kararlarda ilgili ortak oy kullanamaz.

⁴⁷ İsmail Kirca/ Murat Güler, “Limited Şirket Ortağının Kendisini Çıkarmaya Yönelik Genel Kurul Kararının Alınmasında Oy Hakkına Sahip Olup Olmadığı Sorunu”, **60. Yıl Armağanı**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2015, s. 221; Şener, **Limited**, s. 901; Tekinalp, **a.g.e.**,

Aksi görüşte olan Çamoğlu ise, kanunda bilinçsiz boşluk olduğunu ve kimsenin “*kendi davasının hâkimi olamaması*” nedeni ile ortağın, kendisinin çıkarılmasına ilişkin genel kurul kararının alınmasında oy kullanma hakkı olmadığını belirtmektedir⁴⁸. Bu konuda çıkarılacak ortağın kendi hakkında verilecek kararda oy hakkı bulunmadığını savunan bir başka görüş ise, bu halde kanun boşluğu olmadığı aksine TTK m. 619/2 hükmü nedeni ile ortağın oy hakkının bulunmadığı yönündedir⁴⁹. Bu görüşün gerekçesini, genel kurulun çıkarma kararının aynı zamanda şirketin kendi paylarını iktisabına ilişkin bir karar olduğu düşüncesi oluşturmaktadır. Ancak kanaatimizce, ortağın çıkarılması her halde şirketin kendi paylarını iktisap edeceği anlamına gelmediği için çıkarılma kararını salt şirketin kendi payını iktisabına yönelik bir karar olarak yorumlamak isabetli değildir.

2.1.3.1.2. İki Ortaklı Limited Şirketlerde Çıkarma Kararı

İki ortaklı şirketlerde de bir ortağın diğer ortağı şirketten çıkarabilmesi için TTK m. 621/1-h uyarınca karar alması gerekmektedir.

Ağırlaştırılmış nisabın düzenlendiği TTK m.621 hükmü, sermaye çoğunluğu ve oy çoğunluğu esas alınarak düzenlenmiştir. Bu nedenle çıkarma kararının alınabilmesi için ortak sayısı bakımından bir çoğunluk aranmamakta⁵⁰ olup kişi çoğunluğunun sağlanması, ortağın çıkarılması için bir şart değildir⁵¹.

Eğer bir ortak, temsil edilen oyların en az üçte ikisi ve aynı zamanda da sermayenin salt çoğunluğu şartını sağlayabiliyorsa bu ortak, tek başına karar alarak diğer ortağı şirketten çıkarabilmeli ya da haklı sebeple çıkarma davası açmak üzere karar alabilmelidir⁵².

N. 21-44, s. 494. Ancak, şirket sözleşmesinde, ortağın kendi hakkında alınacak kararda oy hakkının olmayacağı yönünde düzenleme yapılması mümkündür (Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-44a, s. 495).

⁴⁸ Çamoğlu, **Çıkarılma**, s. 9. Aynı yönde bkz. Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 83.

⁴⁹ Fahriye Pelin Tokcan, **Limited Ortaklıkta Oy Hakkından Yoksunluk**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezleri Dizisi No:1, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 63,154,155.

⁵⁰ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 533.

⁵¹ Şahin, **a.g.m.**, s. 195-196.

⁵² Şahin, **a.g.m.**, s. 192, 195-196.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi kararlarında iki ortaklı limited şirketlerde çıkarılma davası açılabilmesi için tek ortak tarafından TTK m. 621/1-h hükmü uyarınca ağırlıklı nisapla karar alınmasının mümkün olmadığına içtihat etmektedir⁵³. Karar metinlerinde iki ortaklı şirketlerde TTK m. 621/1-h uyarınca karar alınamayacağı belirtilmiş olmasına rağmen bu durumun gerekçesi açıkça belirtilmemiştir⁵⁴. Ancak Y.11.HD, 05.06.2017 T., 2016/ 709 E., 2017 / 3376 K. numaralı kararının karşı oy metninde “TTK m. 621/1-h uyarınca, limitet ortaklıktan çıkarma isteğiyle mahkemeye başvurmak için şirket genel kurulunun, hem sermaye payı, hem de ortak sayısı yönünden nitelikli çoğunluk oyu aranmakta ise de, bu hükmün iki ortaklı şirketler yönünden uygulanma kabiliyeti bulunmamaktadır. Zira, iki ortaklı şirketlerde haklı sebeple çıkarma için 2/3 oy çoğunluğunun sağlanması imkansızdır. O nedenle iki ortaklı şirketlerde, şirket genel kurulunun her hangi bir işlevinin olması düşünülmemeli, 2/3 oy oranını sadece ortak sayısı en az üç olan ortaklıklar yönünden kabul edilmeli, oy miktarı 2/3 ten fazla olan bir ortağın diğerine haklı sebeple ortaklıktan çıkarma davası açabilme hakkının olduğu kabul edilmelidir (O. H. Şener, Ortaklıklar Hukuku, s.725). ” demek suretiyle TTK m.

⁵³ Y. 11. HD., 13.12.2017 T., 2016/4753 E., 2017/7190 K.: “...öte yandan limited şirketlerde bir ortağın haklı nedenlerle şirket ortaklığından çıkarılması için, 6102 sayılı TTK’nın 640/3, 621/1-h maddeleri gereğince, ağırlıklı nisap ile alınmış bir genel kurul kararının varlığının dava şartı olarak öngörülmüş olması nedeniyle, iki ortaklı limited şirketler bakımından bu şartın tahakkukunun mümkün bulunmamasından ötürü, somut davanın dinlenemez nitelikte olmasına göre, davacı şirket müdürünün vekilinin tüm temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.” [(Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 2 Mart 2019.]; Y. 11. HD., 10.06.2019 T., 2017/5410 E., 2019/4147 K. “Mahkemece iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, davanın kabulü ile davalı ...’nın davacı şirket ortaklığından TTK’nın 640. maddesi gereğince çıkarılmasına, çıkarılan ortak davalı ...’na, davacı şirketteki %25 hissesinin ancak %20 hissesini iki yıl içinde elden çıkarmak koşulu ile şirkete devrine ve bu suretle davacı şirket tarafından iktisabına, davalıya ait bakiye şirket hissesinin davacı şirket tarafından iktisabında ise TTK’nın 612. maddesi gereğince davacı şirketin ortaklar kurulu yetkili olmakla ortaklar kurulunca alınacak karar ile belirlenmesine dair verilen kararın davalı vekilince temyiz edilmesi üzerine karar Dairemizce bozulmuştur.

Bu kez, davacı vekili karar düzeltme isteminde bulunmuştur.

Yargıtay ilamında benimsenen gerektirici sebeplere, esasen davacı şirketin iki ortaklı bir limited şirket olmasına, 6102 sayılı TTK’nın 616/1-h ve 621/1-h bentleri çerçevesinde iki ortaklı limited şirkette davalı ortağın haklı nedenlerle şirketten çıkarılması talebiyle mahkemeye başvurulması için alınan ortaklar kurulu kararının karar nisabını taşınamaması nedeniyle davanın dava şartı yokluğundan reddinin gerekmesine göre, davacı vekilinin HUMK 440. maddesinde sayılan hallerden hiçbirini ihtiva etmeyen karar düzeltme isteğinin reddi gerekir.”(Çevrimiçi) <http://www.sinerjimevzuat.com.tr>, 15 Ağustos 2019. Bu konuda ayrıca bkz.: aş. Üçüncü Bölüm 3.1.4.3.2. İki Ortaklı Limited Şirketlerde Çıkarılma Davası, s. 99.

⁵⁴ 6762 sayılı kanun döneminde iki ortaklı şirketlere cevaz verilmemiş olması ve eTK m.551/3 düzenlemesi uyarınca alınacak genel kurul kararında kişi çoğunluğu ve sermaye çoğunluğunun aranması nedenleri ile iki ortaklı şirketlerde çıkma ve çıkarılma kararı verilmesi mümkün değildi (Detaylı bilgi ve örnek kararlar için bkz. Şahin, a.g.m., s. 194-195, dn. 52).

621 uyarınca sermaye payı ve ortak sayısı yönünden çoğunluk arandığı ifade edilmektedir⁵⁵. TTK m. 621 uyarınca karar alınması için temsil edilen oyların üçte ikisinin olumlu oyunun olması ve bu oyların en azından oy hakkı bulunan sermayenin salt çoğunluğunu temsil etmesi gerekmektedir. Madde metninde ortak sayısı yönünden çoğunluk arandığı belirtilmemiştir. Bu nedenle iki ortaklı limited şirketlerde ortak sayısı yönünden çoğunluk sağlanamayacağı için TTK m. 621 uyarınca karar alınamayacağının kabulü kanaatimizce isabetsizdir.

İki ortaklı şirketlerde çıkarılma davası açılması için tek ortak tarafından ağırlaştırılmış nisapla genel kurul kararı alınamayacağının kabulü halinde, benzer durum söz konusu olduğundan şirket sözleşmesinde düzenlenen sebeplerle de genel kurul tarafından karar alınamaması ve ortağın çıkarılamaması gibi bir sonuç oluşacaktır. Öyle ki, ağırlaştırılmış nisapla alınmış bir karar söz konusu olmayacağından genel kurul kararının butlanla malul olduğu söylenebilecektir⁵⁶. Ancak kanaatimizce, TTK m. 621 düzenlemesinde oy ve sermaye çoğunluğunun sağlanması arandığından iki ortaklı şirketlerde de bu nisabın sağlanması halinde karar alınabilmelidir.

2.1.3.2. Genel Kurul Kararının Etkisi ve İptal Davası (TTK m. 640/2)

TTK m. 640/2 hükmünde sözleşmesel çıkarma sebeplerine dayanarak ortağın çıkarılmasına ilişkin genel kurul kararının, ortağa noter arayıcılığıyla bildirileceği, bildirim alan ortağın genel kurul kararına karşı üç ay içinde iptal davası açabileceği düzenlenmiştir. İptal davası açma hakkı vazgeçilmez nitelikte bir haktır. Bu nedenle

⁵⁵ Karar için bkz. (Çevrimiçi) www.sinerjimevzuat.com.tr , 15 Haziran 2019. Bu yönde ayrıca bkz. Y. 11. HD., 06.02.2017, T., 2016/2664 E., 2017/607 K. numaralı kararının karşı oy metni (Karar için bkz. Tarhan, **a.g.m.**, s. 212-214).

⁵⁶ Davacının % 10 paya sahip olduğu iki ortaklı bir şirkette ortaklardan birinin iştiraki ile toplanan genel kurulda alınan kararın yoklukla malul olduğu yönünde bkz. Y. 11. HD, 2.10.2018 T., 2018/3813 E., 2018/5914 K., “*Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına, 6102 sayılı ...'nın 621. maddesinin 1.d bendi uyarınca esas sermayenin artırılmasına ilişkin genel kurul kararlarının temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması hâlinde alınabileceği ve 2 ortaklı limited şirketlerde ortaklardan sadece birinin iştiraki ile toplanan genel kurulda esas sermayenin artırılmasına dair bir karar alınamayacak olmasına ve alınmış ise de yoklukla malul bulunmasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir.*” (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 8 Nisan 2019.

sınırlandırılması ve kaldırılması mümkün değildir. Şirket sözleşmesinde, genel kurulun çıkarma kararına karşı iptal davası açılmayacağına ilişkin hüküm bulunması halinde bu hüküm geçersiz olacaktır⁵⁷.

Ortak; sözleşmedeki şartların gerçekleşmediği, çıkarma kararının dürüstlük kuralına veya eşit işlem ilkesine aykırı olduğu, kararın usulü açıdan geçerli olmadığı gerekçeleri ile genel kurul kararının iptalini isteyebilecektir⁵⁸. Genel kurul kararının iptali davası, şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde şirkete karşı açılacaktır⁵⁹.

TTK m. 622 hükmünde, genel kurul kararının butlanı ve iptaline ilişkin anonim şirket hükümlerinin (TTK m. 445-447) kıyasen limited şirketlere de uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu nedenle öğretide bir görüş, ortağın üç ay içinde iptal davası ve herhangi bir süreye tabi olmadan butlanın tespiti davası açabileceğini, iptal davası açmak için ayrı bir düzenleme olan TTK m. 640/2 hükmüne gerek bulunmadığını, ancak buna rağmen düzenlemenin ortağın bilgilendirilmesi ve üç aylık sürenin başlangıcı açısından önem taşıdığını belirtmektedir⁶⁰.

Genel kurul kararlarına karşı iptal davası açılmasına ilişkin TTK m. 445-447 hükümlerine rağmen TTK m. 640/2 hükmü bazı farklar içerecek şekilde özel olarak düzenlenmiştir⁶¹.

TTK m. 640/2 uyarınca açılacak iptal davası TTK m. 445 hükmünden farklı olarak genel kurul kararının alındığı tarihten itibaren değil, bu kararın ortağa noter aracılığıyla tebliğinden itibaren işlemeye başlayacak olan üç aylık hak düşürücü süreye tabidir⁶². Ortak, genel kurul toplantısına katılmış ve hatta oy kullanmış olsa da iptal davası açma süresinin başlaması için çıkarma kararının noter aracılığıyla ortağa tebliği gerekmektedir⁶³.

⁵⁷ Yasan, **a.g.e.**, s. 169; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-44a, s. 495.

⁵⁸ TTK m. 622, 445, 447; Çamoglu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1677e, s. 438.

⁵⁹ TTK m. 445.

⁶⁰ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 555.

⁶¹ Yasan, **a.g.e.**, s. 169; Şener, **Limited**, s. 901.

⁶² Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 772; Eriş, **Şirketler**, s. 3162-3163.

⁶³ Şener, **Limited**, s. 901; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 772.

Ortağın TTK m. 446 hükmünden farklı olarak bu genel kurul kararına olumsuz oy vermiş ve tutanağa geçirtmiş olması da aranmaz⁶⁴. Ancak burada her ne kadar ortağın genel kurul kararına olumsuz oy vermesi ve tutanağa geçirtmesi gerekmediğini belirtsek de ortağın kendisinin çıkarılması için olumlu oy kullanması halini incelemek gerekir. Kanaatimizce bu durum ortağın çıkma iradesi olarak değerlendirilmelidir. Ortağın hem çıkarılması yönünde oy kullanması hem de sonrasında genel kurul kararının iptalini istemesi dürüstlük kuralına aykırı olacaktır. Bu nedenle kanaatimizce, çıkarılması yönünde olumlu oy kullanan ortağın açacağı iptal davası ortağın çıkma iradesi söz konusu olduğu için reddedilmelidir.

Burada üç aylık iptal davası açma süresinin, çıkarılmanın gerçekleşeceği zaman açısından bir etkisinin olup olmadığı önem arz etmektedir. Zira buna verilecek cevap, üç aylık sürede ortağın hak ve yükümlülüklerinin akıbetini belirleyecek olması nedeni ile önemlidir. Bu konuda doktrinde iki farklı görüş vardır. Bir görüş, ortağa iptal davası açma hakkı tanınarak, aksi yönde bir tedbir kararı olmadığı sürece, itiraz süresince ve iptal davası açılması halinde mahkeme kararının kesinleşmesine kadar geçecek sürede ortaklık sıfatının devamının amaçlandığını belirtmektedir⁶⁵. Bu görüşe göre, ortaklık sıfatı, genel kurul kararı ortağa tebliğ edildikten sonra en az üç ay daha devam edecek, ortak genel kurul toplantılarına katılarak oy kullanabilecek ve bu hak sözleşme hükümleri ile kısıtlanamayacaktır. Bizimde katıldığımız diğer görüşe göre ise, ortağın çıkarılmasına ilişkin bozucu yenilik doğuran hakkın kullanılması niteliğinde olan genel kurul kararının, ilgili ortağa noter aracılığıyla tebliğ edildiği tarihte ortaklık sıfatı sona ermektedir⁶⁶. Gerçekten de TTK m. 449 hükmünde iptali istenen genel kurul kararlarının yürütülmesinin geri bırakılacağına karar verilebileceği belirtilmektedir. Bu hükümden de anlaşılabileceği üzere iptali istenen genel kurul kararı, davanın açılacağı tarihten itibaren üç aylık hak düşürücü süre içerisinde ve hatta dava açıldıktan sonra da uygulanabilir niteliktedir. Bu nedenlerle genel kurul kararının

⁶⁴ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 772; Şener, **Limited**, s. 901.

⁶⁵ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 773 ve ayrıca dn. 581; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-44a, s. 495. Ancak yazar, N. 21-44, s. 494' de ise bu görüşünün aksine ortağın çıkarılma kararı ile ortaklık sıfatını yitirdiğini, bu genel kurul kararı iptal edilinceye veya tedbiren durduruluncaya kadar ortağın toplantılara katılıp oy kullanamayacağını belirtmektedir.

⁶⁶ Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 158; Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1677e, s. 438; Taşdelen, **a.g.e.**, 227; Şener, **Limited**, s. 917; Çamoğlu, **Çıkarılma**, s. 8.

tebliği ile ortaklık sıfatı sona ereceğinden, bu tarihten sonra ortağın genel kurul toplantılarına katılması ve oy kullanması mümkün olmayacaktır. Çıkarmaya yönelik genel kurul kararının ortak tarafından açılan iptal davası sonucunda iptal edilmesi halinde, ortak hakkında bir çıkarma kararı alınmamış kabul edileceğinden, bu ara dönemde ilgili ortak katılmaksızın alınan genel kurul kararları geçerli olup çıkarılması istenen ortak yönünden de bağlayıcıdır⁶⁷.

Ortağın hak düşürücü süre içerisinde iptal davası açmaması halinde çıkarılma kararı kesinleşecektir⁶⁸. İptal davası açılması halinde ise mahkemenin yapacağı inceleme; usulüne uygun alınmış genel kurul kararının olup olmadığı, davanın hak düşürücü süre içinde açılıp açılmadığı, sözleşmede belirtilen sebeplerin gerçekleşip gerçekleşmediği, bu sebeplerin emredici hükümlere, ahlaka, kamu düzenine ve kişilik haklarına aykırı olup olmadığına yöneliktir⁶⁹. Mahkeme tarafından sözleşmede belirtilen sebeplerin haklı sebep niteliğinde olup olmadığı ise incelenmeyecektir. Mahkeme, sebebi genel hukuk ilkelerine aykırı bulursa sadece genel kurul kararının geçersizliğine karar vermekle kalmayacak aynı zamanda esas sözleşme hükmünün de geçersizliğine hükmedecektir⁷⁰.

2.2. Şirket Birleşmelerinde Ortağın Çıkarılması (TTK m. 141/2)

2.2.1. Genel Olarak

Şirket birleşmelerinde ortaklığın devam etmesi temel kuraldır. Ancak bu kurala iki istisna getirilmiştir. İlk istisna, birleşmeye katılmak istemeyen ortaklara birleşme sözleşmesi ile seçimlik çıkma hakkının tanınmasıdır. Şirket birleşmelerinde devrolunan şirket ortağının çıkma hakkı yukarıda incelenmişti⁷¹. Kuralın ikinci istisnasını ise TTK m. 141/2 hükmü uyarınca şirketin ortağı çıkarma hakkı oluşturmaktadır⁷². Bu uygulama uluslararası hukukta, squeeze-outmerger, cash-

⁶⁷ Şener, **Limited**, s. 903.

⁶⁸ Eriş, **Şirketler**, s. 3163; Şener, **Limited**, s. 902.

⁶⁹ Yasan, **a.g.e.**, s. 169; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 135, s. 2792.

⁷⁰ Pulaşlı, **Şerh III**, N. 135, s. 2792.

⁷¹ Bkz.: yuk. İkinci Bölüm 2.2. Birleşme Sözleşmesi ile Tanınan Çıkma (TTK m. 141/1), s. 30 vd.

⁷² Tekinalp, **a.g.e.**, N. 24-49, s. 630; Tekinalp, (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, N. 142h, s. 126; Kendigelen, **a.g.e.**, s. 139; Pulaşlı, **Şerh I**, N. 33, s. 222.

outmerger, freeze-outmerger olarak anılan ortağı çıkararak birleşme şeklinde ifade edilmektedir⁷³.

TTK m. 141/2 hükmü uyarınca “*birleşmeye katılan şirketler birleşme sözleşmesinde, sadece ayrılma akçesinin verilmesini*” öngörebileceklerdir. Bu düzenleme ile çoğunluğa, şirkette arzu edilmeyen, devamlı sorun çıkaran ortağı çıkarma yetkisi tanınarak şirket içi barışın sağlanması amaçlanmıştır⁷⁴. Böylece şirket, devralan ya da yeni kurulan şirkette devam etmesi istenmeyen ortakları isim isim belirleyerek şirketten çıkarabilecektir⁷⁵.

Birleşme sözleşmesinde bu yönde bir düzenleme bulunması halinde ortak, ayrılma akçesi alarak şirketten çıkmak zorundadır⁷⁶. Bu nedenle ikinci fıkra ile ilk fıkranın aksine zorunlu ayrılma akçesi düzenlenmiştir.

Çıkarılma, ortağın iradesi dışında pay üzerindeki mülkiyet hakkına müdahale niteliği taşımaktadır. Bu nedenle ancak kanunda açıkça düzenlenen hallerde ortağın şirketten çıkarılması mümkün olacaktır. Bölünme ve tür değiştirme hallerinde ayrılma akçesi verilerek ortağın şirketten çıkarılmasına ilişkin kanuni düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle ayrılma akçesine ilişkin hükümlerin bölünme ve tür değiştirme hallerinde kıyas yoluyla uygulanması mümkün değildir⁷⁷.

2.2.2. Çıkarma Hakkının Tanınması ve Kullanılması

Şirket birleşmelerinde şirketin ortağı çıkarma hakkından bahsedilebilmesi için iki koşulun gerçekleşmesi gerekmektedir. İlk koşul birleşme sözleşmesinde zorunlu ayrılma akçesinin düzenlenmiş olması, ikinci koşul ise bu sözleşmenin devrolunan şirket genel kurulunda TTK m. 151/5 hükmü uyarınca şirkette mevcut oy haklarının yüzde doksanı tarafından onaylanarak birleşme kararının alınmasıdır. TTK m. 141/2 gerekçesinde de çıkarma hakkının büyük çoğunluğa tanındığı belirtilmektedir. Çıkarma hakkı, genel kurulda belirtilen nisapla karar alınması ile kullanılmaktadır⁷⁸. Bu nisapla karar alınamaması durumunda ise birleşme

⁷³ TTK m. 141 gerekçesi.

⁷⁴ TTK m. 141 gerekçesi; 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Genel Gerekçesi paragraf 134.

⁷⁵ Akbilek, **a.g.e.**, s. 185-186.

⁷⁶ Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 55.

⁷⁷ Tekinalp, (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, N. 146c, s. 141; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 212.

⁷⁸ Karababa, **a.g.e.**, s. 182.

gerçekleşmeyecektir⁷⁹. Bu nedenle ortak, olumsuz oy vererek birleşme kararının alınmamasını sağlarsa ortaklık sıfatını devam ettirebilecektir.

Birleşme halinde kendisine pay tahsis edilecek ortak devrolunan şirket ortağı olduğundan ve TTK m. 151/5 uyarınca birleşme sözleşmesinin “devreden şirket” tarafından belirtilen nisapla onaylanması arandığından, devralan şirket ortaklarının değil ancak devrolunan şirket ortaklarının zorunlu ayrılma akçesi ile şirketten çıkarılmasının mümkün olduğunu belirtmek gerekir⁸⁰.

Ayrılma akçesi içeren birleşme sözleşmesi devrolunan şirket genel kurulunda sermayenin en az yüzde doksanı oranında çoğunluk oyu ile alınabileceğinden, ancak sermayenin en fazla yüzde onu oranındaki payı temsil eden azınlık veya ortak şirketten çıkarılabilecektir⁸¹.

Kanunda devrolunan şirketin hangi ortaklarının şirket tarafından çıkarılabileceğine ilişkin bir düzenleme yoktur. Madde gerekçesinde “*arzu edilmeyen, devamlı sorun çıkaran azınlığın ve/veya ortağın*” ayrılma akçesi ödenerek çıkarılabileceğinden bahsedilmektedir. Bu nedenle bir görüş, her ortağın değil ancak TTK m.193 yollaması nedeni ile uygulanabilecek TTK m. 208 hükmünde belirtilen davranışları sergileyen ortağın şirketten çıkarılabileceğini belirtmektedir⁸². Bu görüşe göre çıkarılacak ortağın, “*şirketin çalışmasını engelliyor, dürüstlük kuralına aykırı davranıyor, fark edilir sıkıntı yaratıyor veya pervasızca hareket ediyor*” olması gerekmektedir. Ancak madde metninde, çıkarılacak ortağın sorun çıkaran ortak olması gerektiğinden bahsedilmemiştir. Bu nedenle devrolunan şirket, çıkarılan ortağın sorun çıkaran ortak olduğuna ilişkin hiçbir sebep göstermeden çıkarma hakkını kullanabilecektir⁸³.

TTK m. 141/2 uyarınca ortağın çıkarılacağı hallerde, yüzde on oranındaki azınlık içinde birleşme sözleşmesinde ismen belirtilmiş ortaklar şirketten çıkarılacak

⁷⁹ Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 56.

⁸⁰ Pulaşlı, **Şerh I**, N. 35, s. 222; Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 50.

⁸¹ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 139; Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 56; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 24-49, s. 630.

⁸² Akbilek, **a.g.e.**, s. 186; Develi, **a.g.m.**, s. 461-462.

⁸³ Muharrem Tütüncü, **Hâkim Şirketin Azınlığın Paylarını Satın Alma Hakkı (Squeeze-Out) - TTK m. 208**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s. 46.

ve buna itiraz edemeyeceklerdir⁸⁴. Ortağın çıkarılmasına itiraz edememesinin nedeni, ayrılma akçesi içeren birleşme sözleşmesinin şirkette mevcut oy haklarının en az yüzde doksanınin oyuyla onaylanmış olması ve TTK m. 141/2 hükmünün TTK m. 141/1'den farklı olarak bir zorunluluk içermesidir.

2.2.3. Ayrılma Akçesinin Hesaplanması ve Ödenmesi

Ayrılma akçesi, devralan şirketin payları yerine bu payların gerçek değerine denk gelen değer üzerinden ödenecektir⁸⁵. Devrolunan şirketin birleşmeyi tescil ettirmesi ile birleşme gerçekleşecek ve zorunlu ayrılma akçesi de muaccel olacaktır⁸⁶.

Madde gerekçesinde belirtildiği üzere ayrılma akçesinin nakit veya ayın olarak ödenmesi mümkündür. Ayrılma akçesinin nakden ödendiği hallerde, ödeme sermayenin iadesi sonucunu doğurmamalıdır. Bu halde, ayrılma akçesi serbestçe tasarruf edilebilir yedeklerden ödenecektir⁸⁷. Ayrılma akçesi karşılığı olarak başka bir şirketin payı, pay senedi veya tahvil gibi başka bir menkul değer de verilebilecektir⁸⁸.

Zorunlu ayrılma akçesinin düzenlendiği hallerde ortak, çıkarılmasına itiraz edemeyecek olsa da ayrılma akçesinin tutarına itiraz edebilir⁸⁹.

⁸⁴ Turan, **a.g.m.**, s. 609; Al Kılıç, **a.g.e.**, s. 55; TTK m. 141 gerekçesi “*Bu nisapla alınan bir karara çıkarılmaları birleşme sözleşmesinde ismen belirtilmiş bulunan ortaklar itiraz edemezler. Bu yüksek nisap, âdeta onların haklarını kaldırmakta ve yüzde doksanınin istemediği bir kişinin şirkette kalmasına izin verilmemektedir. Türk hukukunda yeni olan bu çıkarma yetkisi, şirket iç barışını sağlamaya yöneliktir. Çıkarmaya itiraz edemeyen ortağın, ayrılma akçesinin tutarına itiraz hakkının var olduğu şüphesizdir*”.

⁸⁵ Karababa, **a.g.e.**, s. 181.

⁸⁶ Çoştan, **a.g.e.**, s. 179.

⁸⁷ Bu nedenle devralan şirketin ayrılma akçesini ödemek için birleşmeden sonra serbestçe tasarruf edilebilir sermayesinin yeterli olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir (Çoştan, **a.g.e.**, s. 179). Ayrılma akçesinin devrolunan şirket tarafından ödeneceği yönünde ise bkz. Çelik, **a.g.e.**, s. 269. Ayrılma akçesinin ödenmesine ilişkin ayrıca bkz.: yuk. İkinci Bölüm 2.2.4. Ayrılma Akçesinin Hesaplanması ve Ödenmesi, s. 36- 37.

⁸⁸ TTK m. 141 gerekçesi.

⁸⁹ TTK m. 141 gerekçesi.

3. Kanunen Düzenlenen Çıkarılma Halleri

3.1. Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Ortağın Çıkarılması (TTK m. 640/3)

3.1.1. Genel Olarak

TTK m. 640/3 hükmünde haklı sebeplerin varlığı halinde ortağın mahkeme kararı ile şirketten çıkarılabileceği düzenlenmiştir. Kanun koyucu nasıl haklı sebeplerin varlığı halinde ortağa çıkma hakkı tanımışsa buna paralel olarak şirkete de haklı sebeplere dayanarak ortağı çıkarma hakkı tanımıştır.

Bir ortağın davranışı veya kişiliğinin şirketin devamını veya ortaklar arasındaki barışın sağlanmasını tehlikeye düşürmesi halinde bu ortak, şirketten çıkarılabilecektir⁹⁰. Böylece ortağın çıkarılması ile şirketin huzur ve barış içinde çalışması ve devamlılığı sağlanabilecektir⁹¹.

Haklı sebeple ortağın çıkarılması, ortağın iradesi dışında ve şirketin iradesi doğrultusunda gerçekleşmektedir. Ancak şirketin çıkarma iradesi, sonucun gerçekleşmesi için tek başına yeterli değildir. Bu halde önce şirket tarafından ortağın çıkarılması için dava açılması yönünde bir genel kurul kararı alınacak ve bu karara dayanılarak mahkemeden ortağın çıkarılması talep edilecektir.

Haklı sebeplerin varlığı halinde şirketin ortağı çıkarma hakkı, şirket sözleşmesi ile kaldırılamaz⁹². Bu hak, şirkete tanınan bozucu yenilik doğuran bir haktır.

3.1.2. Haklı Sebep Kavramı

Haklı sebep kavramına ilişkin olarak ortağın çıkma hakkı incelenirken açıklamalarda bulunulmuştu. Orada yapılan açıklamalar, ortağın şirket tarafından çıkarılması için de geçerlidir. Ancak, haklı sebeple çıkma hakkından farklı olarak şirket tarafından ortağın çıkarılmasında haklı sebep kavramı daha dar yorumlanmalıdır.

⁹⁰ Pulaşlı, **Şerh III**, N. 139, s. 2793.

⁹¹ TTK m. 640 gerekçesi.

⁹² Taşdelen, **a.g.e.**, s. 221; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 66; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 186, dn. 10.

Ortağın haklı sebeple çıkma talebinde haklı sebepler gerek ortağın şahsından gerekse de şirketin işleyişinden ve ortaklar arasındaki ilişkilerden kaynaklanabilmekteydi. Haklı sebeplerle ortağın çıkarılması halinde ise haklı sebepler ortağın şahsından veya davranışlarından kaynaklanan yani ortağın şahsına ait alanda gerçekleşen subjektif nedenlerdir⁹³. Ortağın, şirketten kaynaklanan nedenlerle ortaklıktan çıkarılması mümkün değildir⁹⁴. Bu nedenle şirketin devamlı zarar etmesi, ortağın çıkma davasında haklı sebep oluşturacakken, limited şirketin açacağı çıkarma davasında bu durum haklı sebep olarak kabul edilemez. Ortaklar arasındaki ilişkiler açısından ise, örneğin ortaklar arasında süregelen uyuşmazlık eğer doğrudan çıkarılmak istenen ortağın kusurundan kaynaklanmıyorsa çıkarılması için haklı sebep olarak kabul edilmeyecektir⁹⁵.

Ortağın şahsından veya davranışlarından kaynaklanan nedenlerin haklı sebep olarak kabul edilebilmesi için bu sebeplerin, şirket açısından o ortakla ortaklık ilişkisinin devamını çekilmez kılması ve çıkarılmanın adil bir durum yaratacak olması gerekmektedir⁹⁶.

3.1.3. Haklı Sebep Olarak Kabul Edilebilecek Haller

3.1.3.1. Subjektif Açıdan Haklı Sebepler

Şirket sözleşmesine dayanan ilişkide ortaklar arasında ortak amaç söz konusudur. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için ortak çaba unsuru (Affectio Societatis) gerekmektedir. Bu nedendir ki, ortakların şirketin amacını gerçekleştirilmesi konusunda yeterli çabayı göstermemesi veya şirket amacına aykırı hareket etmesi durumlarında bu unsur ihlal edilmiş olacaktır. Ortakların haklı sebeple şirketten çıkarılması ve haklı sebeple şirketin feshine ilişkin düzenlemelerin temelinde de ortak çaba unsuru vardır⁹⁷. Ortağın ortak çaba unsurunu ihlal eden davranışları, şahsından kaynaklanan sebeplerde olduğu gibi çıkarılması için haklı sebep olabilecektir.

⁹³ Doğanay, **a.g.e.**, s. 1490; Tarhan, **a.g.m.**, s. 191; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 71; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-47, s. 496; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 774; Çamoğlu, **a.g.e.**, s.53; Üçışık, **a.g.m.**, s. 200; Tekil, **a.g.e.**, s. 79.

⁹⁴ Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 53.

⁹⁵ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 56.

⁹⁶ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 71, dn. 173, s. 73; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 223.

⁹⁷ Kayar, **a.g.e.**, s. 318.

Haklı sebeplerin neler olduğu, her somut olay özelinde hâkim tarafından takdir edileceğinden bu sebepleri saymak suretiyle belirtmek mümkün değildir. Ancak yapılan açıklamalar ışığında gerek doktrin gerekse de Yargıtay kararlarında haklı sebep olarak kabul edilen halleri örnek olması açısından belirtmek gerekir.

Bir ortağın ehliyetsizliği⁹⁸, iflası, devamlı hastalığı veya yaşlılığı nedeniyle şirketteki görevlerini yerine getirememesi⁹⁹, hileli veya ahlaka aykırı davranışlarda bulunması¹⁰⁰, güven ilişkisini ağır derecede zedeleyici davranışlarda bulunması¹⁰¹, diğer ortaklara haksız fiilde bulunması, rencide edici sözler sarfetmesi¹⁰², ortaklığın işleyişini genel kurul kararlarına sürekli itiraz ederek engellemesi¹⁰³, ortağın şirket müşteri ve çalışanları ile olan ilişkisinin şirketi olumsuz etkilemesi¹⁰⁴, ortağın şirketin adını zedeleyen bir hayat tarzı sürmesi¹⁰⁵, yükümlülüklerini yerine getirmemesi bu kapsamda örneğin sadakat yükümlülüğünün ihlali, rekabet yasağının ihlali halleri¹⁰⁶ ortağın çıkarılması için haklı sebeplere örnek olarak verilebilir¹⁰⁷.

⁹⁸ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-47, s. 496.

⁹⁹ Pulaşlı, **Şerh III**, N. 143, s. 2794; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 224. Ortağın sırf hasta olması veya yaşlı olması başlı başına çıkarılması için bir gerekçe olamaz. Bu sebeplerin, ortağın şirkette olan görevlerini yerine getirememesine veya şirket sözleşmesi ile ortakta aranan özellikleri yitirmesine neden olması gerekmektedir (Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 71-72). 6762 sayılı eTK m. 522’de ortaklardan birinin iflası halinde iflas idaresi veya ortaklardan birinin payını haczettiren alacaklı tarafından şirketin feshinin istenebileceği düzenlenmişti. eTK m.523/4 ise infisahın önlenmesi amacıyla şirketin, hakkında iflas veya haciz yolu ile takip yapılan ortağı şirketten çıkarabileceği düzenlenmişti. 6102 sayılı kanunda ise bu hükümlere yer verilmemiştir. Ancak ortağın iflası, payının haczi veya sermaye borcunun ödenmemesi halleri somut olay özellikleri dikkate alınarak ortağın çıkarılması için haklı sebep olarak değerlendirilebilecektir (Çamoğlu, **Çıkarılma**, s. 13, 14; Eriş, **Şirketler**, s. 3136-3137). Ortağın sermaye borcunu ödememesi nedeniyle temerrüde düşmesi halinde ıskat prosedürü (TTK m. 585 yollaması ile m. 483 uyarınca) uygulanacağından, sermaye borcunun ödenmemiş olmasının çıkarılma için haklı sebep olarak kabul edilemeyeceği yönünde bkz. Y. 11.HD., E. 2016/ 1728, K. 2017 / 4475, T. 18.09.2017, (Çevrimiçi) www.sinerjimevzuat.com.tr, 15 Şubat 2019.

¹⁰⁰ Yıldız, **a.g.e.**, s. 159.

¹⁰¹ Y.11. HD., 11.06.2001 T., 2001/3297 E., 2001/5291 K., (Çevrimiçi) www.sinerjimevzuat.com.tr, 15 Şubat 2019; Y. 11. HD., 15.5.2017 T., 2015/15797 E., 2017/2896 K., (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 10 Şubat 2019; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 73; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 224; Erdil, **a.g.e.**, s. 70.

¹⁰² Erdil, **a.g.e.**, s. 70.

¹⁰³ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 225; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 93.

¹⁰⁴ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 224.

¹⁰⁵ Çamoğlu, **Çıkarılma**, s. 11.

¹⁰⁶ Şener, **Limited**, s. 909; Yasan, **a.g.e.**, s. 294; Erdil, **a.g.e.**, s. 69; Şahin, **a.g.m.**, s. 194. TTK m. 626 uyarınca müdürler şirketle rekabet oluşturan bir faaliyette bulunamayacaklardır. Ortaklar açısından ise rekabet yasağının söz konusu olması için bu yasağın şirket sözleşmesinde düzenlenmesi gerekmektedir (TTK m. 613/2 ve TTK m. 577/1-g) Bu nedenle müdürler dışındaki ortaklar için rekabet yasağına aykırılığın haklı sebep olarak kabul edilebilmesi, şirket sözleşmesinde rekabet yasağının düzenlenmiş olmasına bağlıdır [Şener, **Limited**, s. 909; Y. 11. HD, 8.6.2000 T., 2000/4138 E.,2000/5287 K. (Çevrimiçi) <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>, 15 Şubat 2019]. Bu konuda müdürler

3.1.3.2. Haklı Sebebin Oluşmasında Kusur

Çıkarılması istenen ortağın kusurlu olması gerekmez¹⁰⁸. Ortağın hastalığı halinde olduğu gibi kusuru olmadan da haklı sebepler ortağın şahsında oluşabilecektir. Bu nedenle bazı hallerde kusursuz ortağın da haklı sebeple çıkarılması mahkemeden istenebilecektir¹⁰⁹.

Kusurlu olmak çıkarılmak için bir şart olmamakla birlikte hiç kusuru olmayan bir ortağın, diğer ortakların kusurundan kaynaklanan haklı sebeplerle çıkarılması mümkün olmamalıdır. Kusurun diğer ortaklarda olduğu hallerde, davalı ortağın çıkarılmasına karar verilemez¹¹⁰. Müşterek kusurun bulunduğu hallerde ise daha ağır kusuru olan ortağın şirketten çıkarılması gerekmektedir.

Ortağın kusurlu olması ise haklı sebeple çıkarılması için şüphesiz ki bir gerekçe olacaktır. Bunun yanında kusurun önemli olduğu bir diğer hal, ortağın kusuru nedeni ile şirketin zarara uğramış olmasıdır. Ortağın kusuru, şirketi zarara uğratmışsa bu zararın tazmini ortaklardan talep edilebilir¹¹¹. Ancak şirketin zarara uğraması, haklı sebebin değerlendirilmesinde bir koşul değildir¹¹².

3.1.4. Haklı Sebeple Çıkarma Hakkının Kullanılması

3.1.4.1. Genel Olarak

Haklı sebeplerin varlığı halinde bu hakkın nasıl kullanılacağına ilişkin olarak TTK m. 640/3 hükmünde mahkemeye başvurulması gerektiği belirtilmektedir. TTK m. 616/1-h uyarınca da bir ortağın şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulması genel kurulun devredilemez yetkilerindendir. Önemli kararları düzenleyen TTK m. 621/1-h hükmünde ise ortağın şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulmasına ilişkin alınacak karar, önemli kararlardan sayılmıştır. Bu maddeler birlikte değerlendirildiğinde haklı sebeplerin varlığı halinde ortağın

dışında ortaklar için şirket sözleşmesinde rekabet yasağı öngörülmemiş olsa bile; ortağın haksız rekabette bulunmasının, sadakat borcunun ihlali veya ihanet niteliğinde olması durumunda somut olay özelliklerine göre haklı sebep olarak değerlendirilebileceği yönünde bkz. Çamoğlu, **Çıkarılma**, s. 11, dn. 12.

¹⁰⁷ Başkaca örnekler için bkz. Aker, **a.g.m.**, s. 99.

¹⁰⁸ Yıldız, **a.g.e.**, s. 159; Uçar, **a.g.e.**, s. 371.

¹⁰⁹ Kayar, **a.g.e.**, s. 509; Çamoğlu, **Çıkarılma**, s. 12.

¹¹⁰ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 56.

¹¹¹ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 87.

¹¹² Erdil, **a.g.e.**, s. 75.

ıkarılması için öncelikle genel kurul tarafından usulüne uygun karar alınması ve bu karara istinaden ortağın çıkarılması talebi ile dava açılması gerektiğiy sonucuna ulaşılmaktadır.

3.1.4.2. Genel Kurul Kararı

Yasa koyucu, ortağın çıkarılmasına ilişkin mahkemeye yapılacak başvurunun, şirketi yönetim ve temsile yetkili olan müdürler tarafından değil ancak genel kurul tarafından alınacak karar üzerine şirket tarafından yapılabileceğini düzenlemiştir.

Ortağın çıkarılmasına ilişkin haklı sebeplerin oluşması halinde, genel kurul ortağın çıkarılması yönünde dava açıp amama konusunda takdir hakkına sahiptir¹¹³. Bu nedenle haklı sebepler oluşmuş olsa da şirket, ortağın çıkarılmasını talep etmeyebilecektir. Ancak burada eşit işlem ilkesine uygun davranmak gerekir. Her iki ortak açısından tek bir haklı sebep söz konusu ise şirket ya iki ortak hakkında çıkarma talep etmeli ya da ikisi hakkında da etmemelidir¹¹⁴. Doktrinde, haklı sebep oluşmasına rağmen genel kurulun takdir hakkı kapsamında çıkarma davasının açılmasına ilişkin bir karar almaması halinde bu durumun, diğerk ortağın çıkma talebi veya şirketin feshi için haklı sebep olarak değerkendirilebileceğiy belirtilmektedir¹¹⁵.

Genel kurul tarafından ortağın çıkarılması için dava açılmasına ilişkin karar alınacaksa bu karar, TTK m. 621/1-h uyarınca önemli kararlardandır. Bu nedenle kararın *“temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğuy”* tarafından alınması gerekmektedir¹¹⁶. Oydan yoksunluk halleri arasında sayılmadığından kendisi hakkında karar alınacak ortağın da ilgili kararın alınmasında oy hakkı vardır.

Haklı sebeplerin varlığı halinde alınacak genel kurul kararı, ortak hakkında çıkarılma davası açılmasına yneliktir¹¹⁷. Bu kararda haklı sebeplerin neler olduğunun da belirtilmesi gerekir¹¹⁸. Mahkeme tarafından sadece genel kurul kararında belirtilmiş sebeplerin haklı sebep niteliğinde olup olmadığiy

¹¹³ ztrk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 67; Pulaşlı, **şerh III**, N. 140, s. 2793.

¹¹⁴ Pulaşlı, **şerh III**, N. 140, s. 2794.

¹¹⁵ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 222; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 385; ık, **a.g.m.**, s. 202.

¹¹⁶ Bu konuda ayrıca bkz.: yuk. c Bölüm 2.1.3.1. Genel Kurul Kararının Alınması, s. 79 vd.

¹¹⁷ Tekil, **a.g.e.**, s. 79.

¹¹⁸ Kayar, **a.g.e.**, s. 509; şener, **Limited**, s. 904.

incelenecektir¹¹⁹. Genel kurul kararında belirtilmeyen sebeplerin davada ileri sürülmesi halinde ise bu sebeplerin incelenmesi mümkün değildir.

Usulüne uygun alınmış genel kurul kararı, ortağın çıkarılması davasının dinlenme şartıdır¹²⁰. Genel kurul kararı olmaksızın davanın açılması halinde HMK m. 115/2 uyarınca dava şartı eksikliğinin giderilmesi için kesin süre verilmeli, bu süre içinde eksikliğin giderilmemesi halinde ise dava, dava şartı yokluğu nedeni ile usulden reddedilmelidir¹²¹.

Ortak, hakkında alınan çıkarılma davası açılmasına ilişkin genel kurul kararına karşı iptal veya butlanın tespiti davası açabilir¹²². TTK m. 640/2 hükmünde olduğunun aksine, çıkarılma davası açılmasına ilişkin genel kurul kararına karşı iptal davası açılabileceğine ilişkin özel bir hüküm yoktur. Bu kararın ortağa tebliği de gerekmemektedir. Bu nedenle açılacak iptal davasına TTK m. 622 göndermesi ile TTK m. 445 ve devamı hükümleri uygulanacaktır. Ortağın iptal veya butlanın tespiti davası açmış olması halinde bu davanın sonucu, şirket tarafından açılan çıkarma davasında bekletici mesele yapılmalıdır¹²³.

¹¹⁹ Şener, **Limited**, s. 911.

¹²⁰ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1678f, s. 440; Tarhan, **a.g.m.**, s. 190; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 769; Şahin, **a.g.m.**, s. 196.

¹²¹ Şener, **Limited**, s. 905-906; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 86; “Dava, davacı limited şirketin ortağı ve müdürü olan davalının şirketi zarara uğrattığı iddiasına dayalı haklı sebeple şirket ortaklığından çıkarılması istemine ilişkindir. Haklı sebeple ortaklıktan çıkarma için limited şirket tarafından mahkemeye başvurulmadan önce limited şirket genel kurulunda TTK 621/1-h maddesi uyarınca ve nitelikli çoğunluk tarafından bu kapsamda bir kararın alınması dava şartıdır. Mahkemece 31.05.2013 tarihli çağrısız yapılan genel kurulda davalının ortaklıktan çıkarılmasına ilişkin maddenin gündeme alınmasına davalının muhalefette bulunduğu, dolayısıyla bu konuda şirket genel kurulunun karar alamayacağı, davalının bu karara istinaden şirketten ihracı için açılan bu davada dava şartının bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş olup, mahkemenin değerlendirmesi yerinde olmakla birlikte, bu durum hemen davanın reddini gerektirmez. Böyle bir genel kurul kararının varlığı HMK 114/2 uyarınca maddi hukuka ilişkin bir dava şartı olmakla birlikte bu eksikliğin sonradan da tamamlanması mümkün olduğundan hemen davanın reddi yerine HMK m.115/2 uyarınca, mahkemece, talebi halinde davacı şirkete, ortaklıktan çıkarma davasına izne dair usulüne uygun şekilde alınan genel kurul kararını sunması için makul bir kesin mehil verilerek öncelikle dava şartı eksikliğinin giderilmesinin beklenilmesi, şayet kesin süre içerisinde bu eksiklik giderilmemişse davanın usulden reddine, giderilmiş olması halinde ise işin esasına girilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle hüküm kurulması doğru görülmemiş kararın bozulması gerekmiştir.” [Y. 11.HD., E. 2016/2195, K. 2017/5984, T. 01.11.2017, (Çevrimiçi) www.sinerjimevzuat.com.tr, 15 Haziran 2019.]

¹²² Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 84; Erdil, **a.g.e.**, s. 80. Ortağın çıkarılmasının gerekip gerekmediğinin çıkarma davasına bakan mahkeme tarafından incelenecek olması nedeni ile genel kurul kararına karşı iptal davası açılmasının gerekmediği yönünde bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 385; Tekil, **a.g.e.**, s. 79.

¹²³ Şener, **Limited**, s. 906. İptal veya butlan davası çıkarılma davasında mahkeme tarafından resen incelenecek hususlara ilişkinse bu davaların sonucunun beklenmesi gerekmez (Tarhan, **a.g.m.**, s. 190).

3.1.4.3. Çıkarılma Davası

Genel kurul kararı alındıktan sonra şirket tarafından çıkarılma davası açılacaktır. Şirkete ortağı çıkarma hakkı tanınırken, ortak da tamamen korumasız bırakılmamıştır. Haklı sebebin oluşup oluşmadığının hâkim tarafından takdir edilmesi ve bu halde mahkeme tarafından çıkarılma kararı verilecek olması ortak açısından bir koruma oluşturmaktadır.

Ortağın çıkarılmasına mahkeme tarafından karar verilmesi kanunun açık hükmü gereği olduğundan genel kurul kararının çıkarma için yeterli olduğuna ilişkin sözleşme hükümleri geçersizdir.

Mahkeme, önüne gelen uyuşmazlıkta öncelikle genel kurul kararının mevcut olup olmadığını ve bu kararın usulüne uygun olarak alınıp alınmadığını inceleyecektir. Mahkemece davanın dinlenilme koşulu olan genel kurul kararının usule uygun olduğuna kanaat getirilmesinden sonra esastan incelemeye geçilecektir¹²⁴. Burada mahkeme, şirketin ileri sürdüğü sebeplerin gerçekleşip gerçekleşmediğini, her iki tarafın menfaatlerini göz önünde bulundurarak sebebin ortak ile şirket arasında ortaklık ilişkisinin devamını çekilmez kılıp kılmadığını¹²⁵ ve çıkarılmanın son çare olup olmadığını inceleyecektir. Dava konusu haklı sebep, davanın açıldığı anda ve dava karara bağlanırken mevcut olmalıdır¹²⁶.

Haklı sebebin varlığı halinde hâkim tarafından ortağın çıkarılmasına karar verilebilmesi için başkaca bir inceleme yapılması gerekecek midir? Bu soruyu ortağın pay karşılığının şirket tarafından ödenememesinin çıkarılma davasına etkisi açısından incelemek gerekmektedir. Bu konu hakkında doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüş, iddia edilen haklı sebebin gerçekleşmesinin yeterli olmadığını, ortağın payının karşılığı ayrılma akçesinin şirket tarafından ödenemeyecek olması veya payın devredilemeyeceğinin tespiti halinde çıkarılma kararı verilemeyeceğini, davanın reddinin gerektiğini belirtmektedir¹²⁷. Bizim de katıldığımız diğer görüş ise, ayrılma kararı ile ayrılmanın sonucu olarak ödenen ayrılma akçesinin karşılanabilir olması arasında zorunlu bir bağlantı olmaması ve

¹²⁴ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1678f, s. 440; Çamoğlu, **Çıkarılma**, s. 10.

¹²⁵ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 55.

¹²⁶ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 87; Uçar, **a.g.e.**, s. 114.

¹²⁷ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 158; Cenkci, **a.g.m.**, s. 41.

ayrılma akçesinin ödenmesine ilişkin kaynakların kanunen belirlenmiş olması nedenleri ile şirketin ödeme yetersizliğinin mahkemenin çıkarma kararı vermesi için bir engel olmadığı yönündedir¹²⁸.

Yenilik doğuran hakların bir kısmı ancak dava yoluyla kullanılmaktadır. Bu davalar inşai davalar olup hukuki durum değişikliği kararın kesinleştiği anda doğacaktır. Çıkarılma davası sonunda verilen karar, çıkarılmanın gerçekleşmesini sağlayan irade olup bozucu yenilik doğuran bir karardır. Bu nedenle inşai dava niteliğinde olan çıkarılma davası sonucunda verilen karar kesinleşmekle iç ilişkide sonuçlarını doğuracaktır.

3.1.4.3.1. Haklı Sebep Çıkarma Davasının Son Çare Olması

Haklı sebep ortağın çıkarılmasının, çıkarılmanın ortağın haklarına müdahale niteliğinde olması nedeni ile son çare olması gerektiği kabul edilmektedir. Ortaklık ilişkisinin devamını çekilmez kılan yani haklı sebep oluşturan durumların, şirketin devamlılığına zarar vermeden ve çıkarılma dışında daha hafif yöntemlerle giderilmesi mümkün ise şirketin çıkarma talebi reddedilmelidir¹²⁹. Bu kapsamda şirket içindeki istenmeyen durum müdür olan ortaktan kaynaklanıyor ve müdürün azledilmesi ile olumsuzluk giderilebiliyorsa müdür hakkında çıkarılma kararı verilemeyecektir¹³⁰. Belirtelim ki, bu örnekte çıkarmanın son çare olmasından değil - sorun ortaklık sıfatından kaynaklanmadığı için- çıkarma şartlarının hiç oluşmadığından da söz edilebilir. Çıkarmanın son çare olması olgusu bu bakış açısıyla da ele alınabilir.

3.1.4.3.2. İki Ortaklı Limited Şirketlerde Çıkarılma Davası

İki ortaklı limited şirkette TTK m. 621 uyarınca çıkarma kararı almak için aranan oy ve sermaye çoğunluğuna ilişkin nisabı sağlayan ortak, alacağı genel kurul kararı ile dava açarak diğer ortağı şirketten çıkarabilmelidir¹³¹.

Şener, iki ortaklı şirketlerde çıkarma davasının aslında diğer ortak tarafından açılarak takip edileceğini, bu nedenle de genel kurul kararı aranmaması gerektiğini

¹²⁸ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1680i., s. 449.

¹²⁹ Şener, **Limited**, s. 903; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 223; Erdil, **a.g.e.**, s. 83; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 92; Doğanay, **a.g.e.**, s. 1492.

¹³⁰ Şener, **Limited**, s. 903; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 93.

¹³¹ Şahin, **a.g.m.**, s. 195-196.

belirtmektedir¹³². Ancak Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, iki ortaklı limited şirketlerde de TTK m. 621 uyarınca ağırlaştırılmış nisapla genel kurul kararı alınması ve davanın şirket tarafından açılması gerektiğini belirterek¹³³ iki ortaklı şirkette ortak tarafından açılan davanın aktif husumet yönünden reddi gerektiğine¹³⁴ karar vermektedir. Bu nedenle ortak tarafından çıkarılma davası açılmasının mümkün olmadığını belirtmek gerekir.

Yargıtay, iki ortaklı limited şirketlerde çıkarılma davası açılması için TTK m. 621 uyarınca ağırlaştırılmış nisapla karar alınmasının mümkün olmadığına içtihat etmektedir¹³⁵. Bu nedenle iki ortaklı limited şirketlerde açılan haklı sebeple çıkarılma

¹³² Şener, **Limited**, s. 907

¹³³ “.. Dava, davalının davacı Şirketin ortaklığından 6102 sayılı Yasa'nın 640/3'üncü maddesi hükmü uyarınca haklı nedenle çıkarılması istemine ilişkin olup, somut olayda davalının davacı şirketin % 10, dava dışı ortağın ise % 90 oranında paydaşı olduğu, davacı Şirket ana sözleşmesinde ortağın haklı nedenle şirketten çıkarılmasına ilişkin bir düzenlemenin yer almadığı dosya kapsamı ile sabittir. Taraflar arasındaki öncelikli uyuşmazlık, davacı Şirket'in işbu davayı açmadan önce 6102 sayılı TTK'nın 621/h maddesi hükmü uyarınca mahkemeye başvurma kararını genel kurulda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin veya oy hakkı bulunan sermayenin tamamının salt çoğunluğu ile almasına gerek olup olmadığı noktasında toplanmaktadır. Mahkemece, davanın TTK'nın 640'ncı maddesi hükmü uyarınca açılması ve şirket ana sözleşmesinde bir ortağın hangi hallerde ortaklıktan çıkarılabileceği hususunda bir düzenlemenin bulunmaması nedeniyle genel kurul kararına ihtiyaç bulunmadığı sonucuna varılarak doğrudan işin esasına girilmek suretiyle yazılı şekilde hüküm tesis edilmiştir.

Oysa, anılan Yasa'nın 640'ncı maddesinde bir ortağın şirketten çıkartılması konusu özel olarak hüküm altına alınmış olup, anılan hükme göre şirket ana sözleşmesine konulacak bir hükümle bir ortağın genel kurul kararı ile şirketten çıkarılmaya ilişkin sebepler konulabilir. Aynı hükmün 3'ncü fıkrasında da anasözleşmede çıkarmaya ilişkin hüküm bulunmasa dahi şirketin istemi üzerine ortağın mahkeme kararı ile haklı sebeplere dayanarak şirketten çıkarılması mümkün hale getirilmiştir. Ancak, ortaklardan birinin haklı sebeple ve mahkeme kararı ile şirketten çıkarılabilmesi için şirketin, genel kurulunda ortak hakkında haklı sebeple çıkarılması davası açılması için mahkemeye başvuru kararını genel kurulda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan sermayenin tamamının salt çoğunluğu ile alınması şarttır.(TTK'nın madde 621/1-h) Bu bağlamda anılan yasal düzenlemeler çerçevesinde ana sözleşmede çıkarmaya ilişkin hüküm olmasa bile işbu davanın açılabilmesi için davalı hakkında çıkarma davası açılması yönünde bir karar alınmasının dava şartı olduğunun kabulü gerekir.” [Y. 11. HD, 28.04.2016 T., 2015/10688 E., 2016/4780 K., (Çevrimiçi) <http://www.sinerjimevzuat.com.tr> , 20 Nisan 2019].

¹³⁴ Y. 11. HD., 11.04.2019 T., 2018/940 E., 2019/2893 K., (Çevrimiçi) www.sinerjimevzuat.com, 7 Ağustos 2019.;Y. 11. HD, 08.02.2016 T., 2016/24 E., 2016/1120 K. (Berberoğlu Yenipınar, **a.g.e.**, s. 232-233); Y. 11. HD., 06.02.2017 T., 2016/2664E, 2017/607 K. “Davacı şirketin ve davalının ... Otelcilik Ltd. Şti'nin ortakları oldukları anlaşılmaktadır. Limited şirket ortağının çıkarılmasına dair yasal düzenleme TTK 640 maddesinde düzenlenmiştir. Bu yasal düzenleme gözetildiğinde limited şirket ortağının diğer ortak aleyhine haklı sebeple çıkarma davası açması olanaklı değildir. Böyle bir davanın ancak ... Otelcilik Ltd. Şti. tarafından açılması gerekir. Somut olayda davacı ortağın şirket adına açtığı bir dava da bulunmadığından aktif husumet yönünden davanın reddi gerekmektedir.” (Tarhan, **a.g.m.**, s. 212-213).

¹³⁵ Bu konuda ayrıca bkz. yuk: Üçüncü Bölüm 2.1.3.1.2. İki Ortaklı Limited Şirketlerde Çıkarma Kararı, s. 82-83' deki açıklamalarımız. Nitekim bazı Yargıtay kararlarının karşı oy metinlerinde de iki ortaklı limited şirketlerde çıkarılma davası açılması için TTK m. 621 uyarınca karar alınmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle bu şirketlerde genel kurul kararı aranması gerekmediği

davalarında Yargıtay kararları, usulüne uygun alınmış bir genel kurul kararı olmaması nedeni ile davaların dinlenemeyeceği yönündedir¹³⁶.

Yukarıda belirtildiği gibi genel kurul kararının alınmasında TTK m. 621 uyarınca oy ve sermaye çoğunluğu aranmakta olup kişi sayısı, çoğunluğun belirlenmesinde bir kıstas değildir¹³⁷. Kanaatimizce, tek ortaklı şirkete cevaz veren kanunun¹³⁸, yine kanunen tanınan hakkın kullanılmasını engellemeyi amaçlar şekilde

belirtilmektedir. Y. 11. HD., 08.02.2016 T., 2016/24 E., 2016/1120 K. numaralı kararının karşı oyunda “6102 S. TTK’nın 640.maddesi uyarınca, ortaklıktan çıkarmaya şirket genel kurulunun yetkili olduğu dile getirilmiş ise de, davaya konu şirketin iki ortaklı olması, davacı ortağın %99, diğer ortağın (davalı) da %1 paya sahip olması, ortaklığı oluşturan pay sahiplerinin tamamının davada temsil ediliyor olması, davacı yönetici ortağın şirketi temsilen dava açmış olması, bir ortağın şirketten haklı sebepten çıkartılması için TTK 621/1-h maddesi uyarınca şirket genel kurulunda 2/3 oyçokluğu ile karar alınmasının gerekmesi, iki ortaklı böylesi bir ortaklık yapısında aranılan nisabın sağlanmasının imkansız olması karşısında, genel kurul kararı aranmasının somut olay adaleti açısından uygun olmadığı, yerel mahkeme kararının hukuka uygun olduğu ve onanması gerektiği kanaatinde olduğumdan yerel mahkeme kararını bozan aksi yöndeki Dairemiz çoğunluk görüşüne katılmıyorum.” (Berberoğlu Yenipınar, **a.g.e.**, s. 232-233); Y. 11. HD., 06.02.2017 T., 2016/2664 E., 2017/607 K. kararının karşı oyu; “TTK m. 621 uyarınca, her ne kadar ortaklıktan çıkarma isteğiyle mahkemeye başvurmak için şirket genel kurulunun, hem sermaye payı, hem de ortak sayısı yönünden nitelikli çoğunluk oyu aranmış ise de, bu hükmün iki ortaklı şirketler yönünden uygulanmaması gerekir. Zira, aksi halde, iki ortaklı şirketler yönünden haklı sebeple şirketten çıkarma davacısı açma imkânı bulunmayacaktır. İki ortaklı şirketlerde, TTK m. 640/3’ün uygulanması yönünden şirket genel kurulunun herhangi bir işlevinin olması düşünülmemelidir, bir ortağın diğerine haklı sebeple ortaklıktan çıkarma davası açabilme hakkının olduğu kabul edilmelidir (O. H. Şener, Ortaklıklar Hukuku, s. 725). 6762 Sayılı TTK m. 551 zamanında da ortaklar kurulunda ekseriyetle karar alınması şartına rağmen, öğretide, bir ortağın, diğer ortağın çıkartılması için mahkemeye başvurabileceği kabul edilmiş, şirketin tek ortağa inmesi halinde feshinin gündeme geleceğine işaret edilmiştir (İ. Doğanay, TTK, II Cilt, s. 1490-1491, 1380). Anılan nedenlerle, somut davada aktif husumet ehliyetinin varlığının kabulü ile, mahkeme kararının haklı sebep kavramı yönünden denetlenmesi gerekirken, husumet yönünden davanın reddi gerektiği gerekçesiyle, mahkeme kararını onayan Dairemiz çoğunluk görüşüne katılmıyorum.” (Tarhan, **a.g.m.**, s. 212,213) Karşı oy metinlerinde belirtildiği gibi iki ortaklı şirketlerde ortağın çıkarılması davası açılması için genel kurul kararının aranması gerekmediğinin kabulü halinde, benzer durum söz konusu olduğundan iki ortaklı şirketlerde ortağın şirket sözleşmesinde belirtilen sebeplerle çıkarılması halinde de genel kurul kararının aranmaması gibi bir sonuca ulaşılabilecektir. Ancak, ortağın çıkarılması için genel kurul tarafından karar alınması gerektiği TTK m. 616, m. 621 ve m. 640 hükümlerinde açıkça belirtildiğinden, kanaatimizce, karşı oy metinlerinde genel kurul kararının aranmaması gerektiği yönündeki görüşler isabetsizdir.

¹³⁶ Y. 11. HD., 13.12.2017 T., 2016/4753 E., 2017/7190 K. “...öte yandan limited şirketlerde bir ortağın haklı nedenlerle şirket ortaklığından çıkarılması için, 6102 sayılı TTK’nın 640/3, 621/1-h maddeleri gereğince, ağırlıklı nisap ile alınmış bir genel kurul kararının varlığının dava şartı olarak öngörülmüş olması nedeniyle, iki ortaklı limited şirketler bakımından bu şartın tahakkukunun mümkün bulunmamasından ötürü, somut davanın dinlenemez nitelikte olmasına göre, davacı şirket müdürünün vekilinin tüm temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.” [(Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 2 Mart 2019.]

¹³⁷ 6762 sayılı kanun döneminde ise m. 551/3’de “esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak ekseriyeti tarafından muvafakat edilmek şartıyla”, yani hem sermaye hem de kişi çoğunluğu aranarak, bir ortağın haklı sebeplerle çıkarılması için şirket tarafından mahkemeye başvurulabileceği düzenlenmişti.

¹³⁸ TTK’da tek kişi ortaklığı hakkında açıklamalar için bkz. Fatih Aydoğan, **Tek Kişi Ortaklığı**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012, s. 170-192.

kaleme alındığının kabulü de isabetsiz olacaktır. Bu nedenle kanaatimizce, bir ortak tarafından TTK m. 621/1-h uyarınca oy ve sermaye çoğunluğu sağlanarak karar alınmışsa dava görülebilmelidir.

3.1.4.3.3. İhtiyati Tedbir

Dava sonucunda verilecek çıkarma kararı, bozucu yenilik doğuran nitelikte olup kesinleşmekle sonuçlarını doğuracaktır. Bu nedenle mahkeme kararı kesinleşene kadar ortaklık sıfatı devam etmektedir¹³⁹. Yargılamaların uzun zaman alması göz önünde bulundurulduğunda, dava süresince ortağın hak ve borçlarının devam etmesi her iki taraf açısından da olumsuzluklar yaratabilir. Bu nedenle, TTK m. 638/2 uyarınca çıkma davasında istem üzerine mahkemece hak ve borçların dondurulması veya ortağın durumunun teminat altına alınmasına karar verilebileceği düzenlenmesine rağmen çıkarılma davasında benzer bir hükmün olmaması eleştirilmektedir¹⁴⁰. Oysa mehzaz kanunda bu düzenleme hem çıkma hem de çıkarılmayı kapsayacak şekilde kaleme alınmıştır. Ancak bu konuda doktrinde, çıkma hakkına ilişkin TTK m. 638/2 hükmünün ikinci cümlesinin kıyasen çıkarılma davalarına da uygulanması gerektiği belirtilmektedir¹⁴¹. Haklı sebeple çıkma davasında ihtiyati tedbire ilişkin yaptığımız açıklamalar burada da geçerlidir¹⁴².

3.1.4.3.4. Çıkarılma Davasında Taraflar ve Süre

Çıkarma davası, usulüne göre alınmış genel kurul kararına istinaden şirket tarafından çıkarılmak istenen ortağa karşı açılacaktır. Diğer ortaklar tarafından açılan çıkarılma davaları, aktif husumet ehliyetinin olmadığı gerekçesi ile reddedilmektedir¹⁴³. Davada şirketi müdürler temsil edecektir.

Çıkarılacak ortak müdür ise dava diğer müdürler tarafından açılabilir. Ancak çıkarılacak ortağın tek müdür olması halinde ve genel kurulun bu müdürü görevden alarak yeni bir müdür atamamış olması durumunda çıkarma davası, TMK m. 426

¹³⁹ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1678m, s. 440; Çamoğlu, **Çıkarılma**, s. 15; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 149.

¹⁴⁰ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 554, dn. 134.

¹⁴¹ Şener, **Limited**, s. 913; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 774.

¹⁴² Bkz.: yuk. İkinci Bölüm **3.1.4.2.2. İhtiyati Tedbir**, s. 48- 49.

¹⁴³ Genel kurul kararının gerekliliği, ortağın bir başka ortağın çıkarılmasını isteyemeyeceği hakkında bkz. Berberoğlu Yenipınar, **a.g.e.**, s. 59 ve ayrıca Y. 11. HD, 08.02.2016 T., 2016/24 E., 2016/1120 K. (Berberoğlu Yenipınar, **a.g.e.**, s. 232-233).

hükmü uyarınca bir ilgilinin başvurusu üzerine mahkeme tarafından atanacak temsil kayyımı tarafından açılacaktır¹⁴⁴. Bu halde kayyım, davada şirketi temsil edecektir.

Kanunda şirketin çıkarma davası açması için hak düşürücü veya zamanaşımı niteliğinde bir süre öngörülmemiştir. Ancak TMK m. 2 hükmü göz önünde bulundurularak dava, dürüstlük kuralına uygun bir süre içinde açılmalı ve dava açılması hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olmamalıdır.

3.1.4.3.5. Zorunlu Arabuluculuk Hükümlerinin Değerlendirilmesi

Haklı sebeple çıkma davasını incelerken yaptığımız açıklamalar burada da geçerlidir¹⁴⁵. Haklı sebeple ortağın çıkarılması için açılacak dava, bir para alacağının ödenmesine ilişkin olmadığından kanaatimizce zorunlu arabuluculuk kapsamında değerlendirilemez.

3.1.4.3.6. Görevli ve Yetkili Mahkeme ile Yargılama Usulü

Çıkarma davasında görevli mahkeme, TTK m. 5 uyarınca asliye ticaret mahkemesidir. Yetkili mahkeme ise HMK m. 14/2 uyarınca şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesi olup bu yer mahkemesi kesin yetkilidir. Bu dava TTK m. 1521 hükmü uyarınca basit yargılama usulüne tabidir.

3.2. Hâkim Şirketin Satın Alma Hakkı Kapsamında Çıkarılma (TTK m. 208)

3.2.1. Genel Olarak

TTK m. 208’de hâkim şirkete, kanunda belirtilen şartların varlığı halinde azınlığın paylarını rızalarını aramaksızın satın alarak onları şirketten çıkarma hakkı tanınmıştır¹⁴⁶. Düzenlemenin amacı, bir sermaye şirketinin payları ve oy haklarının yüzde doksanına sahip olan hâkim şirketin karar alıp uygulamasına çeşitli sebeplerle

¹⁴⁴ Çamoğlu, **Çıkarılma**, s. 10.

¹⁴⁵ Bkz.: yuk. İkinci Bölüm **3.1.4.2.4 Zorunlu Arabuluculuk Hükümlerinin Değerlendirilmesi**, s. 50.

¹⁴⁶ Tütüncü, **a.g.e.**, s. 21. Satın alma yoluyla ortağın çıkarılması hakkının sadece ticaret şirketleri tarafından kullanılabilir olması oysa bu hakkın gerçek kişilere de tanınması gerektiği yönünde eleştiri için bkz. İrfan Akın, “TTK m. 208 Kapsamında Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması”, **GÜHFD**, C. 27, S. 1-2, 2013, s. 12,17. Karababa ve Tütüncü de TTK m. 195/5 düzenlemesi uyarınca teşebbüslere de TTK m. 195-209 hükümlerinin uygulanabilecek olması nedeni ile şirket vasfını taşımasa da teşebbüs olarak nitelendirilebilecek hukuk sùjelerinin satın alma hakkını kullanabileceğini belirtmektedir (Karababa, **a.g.e.**, s. 168-169; Tütüncü, **a.g.e.**, s. 143).

karşı çıkan azınlığın şirketi engelleyen davranışlarına son vererek şirket içi barışı sağlamaktır¹⁴⁷.

Azlığın paylarını satın alarak ortağı çıkarma hakkı, her hâkim şirkete değil ancak “*doğrudan veya dolaylı olarak bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının en az yüzde doksanına sahip*” olan hâkim şirketlere tanınmıştır. Satın alma hakkını kullanacak hâkim şirketin, sadece yüzde doksan oranında oy hakkına sahip olması yeterli olmayıp aynı zamanda yüzde doksan oranında paya da sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle bu hak, ancak yüzde onluk azınlık pay sahiplerinin paylarının satın alınması şeklinde gündeme gelecektir¹⁴⁸.

Madde uyarınca her azınlık pay sahibi değil ancak şirketin çalışmasını engelleyen, dürüstlük kuralına aykırı davranan, fark edilir sıkıntı yaratan veya pervasızca hareket eden azınlık pay sahipleri çıkarılabilecektir. Bu nedenle hâkim şirketin satın alma hakkının mutlak bir hak olmadığını, ancak şirket faaliyetlerinin azlık tarafından zorlaştırılması halinde kullanılabilen bir hak olduğunu belirtmek gerekir¹⁴⁹.

Azlığın şirket genel kurulunda işleyişi bozması, şirket sırlarını ifşa etmesi, kamuoyunda şirket aleyhine açıklamalarda bulunması halleri satın alma hakkının kullanılmasına sebep olabilecek hallere örnek olarak verilebilir¹⁵⁰.

3.2.2. Satın Alma Hakkının Kullanılması

Satın alma hakkının nasıl kullanılacağına ilişkin kanunda bir düzenleme yoktur. Bu nedenle hâkim şirketin tek taraflı irade beyanı ile satın alma hakkını kullanabileceği düşünülebilir¹⁵¹. Madde gerekçesinde ise kötüye kullanmalara ve pay bedellerinin ödenmemesi tehlikesine engel olmak için kararın mahkemeye bırakıldığı belirtilmektedir¹⁵². Madde metninde her ne kadar açık bir ifade bulunmasa da satın alma hakkının kullanılmasına neden olan sebeplerin gerçekleşip

¹⁴⁷ TTK m. 208 gerekçesi.

¹⁴⁸ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 191.

¹⁴⁹ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 191.

¹⁵⁰ Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 439. Geçerli sebeplere yönelik örnekler ve detaylı inceleme için bkz. Tütüncü, **a.g.e.**, s. 205 vd.

¹⁵¹ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 191-192.

¹⁵² TTK m. 208 gerekçesi.

gerçekleşmediğinin mahkeme tarafından takdir edilmesi isabetli olacaktır. Bunun yanında maddede TTK 202.maddeye “ *hâkim şirket azlığın paylarını varsa borsa değeri, yoksa 202 nci maddenin ikinci fıkrasında öngörülen şekilde belirlenen değer ile satın alabilir*” şeklinde yapılan atfın da satın alma kararının mahkeme tarafından verileceği şeklinde yorumlanması mümkündür¹⁵³. Bu nedenle hakkın, açılacak yenilik doğuran bir dava ile kullanılması gerektiğini, böylece hâkim şirketin keyfi olarak azınlığı şirketten çıkarmasının engelleneceğini belirtmek gerekir¹⁵⁴. Hâkim şirketin, tek taraflı irade beyanı ile azlığın paylarını satın alması mümkün olmayacaktır.

Dava, hâkim şirket tarafından sebebin oluşmasına neden olan en fazla yüzde on paya sahip bağlı şirket ortağına karşı açılacaktır. Şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesi yetkili ve görevli mahkemedir. Bu davada hâkim şirket, azlığın çıkarılması için m. 208’de belirtilen nitelikte sebeplerin oluştuğunu ispatlamalıdır¹⁵⁵.

Kanunda satın alma davasının açılması için herhangi bir süre belirtilmemiştir. Bu nedenle maddede belirtilen nitelikte sebeplerin varlığı devam ettiği sürece satın alma hakkı kullanılabilir¹⁵⁶.

3.2.3. Satın Alma Bedelinin Tespiti

Mahkeme tarafından hâkim şirketin bağlı şirket olan sermaye şirketinin pay ve oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak en az yüzde doksanına sahip olduğunun ve azlıktan kaynaklanan sebeplerin oluştuğunun tespit edilmesi halinde payların satın alma bedeli de belirlenecektir.

¹⁵³ Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 442. TTK m. 208’de 202. maddeye yapılan göndermenin sadece payların değerinin belirlenmesine yönelik olup satın alma hakkının dava yoluyla kullanılmasına ilişkin olmadığı yönünde bkz. Tütüncü, **a.g.e.**, 251.

¹⁵⁴ Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 442; Çağlar, **a.g.e.**, s. 48; Akın, **a.g.m.**, s. 13; Karababa, **a.g.e.**, s. 173-174. Aksi yönde bkz. Taşdelen, **a.g.e.**, s. 214. Tütüncü, satın alma hakkının yenilik doğuran bir hak olduğunu, yenilik doğuran hakların kural olarak tek taraflı irade beyanı ile kullanılacağını, bu hakların dava yoluyla kullanılabilmesi için dava hakkının kanunda açıkça düzenlenmesi gerektiğini bu nedenle satın alma hakkının, hâkim şirket tarafından azınlık pay sahiplerine yöneltilecek tek taraflı irade beyanı ile kullanılacağını belirtmektedir. Bkz.Tütüncü, **a.g.e.**, s. 24, 251-252-253.

¹⁵⁵ Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 439, 444.

¹⁵⁶ Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 444.

TTK m. 208 hükmünde satın alma bedelinin, varsa borsa değeri, böyle bir değer olmaması halinde ise TTK m. 202/2 hükmü uyarınca tespit edilecek değer olduğu belirtilmektedir. TTK m. 202/2 uyarınca ise payların değeri “*varsa en az borsa değeri, böyle bir değer bulunmuyorsa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa, gerçek değer veya genel kabul gören bir yönteme göre belirlenecek bir değer*” olabilecektir. Madde uyarınca mahkeme kararına en yakın tarih değer belirlenirken dikkate alınacak tarihtir.

TTK m. 208 lafzından, TTK m. 202/2 uyarınca değer belirlenebilmesi için payların borsa değerinin olmaması gerektiği anlaşılmaktadır. Ancak TTK m. 202’de daha geniş bir koruma sağlanarak borsa değerinin olmasına rağmen bu değer hakkaniyete uygun olmaması halinde satın alma bedelinin, gerçek değer veya genel kabul gören bir yönteme göre belirlenecek değer olacağı belirtilmiştir. Bu nedenle öğretide, TTK m. 208’nin azınlık pay sahiplerini TTK m. 202/2’deki korumadan yoksun bırakacak şekilde kaleme alınmasının hatalı olduğu ve m.202’de zaten borsa değerinden bahsedilmesi nedeni ile yapılan yollamada borsa değerine öncelik tanınmasının bir anlamı olmadığı gerekçeleriyle madde de değişiklik yapılması gerektiği belirtilmektedir¹⁵⁷.

3.3. Ortağın Hâkim Kararı ile Resen Çıkarılması

3.3.1. Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması Halinde Ortağın Çıkarılması (TTK m. 202/1-b)

TTK m. 202/1 uyarınca hâkim şirketin hâkimiyetini bağlı şirketi kayba uğratacak şekilde kullanamayacağını, bağlı şirketin kayba uğraması ve kaybın o faaliyet yılı içinde denkleştirilmemesi veya istem hakkı verilmemesi halinde şirket zararının tazmininin talep edilebileceğini, mahkeme tarafından istem üzerine veya resen hakkaniyete uygun düşecekse tazminat yerine payların satın alınmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir bir çözüme karar verilebileceğini yukarıda incelemiştik¹⁵⁸.

¹⁵⁷ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 192; Akın, **a.g.m.**, s. 16.

¹⁵⁸ Bkz.: yuk. İkinci Bölüm **3.3.1.** Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılmasının Sonucu Olarak Bağlı Şirketin Kayba Uğraması Halinde Ortağın Çıkma Hakkı (TTK m. 202/1), s. 62 vd.

Payların satın alınmasına ilişkin mahkeme kararı, davacının talebi olmadan mahkeme tarafından resen verilmişse ortağın çıkarılması söz konusu olacaktır¹⁵⁹. Burada temel usul hukuku ilkesi olan taleple bağlılık ilkesinin istisnası söz konusudur¹⁶⁰. Bu düzenleme öğretide bir özel hukuk ilişkisinde davacı ortağın açık iradesi olmadan paylarının satın alınmasına karar verilmesinin mülkiyet hakkına müdahale niteliği taşıdığı gerekçesi ile eleştirilmektedir¹⁶¹.

Mahkeme tarafından tazminat yerine payların satın alınmasına karar verilirse, sadece davacı ortak bağlı şirketin uğradığı zarardan uzak tutulmuş olacaktır. Başka bir deyişle, şirket zararı devam edecek ancak bağlı şirket ortağının dolaylı zararı giderilmiş olacaktır¹⁶². Bu nedenle resen payların satın alınmasına karar verilen hallerde hâkim, maddenin amacını, menfaatler dengesini ve “*somut olayda hakkaniyete uygun düşecekse*” ölçütünü göz önünde bulundurarak takdir yetkisini özenle kullanmalıdır¹⁶³.

Somut olay hakkaniyeti, duruma uygun düşen başkaca çözümler, tazminata karar verilemeyecek hallerde payların satın alınmasına karar verilemeyeceği ve pay bedelinin hesaplanması konularında ortağın talebi ile payların satın alınmasına karar verilebileceği incelenirken açıklamalarda bulunulmuş olduğundan bu konular tekraren inceleme konusu yapılmamıştır¹⁶⁴.

3.3.2.Haklı Sebep Şirketin Feshini Talep Eden Ortağın Çıkarılması (TTK m. 636/3)

3.3.2.1. Genel Olarak

TTK m. 636/3 düzenlemesi, haklı sebeplerin varlığı halinde her bir ortağa şirketin feshini mahkemeden talep etme hakkı tanımaktadır. Bu hak, bireysel ve

¹⁵⁹ Çelik, **a.g.e.**, s. 86- 87.

¹⁶⁰ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 130-131; Şener, **Ortaklık**, s. 183.

¹⁶¹ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 186. Bu konuda bir görüş, tazminat davası açan ortağın ancak kötünietli ve dürüstlük kurallarına aykırı davranarak dava açtığının ispatı halinde resen çıkarılmanın mümkün olabileceğini, aksi halde ortağın cezalandırılmış olacağını belirtmektedir (Karababa, **a.g.e.**, s. 177). Çamoğlu ise hâkim tarafından payların satın alınmasına resen karar verilmesi için ortağın rızasının alınması gerektiği görüşündedir (Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1676b, s. 434).

¹⁶² Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1676c, s. 434.

¹⁶³ Çamoğlu, **Şirketler Topluluğu**, s. 26.

¹⁶⁴ Bu konulara ilişkin açıklamalar için Bkz.: yuk. İkinci Bölüm **3.3.1. Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılmasının Sonucu Olarak Bağlı Şirketin Kayba Uğraması Halinde Ortağın Çıkma Hakkı** (TTK m. 202/1), s. 64- 65.

vazgeçilmez niteliktedir¹⁶⁵. Maddede, mahkeme tarafından “*istem yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme*” hükmedilebileceği belirtilmiştir.

Düzenleme ile ortakların çoğunluk karşısında konumu kuvvetlendirilirken diğer yandan da şirketin menfaatlerinin göz önünde bulundurulması için hâkime geniş takdir yetkisi tanınmıştır¹⁶⁶.

Anonim şirketlerde de TTK m. 531 düzenlemesi ile azınlığa şirketin feshini mahkemeden talep etme hakkı tanınmıştır. Gerek TTK m. 531’de gerek m.636’da hangi sebeplerin şirketin feshini gerektirir nitelikte haklı sebep olduğu belirtilmemiştir. Ancak TTK m. 531 gerekçesinde haklı sebep kavramının tanımlanmasının doktrin ve Yargıtay kararlarına bırakıldığı ifade edilmiş, İsviçre hukukunda şirketin feshi için haklı sebep olarak kabul edilen haller örnek kabilinden belirtilmiştir. Buna göre “*genel kurulun birçok kez kanuna aykırı bir şekilde toplantıya çağrılmış olması, azlık hakları ile bireysel hakların devamlı ihlali, özellikle bilgi alma ve inceleme haklarının engellenmesi, şirketin sürekli zarar etmesi, dağıtılan kâr payının düzenli azalması*” gibi sebepler şirketin feshini gerektirir nitelikte haklı sebeplerdir.

Şirketin devamlılığı esas olduğundan fesih kararı verilebilmesi için ileri sürülen sebebin, diğer kişilerin şirketin devamı hususundaki menfaatlerini aşması gerekir¹⁶⁷. Diğer bir deyişle fesih kararı, şirketin devamını sağlayan unsurların ortadan kalkması halinde verilebilecektir. Doktrinde bu sebeplerin şirketin işleyişinden veya ortakların birbiri ile olan ilişkisinden kaynaklanan, ortak çaba unsurunun sona ermesi gibi şirketin devamlılığını engelleyen sebepler olabileceği kabul edilmektedir¹⁶⁸. Bu sebeplere; organların çalışamaz hale gelmesi, ortaklar

¹⁶⁵ İsmail Özgün Karaahmetoğlu, “TTK m. 636/3 ile TTK m. 640 Hükümleri Arasındaki İlişkiye Dair Bir İnceleme”, **EÜHFD**, C. 9, S. 2, 2014, s. 108,111; R. Eda Giray, “Limited Şirketin Haklı Sebeple Feshi ve Yargıtay’ın Yaklaşımı”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl:6, S: 12, Güz 2007/2, s. 210.

¹⁶⁶ TTK m. 636/3 gerekçesi.

¹⁶⁷ Ercüment Erdem, “Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirketin Haklı Nedenle Feshi”, yay. haz.: Ufuk Tekin, **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-27**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2013, s. 48-49.

¹⁶⁸ Karaahmetoğlu, **a.g.m.**, s. 113- 114; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 240, 241; Giray, **a.g.m.**, s. 206 vd.

arasında ciddi anlaşmazlık bulunması, şirketin devamlı zarar etmesi ve amacını gerçekleştirme imkânının kalmaması halleri örnek olarak verilebilir¹⁶⁹. Buna karşın, bir ortağın kişiliğinden veya davranışlarından kaynaklanan sebepler ise ancak o ortağın çıkarılması için bir neden olacaktır¹⁷⁰.

3.3.2.2. Çıkarılma Kararı

Mahkeme tarafından TTK m. 636/3 hükmü uyarınca ortağın çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başkaca bir çözüme karar verilebilmesi için şirketin feshi talepli bir dava açılmış olmalıdır. Madde metninde “*istem yerine*” çıkarılmaya veya başkaca çözümlere karar verilebileceği belirtildiğinden, hâkim öncelikle talep edildiği gibi şirketin feshini gerektirir bir haklı sebebin olup olmadığını inceleyecektir. Bu kapsamda hâkim; şirketin yapısını, ortak sayısını ve ortaklar arasındaki ilişkileri dikkate alarak ileri sürülen sebebin şirketin feshi için haklı sebep oluşturup oluşturmadığını değerlendirmelidir¹⁷¹.

Hâkim, ancak şirketin feshini gerektirir bir haklı sebebin varlığına kanaat getirirse ve şirketin yaşatılmasını uygun bulduğu takdirde, fesih kararı vermek yerine talep edilmemiş olsa da ortağın çıkarılmasına veya duruma uygun düşen başkaca bir çözüme karar verebilecektir¹⁷². Düzenleme bu açıdan taleple bağıllık ilkesinin istisnasını oluşturmakta ve hâkime geniş yetki tanımaktadır.

Mahkeme tarafından şirketin feshine veya ortağın çıkarılmasına karar verilmeden önce dava konusu haklı sebebi yaratan durumun ortadan kaldırılması için başkaca bir çözüm yolunun olup olmadığı araştırılmalıdır. Bu nedenle ortağın

¹⁶⁹ Erdem, **Sempozyum**, s. 59-60.

¹⁷⁰ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 241; Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 53; Y. 11. HD., 20.10.2014 T., 2014/8709 E., 2014/15995 K. numaralı kararında “*Somut uyuşmazlıkta ise davalı şirket, üç ortaklı bir şirket olup davacı, şirketin ortağı ve müdürü olan T. 20.10.2014A. şirketi iyi yönetmediği ve rekabet yasağına aykırı davrandığını ileri sürmüştür. Ancak davacı ortağın iddiaları, şirket müdürünün sorumluluğu ya da müdürün azline ilişkin olup, şirketin fesih ve tasfiyesi için haklı sebep oluşturmaz. Bu durum karşısında mahkemece, davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.*” demek suretiyle bir ortağın davranışlarından kaynaklanan sebeplerin şirketin feshini gerektirir nitelikte olmadığına hükmedilmiştir. (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 18 Şubat 2019.

¹⁷¹ Giray, **a.g.m.**, s. 205, 206.

¹⁷² Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1679b., s. 444. Moroğlu, ortağa şirketin feshi talepli dava açma hakkı tanınmış olmasına rağmen bu davayı açan ortağın talebi olmaksızın şirketten çıkarılmasının çelişki yarattığı gerekçesi ile düzenlemeyi eleştirmektedir (Moroğlu, **a.g.e.**, s. 394).

çıkarılması, diğer çözüm yollarından sonra ancak şirketin feshinden önce başvurulacak bir yoldur¹⁷³.

Duruma uygun düşen ve kabul edilebilir çözümlerin neler olacağı her somut olay özelinde mahkeme tarafından takdir edilecektir¹⁷⁴. TTK m. 531 gerekçesinde bu çözümlerin neler olabileceğine ilişkin olarak “İsviçre öğretisinde mahkemenin kâr dağıtma zorunluluğunu karara bağlayabileceği; uygun bir yeni pay sahibinin şirkete alınmasını uygun bulabileceği, hatta şirketi sağlığa kavuşturabilecek kısmî tasfiyeye de hükmedebileceği” belirtilmektedir. Bu kapsamda mahkeme, duruma uygun düşen ve kabul edilebilir bir çözüm olarak, uzun süre kâr dağıtılmamış olması halinde kâr dağıtılmasına, uygun bir ortağın müdür olarak atanmasına, bazı şirket varlıklarının satılmasına karar verebilecektir¹⁷⁵. Bu çözüm yollarının haklı sebep yaratan durumu kalıcı olarak ortadan kaldırması mümkün değilse ortağın çıkarılması düşünülebilir. Ancak bu halde de ortağın çıkarılması kararı verilebilmesi için çıkarılmayla şirketin feshini gerektiren sebeplerin ortadan kalkacak olması gerekir¹⁷⁶. Aksi halde şirketin feshine karar vermek gerekecektir.

Mahkeme, fesih yerine ortağın çıkarılmasına karar verirse ortağa ödenecek olan gerçek değeri de hesaplayacaktır¹⁷⁷. Gerçek değer hangi tarihe göre belirleneceği madde metninde gösterilmemekle birlikte madde gerekçesinde, düzenlemenin TTK m. 531’e paralel bir düzenleme olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle m. 531’de belirtildiği gibi gerçek değer, karar tarihine en yakın veriler dikkate alınarak hesaplanacaktır¹⁷⁸. Doktrinde payın gerçek değerinin ödenmesinin, çıkarma kararı verilebilmesinin ön şartı olduğu belirtilmektedir. Buna göre davacı ortağın korumasız bırakılmaması adına mahkemenin ödemenin yapılması için şirkete süre

¹⁷³ Çelik, a.g.e., s. 307.

¹⁷⁴ Duruma uygun düşen çözüm, menfaat ihtilafını ortadan kaldırabilecek nitelikte çözümdür. Kabul edilebilir çözüm ise, bütün pay sahipleri ve diğer menfaat sahipleri için en iyi veya en ideal olan bir çözüm bulmak kolay olmadığından, menfaat ihtilafını çözmek amacıyla uygun olarak menfaat sahiplerinin büyük bir kısmı tarafından kabul edilebilir tarzda olan çözümdür (Erdem, a.g.e., s. 238-240; Çelik, a.g.e., s. 307).

¹⁷⁵ Çamoğlu, Çıkarılma, s. 16; Şener, Ortaklık, s. 640; Erdem, Sempozyum, s. 61; Tekinalp, a.g.e., N. 14-13b, s. 294.

¹⁷⁶ Zeynep Mineliler, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketlerin Haklı Sebep Feshi”, GÜHFD, C. 16, S. 3, 2012, s. 111; Yıldırım, a.g.e., s. 281; Erdem, a.g.e., s. 241; Çelik, a.g.e., s. 284. Ortağın çıkarılması kararı verilebilmesi için davacı ortağın rızasının aranması gerektiği yönünde görüş için bkz. Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), Ortaklıklar II, N. 1679e., s. 445.

¹⁷⁷ Tekinalp, a.g.e., N. 21-46, s. 496.

¹⁷⁸ Mineliler, a.g.m., s. 111-112.

vermesi, verilen süre içinde ödemenin yapılmaması halinde haklı sebeple feshe karar verilmesi gerektiği ifade edilmektedir¹⁷⁹. Gerçekten de ortağın çıkarılması kararı verilebilmesi için öncelikle şirketin feshini gerektiren nedenlerin bulunması ve bu nedenlerin davacı tarafından ispatlanması gerekir. Çıkarılan ortak, davasında haklı olduğunu ispatladığına göre payının karşılığı olan bedeli alabilmek için TTK m. 641 ve m. 642’de düzenlenen muacceliyet şartlarının gerçekleşmesinin beklenmesi adil bir durum yaratmayacaktır¹⁸⁰. Bu nedenle ödemenin bir ön şart olduğunun kabulü yerinde olacaktır. Kaldı ki kanun sistematigi de dikkate alındığında, TTK m.636/3 uyarınca ortağın çıkarıldığı hallerde m. 642’nin uygulanabileceğini söylemek kanaatimizce mümkün değildir.

Şirketin feshi talepli dava, ortak tarafından şirkete karşı açılacaktır. Şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesi yetkili ve görevlidir. Mahkeme tarafından ortağın çıkarılmasına karar verilmesi halinde, bu karar bozucu yenilik doğuran nitelikte olduğundan kararın kesinleşmesi ile ortak ile şirket arasındaki ilişki sona erecektir¹⁸¹. Davanın açılması için kanunda bir süre öngörülmemiştir. Haklı sebebin öğrenilmesinden itibaren uygun bir süre içinde hakkın kullanılması ve sebebin yarattığı olumsuz sonucun devam etmesi gerekmektedir¹⁸².

¹⁷⁹ Tarhan, **a.g.m.**, s. 191- 192; Mineliler, **a.g.m.**, s. 111; Murat Oruç, “6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebeple Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma”, **BATİDER**, C. 27, S. 1, 2011, s. 224; Yasan, **a.g.e.**, s. 175.

¹⁸⁰ Tarhan, **a.g.m.**, s. 192.

¹⁸¹ Çamoğlu, **Çıkarılma**, s. 16- 17.

¹⁸² Mineliler, **a.g.m.**, s. 114-115; Giray, **a.g.m.**, s. 213- 214.

Dördüncü Bölüm:

Limited Şirket Ortağının Ortaklıktan Çıkma ve Çıkarılmasının Sonuçları

1. Çıkma ve Çıkarılmanın Etkisi

1.1. İç İlişkide Etkisi

1.1.1. Çıkma ve Çıkarılmanın Gerçekleştiği Zaman

Çıkma ve çıkarılmanın gerçekleştiği zamanın tespiti bu hakkın kullanılma yöntemine göre değişmektedir. Limited şirket hükümlerinde özel olarak düzenlenen çıkma ve çıkarılma; TTK m. 638/1 uyarınca şirket sözleşmesinde düzenlenen nedene dayanarak bildirim yoluyla çıkmada çıkma bildiriminin şirkete varmasıyla¹, m. 640/1 uyarınca şirket sözleşmesinde düzenlenen nedene dayanarak bir ortağın çıkarılması halinde çıkarma kararının noter aracılığıyla ortağa tebliği anında², m. 638/2 ve m. 640/3'de düzenlenen haklı sebeplerin varlığı halinde çıkma ve çıkarılmada ise bozucu yenilik doğuran nitelikteki mahkeme kararının kesinleşmesi³ ile iç ilişkide hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır. TTK m.636/3 uyarınca şirketin feshini talep eden ortağın mahkeme kararı ile resen çıkarılması halinde mahkeme kararının kesinleştiği tarihte çıkarılma gerçekleşecektir⁴. Bunlar yanında ortakların muvafakati ile çıkma halinde esas sermaye paylarının şirketin gösterdiği bir ortak veya üçüncü kişi tarafından devralınması⁵ veya bu payların şirket tarafından iktisabı, iktisabın mümkün olmaması halinde esas sermayenin azaltılması⁶ ile çıkma gerçekleşecek ve ortaklık sıfatı sona erecektir.

¹ Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 187; Yanlı, **a.g.m.**, s. 693; Şener, **Limited**, s. 916; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 96; Helvacı, **a.g.m.**, s. 362 dn.1'in devamı; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 151, s. 2798; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 75.

² Şener, **Limited**, s. 917.

³ Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 187; Yanlı, **a.g.m.**, s. 693; Şener, **Limited**, s. 916, 917; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 96; Helvacı, **a.g.m.**, s. 362 dn.1'in devamı; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 151, s. 2798; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 75; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 386.

⁴ Çamoğlu, **Çıkarılma**, s. 16- 17.

⁵ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 766.

⁶ Yıldız, **a.g.e.**, s. 154-155.

Genel hükümlerde düzenlenen çıkma ve çıkarılma; TTK m. 141 uyarınca çıkma⁷ ve çıkarılmada⁸ birleşmenin ticaret siciline tescil ettirildiği anda, TTK m. 202 uyarınca hâkimiyetin hukuka aykırı kullanılması hallerinde çıkma ve çıkarılmada payların satın alınmasına yönelik mahkeme kararının kesinleştiği tarihte⁹, TTK m. 208 uyarınca hâkim şirketin satın alma hakkı kapsamında ortağın çıkarılması halinde ise payların hâkim şirket tarafından satın alınmasına yönelik mahkeme kararının kesinleştiği tarihte¹⁰ gerçekleşecektir.

Çıkma veya çıkarılmanın gerçekleşmesi ile ortak ve şirket arasındaki ilişki külliyen sona ermektedir. Ortağın, paylarının bir kısmı için çıkması ve çıkarılması yani kısmen ayrılması mümkün değildir¹¹. Kısmen ayrılma, payların bir kısmının devredilmesi durumunda söz konusu olur.

Külliyen ayrılma ile ortaklık sıfatı sona ermekte, ayrılan ortak şirkete karşı üçüncü kişi konumunda olmaktadır¹². Ancak bu halde ortaklık mevkii devam ettiğinden şirket, diğer ortaklar ve ayrılan ortaktan kalan paylar ile varlığını devam ettirmektedir.

Çıkma ve çıkarılmanın gerçekleşmesi ile ortaklık sıfatı sona ereceğinden şirket tarafından TTK m. 594 uyarınca tutulan pay defterinde değişiklik yapılması gerekecektir¹³. Ancak, pay defterinde yapılacak değişiklikler iç ilişkide kurucu bir etkiye sahip olmayıp sadece açıklayıcı niteliktedir¹⁴.

Çıkma ve çıkarılmanın gerçekleşmesi, kural olarak şirket sözleşmesinde değişiklik yapılmasını gerektirmez¹⁵. Ancak çıkan veya çıkarılan ortağın şirket müdürü olması ve ayrılma ile müdürlük görevinin de sona erecek olması

⁷ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 146.

⁸ Çelebi, **a.g.e.**, s. 93.

⁹ Çamoğlu, **Şirketler Topluluğu**, s. 31.

¹⁰ Okutan Nilsson, **a.g.e.**, s. 442- 443.

¹¹ Cenkci, **a.g.m.**, s. 11.

¹² Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 99.

¹³ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 386.

¹⁴ Şener, **Limited**, s. 916, 918.

¹⁵ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 96; Doğanay, **a.g.e.**, 1493; Ali Kaya, “Limited Şirketten Ayrılmanın Hukuki Sonuçları ve Özellikle Ayrılma Akçesi Bağlamında Yeni Ticaret Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 2, 2013, s. 123; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 459.

durumunda¹⁶, şirket ortaklarına ilişkin bilgilerin ihtiyari olarak şirket sözleşmesine yazılmış olması durumunda¹⁷ ve ayrılma akçesinin ödenmesi için esas sermayenin azaltılması halinde¹⁸ şirket sözleşmesinde değişiklik yapılması gerekecektir. Şirket sözleşmesinde meydana gelen tüm bu değişiklikler tescil ve ilan edilir¹⁹. Şirket sözleşmesinin değiştirilmesi, ortağın çıkma ve çıkarılması üzerinde kurucu bir etkiye sahip olmayıp açıklayıcı niteliktedir.

1.1.2. Ortaklık Sifatının Sona Ermesi ile Bu Sıfata Bağlı Hak ve Yükümlülüklerinin Akıbeti

Ortaklık sıfatının sona ermesi ile bu sıfata bağlı hak ve yükümlülükler de kural olarak sona ermektedir. Burada önemle belirtmek gerekir ki; sona erecek olan hak ve yükümlülükler ortaklık sıfatından kaynaklananlardır. Ortağın pay sahipliği dışında şirketle arasında bulunan herhangi bir ilişkiden kaynaklanan hak ve borçları, ortaklık sıfatının sona ermesinden sonra da devam edecek ve sadece kendi tabi oldukları hükümlere göre sona erdirilebilecektir²⁰.

Ortaklık sıfatına bağlı hak ve yükümlülüklerin sona ermesi kuralının da bir takım istisnaları mevcuttur.

Ayrılan ortak, ayrılmasından önce genel kurulda dağıtılmasına karar verilerek alacak hakkına dönüşen kâr payını talep edebilecektir²¹. Ortağın mali haklarından olan ayrılma akçesi talep hakkı ise ortaklık sıfatının sona ermesi ile doğmaktadır²². Diğer bir istisnai hali ise ayrılan ortağın bilgi alma hakkı açısından incelemek gerekmektedir. Kanuni düzenlemeler incelendiğinde ayrılan ortağın bilgi alma hakkının olduğuna ilişkin açık bir düzenleme bulunmadığı görülmektedir. Mehaz

¹⁶ TTK m. 623/I hükmü uyarınca, şirketin idaresi ve temsili şirket sözleşmesi ile düzenlenmektedir. TTK m. 576/1-d hükmü uyarınca ise müdürlerin ad, soyad, unvan ve vatandaşlıklarının şirket sözleşmesinde bulunması zorunludur.

¹⁷ Doğanay, **a.g.e.**, 1493; Yıldız, **a.g.e.**, s. 161; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 96. TTK m. 576'da şirket sözleşmesinde bulunması gereken zorunlu kayıtlar düzenlenmiştir. Maddede şirket ortaklarına ilişkin bilgilerin şirket sözleşmesinde bulunması zorunluluğuna ilişkin bir düzenleme yoktur.

¹⁸ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 68; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 96. TTK m. 592 uyarınca, esas sermayenin azaltılmasına ilişkin anonim şirket hükümleri limited şirketlere kıyasen uygulanacaktır. TTK m. 473 uyarınca esas sermayenin azaltılması şirket sözleşmesinin değiştirilmesini gerektirir.

¹⁹ Şirket sözleşmesi, TTK m. 587 uyarınca tescil ve ilan olunacaktır. Şirket sözleşmesinde meydana gelen değişikliğin TTK m. 31 ve m. 35 uyarınca tescil ve ilan gerekmektedir.

²⁰ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 100, 102.

²¹ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 100.

²² Kaya, **a.g.m.**, s. 124.

İsviçre Kanunu'nda ise ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmının güvence altına alınmasını sağlamak amacıyla ayrılan ortağa bilgi alma ve denetim hakkı tanınmıştır²³. Gerçekten de ortağın payı üzerindeki mülkiyet hakkının karşılığı olan ayrılma akçesi hakkı düşünüldüğünde ortak, ödeme için gerekli koşulların oluşup oluşmadığı hususunda bilgi alabilmelidir. Ayrılan ortağın, şirketin bağımsız denetime tabi olması halinde bağımsız denetçiden, denetime tabi olmaması halinde ise müdürlerden ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmı için şirketin yıllık kârı hakkında bilgi alması mümkündür²⁴.

Ortağın şirketten ayrılarak iç ilişkide şirkete karşı olan yükümlülüklerinden kurtulması mümkün değildir. Bu yükümlülükler ortaklık sıfatı sona erdikten sonra da devam edecektir. Bu kapsamda ortağın, sermaye borcu ve fer'ilerinden sorumluluğu ile geri verilmiş sermaye ve haksız yere ödenen kâr ve faizin iadesi yükümlülüklerinin ortaklık sıfatı sona erdikten sonra da devam ettiğini belirtmek gerekir²⁵. Ancak bunlar dışında, ortağın sadakat yükümlüğü, rekabet yasağına uyma, ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri ayrılmanın iç ilişkide gerçekleşmesi ile kural olarak sona ermektedir²⁶. Ortaklık sıfatının sona ermesinden önce doğmuş olan ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri için ise ayrılan ortağın sorumluluğu devam edecektir²⁷.

Limited şirketlerde müdürler kanunen rekabet yasağına tabidir. Müdür olmayan ortaklar ise şirket sözleşmesinde düzenlenmek kaydıyla rekabet yasağına tabi tutulabilirler. Ortaklık sıfatının sona ermesi ile rekabet yasağı da sona erecektir. Ancak, sözleşme ile ortağın ayrılmasından sonra belli bir süre daha rekabet yasağının devam edeceğine ilişkin düzenlemelerin yapılması mümkündür²⁸. Rekabet yasağına

²³ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1680m, s. 449. Ayrılma akçesinin tamamı ödenmeyen ortak, İsvBK. m. 825a/4 uyarınca şirketten bağımsız bir denetçi atanmasını ve yıllık hesabı incelemeyi isteyebilecektir (Yıldırım, **a.g.e.**, s. 341).

²⁴ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 199; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-59, s. 501. Yıldırım'da, TTK m. 263/2 ve TBK m. 636/2 hükümlerinin kıyasen uygulanması ile ayrılan ortağın bilgi alma hakkının olduğunu belirtmektedir (Yıldırım, **a.g.e.**, s. 342).

²⁵ Uçar, **a.g.e.**, s. 375; Kaya, **a.g.m.**, s. 125; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 101; Erdil, **a.g.e.**, s. 142.

²⁶ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 99, 101 dn. 278; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 152, s. 2798; Kaya, **a.g.m.**, s. 124; Karahan/Çeker, **a.g.e.**, s. 867; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 744.

²⁷ Kaya, **a.g.m.**, s. 125.

²⁸ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 199. Rekabet yasağının ayrılmadan sonra devam edeceğine ilişkin düzenlemelerin, sözleşme serbestisi gereğince şirket sözleşmesi ile veya ayrı bir sözleşme ile yapılabileceği yönünde bkz. Rauf Karasu, "Limited Şirketlerde Şirketten Ayrılan Ortaklar İçin

ilişkin düzenlemeler, kişinin ekonomik özgürlüğünü engelleyecek nitelikte olmaması, şirket menfaatlerinin korunmasında zorunlu olması ve zaman, yer, konu bakımından uygun bir sınır içinde olması kaydıyla geçerlidir²⁹. Bunun yanında sır saklama yükümlülüğü açısından farklı bir sonuca ulaşmak gerekir. Sır saklama yükümlülüğü ortaklık sıfatının sona ermesinden sonra daha da önem arz etmektedir. Bu nedenle kanunda açık bir düzenleme olmamakla birlikte, yükümlülüğün devam edeceğine ilişkin bir sözleşme yapılmasına gerek olmaksızın TMK m. 2 uyarınca iyi niyet kuralının gereği olarak, sır saklama yükümlülüğünün ortaklık sıfatının sona ermesinden sonra da devam edeceği kabul edilmektedir³⁰.

Yan edim ve ek ödeme yükümlülükleri paya bağlı olduğundan ortağın ayrılması ile bu yükümlülüklerde payı devralana geçer³¹. Ancak ek ödeme yükümlülüğü açısından bu yükümlülüğün ortaklık sıfatının sona ermesinden sonra da devam edeceği hal, TTK m. 604 hükmü ile açıkça düzenlenmiştir. Bu istisnai düzenleme ile kanun koyucu, alacaklıları korumak ve kötü niyetli ayrılmalara engel olmak amacıyla ek ödeme yükümlülüğünün paya bağlı olması kuralından ayrılmıştır³². Madde uyarınca bu yükümlülük, ayrılmanın tescilinden itibaren iki yıl daha devam edecek ve ancak bu süre içinde şirketin iflas etmesi halinde ayrılan ortaktan ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi istenebilecektir. Ayrılan ortağın ek ödeme yükümlülüğünün sınırını, halef tarafından yerine getirilmeyen kısım oluşturmaktadır³³.

Sözleşme ile Öngörülen Rekabet Etme Yasağı”, **BATİDER**, C. 22, S. 4, 2004, s. 83 (Çevrimiçi) <https://jurix.com.tr>, 10 Mart 2019. Ayrılmadan sonra devam edecek rekabet yasağının şirket sözleşmesi ile öngörülemeyeceği, bu yasağın devamının ancak şirketle ortak arasında veya ortakların kendi aralarında yapacakları sözleşme ile mümkün olduğu yönünde bkz. Yıldırım, **a.g.e.**, s. 294.

²⁹ Karasu, **a.g.m.**, s. 91.

³⁰ Öztürk Dirikcan, **a.g.e.**, s. 95 dn. 256; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 292-293; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 76- 77.

³¹ Yıldırım, **a.g.e.**, s.295, 297.

³² TTK m. 604 gerekçesi.

³³ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 745. TTK m. 604/2 uyarınca ek ödeme yükümlülüğünün halef tarafından yerine getirilmemesi halinde ayrılan ortağa başvurulabilecek olması nedeni ile, ortağın ancak TTK m. 642/1-b hükmü uyarınca payın devri suretiyle ayrılmış olması halinde ek ödeme yükümlülüğü için kendisine başvurulabilecektir (Gürpınar, **a.g.m.**, s. 96). Ortağın ayrılması üzerine sermaye azaltımı yapılmış ve pay itfa edilmişse, ortaktan ek ödemelerin istenmesi mümkün değildir (Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-94, s. 511).

1.2. Dış İlişkide Etkisi

Çıkma ve çıkarılmanın ticaret siciline tescil edilmesi gerektiğine ilişkin kanunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır³⁴.

Limited şirketlerde ortakların adları, soyadları veya ünvanları, yerleşim yerleri ve vatandaşlıkları ile esas sermaye payları ticaret siciline tescil ve Ticaret Sicil Gazetesinde ilan edilir (TTK m. 586-587). Ortağın şirketten çıkma ve çıkarılması halinde tescil edilen hususlarda değişiklik meydana gelmiş olacağından TTK m. 31 ve TTK m.35/3 uyarınca bu değişikliğin de tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir. Tescil edilen hususların ilanı, TTK m. 36'da bu hususların üçüncü kişiler hakkında sonuçlarını doğrabilmesinin şartı olarak düzenlenmiştir. Bu nedenlerle çıkma ve çıkarılmanın iyi niyetli üçüncü kişilere karşı sonuçlarını doğurması için tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir³⁵.

Aslında burada ortağın çıkma ve çıkarılmasının üçüncü kişiler özelinde nasıl bir etkisi olduğuna değinmekte yarar vardır. Şirketin ayrı bir tüzel kişiliği olduğundan ve şirket borçlarından tüzel kişilik sorumlu olduğundan, üçüncü kişilerle yapılan işlemlerde ortak değil zaten şirket taraf olmaktadır. Bu nedenle doktrinde bir görüş, çıkma ve çıkarılmanın ortaklar arasında hüküm ifade etmesi ile dış ilişkide hüküm ifade etmesi arasında bir ayırım yapılmasının gerekmediğini belirtmektedir³⁶.

Ortakların şirkete karşı olan sınırlı sorumluluğunun tek istisnasını kamu borçlarından sorumluluk oluşturmaktadır³⁷. Bu halde ortaklar, sermaye payları oranında ve tüm malvarlıkları ile sorumludurlar. Bu sorumluluk için kamu borcunun ortaklık sıfatı devam ederken doğması gerekmektedir. Tescil ve ilanın etkisi iradi

³⁴ Kaya, **a.g.m.**, s. 121; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 97.

³⁵ Uçar, **a.g.e.**, s. 373; Şener, **Limited**, s. 917,919; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 199, 227; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 151, s. 2798; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 97; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 772; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 70.

³⁶ Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 187-188.

³⁷ AATUHK m. 35: "(Değişik: 4369 - 22.7.1998) Limited şirket ortakları, (Değişik ibare: 5766 - 4.6.2008 / m. 3) "şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan" amme alacağından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumlu olurlar ve bu Kanun hükümleri gereğince takibe tabi tutulurlar.

(Ek fıkra: 5766 - 4.6.2008 / m. 3) Ortağın şirketteki sermaye payını devretmesi halinde, payı devreden ve devralan şahıslar devir öncesine ait amme alacaklarının ödenmesinden birinci fıkra hükmüne göre müteselsilen sorumlu tutulur.

(Ek fıkra: 5766 -4.6.2008 / m.3) Amme alacağının doğduğu ve ödenmesi gerektiği zamanlarda pay sahiplerinin farklı şahıslar olmaları halinde bu şahıslar, amme alacağının ödenmesinden birinci fıkra hükmüne göre müteselsilen sorumlu tutulur."

işlemlerde önem arz ettiğinden, bu nitelikte olmayan kamu borcundan sorumluluk açısından çıkma ve çıkarılmanın tescil ve ilanının bir önemi yoktur³⁸. Ayrılmanın iç ilişkide gerçekleşmesinden sonra doğan kamu borçlarından ayrılan ortak sorumlu olmayacaktır.

Bununla birlikte kanaatimizce bir başka önemli husus olarak şirket alacaklıları yönünden durumu değerlendirmek gerekmektedir. Önceki Yargıtay kararlarında, şirket alacaklılarının ortağa İİK m. 89 uyarınca haciz ihbarnamesi gönderemeyeceği belirtilmekteydi³⁹. Ancak Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, ortağın şirkete karşı üçüncü kişi konumunda olduğunu belirterek, sermaye borcunu yerine getirmeyen ortağa şirket alacaklıları tarafından haciz ihbarnamesi gönderilebileceğine karar vermiştir⁴⁰. Bu nedenle, şirket alacaklılarının haciz ihbarnamesi göndermek suretiyle ortağı borçlandırması mümkün olacağından, tescil ve ilan, ortaklık sıfatının sona erdiğini göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

2. Ayrılma Akçesi (TTK m. 641-642)

Limited şirket hükümlerinde ayrılma akçesine ilişkin düzenlemeler, TTK 641 ve 642 maddeleri ile yapılmıştır. Bu düzenlemeler, TTK m. 638-640 uyarınca ortağın çıkma ve çıkarılması halinde uygulama alanı bulur. Diğer çıkma ve çıkarılma hallerinde ayrılma akçesine ilişkin olarak ilgili bölümlerde açıklamalarda bulunulmuştur.

2.1. Genel Olarak

Ortak şirketten ayrıldığında payı üzerindeki mülkiyet hakkını kaybetmektedir. Bunun karşılığı olarak ayrılan ortağa şirket malvarlığından ödenmesi gereken bir değer olmalıdır. TTK m. 641/1 hükmünde ortağın, “*şirketten ayrıldığı takdirde, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini istem hakkına*” sahip olduğu açıkça düzenlenmiştir.

³⁸ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1680a, s. 446.

³⁹ Y. 12. HD, 28.02.1989 T., 1988/6771 E., 1989/2775 K. (Buket Sayın Önal, **Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu**, 3. Tıpkı Bası, Ankara, Adalet Yayınevi, 2008, s. 82-83); Y. 12. H.D., 10.11.2015 T., 2015/14495 E., 2015/27524 K. (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 2 Şubat 2019.

⁴⁰ Y. HGK., 11.5.2016 T., 2014/12-1078 E., 2016/600 K. numaralı kararı ve Y.12. HD., 13.06.2017 T., 2016/16888 E., 2017/9219 K. (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com/>, 2 Şubat 2019.

Düzenlemenin öncelikli amacı ayrılan ortağın payı üzerindeki alacak hakkının gerçek değere yakın olmasını düzenleyerek ayrılan ortağı korumakken, diğer yandan da ayrılan ortağa fazla ödeme yapılmak suretiyle şirket malvarlığının eksilmesini önleyerek şirket alacaklılarını korumaktır⁴¹.

Ayrılma akçesi doktrinde, “*ortağın şirket malvarlığı üzerindeki sermaye payına tekabül eden talep hakkı*”⁴², “*şirket tarafından ayrılan ortağa ödenen ve ortağın sahip olduğu payların ayrılma tarihindeki değerini karşılayan nakit ve/veya ayın bedel*”⁴³ olarak tanımlanmaktadır.

Maddede ayrılmanın iç ilişkide gerçekleşmesi ile ortağın “*istem hakkının*” doğduğu belirtilmektedir. Alacağı isteme hakkı, borcun muaccel hale gelmesi ve talep edilebilmesini ifade eder. Genel kural da, aksi taraflarca düzenlenmediği veya durumun özelliklerinden anlaşılmadığı sürece, her borcun doğumu anında muaccel olmasıdır⁴⁴. Bu nedenle maddede geçen “istem hakkı” ifadesi ile ayrılma akçesinin muacceliyetinin düzenlendiği akla gelebilir. Ancak kanunun devam eden maddesi dikkate alındığında m. 641’de istem hakkından bahseden kanun koyucunun burada muacceliyeti düzenlemeyi değil, sadece ortağın ayrılmasının sonucu olarak payının gerçek değerine uyan miktarda ayrılma akçesi hakkını emredici olarak düzenlemeyi amaçladığını belirtmek gerekir.

TTK m. 641 düzenlemesi ortağın şirketten ayrılmasının sonucu olarak kanunen tanınan bir hakkı içermekte olup emredici niteliktedir. Ayrılan ortağın sahip olacağı bu hakkın, gerek şirket sözleşmesi gerekse de ortak ile şirket arasında yapılacak başka bir sözleşme ile kaldırılması veya bu sonucu doğuracak şekilde sınırlandırılması mümkün değildir⁴⁵. Ancak hakkın doğumundan sonra ortak, bu haktan feragat edebilecektir⁴⁶.

⁴¹ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 88; Demirkapı/Yıldırım, **a.g.m.**, s. 462; Şener, **Limited**, s. 921.

⁴² Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1680c., s. 447.

⁴³ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-50, s. 497.

⁴⁴ TBK m. 90: “İfa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç, doğumu anında muaccel olur.”

⁴⁵ Şahin, **a.g.m.**, 201; Şener, **Limited**, s. 925; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 204; Yıldız, **a.g.e.**, s. 172; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-53, s. 497; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 156, s. 2799.

⁴⁶ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 776; Cenkcı, **a.g.m.**, s. 12.

Ayrılma akçesinin borçlusu, şirket tüzel kişiliğidir⁴⁷. Bu nedenle şirket ortaklarından ayrılma akçesinin talep edilmesi mümkün değildir⁴⁸.

Madde düzenlemesi ayrılma akçesi talebini ortağın ayrılma sebebine ve kusursuz olması şartına bağlamamıştır. Bu nedenle ayrılma sebebi ve ortağın kusurunun bulunup bulunmadığı ayrılma akçesinin hesabında önemli değildir⁴⁹. Zira aksinin kabulü ayrılan ortağın cezalandırılması anlamına gelir. Madde gerekçesinde, ayrılmanın elkoyucu ve cezalandırıcı bir sonuca imkân tanımaması gerektiği belirtilmiştir.

2.2. Ayrılma Akçesinin Hukuki Niteliği

Ortağın ayrılma akçesi üzerindeki hakkının hukuki niteliği konusunda iki farklı görüş vardır. Bu görüşlerden ilki, ayrılma akçesinin belirlenmesi ve ödenmesi sırasında ortağın söz hakkına ve denetim yetkisine sahip olabilmesi için, ayrılma akçesi üzerindeki hakkın şirketler hukuku yapısı olduğunu belirtmektedir⁵⁰. Bu görüşe göre, ayrılan ortak tasfiye edilen bir şirketin ortağı gibi kabul edilir ve ayrılma akçesi tamamen ödenene kadar şirketi yönetim ve temsil hakkı olmadan ortaklık sıfatı devam eder. Diğer görüş ise, çıkma ve çıkarılmaya ilişkin koşulların gerçekleşmesi ile, ayrılma akçesinin tespiti ve ödenmesi şartı aranmadan, ortaklık sıfatının derhal sona erdiğini, ayrılan ortağın şirkete karşı üçüncü kişi konumunda olduğunu, bu nedenlerle de ayrılma akçesi üzerindeki hakkın borçlar hukuku yapısı olduğunu belirtmektedir⁵¹. Bu görüş, ayrılan ortağın ayrılma akçesinin tespitini mahkemeden isteyebilecek olması nedeni ile yeterince korunduğunu, şirket ile ayrılan ortak arasında çatışan menfaatler söz konusu olduğundan ortaklık sıfatının devamının kabul edilemeyeceğini belirtmektedir.

Bugün kabul gören görüş, ayrılma akçesinin borçlar hukuku yapısında olduğu görüşüdür⁵². Bu nedenle çıkma ve çıkarılmanın koşulları gerçekleşmekle ortaklık sıfatı sona ermekte ve ayrılan ortak şirkete karşı üçüncü kişi alacaklı konumuna gelmektedir. Bunun sonucu olarak, ayrılma akçesi alacağının devredilebilmesi, miras

⁴⁷ Şener, **Limited**, s. 922; Üçışık, **a.g.m.**, s. 205; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 304-305.

⁴⁸ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 153.

⁴⁹ Pulaşlı, **Şerh III**, N. 155, s. 2798; Şener, **Limited**, s. 921; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 112.

⁵⁰ Detaylı bilgi için bkz. Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 144.

⁵¹ Detaylı bilgi için bkz. Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 145.

⁵² Yıldırım, **a.g.e.**, s. 303; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 145; Şener, **Limited**, s. 922.

yoluyla intikal etmesi, haciz veya rehin gibi diğer hukuki işlemlere konu olması mümkündür⁵³.

2.3. Ayrılma Akçesinin Hesaplanması

TTK m. 641/1 düzenlemesinde ayrılma akçesinin, “*payın gerçek değerine uyan*” bir değer olacağı belirtilmiştir. Ancak gerçek değer ifadesinden ne anlaşılması gerektiği ve bu değer nasıl hesaplanacağı maddede açıklanmamıştır. Madde gerekçesinde ise, bu ifadenin yorumunun öğreti ve yargı kararlarına bırakıldığı ancak ifadenin en azından “*bilanço değerini*” ifade ettiği belirtilmiştir.

TTK m.641 dışında TTK’da “gerçek değer” ifadesi birçok maddede geçmektedir⁵⁴. Ancak hiçbir maddede bu ifadenin tanımlaması yapılmamıştır. Bazı madde gerekçelerinde de ifadenin tanımlamasının bilinçli olarak yapılmadığı, ancak gerçek değer hesaplanmasında “*yaşayan şirket değerinin*” esas alınacağı belirtilmiştir⁵⁵.

Şirket amacını gerçekleştirirken malvarlığı bazen aktif bazen de pasif duruma gelebilmektedir. Bu durum ticari hayatın işleyişi ve riskinin olağan sonucudur. Bu nedenle ayrılma akçesi yani payın gerçek değeri, sermayenin itibari değerinden ziyade bu değerden daha geniş bir anlam ifade eden şirketin gerçek değeri dikkate alınarak belirlenecektir⁵⁶. Bu değer, ortağın ayrılmasından sonra da şirketin varlığını devam ettirecek olması nedeni ile “yaşayan” şirket değeridir⁵⁷. Yaşayan şirket değerinin dikkate alınması ile ayrılan ortak ve devam eden ortaklar arasında

⁵³ Yıldırım, **a.g.e.**, s. 303; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 145; Y. 11. HD., 25.04.2013 T., E. 8380/K. 8291 numaralı kararında, çıkma davası açma hakkının devredilemeyeceği ancak ayrılma akçesinin devrinin mümkün olduğu belirtilmiştir. Karar için bkz. Eriş, **Şirketler**, s. 3150.

⁵⁴ TTK’da gerçek değere sonuç bağlanan hükümler m. 140, 141, 155, 183, 202, 493, 531, 596, 597, 636.

⁵⁵ TTK m. 141 gerekçesi: “*Hükümde, kaynakta bilinerek açık bırakılmış ve şirkete geniş hareket alanı bırakılmış bulunan ayrılma akçesinin kapsamı (miktarı) konusunda kesin tavır alınmış, ayrılma akçesinin gerçek değere denk gelmesi net bir şekilde öngörülmüştür. Çünkü kaynak kanundaki belirsiz "bir karşılık" ibaresi, hukuk güvenliği yönünden tehlikeli bulunmuştur. "Gerçek değer" ise, tanımlanmayıp uygulamaya bırakılmıştır. Ancak gerçek değer hesaplanmasında "yaşayan bir şirket" in esas alınması ratiolegis gereğidir.*”

TTK m. 493 hükmü gerekçesi: “*Tasarı "gerçek değer" i tanımlamamayı tercih etmiştir. Tanım öğreti ile içtihadı bırakılmıştır. İsviçre’de ve 6762 sayılı Kanunun 418 inci maddesi sebebiyle Türk doktrininde söz konusu değerle, aktiflerin olası satış değerinin, kapitalizasyon değerinin ve işletme iktisadının kabul ettiği şirketin tüm varlıklarını temel alan diğer değerlerin ifade edildiği savunulmuştur. Bu değer, tasfiye değerinin üstündedir. Çünkü yaşayan bir şirketin değeridir.*”

⁵⁶ Şener, **Limited**, s. 922; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 202.

⁵⁷ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 202; Şahin, **a.g.m.**, s. 198; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 111.

menfaatler dengesi gözetilmiş ve eşit işlem ilkesine uygun davranılmış olmaktadır⁵⁸. Öyle ki, ayrılan ortak payının gerçek değerini aldığı için zarara uğramamakta, şirket de gerçek değer üzerinden ödeme yaptığı için haksız olarak zenginleşmemektedir.

Yaşayan şirket değerinin tespit edilebilmesi için özel bir bilanço hazırlanması gerekir⁵⁹. Dokrinde hazırlanacak bilançonun tasfiye bilançosu olduğunu belirten bir görüş vardır⁶⁰. Ancak, gerçek değerın tasfiye bilançosu dikkate alınarak hesaplanması adil olmaz. Çünkü tasfiye bilançosu, işletme malvarlığının devir değerleri üzerinden hazırlanan, devredilemeyen malvarlığı değerlerinin ise dikkate alınmadığı bir bilanço olup kanunda ifade edilen “gerçek değere uyan” bir karşılığı tespit ettiği kabul edilemez⁶¹. Bu nedenle şirket değeri belirlenirken hazırlanacak bilançoda, ortağın ayrılmasından sonra şirketin faaliyetlerine devam edeceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Yaşayan şirket değeri; şirketin tüm aktif ve pasifleri, gelecek dönemde elde edeceği kazançlar ve karşılaşılabileceği riskler, açık ve gizli yedekleri, depo malları ve müşteri çevresi, bulunduğu bölge, sahip olduğu şöhret gibi goodwill faktörleri dikkate alınarak hesaplanacaktır⁶². Yani işletmenin tümüyle satılması halinde, şirketi almak için ödenecek değer yaşayan şirket değeri olarak şirketin gerçek değerini yansıtacaktır⁶³.

Ayrılma akçesi belirlenirken bilançonun hangi tarihteki şirket malvarlığı dikkate alınarak hazırlanacağı oldukça önemli bir husustur. Ancak kanunda hangi tarihteki şirket malvarlığının dikkate alınacağına ilişkin açık bir düzenleme mevcut değildir. Menfaatler dengesi açısından ayrılmanın gerçekleştiği tarih hesaplamada dikkate alınmalıdır. Bu nedenle çıkma ve çıkarılmanın bildirim yoluyla gerçekleştiği hallerde, ayrılmanın iç ilişkide hüküm ifade ettiği tarihin dikkate alınacağı

⁵⁸ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 111-112; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 202.

⁵⁹ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 106-107; Şahin, **a.g.m.**, s. 198; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 203.

⁶⁰ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 772; Yıldız, **a.g.e.**, s. 161.

⁶¹ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 107.

⁶² Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 109, 110-111 ve ayrıca dn. 124; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-54, s. 499; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 202; Uçar, **a.g.e.**, s. 119; Üçışık, **a.g.m.**, s. 205 dn. 80; Halil Arslanlı, **Kollektif ve Komandit Şirketler**, 2. Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960, s. 450-451.

⁶³ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 113-114.

konusunda doktrinde görüş birliği mevcuttur⁶⁴. Ancak, mahkeme tarafından çıkma ve çıkarılmaya karar verilen hallerde ayrılma tarihi kararın kesinleştiği tarih olacağından hesaplamada dikkate alınacak tarih konusunda farklı görüşler vardır. Bu farklılığın nedeni, davanın açıldığı tarih ile ayrılma tarihi olan kararın kesinleştiği tarih arasında geçecek zamanda şirket malvarlığının azaltılabilecek olması tehlikesidir. Bir görüş, davanın açıldığı tarihteki şirket malvarlığı dikkate alınarak ayrılma akçesinin hesaplanması gerektiğini belirtmektedir⁶⁵. Diğer görüş ise, ayrılmanın mahkeme kararı ile gerçekleştiği hallerde kararın kesinleşme tarihinin hesabın yapıldığı tarihte bilinmesi mümkün olmadığından, ayrılma akçesinin karar tarihine en yakın tarihteki şirket varlığı esas alınarak hesaplanması gerektiği yönündedir⁶⁶. Gerçekten de davanın açılmasından sonra şirket değerinin azaltılmasına yönelik işlemler yapılması mümkündür. Ancak, ortak, bu tehlikeye karşı ihtiyati tedbir talep edebilir. Bu tedbirler, şirketin sermaye azaltması veya işletmelerin devri gibi işlemler yapmasının engellenmesine yönelik olabilecektir⁶⁷. Bu nedenle, gerçek değer belirlenmesinde kanunun benzer hükümleri de göz önünde bulundurulduğunda karar tarihine en yakın tarihin dikkate alınması uygun olacaktır⁶⁸. Yargıtay da son yıllardaki kararlarında ayrılma akçesinin karar tarihine en yakın tarihteki şirket malvarlığı dikkate alınarak hesaplanacağına içtihat etmektedir⁶⁹.

⁶⁴ Şahin, **a.g.m.**, s. 199; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 145; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 153, s. 2798; Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1680e, s. 447; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 203; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 772.

⁶⁵ Çevik, **a.g.e.**, s. 250; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 386; Yasan, **a.g.e.**, s. 188, 189.

⁶⁶ Cenkci, **a.g.m.**, s. 14; Şahin, **a.g.m.**, s. 200.

⁶⁷ Şahin, **a.g.m.**, s. 200.

⁶⁸ TTK m. 493/5'in kıyasen uygulanması ile bu sonuca ulaşan görüş için bkz. Şener, **Limited**, s. 928. TTK m. 260'ın kıyasen uygulanması ile bu sonuca ulaşan görüş için bkz. Kaya, **a.g.m.**, s. 131. TTK m. 202/2 ve m. 531'in kıyasen uygulanması ile bu sonuca ulaşan görüş için bkz. Cenkci, **a.g.m.**, s. 14 (Cenkci ayrıca maddenin gerçek değere "uyan" meblağı işaret ettiğini belirterek bu görüşünü gerekçelendirmektedir.).

⁶⁹ Y. 11. HD. 19.6.2015 T., 2014/18653 E., 2015/8544 K. "Ayrılma payının, şirketin faaliyet konusu da gözetilerek alanında uzman bilirkişi kurulundan, karar tarihine en yakın rayiç değer verilerine göre şirketin reel özvarlığı hususunda rapor alınıp saptandıktan sonra hüküm altına alınması gerekir."

Y. 11. HD, 09.11.2015 T., 2015/4748 E., 2015/11693 K. "Davacının çıkma ve kâr payı alacağının tespiti için görüşüne başvurulmuş bilirkişi raporunda, davalı şirketin 30.11.2012 tarihli bilançosu esas alınıp hesaplama yapılmış ancak mahkemece 30.6.2014 tarihinde karar verilmiştir. Davanın niteliği gereği, davalı şirketin karar tarihine en yakın tarihteki öz varlığı ile mali tabloları gözetilip çıkma payı ve genel kurulca dağıtılmasına karar verilmişse çıkma payından ayrı olarak kâr payı alacağının hesaplanması zorunludur." (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 23 Ocak 2019. Bu yöndeki başkaca kararlar için bkz. Eriş, **Şirketler**, s. 3138 vd., 3146.

Özel bilançoda şirketin pozitif bir malvarlığının olmaması durumu şirketin borca batık olduğunu ifade eder⁷⁰. Şirketin borca batık olması, ortağın çıkma veya çıkarılmasına bir engel oluşturmaz⁷¹. Çünkü ayrılma akçesi, ortağın çıkması ve çıkarılması için bir neden değil; bunların bir sonucudur. Ancak bu halde ortağa ayrılma akçesi ödenemeyecektir⁷². Burada kanaatimizce, ortağın, çıkma ve çıkarılma tarihinde şirketin borca batık olması nedeni ile ödenemeyen ayrılma akçesine ilişkin sonradan dava açarak ayrılma akçesi almasının mümkün olmadığını da belirtmek gerekir. Çünkü dava sonraki bir tarihte açılmış olsa da ayrılma akçesinin hesabında dikkate alınacak tarih, ortağın ayrılma tarihi olacaktır.

Ayrılma akçesinin payın gerçek değeri üzerinden ödenmesi gerekmektedir. Ancak şimdiye kadar yapılan açıklamalarda işletmenin bir bütün olarak değerinin hesaplanması hususu incelenmiştir. Şirketin gerçek değeri bulunduktan sonra ayrılan ortağın sahip olduğu payların itibari değerinin esas sermayeye oranı dikkate alınarak yapılacak oransal işlemle payın, şirketin gerçek değerindeki karşılığı bulunabilecektir⁷³. Bu oransal işlem, payın yaşayan şirket değerindeki karşılığını gösterecek olup gerçek değerini göstermez. Payın gerçek değerinin tespit edilebilmesi ve paylar arasında ekonomik eşitliğin sağlanabilmesi için paya bağlı hak ve yükümlülüklerin de hesaplamada dikkate alınması gerekmektedir⁷⁴. Payın sahip olduğu imtiyazlar payın gerçek değerini arttıracakken, paya bağlı yükümlülükler ve pay üzerinde bulunan sınırlı aynı haklar ise gerçek değeri azaltacaktır⁷⁵.

Ortağın ayrılma sebebinin veya kusurunun ayrılma akçesinin hesabında değer azaltıcı etkisi bulunmamaktadır. Ancak ortağın kusuru nedeni ile şirketin zarara

⁷⁰ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 82.

⁷¹ Şirketin borca batık olması halinde de mahkeme tarafından çıkarma kararı verilebileceği yönünde bkz. Y. 11. HD., 18.02.2015 T., 2014/17007 E., 2015/2123 K. (Karar için bkz. Abuzer Kendigelen, F. Pelin Tokcan, İbrahim Çağrı Zengin, Numan Sabit Sönmez, Zehra Güney, **Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin Türk Ticaret Kanunu'na İlişkin Kararları (2015-2016)**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s. 474).

⁷² Baştuğ, **a.g.e.**, s. 82; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 105, dn. 102.

⁷³ Şahin, **a.g.m.**, s. 199.

⁷⁴ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 76; Gürpınar, **a.g.m.**, s. 95; Şahin, **a.g.m.**, s. 199.

⁷⁵ TTK m. 576/1-c'de imtiyazlar konu bakımından sınırlandırılmamıştır. Paylara oyda, karda, rüçhan veya tasfiye payında, müdürlükler için aday gösterilmeye imtiyaz tanınabilir (Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-06, s. 479). Bu imtiyazlar payın değerini arttırırken, paya bağlı ikincil yükümlülükler ile TTK m. 600 uyarınca pay üzerinde bulunan rehin ve intifa hakkı gerçek değeri azaltıcı niteliktedir (Şahin, **a.g.e.**, s. 471).

uğraması halinde tazminat talebi gündeme gelebilir. Tazminat borcu gibi ayrılan ortağın şirkete karşı olan diğer tüm borçlarının ayrılma akçesi ile takas edilmesi mümkündür⁷⁶. Ayrılma akçesinin hesabında sermayenin ödenmiş olup olmadığı önemli olmayıp hesaplamada ortağın şirketteki taahhüt ettiği pay oranı dikkate alınır. Bu nedenle örneğin ortağın şirkete olan sermaye borcu da ayrılma akçesi alacağı ile takas edilebilecektir⁷⁷.

Ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması halinde gerçek değerın şirket ve ortak tarafından belirlenmesi mümkündür. Ancak, taraflar gerçek değer üzerinde anlaşamazlarsa TTK m. 597 uyarınca mahkemeye başvurarak gerçek değerin tespitini talep edebileceklerdir. Mahkeme gerçek değeri, şirketin işletme konusunda uzman bilirkişilere inceleme yaptırarak tespit eder⁷⁸. Bu halde taraflardan birinin başvurusu üzerine tespit yapacak olan görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesi, yetkili mahkeme ise şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir.

Mahkeme tarafından çıkma ve çıkarılmaya karar verilen hallerde ayrılma akçesi de bu mahkeme tarafından tespit edilebilecektir⁷⁹. Ancak bu halde, ayrılma akçesi talep hakkı doğduktan yani ayrılma iç ilişkide gerçekleştikten sonra ortağın bu haktan vazgeçmesi mümkün olduğundan, kanaatimizce, ortağın talebi olmadan ayrılma akçesi miktarı mahkemece tespit edilmemelidir⁸⁰.

⁷⁶ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 102; Arslanlı, **a.g.e.**, s. 451.

⁷⁷ Can, **a.g.m.**, s. 9. Ayrılma akçesinin, sermayenin ödenmiş olup olmadığına bakılmaksızın ortağın şirkette taahhüt ettiği pay oranı dikkate alınarak belirleneceği, ödenmemiş sermaye konusunda şirketin takas mahsup talebinde bulunabileceği ya da sermaye borcunun ifasını ayrı bir dava ile isteyebileceği yönünde bkz. Y. 11. HD., 17.09.2014 T., 2014/2826 E., 2014/13941 K.(Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 17 Ocak 2019.

⁷⁸ Şener, **Limited**, s. 927; Y. 11. HD, 10.11.2003 T., 2003/3919 E., 2003/10697 K. “*Karara dayanak yapılan bilirkişi kurulu raporunda, dosyadaki delillere göre defterler üzerinden ayrılma payı hesaplanamayacağı, davalı şirkete ait aktif kıymetlerin (makine, demirbaş ve tesislerin) fatura ve tapuları sunulduktan sonra konunun uzmanı makine mühendisi ve mimar bilirkişiler vasıtasıyla dava tarihindeki rayiç değerleri tespit edildikten sonra ayrılma payının hesaplanabileceği belirtilmiştir.*” (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 31 Ocak 2019.

⁷⁹ Çıkma davası sonucunda verilen kararın kesinleşmesi ile ortağın ayrılma akçesi talep hakkı doğacağından, ayrılma akçesinin çıkma kararının kesinleşmesinden sonra açılacak ayrı bir davada belirleneceği yönünde bkz. Şener, **Limited**, s. 926- 927.

⁸⁰ Aynı yönde Aker, **a.g.m.**, s. 90; Aksi yönde bkz. Taşdelen, **a.g.e.**, s. 201 ve Cenkcı, **a.g.m.**, s. 14.

2.4. Ayrılma Akçesinin Şirket Sözleşmesinde Düzenlenmesi (TTK m. 641/2)

TTK m. 641/1 ayrılma akçesinin gerçek değer üzerinden hesaplanacağını emredici olarak düzenlemiştir. Bu nedenle kural olarak hesaplamada başka bir değerlendirme yönteminin uygulanacağını kararlaştırılması mümkün değildir. Ancak TTK m. 641/2’de “*şirket sözleşmesinde öngörülen ayrılma hakkı dolayısıyla, şirket sözleşmelerinin ayrılma akçesini farklı bir şekilde*” düzenleyebileceği belirtilerek bu kuralın istisnası düzenlenmiştir.

Maddede geçen “*şirket sözleşmesinde öngörülen ayrılma hakkı*” ve “*farklı bir şekilde düzenleme*” ifadelerinin incelenmesi gerekmektedir.

Ayrılma, çıkma ve çıkarılmayı da kapsayan geniş bir kavramdır. Bu nedenle “*şirket sözleşmesinde öngörülen ayrılma hakkı*” ifadesi gerek çıkma gerekse de çıkarılmayı kapsayıcı bir anlam ifade etmektedir. Ancak doktrinde, “ayrılma hakkı” ifadesinin çeviri hatasından kaynaklandığı, mehzaz kanunda düzenlemenin karşılığı olan İsvBK m. 825/2’de “sözleşmesel çıkma hakkından” bahsedildiği, ifadenin “*şirket sözleşmesinde düzenlenen çıkma hakkı*” olarak anlaşılması gerektiği belirtilmektedir⁸¹. Nitekim TTK m. 577 hükmünde de “*çıkma hakkının tanınması ile bunun kullanılmasının şartları, bu hâllerde ödenecek olan ayrılma akçesinin türü ve tutarının*” şirket sözleşmesinde düzenlenebileceği belirtilmekte, diğer ayrılma hallerine ilişkin ise benzer bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle ancak sözleşmesel çıkma hakkının düzenlendiği hallerde şirket sözleşmesinde ayrılma akçesinin “*farklı bir şekilde*” düzenlenmesi mümkün olacaktır. Diğer çıkma ve çıkarılma halleri (haklı sebeple çıkma, şirket sözleşmesinde düzenlenen sebeplerle çıkarılma veya haklı sebeple çıkarılma) için şirket sözleşmesinde böyle bir düzenleme yapılması halinde ise yapılan düzenlemeler geçerli olmaz⁸².

Maddede geçen “*farklı bir şekilde düzenleme*” ifadesi ise ayrılma akçesinin ilk fıkrada kabul edilmiş olan gerçek değer yönteminden başka bir hesaplama

⁸¹ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 556, dn.140; Şener, **Limited**, s. 923; Şahin, **a.g.m.**, s. 202; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-53, s. 498; Cenkci, **a.g.m.**, s.13. Aksi yönde bkz. Taşdelen, **a.g.e.**, s. 228; Yasan, **a.g.e.**, s. 185, dn. 527.

⁸² Şener, **Limited**, s. 924.

yöntemi ile belirleneceğine ilişkin düzenlemeler yapılabileceğine yöneliktir⁸³. Bu kapsamda ayrılma akçesinin gerçek değer yerine örneğin nominal değer, defter değeri, good-will'siz değer gibi işletme ekonomisinin kabul ettiği bir yönteme göre belirleneceği kararlaştırılabilir⁸⁴.

Şirket sözleşmesinde öngörülen bu düzenlemeler objektif, anlaşılabilir ve eşit işlem ilkesine uygun olmalıdır⁸⁵. TTK m.641 gerekçesinde de bu düzenlemelerin keyfi, adalete ters ve müsadereye yakın düzenlemeler olamayacağı belirtilmektedir⁸⁶. Bu nedenle ayrılma akçesinin müdürlerin takdiri ile belirleneceği, farklı ortaklar için farklı değerlendirme yöntemlerinin uygulanacağı veya ayrılma akçesi ödenmeyeceği yönlü düzenlemeler geçerli olmaz⁸⁷. Sözleşmede bulunan hükümlerin geçersiz olması halinde ayrılma akçesi yasada öngörüldüğü şekilde gerçek değer üzerinden belirlenecektir.

2.5. Ayrılma Akçesinin Muacceliyeti ve Ödenme Kaynakları (TTK m. 642)

TTK m. 642'de her borcun doğumu anında muaccel olacağı kuralına uygun olarak ayrılma akçesinin ayrılma anında muaccel olacağı düzenlenmiştir. Ancak bu muacceliyet için ayrılmanın gerçekleşmesi tek başına yeterli görülmemiş ayrıca bazı koşulların mevcudiyeti de aranmıştır.

TTK m. 642'de ayrılma akçesinin muaccel olacağı zaman ile ayrılma akçesinin ödeneceği kaynaklar arasında bağlantı kurulmak suretiyle düzenleme

⁸³ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 775.

⁸⁴ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-53, s. 498; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 204, dn.425; R.Sanwald, **Austritt und Ausschluss aus AG und GmbH**, SSHW Band/Nr. 280, Zürich / St. Gallen 2009, s. 88-89, 101 (Cenkci, **a.g.m.**, s. 13, dn. 39'den naklen).

⁸⁵ Şener, **Limited**, s. 924.

⁸⁶ Şener, şirket sözleşmesinde belirlenen değer keyfi, adalete ters ve müsadereye yakın bir düzenleme olup olmadığının tespiti konusunda ikili bir ayrım yapmaktadır. Buna göre; şirket sözleşmesinde ayrılma akçesine ilişkin değer belirlendiği anda bu değer ile gerçek değer arasında büyük bir fark varsa şirket sözleşmesi hükmü TBK m. 27 uyarınca ahlaka aykırı olup geçersizdir. Ancak aradaki farklılık şirketin gelişmesi nedeniyle daha sonra ortaya çıkmışsa, mahkeme tarafından iki değer arasında orta bir değer ödenmesine hükmedilebilmelidir. Bkz. Şener, **Limited**, s. 925.

⁸⁷ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-53, s. 498; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 203-204; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 138; Şener, **Limited**, s. 924; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 458.

yapılmıştır⁸⁸. Bu nedenle TTK m. 642/1 hükmü hem ayrılma akçesinin ödeneceği kaynakları hem de muaccel olacağı zamanı göstermektedir.

Muacceliyetin ödeme kaynakları ile bağlantılı olarak düzenlenmesindeki amaç; ortağın ayrılması ile ayrılma akçesi ödemek zorunda kalacak olan şirketin maddi açıdan hazırlıksız yakalanmasını önlemek, şirket ve şirket alacaklılarını korumaktır⁸⁹. Düzenleme, aynı zamanda, TTK m. 642/3 uyarınca ortağın ayrılma akçesi alacağını güvenceye alarak, ödenecek ayrılma akçesinin keyfi olarak geciktirilmesine engel olacağından ortağı da koruyucu niteliktedir.

TTK m. 642 emredici niteliktedir. Bu nedenle şirket sözleşmesinde, madde düzenlemesinden farklı olarak ödeme kaynaklarının⁹⁰ veya muacceliyetin belirlenmesi mümkün değildir⁹¹. Ancak ayrılmanın gerçekleşmesinden sonra ortak ile şirket anlaşarak muacceliyet zamanını öteleyebilecektir⁹².

2.5.1. Ayrılma ile Birlikte Muacceliyet

2.5.1.1. Genel Olarak

TTK m. 642/1 uyarınca ayrılma akçesinin ayrılma tarihinde muaccel olabilmesi için şirketin kullanılabilir özkaynak üzerinde tasarruf ediyor olması, ayrılan kişinin esas sermaye paylarının devredilebiliyor olması veya esas sermayenin ilgili hükümlere göre azaltılmış olması şartlarından en az birinin gerçekleşmesi gerekmektedir.

Ortağın ayrılması ile ortaklık sıfatı sona ermekte, ortaklık mevki i ise devam etmektedir. Bu nedenle ayrılan ortağın payı varlığını sürdürmekte ve sahipsiz kalmaktadır⁹³. Sahipsiz kalan paylar üzerinde tasarrufta bulunma yetkisi şirkete ait olup şirket, paylar üzerinde ancak TTK m. 642/1’de belirtildiği şekilde tasarrufta bulunarak ayrılma akçesini ödeyecektir⁹⁴.

⁸⁸ Cenkc i, **a.g.m.**, s. 15.

⁸⁹ TTK m. 642 gerekçesi.

⁹⁰ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1680k., s. 449.

⁹¹ Cenkc i, **a.g.m.**, s. 15-16.

⁹² Cenkc i, **a.g.m.**, s. 16.

⁹³ Yıldırım, **a.g.e.**, s. 289.

⁹⁴ Şahin, **a.g.m.**, s. 203; Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1680d., s. 447.

Önemle belirtmek gerekir ki, şirketin kullanılabilir öz kaynağa sahip olması hali hariç olmak üzere, ayrılma akçesinin ayrılma anında muaccel olması her zaman mümkün değildir. Çünkü muacceliyet anı, şirket tarafından maddede sayılan ödeme kaynaklarından hangisinin seçildiğine göre değişiklik gösterecektir⁹⁵. Bu ödeme kaynakları ayrılma anında mevcut değilse muacceliyet, bu kaynakların sağlandığı zamanda ve ayrılmadan sonra gerçekleşir⁹⁶.

Belirtilmesi gereken diğer husus ise, muacceliyetin ayrılma akçesinin maddede belirtilen kaynaklardan ödenebilir kısmı için gerçekleşeceğidir⁹⁷. Bu nedenle örneğin şirketin kullanılabilir özkaynağının varlığı halinde ancak şirket tarafından iktisap edilebilen kısım için muacceliyet gerçekleşecek, bakiye kısım için ayrılan ortağın alacağı madde de belirtilen şartlar gerçekleşene kadar müeccel kalacaktır.

Maddede belirtilen ödeme kaynaklarının birbirine önceliği bulunmamaktadır. Şirket, tasarruf yetkisine sahip olduğundan hangi kaynaktan ödeme yapacağını serbestçe belirleyecektir. Doktinde, ayrılma akçesinin öncelikle pay devri, bunun mümkün olmaması halinde kullanılabilir özkaynaklardan ödenme ve en son çözüm olarak da sermaye azaltımı yoluyla ödenmesinin hükmün amacına uygun olduğu belirtilmektedir⁹⁸. Bunun nedeni, şirket malvarlığının ve bu sayede şirket alacaklılarının korunması amacıyla, ödemenin öncelikle şirket malvarlığını azaltmayacak yolla yani pay devri suretiyle yapılmasının uygun olacağı düşüncesidir. Ödeme yöntemlerinin birlikte uygulanması da mümkündür⁹⁹.

Çıkma ve çıkarılmanın mahkeme kararı ile gerçekleştiği hallerde de ödeme kaynaklarından hangisinin kullanılacağı konusunda tasarruf yetkisi şirkete ait olup mahkemenin ayrılma akçesinin ödeneceği kaynak ve muacceliyet anının tespitine ilişkin bir yetkisi bulunmamaktadır¹⁰⁰.

⁹⁵ Cenkci, **a.g.m.**, s. 16.

⁹⁶ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1680h., s. 448; Çamoğlu, **Çıkarılma**, s. 19.

⁹⁷ Sanwald, **a.g.e.**, s. 121 (Cenkci, **a.g.m.**, s. 29, dn. 96'dan naklen).

⁹⁸ Şahin, **a.g.m.**, s. 203. Ayrılma akçesinin sermaye azaltımı yoluyla ödenmesinin son çözüm olduğu yönünde bkz. Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-55, s. 499; Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 189.

⁹⁹ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 158.

¹⁰⁰ Cenkci, **a.g.m.**, s. 16.

2.5.1.2. Şirketin Kullanılabilir Özkaynağının Varlığı

TTK m. 642/1-a uyarınca ayrılma akçesi, “*şirket kullanılabilir özkaynak üzerinde tasarruf ediyorsa*” ayrılma ile birlikte başka bir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden muaccel olacaktır¹⁰¹.

Kullanılabilir özkaynağının varlığı halinde şirket, kendi paylarını iktisap ederek ayrılma akçesini ödeyecektir¹⁰². Şirketin kendi paylarını iktisabı TTK m. 612’de düzenlenmiştir. Aksine bir düzenleme olmadığından, ayrılma akçesinin bu kaynaktan ödenebilmesi için, TTK hükümlerinde öngörülen iktisap koşullarının gerçekleşmesi gerekmektedir¹⁰³.

Bu halde, şirketin iktisap edeceği payların itibari değerinin toplamı TTK m. 612/2 uyarınca esas sermayenin yüzde yirmisini aşmamalıdır. Payların bu oranı aşan kısmı için şirket, TTK m. 642/1-b ve m. 642/1-c’de belirtilen seçeneklerden birini kullanarak ayrılma akçesini ödeyebilecektir¹⁰⁴.

Şirketin kendi paylarını iktisabına ilişkin kuralları düzenleyen TTK m. 612’de şirketin “*serbestçe*” kullanabileceği özkaynakları varsa kendi paylarını iktisap edebileceği belirtilmektedir. Ancak bu düzenlemeden farklı olarak m. 642’de “*kullanılabilir özkaynaklar*” üzerinde tasarruf edilmesinden bahsedilmiştir. Kullanılabilir özkaynak ifadesi; şirketin sermayesi, kanuni yedek akçelerin kısıtlı kısmı (TTK m. 610 yollaması ile TTK m. 519/3) ve şirketin iktisap ettiği kendi payları karşılığında ayırdığı yedek akçeleri (TTK m. 610 yollaması ile TTK m.520/1)

¹⁰¹ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 557.

¹⁰² Cerrahoğlu, **a.g.e.**, s. 189; Yanlı, **a.g.m.**, s. 673.

¹⁰³ Bu nedenle şirketin kendi paylarını iktisap edebilmesi için genel kurul veya genel kurulun yetkilendirmesi ile müdürün iktisap konusunda karar alması gerekir (Şahin, **a.g.m.**, s. 204 ve dn. 83). TTK m. 642/1-a hükmü ile şirkete kendi paylarını iktisap etme yükümlülüğü getirilmiştir. Limited şirketlerde şirketin kendi payını iktisabını düzenleyen TTK m. 612 hükmünde, anonim şirketlerde olduğunun aksine iktisap yasağının istisnaları düzenlenmemiştir. Çamoğlu, anonim şirketlere ilişkin TTK m. 382-383’ün kıyasen limited şirketlere de uygulanması gerektiğini belirtmektedir (Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N.1667c., s.416). TTK m. 382/1-c hükmü ile kanuni satın alma yükümünün uygulandığı hallerde şirketin, kendi paylarını iktisabına ilişkin m.379 düzenlemeleri ile bağlı olmadığı düzenlenmiştir. Bu nedenlerle bu kanuni istisnanın TTK m. 642/1-a uyarınca iktisaplarda da uygulanması gerektiğini belirten bir görüş, şirketin TTK m. 612 maddedeki ikinci fıkra dışında iktisaba ilişkin diğer koşullarla bağlı olmadan kendi paylarını iktisap edebileceğini, şirketin kendi paylarını iktisabı için TTK m. 616/1-ı uyarınca müdürlerin genel kurul tarafından yetkilendirilmesine veya bu iktisabın genel kurul tarafından onaylanmasına gerek olmadığını, şirketin iktisap ettiği paylar tutarında yedek akçe ayırmasının gerekmediğini belirtmektedir. Bkz. Cenkeci, **a.g.m.**, s. 20 ve ayrıca dn. 68.

¹⁰⁴ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-56, s. 500; Kaya, **a.g.m.**, s. 136.

aşan malvarlığını ifade eder¹⁰⁵. Serbestçe kullanılabilir özkaynak ise net dönem kârı ile belirli bir amaca özgülenmemiş yedek akçeleri ifade etmektedir¹⁰⁶. Mevazı kanunda olduğu gibi TTK düzenlemesinde de bu farklılığın bilinçli olarak yapıldığı kabul edilmektedir. Bu nedenle, ayrılma akçesinin ödenmesi için şirketin kendi paylarını iktisap etmesi halinde TTK m. 612 hükmünden farklı olarak özkaynakların serbestçe kullanılması şartı aranmayacaktır¹⁰⁷. Bu düzenlemenin amacı, ayrılma akçesinin ödenebilmesi için daha büyük bir kaynağın kullanılmasının sağlanmasıdır¹⁰⁸. Bu nedenle ayrılma akçesi, kâr payı dağıtımı gibi belirli bir amaca özgülenmiş olan yedek akçeler de dâhil olmak üzere tüm isteğe bağlı yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin kullanılabilir kısmından ödenebilecektir¹⁰⁹.

Şirketin kullanılabilir özkaynağının olup olmadığının kim tarafından tespit edileceğine ilişkin açık bir düzenleme yoktur. TTK m. 625/1 uyarınca genel kurula yetki verilmeyen tüm konularda müdürler yetkili olduğundan, bu tespit, müdürler tarafından yapılabilecektir. Ancak şirket menfaatleri doğrultusunda hareket edecek olan müdürlerin tarafsız olamayacağı düşünülebilir. Bu nedenle bir görüş, şirketin kullanılabilir öz kaynağı olup olmadığının, öz kaynağa sahip olmaması halinde ne miktarda sermaye azaltılması gerektiğinin şirket tarafından atanan mali müşavir tarafından tespit edilebileceğini belirtmektedir¹¹⁰. Ancak bizim de katıldığımız diğer görüşe göre, müdürlerin ve şirket tarafından atanan mali müşavirlerin tarafsız olamayacağı düşünüldüğünde, ortağın mahkemeden talepte bulunarak bilirkişi vasıtasıyla kullanılabilir öz kaynağın olup olmadığının tespitini istemesi yerinde bir uygulama olacaktır¹¹¹.

TTK m. 612/2 uyarınca şirketin, “*esas sermayenin yüzde onunu aşan tutarda iktisap ettiği esas sermaye paylarını iki yıl içinde elden çıkarması veya sermaye azaltılması yoluyla itfa etmesi*” gerekmektedir.

¹⁰⁵ Şener, **Limited**, s. 930; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 319- 320.

¹⁰⁶ Cenkci, **a.g.m.**, s. 17.

¹⁰⁷ Pulaşlı, **Şerh III**, N. 147, s. 2796; Şener, **Limited**, s. 930; Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-56, s. 499; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 320-321. Aksi yönde bkz. Taşdelen, **a.g.e.**, s. 205, 229; Şahin, **a.g.m.**, s. 204; Altaş, **a.g.e.**, s. 335; Eriş, **Şirketler**, 3171.

¹⁰⁸ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-56, s. 499.

¹⁰⁹ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-56, s. 499; Şener, **Limited**, 930.

¹¹⁰ Pulaşlı, **Şerh III**, N. 147 ve 150, s. 2796 ve 2797.

¹¹¹ Şener, **Limited**, s. 930; Şahin, **a.g.m.**, s. 203; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 459.

2.5.1.3. Esas Sermaye Paylarının Devredilebiliyor Olması

TTK m. 642/1-b uyarınca, ayrılan ortağın payı bir ortağa veya üçüncü bir kişiye devredilebiliyorsa ayrılma akçesi ortağın ayrılmasıyla muaccel olacaktır. Bu halde ayrılma akçesi bedeli, payı devralan tarafından şirkete ödenmektedir. Bu nedenle bu hal, şirket öz kaynaklarında bir eksilme yaratmayacağından, ilk olarak başvurulabilecek en uygun yöntem olarak değerlendirilmektedir¹¹².

Burada muacceliyet zamanının tespit edilebilmesi için, öncelikle “*esas sermaye paylarının devredilebiliyor*” olması ifadesinden ne anlaşılması gerektiği önem arz etmektedir. Kanunun lafzından, payların devredilebilme imkânının bulunmasının muacceliyetin gerçekleşmesi için yeterli olduğu sonucuna ulaşılabilir. Nitekim bir görüş, muacceliyetin gerçekleşmesi için fiilen devrin gerçekleşmesi gerekmediğini, somut ve ciddi bir devir fırsatının yeterli olduğunu belirtmektedir¹¹³. Ancak, payların devredilebilme imkânını muacceliyet için yeterli kabul etmek sorunlar yaratabilir. Öyle ki, muacceliyetin devir fırsatına göre belirlenmesi, muacceliyet anının tespitini zorlaştıracaktır¹¹⁴. Diğer yandan devir gerçekleşmemiş olmasına rağmen ayrılma akçesinin muaccel olduğunu kabul etmek, şirketi ödeme yapmak zorunda bırakacak ve düzenlemenin şirket alacaklılarını koruma amacına aykırı olacaktır¹¹⁵. Kanaatimizce, TTK m. 642’nin alacaklıları koruma amacı düşünüldüğünde, muacceliyet için payın devri fırsatını yeterli görmek mümkün değildir. Madde gerekçesinde de ortağın payları devredilemiyorsa ve genel kurul devre onay vermemişse muacceliyetin gerçekleşmeyeceği belirtilmiştir. Bu nedenlerle “payların devredilebiliyor” olması ifadesinden, payın, ortaklardan biri veya üçüncü kişi tarafından devralınmış olması anlaşılmalıdır¹¹⁶.

¹¹² Cenkei, **a.g.m.**, s. 17; Taşdelen, **a.g.e.**, 200; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 93.

¹¹³ Şener, **Limited**, s. 931. İsvBK m. 825a düzenlemesinde de payların devredilebilme olanağının varlığı ayrılma akçesinin muaccel olması için yeterli kabul edilmiştir (Bkz. Yıldırım, **a.g.e.**, s. 326).

¹¹⁴ Cenkei, **a.g.m.**, s. 23.

¹¹⁵ Bkz. Yıldırım, **a.g.e.**, s.326- 327.

¹¹⁶ Ancak, uygun bir teklif olmasına rağmen şirketin pay devrini gerçekleştirmemesi veya genel kurulun sebepsiz olarak devri onaylamaması halinde ayrılan ortağın alacağına kavuşması engellenmiş olur. Bu hallerde, ayrılma akçesinin muaccel olacağını kabul etmek gerekir (Şener, **Limited**, s. 931; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 327).

Ayrılan ortağın payı şirket tasarrufunda olduğundan pay devri, TTK m. 595 koşullarına uyulmak suretiyle şirket tarafından gerçekleştirilecektir¹¹⁷. Bu nedenle pay devir sözleşmesinin yapılarak imzaların noter tarafından onaylanması ve genel kurulun devre onay vermesi ile ayrılma akçesi muaccel olacak ve ödenecektir¹¹⁸.

Şirketin kullanılabilir öz kaynağının olması halinde ayrılma akçesinin ayrılma anında muaccel olacağını yukarıda incelemiştik. Bu nedenle, şirketin kullanılabilir öz kaynaklarının bulunduğu hallerde pay devri ile ayrılma akçesini ödeme yolunu seçmesinin muacceliyeti geciktirmeyeceğini belirtmek gerekir¹¹⁹.

Ayrılan ortak ve şirket arasında aksi kararlaştırılmadığı sürece, pay devri yoluyla ödenecek ayrılma akçesi de payın gerçek değeridir. Devir bedelinin payın gerçek değerini karşılamaması halinde, ortağın bakiye kısım için şirkete karşı olan alacağı devam edecektir¹²⁰.

2.5.1.4. Esas Sermayenin Azaltılmış Olması

TTK m. 642/1-c uyarınca, esas sermayenin ilgili hükümlere göre azaltılmış olması halinde ayrılma akçesi ayrılma ile birlikte muaccel olmaktadır. Ayrılma akçesinin ödenmesi için şirket, ayrılan ortağın paylarını iktisap edememiş veya bu payları devredememiş olabilir. Bu halde, esas sermayenin azaltılması yoluyla ayrılma akçesinin ödenmesi gerekmektedir.

Ayrılma akçesinin, sermayenin azaltılması suretiyle ödenmesi halinde şirket, tasarrufunda bulunan ayrılan ortağın paylarını itfa etmektedir. Şirketler, sermayenin bir kısmının pay sahiplerine iadesi amacıyla yapılan ve kurucu azaltma olarak anılan yöntemle sermayelerini azalttıklarında azaltılan miktarda sermaye açığa çıkmakta ve pay sahiplerine ödenebilmektedir¹²¹.

Ayrılma akçesinin ödenmesi için yapılan sermaye azaltılmasında “*ilgili hükümler*” olan TTK m. 473 vd. (TTK m. 592 yollamasıyla) hükümleri

¹¹⁷ Baştuğ, **a.g.e.**, s. 93; Yıldırım, **a.g.e.**, s.327; Şahin, **a.g.m.**, s. 203, 206.

¹¹⁸ Yıldırım, ayrılma akçesinin muacceliyeti için payların devredilmiş olması şartını aramakta, ancak bu şartı yeterli görmemektedir. Yazara göre, ayrılma akçesinin muaccel olması için devir bedelinin şirket tarafından tahsil edilmesi gerekmektedir (Yıldırım, **a.g.e.**, s.327).

¹¹⁹ Cenki, **a.g.m.**, s. 25.

¹²⁰ Yıldırım, **a.g.e.**, s. 329.

¹²¹ Alper Tanrıverdi, “Sermayenin Azaltılmasına İlişkin Güncel Sorunlar”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 116, 2015, s. 308 (305-314); Çağlar, **a.g.e.**, s. 36.

uygulanacaktır¹²². Hangi miktarda sermaye azaltılması gerektiği müdürler tarafından belirlenebilecektir¹²³. Ancak müdürlerin tarafsız olamayacağı göz önünde bulundurulduğunda bu belirlemenin, TSY m. 96/1-c uyarınca, sermaye azaltılmasına rağmen şirketin, şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktife sahip olduğunu tespit edecek olan yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir veya denetime tabi şirketlerde denetçi tarafından yapılması düşünülebilir¹²⁴.

Sermaye azaltılmasında genel kurul, esas sözleşmenin gerektiği gibi değiştirilmesini karara bağlar. Müdürler, TTK m. 473/1 uyarınca hazırladıkları raporu genel kurula sunmak zorundadır. Genel kurul tarafından onaylanan bu rapor tescil ve ilan edilir (TTK m. 473/1). Sermayenin azaltılabilmesi için, sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin bulunduğu tespit edilmesi gerekmektedir (TTK m. 473/2). Bu tespit, TSY m. 96/1-c uyarınca yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir veya denetime tabi şirketlerde denetçi tarafından yapılacaktır. Sermayenin azaltılmasına ilişkin genel kurul kararı, sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan ortakların olumlu oyu ile alınır (TTK m. 473/3 yollamasıyla TTK m. 421/3)¹²⁵. Sermaye miktarı, sermayenin azaltılması yoluyla TTK m. 580 uyarınca on bin Türk Lirasının altına indirilemez (TTK m. 473/5). Sermayenin azaltılmasına ilişkin genel kurul kararı, müdürler tarafından TTK m. 474'de belirtilen usulde ilan edilir. Bu ilanda, şirket alacaklılarının iki ay içinde alacaklarını bildirerek, bunların ödenmesini veya teminat altına alınmasını isteyebilecekleri belirtilir (TTK m. 474/1). Sermayenin azaltılabilmesi için, alacaklılara verilen sürenin sona ermesi ve beyan edilen alacakların ödenmesi veya teminat altına alınması şarttır (TTK m. 475/1).

¹²² Yıldırım, **a.g.e.**, s. 331-332; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 100; Şahin, **a.g.m.**, s. 204.

¹²³ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-58, s. 500.

¹²⁴ Cenkcı, **a.g.m.**, s. 27.

¹²⁵ Ayrılmanın şirket sözleşmesi veya mahkeme kararına dayanması nedeni ile ayrılma akçesinin ödenmesi için yapılacak sermaye azaltımında genel kurul tarafından sermaye azaltılması kararı alınması gerekmeyeceği yönünde bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 771. Ayrılmanın mahkeme kararına dayandığı hallerde genel kurul kararı gerekmeyeceği yönünde bkz. Oruç, **a.g.m.**, s. 230; Üçışık, **a.g.m.**, s. 204, dn. 78; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 333. Ayrılma akçesinin ödenmesi için yapılacak sermaye azaltımında genel kurul tarafından sermaye azaltımı kararı alınması gerekmeyeceği, bu kararın müdürler tarafından alınacağı yönünde bkz. Cenkcı, **a.g.m.**, s. 27-28. Pulaşlı ise, sermaye azaltımına ilişkin genel kurul tarafından karar alınacağını, ancak bu karara TTK m. 589/1 hükmü uyarınca şirket sözleşmelerinde değişiklik yapılması için aranan nisabın uygulanması gerektiğini belirtmektedir (Pulaşlı, **Şerh III**, N. 148-149, s. 2796-2797. Aynı yönde Taşdelen, **a.g.e.**, s. 194).

Ayrılma akçesi, sermayenin azaltıldığı anda muaccel olmaktadır. Sermayenin azaltılması, bu hususun ticaret siciline tescili ile gerçekleşecek, esas sermaye de tescil ile “azaltılmış” olacaktır. Bu nedenle ayrılma akçesi sermaye azaltımının tescili ile muaccel olacak ve ödenebilecektir¹²⁶.

2.5.2. Ayrılmadan Sonra Muacceliyet (TTK m. 642/3)

TTK m. 642/1 şartlarından biri gerçekleştiğinde ayrılma akçesi maddede belirtilen ödeme kaynağından karşılanabildiği ölçüde muaccel olmaktadır. Ayrılma akçesinin muaccel hale gelmeyen kısmı daha sonra iki halde muaccel olabilecektir. İlk hal, m. 642/1 şartlarından birinin gerçekleşmesidir¹²⁷. İkinci hal ise m. 642/3 hükmünde düzenlenmiştir. Bu fıkra *“ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmının, şirkete karşı bütün alacaklılardan sonra gelen bir alacak”* oluşturduğu, ödenmeyen ayrılma akçesinin *“yıllık raporda kullanılabilir özkaynağın tespiti ile muaccel”* olacağı belirtilmiştir. Böylece bir yandan ayrılma akçesinin ödenmesi şirketin iradesine bağlı olmaktan kurtararak ayrılan ortak korunmuş, diğer yandan da öz kaynak belirleninceye kadar şirketin ödeme yükümlülüğü olmadığı belirtilerek şirket korunmuştur¹²⁸.

Bu hüküm gerek m. 642/1 koşullarından hiçbiri gerçekleşmediği için ödeme yapılamayan tüm miktarın gerekse de ilk fıkra uyarınca kısmen ödenen miktardan bakiye kalan kısmın muacceliyetini ertelemektedir¹²⁹.

TTK m. 642/3’ün ilk cümlesindeki *“ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmı”* ifadesi ile ayrılma akçesinin muaccel hale gelmeyen kısmı ifade edilmektedir¹³⁰. Çünkü ortak, muaccel hale gelmesine rağmen ödenmeyen ayrılma akçesinin ödenmesini zaten ilgili hukuki yollara başvurarak isteyebilecektir¹³¹. Maddede geçen henüz muaccel olmayan ayrılma akçesinin *“şirkete karşı bütün alacaklılardan sonra gelen bir alacak”* oluşturduğu ifadesinin de incelenmesi gerekmektedir. Ayrılma akçesini diğer alacaklardan sonraki sıraya koyan bu ifade, şirketin iflası veya

¹²⁶ Yıldırım, **a.g.e.**, s. 333; Şahin, **a.g.m.**, s. 206; Baştuğ, **a.g.e.**, s. 83.

¹²⁷ Cenkci, **a.g.m.**, s. 29; Şener, **Limited**, s. 934.

¹²⁸ TTK m. 642 gerekçesi; Cenkci, **a.g.m.**, s. 29.

¹²⁹ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-59, s. 501.

¹³⁰ Cenkci, **a.g.m.**, s.30; Şahin, **a.g.m.**, s. 206.

¹³¹ Cenkci, **a.g.m.**, s.30; Şahin, **a.g.m.**, s. 205.

tasfiyesi halinde uygulama alanı bulur¹³². Bu nedenle, ayrılma akçesi henüz muaccel olmadan şirketin tasfiyeye girmesi halinde, diğer şirket alacaklılarının alacakları ödendikten sonra ayrılma akçesi ödenebilecektir. Düzenlemede geçen “*bütün alacaklılar*” ifadesi gerek diğer şirket ortaklarını gerekse de şirketten alacaklı olan üçüncü kişileri kapsar niteliktedir. Ancak doktrinde, bu ifade ile şirketten alacaklı olan üçüncü kişilerin kastedildiği kabul edilmektedir¹³³. Bu nedenle ayrılma akçesi, üçüncü kişi alacaklıların alacaklarından sonra ödense de diğer ortakların tasfiye payı alacağından önce ödenecektir¹³⁴.

TTK m. 642/3’ün ikinci cümlesinde ise ayrılma akçesinin TTK m.642/1 şartları gerçekleşmediği için ödenemeyen kısmının muaccel olacağı zaman düzenlenmiştir. Bu kısım, TTK m. 625/1-f uyarınca şirket müdürleri tarafından hazırlanan yıllık bilançoda kullanılabilir özkaynağın tespiti ile muaccel olacaktır. Bu nedenle yıl sonunda kâr elde edildiğinin yıllık raporda tespiti ile ayrılma akçesinin muaccel hale geleceğini belirtmek gerekir¹³⁵. Ayrılma akçesi ödenmeden ortaklara kâr dağıtılması, kârdan müdürlere ve çalışanlara kazanç payı, ikramiye ve prim verilmesi, yedek akçe ayrılması mümkün değildir¹³⁶.

2.6. Ayrılma Akçesine Faiz İşletilip İşletilemeyeceği

Faiz; alacağından bir süre yoksun kalması yani paranın borçlunun kullanımında olması nedeni ile alacaklının elde ettiği, tazmini zarar veya kusurun varlığına bağlı olmayan bir tür tazminat, medeni semere olarak tanımlanmaktadır¹³⁷. Faizin türleri olmakla birlikte, konumuzla ilgili olması açısından alacağın vadesine kadar ve vadeden sonra işleyecek faiz olmak üzere iki türü incelenecektir.

¹³² Şener, **Limited**, s. 932; Kendigelen, **a.g.e.**, s. 558, dn. 141; Şahin, **a.g.m.**, s. 206.

¹³³ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 205-206; Moroğlu, **a.g.e.**, s. 395-396.

¹³⁴ Şener, **Limited**, s. 932.

¹³⁵ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-59, s. 501; Şahin, **a.g.e.**, s.207.

¹³⁶ Tekinalp, **a.g.e.**, N. 21-59, s. 501.

¹³⁷ Mehmet Helvacı, **Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para Borçlarında Faiz Kavramı**, İstanbul, Beta Yayınları, 2000, s. 43, 65.

2.6.1. Anapara Faizi Açısından

Anapara (kapital) faizi, belirli bir para alacağına vadeye kadar yani borçlu henüz temerrüde düşmeden işletilen faizdir¹³⁸. Bu faizin başlangıcı, taraflar arasındaki anlaşma veya kanuni düzenlemeler ile kararlaştırılmış olabilir¹³⁹.

Ortağın ayrılma akçesine ilişkin alacak hakkı, ayrılmanın gerçekleşmesi ile doğmaktadır. Ayrılma akçesinin ortağın ayrılması ile muaccel olmadığı durumlarda, muacceliyet anına kadar ayrılma akçesi alacağına anapara faizi işletilip işletilemeyeceği önem arz etmektedir.

TTK m. 642/3 hükmünde ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmının “faizsiz” bir alacak olduğuna yönelik açık düzenleme olmamasına rağmen, madde gerekçesinde, ayrılma akçesinin faizsiz bir alacak olması nedeniyle şirketin korunduğu belirtilmiştir. Ayrılma akçesinin şirkete getirilen sermayenin karşılığı olarak ödenmesi ve TTK m. 609’da esas sermayeye faiz verilemeyeceğinin düzenlenmiş olması nedeni ile bu alacağa anapara faizi işletilemeyecektir¹⁴⁰.

TTK m. 642 düzenlemesinin ayrılan ortak yanında şirket alacaklılarını da koruma amacı düşünüldüğünde, şirket sözleşmesinde ayrılma akçesine faiz işletileceğinin düzenlenmesi de mümkün değildir¹⁴¹.

2.6.2. Temerrüt Faizi Açısından

TBK m. 117 uyarınca muaccel bir borcun borçlusu alacaklının ihtarıyla temerrüde düşmekte ve bunun sonucu olarak da borcun geç ifa edilmesinden dolayı temerrüt faizi ödemektedir. Bu nedenle temerrüt faizinin kaynağını kanun oluşturmaktadır.

Ayrılma akçesi ortağın şirkete karşı sahip olduğu borçlar hukukuna özgü bir alacak hakkı olduğundan, TTK m. 642 hükmü uyarınca muaccel olan kısma ilişkin şirketin temerrüde düşürülmesi halinde şirket, temerrüt tarihinden fiili ödeme tarihine kadar geçecek süre için ayrılma akçesinin faizini ödemekle yükümlü olacaktır¹⁴².

¹³⁸ Helvacı, **a.g.e.**, s. 102.

¹³⁹ Helvacı, **a.g.e.**, s. 146.

¹⁴⁰ Şener, **Limited**, s. 933; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 337.

¹⁴¹ Yasan, **a.g.e.**, s. 190-191.

¹⁴² Şener, **Limited**, s. 933; Kendigelen, **a.g.e.**, s. 558; Çamoğlu, **Çıkarılma**, s. 19, dn. 32.

Ayrılmanın inşai nitelikte olan mahkeme kararı ile gerçekleştiği hallerde, Yargıtay bazı kararlarında ayrılma akçesine dava tarihinden¹⁴³, bazı kararlarında karar tarihinden¹⁴⁴, bazı kararlarında ise kesinleşme tarihinden¹⁴⁵ itibaren temerrüt faizi işletilmesine karar vermiştir. Kanaatimizce, ayrılmanın mahkeme kararı ile gerçekleştiği hallerde ayrılma akçesine faiz işletilmesi konusunu incelemeden önce mahkemenin ayrılma akçesine yönelik kararının tespit niteliğinde bir karar mı yoksa alacak davası sonucunda verilen icrai nitelikte bir karar mı olduğunu incelemek gerekmektedir. Bu konuda bir görüş, ayrılma akçesine ilişkin davanın belirsiz alacak davası olarak açılması gerektiğini belirtmektedir¹⁴⁶. Belirsiz alacak davasında, dava değeri olarak bir miktarın belirtilmesi gerekmektedir¹⁴⁷. Bu tür davalarda ıslaha gerek olmadan talep sonucu arttırılabilmekte ve tüm miktara ilişkin faiz dava tarihinden itibaren işlemektedir¹⁴⁸. Yine belirsiz alacak davasında verilen hüküm eda hükmü niteliğinde olup kararın icrası talep edilebilecektir¹⁴⁹. Bizim de katıldığımız diğer görüş ise, ayrılma akçesine ilişkin kararın tespit hükmü niteliğinde olduğunu, kararda “ayrılma akçesinin ödenmesine” yönelik bir ifade olmasının bu sonucu değiştirmeyeceğini, bu nedenle de kararın ilamlı icraya konu olamayacağını belirtmektedir¹⁵⁰. Ayrılma akçesinin muacceliyeti, her zaman alacak hakkının doğumuyla yani ayrılmanın gerçekleşmesiyle aynı zamanda olmayabilir. TTK m. 642 düzenlemesi, ödenme kaynaklarını ve muacceliyeti birlikte düzenleyerek şirket alacaklılarını korumaktadır. Ayrılmanın mahkeme kararı ile gerçekleştiği hallerde de ayrılma akçesinin muacceliyeti için TTK m. 642 şartlarının gerçekleşmesi gerekir. Mahkemenin, ayrılma akçesinin ödeneceği kaynağı ve muacceliyeti belirleme yetkisi

¹⁴³ Y. 11. HD., 21.03.2016 T., 2015/8441 E., 2016/3065 K. (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 31 Ocak 2019.

¹⁴⁴ Y. 11. HD., 08.05.2001 T., 2001/5897 E., 2001/6239 K. ve Y. 11. HD, 2.11.2015 T., 2015/4390 E., 2015/11393 K., (Çevrimiçi), <http://www.kazanci.com>, 31 Ocak 2019.

¹⁴⁵ Y. 11. HD., 16.06.2009- E.3286/ K.7380 ve Y. 11. HD, 21.05.2007-E. 5068/K. 7730 (Eriş, **Şirketler**’14, s. 3599-3600, 3601-3602).

¹⁴⁶ Gözüyeşil, **a.g.e.**, s. 148.

¹⁴⁷ Hakan Pekcanitez, **Belirsiz Alacak Davası**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2011, s. 32.

¹⁴⁸ Pekcanitez, **a.g.e.**, s. 72-73; Cemil Simil, **Belirsiz Alacak Davası**, **İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı (Doktora Tezi)**, İstanbul, 2012, s. 33, 98.

¹⁴⁹ Pekcanitez, **a.g.e.**, s. 33; Simil, **a.g.e.**, s. 81, dn. 305.

¹⁵⁰ Cenkci, **a.g.m.**, s. 21.

yoktur¹⁵¹. Bu nedenle, kanaatimizce, mahkeme kararı muacceliyete yönelik olamayacağından faiz hükmü de içermemelidir.

2.7. Ayrılma Akçesinin Ödenme Şekli

Ayrılma akçesinin ödenme şekline ilişkin kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle ayrılma akçesi kural olarak nakit şeklinde ödenecektir¹⁵². Ancak, şirket sözleşmesinde ayrılma akçesinin ayın olarak ödeneceğine ilişkin düzenleme yapılması mümkündür¹⁵³. Bu kapsamda örneğin, ayrılma akçesinin ortağın kuruluştaki getirdiği ayın değerlerin aynen iadesi veya şirketler topluluğuna bağlı başka bir şirketin hisse senetlerinin verilmesi ile ödenmesi mümkün olacaktır¹⁵⁴. Şirket sözleşmesinde bir hüküm bulunmasa da ayrılan ortak ve şirket yapacakları ayrı bir sözleşme ile de ödeme şekli konusunda anlaşabilirler¹⁵⁵.

Ayrılma akçesi kural olarak defaten ödenecektir¹⁵⁶. Ayrılan ortak ve şirket yapacakları ayrı bir sözleşme ile taksitle ödeme konusunda anlaşabilirler¹⁵⁷. Şirket sözleşmesinde, şirket sözleşmesinde düzenlenen çıkma halinde ayrılma akçesinin taksitler halinde ödeneceğine ilişkin düzenleme yapılabilir¹⁵⁸.

2.8. Ayrılma Akçesinde Zamanaşımı

Ayrılma akçesi borçlar hukukuna özgü bir alacak olarak diğer alacak taleplerinde olduğu gibi zamanaşımına uğrayacaktır. Zamanaşımı süresi alacağın muaccel olması ile işlemeye başlar (TBK m. 149).

Ayrılma akçesinin tabi olduğu zamanaşımına ilişkin özel bir kanuni düzenleme yoktur. Bu nedenle ayrılma akçesinin muacceliyeti ile işlemeye başlayan

¹⁵¹ Cenkcı, **a.g.m.**, s. 16; Çıkma davasında davacı tarafından payının davalı şirkete veya bir üçüncü kişiye devrinin talep edilmesinin mümkün olmadığı, davacının ancak payının gerçek değerine göre belirlenecek ayrılma akçesini talep edebileceği yönünde bkz. Y. 11. HD, 07.12.2015 T., 2015/5541 E., 2015/13068 K. (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>, 10 Ekim 2018. Mahkemece, “*davacının esas sermaye payının davalı şirket tarafından iktisabı ile ayrılma akçesinin davalı şirket tarafından ödenmesi anlamına gelecek şekilde hüküm verilmesi*” için TTK m. 621 ve m. 642 hükümlerinin birlikte değerlendirilmesi gerektiği yönünde karşı oy için bkz. Y. 11. HD., 04.10.2017 T., 2016/2571 E., 2017/5023 K. (Tarhan, **a.g.m.**, s. 208).

¹⁵² Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 776.

¹⁵³ Çamoğlu, (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1680k., s. 449; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 776; Çamoğlu, **Çıkarılma**, s. 19; Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 132 dn. 201; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 768.

¹⁵⁴ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 154; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 145, s. 2795.

¹⁵⁵ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 154.

¹⁵⁶ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 132.

¹⁵⁷ Cenkcı, **a.g.m.**, s. 33.

¹⁵⁸ Cenkcı, **a.g.m.**, s. 33; Pulaşlı, **Şerh III**, N. 108, s. 2782.

zamanaşımı süresinin TBK hükümleri kapsamında belirlenmesi gerekmektedir. Bu konuda bir görüş, ayrılma akçesinin, ortaklık ilişkisinden kaynaklanan bir alacak olması nedeni ile TBK m. 147/4.b uyarınca beş yıllık zamanaşımına tabi olduğunu belirtmektedir¹⁵⁹. Diğer görüş ise, ayrılma ile ortaklık sıfatı sona eren ortağın, şirkete karşı üçüncü kişi alacaklı konumunda olması nedeni ile ayrılma akçesinin TBK m. 146 uyarınca on yıllık zamanaşımına tabi olduğu yönündedir¹⁶⁰. Gerçekten de ayrılma akçesi alacağının ortaklık sıfatının sona ermesi ile doğan borçlar hukukuna özgü bir alacak olduğu düşünüldüğünde, kanaatimizce de bu alacağın TBK m. 146 uyarınca on yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğunun kabulü gerekir.

¹⁵⁹ Şener, **Limited**, s. 934; Kaya, **a.g.m.**, s. 140.

¹⁶⁰ Öztürk Dirikkan, **a.g.e.**, s. 159; Develi, **a.g.m.**, s. 485; Yasan, **a.g.e.**, s. 191.

SONUÇ

1. Limited şirket ortağının şirketten çıkması ve çıkarılması konusu incelenirken ortağın hak ve yükümlülüklerinin incelenmesi iki açıdan önem taşımaktadır. İlk neden, çıkma ve çıkarılmanın çoğu zaman karşılıklı hak ve yükümlülüklerin ihlalden kaynaklanmasıdır. İkinci neden ise ortağın çıkma ve çıkarılması ile ortaklık sıfatının sona ermesine bağlı olarak hak ve yükümlülüklerin de bazı istisnalar dışında kural olarak sona erecek olmasıdır. Ortağın hakları mali haklar, yönetim hakları ve koruyucu haklar olarak sınıflandırılabilir. Ortağın yükümlülükleri ise sermaye borcunu ödeme yükümlülüğü, ek ödeme yükümlülüğü, yan edim yükümlülüğü, bağlılık yükümlülüğü, sır saklama yükümlülüğü ve rekabet yasağına uyma yükümlülüğüdür. Ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri ancak şirket sözleşmesinde düzenlenmek şartıyla bağlayıcı olacaktır. Bunlar yanında limited şirket ortağının şirketin kamu borçlarından dolayı sorumluluğu bulunmaktadır. Bu son hal, şirket ortağının şirkete karşı ve taahhüt ettiği sermaye miktarı ile sınırlı olarak sorumlu olması kuralının istisnasını oluşturmaktadır.
2. Limited şirketler sermaye şirketi olmakla birlikte şahıs şirketi özelliklerini de bünyesinde barındırdıklarından bu şirketlerde pay devri ile şirketten ayrılmak her zaman kolay olmaz. Bunun sonucu olarak limited şirket ortaklarına çıkma, şirkete de şirketin işleyişini olumsuz etkileyen ortağı çıkarma hakkı tanınmıştır. Limited şirket hükümlerinde özel olarak düzenlenen çıkma ve çıkarılma halleri dışında TTK genel hükümlerde düzenlenmesi nedeni ile limited şirketlere uygulanacak olan çıkma ve çıkarılma halleri de söz konusudur. Çıkma, ortağın iradesi doğrultusunda ortaklık sıfatının sona ermesini ifade ederken, çıkarılma ile ortaklık sıfatı ortağın iradesi dışında sona ermektedir.
3. TTK m. 638 uyarınca şirket sözleşmesinde ortaklara çıkma hakkı tanınabilecektir. Çıkma hakkı, şekle ve esasa ilişkin belirli bazı şartların gerçekleşmesi ile veya hiçbir şarta bağlı olmadan kullanılabilecek bir hak olarak düzenlenebilir. Şirket sözleşmesi ile tanınan çıkma hakkı, sözleşmesel müktesep

hak niteliğinde olduğundan hakkın sınırlandırılması veya kaldırılması için ilgili ortakların muvafakati gerekmektedir. Bu hak, şirkete yöneltilecek bir çıkma bildirimi ile kullanılacak olup bildiriminin şirkete ulaşması ile ortaklık sıfatı sona erecektir.

4. TTK m. 638/2 uyarınca ortak, şirketle olan ilişkisinin devamını çekilmez kılan hallerin varlığı halinde haklı sebeple çıkma davası açabilir. İleri sürülen sebebin haklı sebep olup olmadığı hâkim tarafından değerlendirilecektir. Esas sermaye payının devrinin şirket sözleşmesinde yasaklanmış olması veya genel kurulun devre onay vermemesi halleri başlı başına haklı sebep oluşturmaz. Ancak, somut olayın özellikleri dikkate alınarak bu nedenlerin de haklı sebep olarak kabul edilmesi söz konusu olabilecektir. Bunun yanında ortaklar haklı sebeplerin neler olduğu konusunda şirket sözleşmesinde düzenleme yapabilirler, ancak haklı sebepler sözleşmede belirtilenlerle sınırlı tutulamaz. Bu son halde hâkim, sözleşmede belirtilen sebebin haklı sebep niteliğinde olup olmadığını araştırmayacak sadece sebebin gerçekleşip gerçekleşmediğini inceleyecektir. Çıkma, mahkeme kararının kesinleşmesi ile gerçekleşmektedir.

5. Bir ortağın şirket sözleşmesinde düzenlenen sebeplerle çıkma hakkını kullanması ya da haklı sebeplerin varlığı nedeni ile çıkma davası açması halinde TTK m. 639 uyarınca müdürler, diğer şirket ortaklarını durumdan haberdar edeceklerdir. Diğer ortaklardan her biri haberin kendisine ulaşması üzerine bir aylık haddüşürücü süre içinde çıkmaya katılma hakkını kullanabilir. Çıkmaya katılan ortağın şirket sözleşmesinde düzenlenen ve kendisi açısından geçerli başka bir sebebe veya başkaca bir haklı sebebe dayanması mümkündür. Şirket sözleşmesinde düzenlenen sebeplerle çıkmaya katılma hakkı, şirkete yapılacak bir bildirimle kullanılabilir. Haklı sebeplerin varlığı nedeniyle çıkmaya katılacak ortak ise bu hakkını ancak açacağı “ayrı bir dava” ile kullanacaktır. Bu nedenle maddede geçen “davaya katılma” ifadesi, teknik anlamda kullanılmamış olup davalar arasındaki irtibatın incelenmesine gerek olmadan davaların birleştirileceğinin belirtilmesi amacıyla kullanılmıştır. Davaların birleştirilmesi ile tahkikat aşamaları birlikte yürütülecek ancak her bir dava bağımsızlığını

koruyacaktır. Bu nedenle haklı sebeple çıkma davası açan ortağın davadan feragat etmesi veya davasının reddedilmesi halinde çıkmaya katılma davasının ayrı bir çıkma davası gibi yürütülerek sonuçlandırılması gerekir.

6. Şirket birleşmelerinde TTK m. 141/1 uyarınca devrolunan şirket ortağına seçimlik çıkma hakkı tanınabilir. Birleşme sözleşmesinde çıkma hakkının tanınabilmesi için birleşme sözleşmesinin, devrolunan şirket genel kurulunda şirkette mevcut oy haklarının yüzde doksanı tarafından onaylanması gerekir. Kanunda açık bir düzenleme olmamakla birlikte çıkma hakkının birleşmeye olumsuz oy verenler tarafından kullanılabileceğinin kabulü isabetli olacaktır. Aksinin kabulü ortağın birleşme kararına olumlu oy verip sonrasında da şirketten bu nedenle ayrılması sonucunu doğuracak ve çelişki yaratacaktır. Hakkın nasıl ve ne zaman kullanılacağına ilişkin kanunda açık bir düzenleme yoktur. Kanaatimizce, bu hakkın birleşme sözleşmesinin onaylanmasından sonra devralan şirkete yapılacak bir bildirimle kullanılması mümkündür. Bu halde ortaklık sıfatı, birleşmenin tescili ile sona erer. Bölünme ve tür değiştirme hallerinde sözleşme ile çıkma hakkının tanınıp tanınamayacağı konusunda kanunda açık bir düzenleme yoktur. Bu nedenle TTK m.141 hükmünün kıyas yoluyla bölünme ve tür değiştirme hallerinde uygulanması mümkün değildir.
7. Hâkim şirketin hâkimiyetini bağlı şirketi kayba uğratacak şekilde kullanması halinde bu kaybın, TTK m. 202/1-b uyarınca o faaliyet yılı içinde fiilen denkleştirilmesi veya bu süre içinde denk bir istem hakkının tanınması gerekir. Aksi halde bağlı şirket ortağı, şirket zararının tazmini veya paylarının hâkim şirket tarafından satın alınması talepli dava açabilecektir. Ancak, maddenin amacı şirket zararlarının giderilmesi olduğundan, şirket zararının tazmini talep edilmeden sadece payların satın alınması talepli dava açılması mümkün değildir. Payların satın alınması kararının, bağlı şirket ortağının talebi üzerine verilmesi ortağın şirketten çıkması anlamına gelmektedir. Bu halde çıkma, mahkeme kararının kesinleşmesi ile gerçekleşecektir.

8. Bağılı şirket için açıkça anlaşılır haklı bir sebebi olmamasına rağmen hâkimiyetin uygulanması ile bağılı şirkete aldırılan TTK m. 202/2’de belirtilen nitelikteki kararlara genel kurulda red oyu verip tutanağa geçiren veya yönetim kurulunun bu ve benzeri konulardaki kararlarına itiraz eden pay sahipleri, zararlarının giderilmesi veya paylarının hâkim teşebbüs tarafından satın alınması talepli dava açabilir. TTK m. 202/1’den farklı olarak burada payların satın alınması talepli davanın tazminat talepli dava ile birlikte açılması gerekmez. Çıkma, payların satın alınmasına ilişkin mahkeme kararının kesinleşmesi ile gerçekleşecektir.
9. Şirket sözleşmesinde çıkma hakkına ilişkin bir düzenleme bulunmasa da her ortak, diğer tüm ortakların rızası ile şirketten çıkabilecektir. Bu halde çıkma, ortağın esas sermaye paylarının şirketin gösterdiği bir ortak veya üçüncü kişi tarafından devralınması, şirket tarafından iktisap edilmesi bunun mümkün olmaması halinde ise esas sermayenin azaltılması hükümlerince gerçekleştirilecektir.
10. TTK m. 640/1 uyarınca şirket sözleşmesinde düzenleme yapılarak şirkete ortağı çıkarma hakkının tanınması mümkündür. Bu halde ortak açısından hukuki güvenliğin sağlanması için çıkarılma sebeplerinin şirket sözleşmesinde açık şekilde belirtilmesi gerekir. Çıkarılma sebepleri objektif nitelikte, kabul edilebilir ve eşit işlem ilkesine uygun olarak düzenlenmelidir. Ancak, buradaki eşitlik mutlak anlamda eşitlik değildir. Bu nedenle, bazı ortaklarda bulunması önemli olan özelliklerin kaybının onlar açısından çıkarılma sebebi olarak öngörülmesi mümkündür. Şirket sözleşmesinde belirtilen sebeplerin gerçekleşmesi halinde ortağın çıkarılabilmesi için genel kurul tarafından TTK m. 621/1-f uyarınca ağırlaştırılmış nisapla karar alınmalıdır. Burada aranan çoğunluk, oy ve sermaye çoğunluğu olup ortak sayısı bakımından çoğunluk aranmamaktadır. Bu nedenle iki ortaklı limited şirketlerde de TTK m. 640/1 uyarınca genel kurul kararı ile ortağın çıkarılması mümkün olmalıdır. Çıkarılacak ortak da kendisinin çıkarılmasına yönelik genel kurul kararının alınmasında oy hakkına sahiptir. Çıkarılma, genel kurul kararının noter aracılığıyla ortağa tebliği ile gerçekleşir. Kararın tebliğ tarihinden itibaren üç aylık hak düşürücü süre içinde bu karara

karşı iptal davası açılması mümkündür. Ortağın çıkarılmasına yönelik genel kurul kararı iptal edilirse, ortak hiç çıkarılmamış gibi kabul edileceğinden, ara dönemde ortak katılmaksızın alınan genel kurul kararları onun için de bağlayıcı olacaktır.

11. Ortağın şahsından veya davranışlarından kaynaklanan haklı sebeplerin varlığı halinde TTK m. 640/3 uyarınca mahkeme kararıyla ortağın şirketten çıkarılması mümkündür. Haklı sebeple çıkarma davası açılabilmesi için öncelikle genel kurul tarafından TTK m. 621 uyarınca temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğu ile karar alınmalıdır. Alınacak bu genel kurul kararında çıkarılmak istenen ortağın da oy hakkı vardır. Genel kurul kararı, açılacak davanın dinlenilme şartıdır. Mahkeme tarafından, ileri sürülen sebeplerin ortağın çıkarılması için haklı sebep niteliğinde olup olmadığı incelenecektir. Çıkarılma, mahkeme kararının kesinleşmesi ile gerçekleşmektedir.
12. Birleşme sözleşmesinde, devrolunan şirket ortağının TTK m. 141/2 uyarınca ayrılma akçesi ödenerek çıkarılması kararlaştırılabilir. Bu şekilde arzu edilmeyen ortağın çıkarılabilmesi için birleşme sözleşmesinin devrolunan şirkette mevcut oy haklarının yüzde doksanının olumlu oyuyla onaylanması gerekmektedir. Devrolunan şirket ortağı, çoğunluk oyuyla çıkarıldığı için çıkarılmasına itiraz edemeyecektir. Ancak, ortağın ayrılma akçesi miktarına itiraz etme hakkı bakidir. Bu halde çıkarılma, birleşme kararının tescili ile gerçekleşmektedir. Bölünme ve tür değiştirme hallerinde ise ortağın çıkarılabileceğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle ayrılma akçesi hükmünün bölünme ve tür değiştirme hallerinde kıyas yoluyla uygulanması mümkün değildir.
13. Hâkim şirketin hâkimiyetini bağlı şirketi kayba uğratacak şekilde kullanması halinde TTK m. 202/1 uyarınca bağlı şirket ortağının açtığı şirket zararının tazmini davasında, hâkim tarafından resen davacı ortağın paylarının hâkim şirket tarafından satın alınmasına karar verilebilecektir. Bu halde payların satın

alınmasına karar verilirken duruma uygun düşen ve kabul edilebilir başkaca bir çözüm olup olmadığı ve ortağın payların satın alınması yoluyla çıkarılmasının somut olay hakkaniyetine uygun olup olmadığı özenle incelenmelidir. Çıkarılma, mahkeme kararının kesinleşmesi ile gerçekleşir.

14. Bir sermaye şirketinin doğrudan veya dolaylı olarak paylarının ve oy haklarının yüzde doksanına sahip olan hâkim şirket, şirketin çalışmasını engelleyen, dürüstlük kuralına aykırı davranan, fark edilir sıkıntı yaratan veya pervasızca hareket eden azlığın paylarını şirket içi barışı sağlamak amacıyla TTK m. 208 uyarınca satın alabilecektir. Madde metninde hakkın nasıl kullanılacağına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu konuda satın alma hakkının hâkim şirket tarafından azınlık pay sahiplerine yöneltilecek tek taraflı irade beyanı ile kullanılacağını belirten bir görüş vardır. Ancak kanaatimizce, maddede belirtilen sebeplerin gerçekleşip gerçekleşmediğine mahkeme tarafından karar verilmelidir. Aksi halde hakkın kötüye kullanılması gündeme gelebilecektir. Çıkarılma, mahkeme kararının kesinleşmesi ile gerçekleşir.
15. Her ortak, haklı sebeplerin varlığı halinde TTK m. 636/3 uyarınca şirketin feshini talep edebilir. Bu halde mahkeme, fesih kararı vermek yerine davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen kabul edilebilir başkaca bir çözüme karar verebilecektir. Ortağın çıkarılmasına karar verilebilmesi için şirketin feshini gerektiren haklı sebeplerin ispatlanması ve haklı sebepleri yaratan durumu ortadan kaldıracak nitelikte duruma uygun düşen başkaca bir çözümün olmaması gerekir. Bu halde payın gerçek değerinin ödenmesi için şirkete süre verilmeli, verilen süre içinde ödemenin yapılmaması halinde ise fesih kararı verilmelidir.
16. Ortaklık sıfatının sona ermesi ile bu sığata bağı hak ve yükümlölükler de kural olarak sona erecektir. Ortaklık sıfatının kaybının bir diğér sonucu da ayrılan ortağın ayrılma akçesi talep hakkının doğmasıdır. Ayrılma akçesinin muacceliyeti ve ödenme kaynakları TTK m. 642’de emredici olarak düzenlenmiştir. Ortağın ayrılması ile sahip olduğı paylar, sahihsiz kalmakta ve

şirket tasarrufuna geçmektedir. Şirket, tasarruf yetkisini ancak TTK m. 642’de belirtilen şekillerde kullanabilecektir. Düzenleme uyarınca ayrılma akçesi; şirket kullanılabilir bir özkaynak üzerinde tasarruf ediyorsa, ayrılan ortağın payları devredilebiliyorsa veya esas sermaye ilgili hükümlere göre azaltılmışsa ortağın ayrılması ile muaccel olacak ve ödenecektir. TTK m. 642/1’de belirtilen şartların oluşmaması nedeni ile kısmen veya tamamen ödenemeyen ayrılma akçesi, yıllık raporda kullanılabilir özkaynak tutarının tespiti ile muaccel olacaktır. Ayrılma akçesi alacağına ana para faizi işletilmesi mümkün değilse de temerrüt faizi işletilmesi mümkündür.

KAYNAKÇA

Akbilek, Nevzat: **Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda Anonim Şirket Birleşmelerinde Pay Sahibinin Korunması**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2009.

Aker, Halit: “Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebeple Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, **BATİDER**, C. 32, S. 1, 2016, s. 63-150.

Akın, İrfan: “TTK m. 208 Kapsamında Anonim Şirketlerde Azınlığın Ortaklıktan Çıkarılması”, **GÜHFD**, C. 27, S. 1-2, 2013, s. 1-19.

Al Kılıç, Şengül: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi**, İstanbul, Beta Basım, 2009.

Alışkan, Murat: **Limited Şirket (Tarihçe Niteliği)**, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2013.

Altaş, Soner: **Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketler**, 8. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2017.

Arslanlı, Halil /Domaniç, Hayri: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, 3. Cilt, İstanbul, 1989.

Arslanlı, Halil: **Kollektif ve Komandit Şirketler**, 2. Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960.

Aydoğan,
Fatih:

Tek Kişi Ortaklığı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012.

Bahtiyar,
Mehmet:

Ortaklıklar Hukuku (Kısa Karşılaştırma ve Değerlendirmeler-Dersler-Soru Örnekleri), 12. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2017.

Baştuğ, İrfan:

Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması (Doçentlik Tezi), İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınlarından No: 49, İzmir, İzmir Ege Üniversitesi Matbaası, 1996.

Berberoğlu
Yenipınar,
Filiz:

Şirket İçi Uyuşmazlıklardan Kaynaklanan Davalar, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018.

Bilgili, Fatih
/Demirkapı,
Ertan:

Şirketler Hukuku, 9. Baskı, Bursa, Dora Yayınları, 2013.

Can, Mustafa
Erdem:

“Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirket Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri”, **GÜHFD**, C. 25, S. 4, 2011, s. 1-23.

Cenkci, Esra:

"Çıkan ya da Çıkarılan Limited Ortağına Ayrılma Akçesinin Ödenmesi (TTK m. 642)", **Ankara Barosu Dergisi**, C. 76, S. 4, 2018, s. 1-50.

Cerrahoğlu, M. **Türk Ticaret Kanunu'na ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Limited Ortaklıklar Hukuku**, İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları: 1976/5, İstanbul, 1976.

Çağlar, Hayrettin: **Anonim Şirketlerde Esas Sermayenin Azaltılması**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2010.

Çamoğlu, Ersin: “Limited Şirketten Çıkma-I”, **Yaklaşım Dergisi**, S. 253, 2014, s. 255-263 (Anılış: Çıkma-I).

Çamoğlu, Ersin: “Limited Şirketten Çıkma-II”, **Yaklaşım Dergisi**, S. 254, 2014, s. 247-252 (Anılış: Çıkma-II).

Çamoğlu, Ersin: “Limited Ortaklıktan Çıkarılma”, **BATİDER**, C. 30, S. 3, 2014, s. 5-20 (Anılış: Çıkarılma).

Çamoğlu, Ersin: “Şirketler Topluluğunda Hâkimiyetin Kötüye Kullanılmasından Doğan Sorumluluk Davaları”, **Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Saygı Sempozyumu, GSÜHFD**, C. 10, S. 2, 2013, s. 19-33 (Anılış: Şirketler Topluluğu).

Çamoğlu, Ersin: “Limited Ortaklık Genel Kurulunda Nisaplar”, **Yaklaşım Dergisi**, S. 239, 2012 (Anılış: Nisap).

Çamoğlu, Ersin: **Kollektif Ortaklığın Haklı Sebep Feshi ve Ortağın Haklı Sebep Çıkarılması**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008.

Çelebi, F. Betül Çakır: **Limited Şirkette Çıkma ve Çıkarma, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2015.**

Çelik, Aytekin: **Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016.**

Çevik, Orhan Nuri: **Limitet Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, Ankara, Yetkin Yayınları, 2003.**

Çoştan, Hülya: **“Limited Şirkette Genel Kurul Nisapları”, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C. 1, S. 1, 2015, s. 65-74 (Anılış: Nisap).**

Çoştan, Hülya: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılanmasında Alacaklının Korunması, Ankara, Bankacılık ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2009.**

Değirmenci, Cenker: **Anonim Ortaklıkta Iskat, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2006.**

Demirbaş, Harun: **Yenilik Doğuran Haklar, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2006.**

Demirkapı, “İsviçre Borçlar Kanunu’nda Limited Ortaklıklar Hukuku Alanında
Ertan /Yıldırım, Yapılan Yeni Düzenleme”, **BATİDER**, C. 24, S. 3, s. 435-466.
Ali Haydar:

Develi, Bilge: “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Ayrılma Akçesi”,
GÜHFD, C.27, S.1-2, 2013, s.443-489.

Doğanay, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C.2, 4.Bası, İstanbul, Beta Yayınları,
İsmail: 2004.

Erdem, “Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirketin Haklı Nedenle Feshi”,
Ercüment: yay. haz.: Ufuk Tekin, **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları
Sempozyumu-27**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma
Enstitüsü, 2013, s. 45-69 (Anılış: Sempozyum).

Erdem, Nuri: “6102 Sayılı “Yeni” TTK’ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin
“Müktesep” (Kazanılmış) Hakları”, **Regesta**, C. 2, S. 1, 2012, s. 24-
44 (Anılış: Müktesep).

Erdem, Nuri: **Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi**, İstanbul, Vedat Kitapçılık,
2012.

Erdil, Engin: **Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma**, 2. Bası, İstanbul,
Vedat Kitapçılık, 2010.

Erdoğan,
Abdullah: “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Şirket Genel Kuruluna İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **GÜHFD**, C. 17, S. 3, 2013, s. 39-60.

Eriş, Gönen: **Ticari İşletme ve Şirketler**, Güncellenmiş 3. Baskı, C. 3, Seçkin Yayıncılık, 2017 (Anılış: Şirketler).

Eriş, Gönen: **Ticari İşletme ve Şirketler**, Güncellenmiş 2. Baskı, C. 3, Seçkin Yayıncılık, 2014 (Anılış: Şirketler'14).

Giray, R. Eda: “Limited Şirketin Haklı Sebep Feshi ve Yargıtay’ın Yaklaşımı”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 6, S: 12, Güz 2007/2, s.195-218.

Göktürk,
Kürşat: “Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşme Süreci ve Bazı Sorunlar”, **GÜHFD**, C. 27, S. 1-2, 2013, s. 631-662.

Gözüyeşil,
Fevzi Fırat: Limited Şirketlerde Ortağın Çıkması ve Çıkarılması (6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre), **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Ticaret Hukuku Bilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, Ankara, 2012.

Gözüyeşil,
Fevzi Fırat: “Limited Şirketlerde Çıkmaya Katılma”, **GÜHFD**, C. 17, S. 1-2, 2013, s. 663-681.

Gürpınar,
Bünyamin: ” Limited Şirkette Çıkma ve Çıkmaya Katılma”, **GÜHFD**, C. 20, S. 2, 2016, s. 73-102.

Helvacı,
Mehmet: **Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para Borçlarında Faiz Kavramı**, İstanbul, Beta Yayınları, 2000.

Helvacı,
Mehmet: “İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebep ile Ortaklıktan Çıkma ve Yargıtay’ın Görüşü Hakkında Bazı Düşünceler”, **MÜHAD**, C. 9, S. 1-3, 1995, s. 361-375.

Karaahmetoğlu,
İsmail Özgün: “TTK m. 636/3 ile TTK m. 640 Hükümleri Arasındaki İlişkiye Dair Bir İnceleme”, **EÜHFD**, C. 9, S. 2, 2014, s. 105-152.

Karababa,
Serdar: **Mukayeseli Hukuk ve Türk Hukuku Açısından Anonim Ortaklıkta Satın Alma (Squeeze-Out) ve Çıkarma Hakları**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016.

Karahan, Sami
(Edit): **Şirketler Hukuku**, Güncellenmiş 2. Baskı, Konya, Mimoza Yayınları, 2012.

Karasu, Rauf: “Limited Şirketlerde Şirketten Ayrılan Ortaklar İçin Sözleşme ile Öngörülen Rekabet Etme Yasağı”, **BATİDER**, C. 22, S. 4, 2004, s. 79-96, (Çevrimiçi) <https://jurix.com.tr>, 10 Mart 2019.

Karayağın,
Yaşar: **Ticaret Hukuku II. Şirketler Hukuku**, 2. Baskı, Ankara, Sevinç Matbaası, 1973.

Kaya, Ali: “Limited Şirketten Ayrılmanın Hukuki Sonuçları ve Özellikle Ayrılma Akçesi Bağlamında Yeni Ticaret Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 2, 2013, s. 117-144.

Kayar, İsmail: **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Hukuku**, Güncellenmiş 5. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018.

Kazancı
Elektronik
Hukuk
Yayıncılığı: (Çevrimiçi) <http://www.kazanci.com>

Kendigelen, A. **Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin Türk Ticaret Kanunu’na İlişkin / Zengin, İ. Ç. / Kararları (2015-2016)**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.
Tokcan, F. P. /
Sönmez, N. S. /
Güney, Z.:

Kendigelen, Abuzer **Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2016.

Kırca, İsmail/
Güler, Murat: “Limited Şirket Ortağının Kendisini Çıkarmaya Yönelik Genel Kurul Kararının Alınmasında Oy Hakkına Sahip Olup Olmadığı Sorunu”, **60. Yıl Armağanı**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2015, s. 195-224.

Mineliler,
Zeynep: “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi”, **GÜHFD**, C. 16, S. 3, 2012, s. 95-117.

Moroğlu,
Erdoğan: **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler**, 8. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2016.

Oğuzman,
Kemal /Barlas,
Nami: **Medeni Hukuk, Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar**, 24. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018.

Okutan
Nilsson, Gül: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Şirketler Topluluğu Hukuku**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2009.

Oruç, Murat: “6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebeple Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma”, **BATİDER**, C. 27, S. 1, 2011.

Özcanlı, Fatma
Beril: “Şirketler Topluluğunda Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı (Doktora Tezi)**, İstanbul, 2017.

Öztürk
Dirikkan,
Hanife: **Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Payı**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005.

Pekcanitez, Hakan/ Özekes, Muhammet: **Medeni Usul Hukuku**, 15. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, C. I, 2017 (Anılış: Usul I).

Pekcanitez, Hakan/ Taş Korkmaz, Hülya: **Medeni Usul Hukuku**, 15. Bası, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, C. II, 2017 (Anılış: Usul II).

Pekcanitez, Hakan: **Belirsiz Alacak Davası**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2011.

Poroy, Reha /Tekinalp, Ünal/ Çamoğlu, Ersin: **Ortaklıklar Hukuku II**, Güncellenmiş 13. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017 (Anılış: Ortaklıklar II).

Poroy, Reha /Tekinalp, Ünal/ Çamoğlu, Ersin: **Ortaklıklar Hukuku I**, Güncellenmiş Yeniden Yazılmış 14. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019 (Anılış: Ortaklıklar).

Pulaşlı, Hasan: **Şirketler Hukuku Şerhi**, 3. Baskı, C. 3, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018 (Anılış: Şerh III).

Pulaşlı, Hasan: **Şirketler Hukuku Şerhi**, 3. Baskı, C. I, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018 (Anılış: Şerh I).

Sayın Önal, **Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu**, 3. Tıpkı Bası, Buket: Ankara, Adalet Yayınevi, 2008.

Simil, Cemil: Belirsiz Alacak Davası, **İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı (Doktora Tezi)**, İstanbul, 2012.

Sinerji İctihat ve Mevzuat Programı: (Çevrimiçi) <https://www.sinerjimevzuat.com.tr>

Sönmez, Yusuf **Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Ziyaeddin: Hakkı**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2009.

Sungurtekin **“İnşai Karar ve Özellikleri”**, yay.haz.: Hakan Pekcanıtez, **75. Yaş** Özkan, Meral: **Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı**, TBB Yayınları: **55**, Ankara, 2004, s. 553-576.

Şahin, Ayşe: **Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013.

Şahin, Ayşe: **“Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Ortaklıkta Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”**, **Ersin Çamoğlu’na Armağan**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013, s. 175-210.

Şener, Oruç **Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku**,
Hami: Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2017(Anılış: Limited).

Şener, Oruç **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 4.
Hami: Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019 (Anılış: Ortaklık).

Şenocak, “Anonim Ortaklıkta Iskat Kararının Sonuçları”, **GÜHFD**, C. 21, S.
Kemal: 1-2, 2007, s. 279-296.

Tanrıverdi, “Sermayenin Azaltılmasına İlişkin Güncel Sorunlar”, **Türkiye**
Alper: **Barolar Birliği Dergisi**, S. 116, 2015, s. 305-314.

Tarhan, “Limited Şirket Ortaklığından Çıkma ve Çıkarılma (TK 638-642)”,
Mehmet Umur: yay. haz.: Abuzer Kendigelen, İsmail Cem Soykan, Necdet Uzel,
Müge Evlek, Nurgül Yıldız, **Yürürlüğünün 6. Yılında ve Yargıtay**
Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu
(Tebliğler ve Tartışmalar), İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018,
s.177-219.

Taşdelen, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Ortaklıkta**
Nihat: **Çıkma Çıkarılma ve Fesih**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2012.

Tekil, Fahiman: **Limited Şirketler ve Kooperatifler Hukuku**, İstanbul, 1994.

Tekinalp, Ünal: **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 3.bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2013.

Tekinalp, Ünal: “Birleşmede Ayrılma Akçesi”, **Regesta**, C. 2, S.1, 2012, s.21-27 (Anılış: Akçe).

Tekinalp, Ünal: “Çıkmaya Katılma”, **Arsanlı Bilim Arşivi**, 2011 (Çevrimiçi) <http://arslanlibilimarsivi.com/sites/default/files/makale/UnalTekinalp-CikmayaKatilma.pdf>, 2 Aralık 2018 (Anılış: Katılma).

Tokcan,
Fahriye Pelin: **Limited Ortaklıkta Oy Hakkından Yoksunluk**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezleri Dizisi No:1, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.

Turan, Gökçen: "İhtiyari Ayrılma Akçeli Birleşme Hakkında Bazı Tartışmalı Noktalar", **Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60.Yıl Armağanı**, Ankara, 2015, s.585-612.

Tütüncü,
Muharrem: **Hâkim Şirketin Azınlığın Paylarını Satın Alma Hakkı (Squeeze-Out) -TTK m.208-**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017.

Uçar, Salter: **Tüm Şirketlerde Fesih ve Tasfiye, Kurulması Faaliyetleri, Çıkma ve Çıkarılma Halleri Dağılma Sebepleri**, İstanbul, Kazancı Yayınları, 1996.

- Üçışık, Güzin: “Limited Şirketlerde Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması”, **Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan**, İstanbul, 2003, s.189-208.
- Yanlı, Veliye: “Limited Şirketlerde Payın Şirket Tarafından Edinilmesinde Şekil”, **Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp’e Armağan**, C.I, İstanbul, 2003, s.673-693.
- Yasan, Mustafa: **Limited Şirketlerde Ortakların Genişletilmiş Sorumluluğu**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2018.
- Yıldırım, Ali Haydar: **6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi**, Bursa, Dora Yayıncılık, 2013.
- Yıldız, Şükrü: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku**, Arıkan Yayıncılık, 2007.

